

เอกสารโครงการการประชุมวิชาการ
ระดับชาติและนานาชาติ
ครั้งที่ 1 (ออนไลน์/ออนไลน์)
เล่มที่ 2

จัดโดย

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ร่วมกับศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
และสถาบันภาคีเครือข่ายระดับชาติและนานาชาติ

เอกสารโครงการการประชุมวิชาการระดับชาตินานาชาติ
ครั้งที่ 1 (ออนไลน์/ออนไลน์)
เล่มที่ 2

จัดโดย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ร่วมกับศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
และสถาบันภาคีเครือข่ายระดับชาตินานาชาติ

ที่ปรึกษา

พระปริยัติวัชรภิกษุ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

บรรณาธิการเอกสาร

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการเอกสาร

พระมหาเกรียงไกร สิริวิฑฒโน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

พระครูศรีวีระคุณสุนทร, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์

พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะศาสนาและปรัชญา

พระศรีวินยาภรณ์, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย

พระกิตติสารสุธี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูวุฒิชัยธรรมสาร, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะพุทธศาสตร์

พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย

พระครูสุภัทรรสโรโสภณ, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาไพจิตร อุดตมธมโม, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาวิโรจน์ ญาณวิโร, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์

พระมหาภาณุวิชญ์ ภาณุวิชชโย, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์

พระมหาสมัคร มหาวิโร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์

พระบุญฤทธิ อภิภูณโณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์

รศ.ดร.กฤต ศรียะอาจ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะพุทธศาสตร์

รศ.ดร.มานพ นักการเรือน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

รศ.ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะศาสนาและปรัชญา

ผศ.ดร.ภาชิต สุขวรรณดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.สำราญ ศรีคำมูล มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส

ผศ.ดร.คงสฤษฏ์ แพงทรัพย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะพุทธศาสตร์

ผศ.ดร.โยตะ ชัยวรกุล มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

ผศ.ดร.ประยูร ป้อมสุวรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผศ.ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผศ.ดร.สมพร เหลาฉลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผศ.ดร.ธีรธัม แสงแก้ว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

ผศ.ดร.สุชาติ บุชัยชญาณนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผศ.ดร.เกรียงไกร พินยารักษ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ผศ.ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.เมธา หริมเทพาธิป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา บัณฑิตวิทยาลัย

ผศ.ดร.ปฏิธรรม สำเนียง มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

ดร.กฤตสุขชิน พลเสน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย

ดร.สมิตไธโร อภิวฒนอมรกุล มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ดร.ครรชิต แสนอุบล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะศึกษาศาสตร์

ดร.มนัสวี ศรีนนท์ มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้

ดร.สิริพร ครองชีพ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะศาสนาและปรัชญา

ดร.สมเจต หลวงกัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

ดร.กำธร เพี้ยเอี่ยม ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ดร.พูนศักดิ์ กมล มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ดร.วีรชัย กำธร มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สถาบันวิจัยและพัฒนา

ดร.ศรุตานนท์ คงประดิษฐ์ วิทยาลัยทองสุข

ดร.เพ็ญพรรณรณ เฟื่องฟูลอย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.จักรพงษ์ ทิพสูงเนิน สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม

ดร.อุไรวรรณ สิงห์ทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ดร.सानิตย์ สีนาค มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.อนิรุทธ์ บุญเกื้อ โรงเรียนท่าข้าม จ.ฉะเชิงเทรา

ดร.เอกลักษณ์ เพ็งพรหม ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

อาจารย์คงขวัญ ทิพย์อักษร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ครรชิต มีชอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

อาจารย์พนมนคร มีราคา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์

จัดพิมพ์ที่

G CLASS No. 26/19, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom, 73170, Thailand, Phone: 028892223, Fax: 028893204, Email: g_class@hotmail.com

คำนำ

เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 1 เล่มที่ 2 มีจำนวน 20 บทความ/ผลงาน แบ่งเป็นบทความภาษาไทย 11 เรื่อง และบทความภาษาอังกฤษ 9 เรื่อง จากหลากหลายหน่วยงานและประเทศที่สนใจ โดยงานประชุมวิชาการนี้จัดโดยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ร่วมกับศูนย์วิจัยธรรมศึกษา และหน่วยงานภาคีเครือข่ายระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์/ออนไลน์)

โครงการนี้นับว่าเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย กล่าวคือทุกผลงานทางวิชาการที่ได้ผ่านการพิจารณารับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิให้นำเสนอในที่ประชุมและได้รับการเผยแพร่ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการในครั้งนี้อาจนำไปใช้ประโยชน์หรืออ้างอิงทางวิชาการทั้งในระดับบุคคล ระดับหลักสูตร ระดับส่วนงาน และระดับสถาบันได้ตามระบบและกลไกในการจัดกลุ่มสถาบัน การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการด้วย

ดังนั้น ผู้จัดโครงการดังกล่าวจึงขอชื่นชมยินดีกับนักวิชาการทุกรูป/คนที่ได้นำผลงานทางวิชาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษมานำเสนอในที่ประชุมทางวิชาการในครั้งนี้อาจได้เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการใหม่ๆ ออกสู่สังคมร่วมกัน ขอความปรารถนาดี ความเจริญรุ่งเรือง พึงเกิดขึ้นกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดงาน

บรรณาธิการเอกสาร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ภาษาไทย	
พระพุทธศาสนากับเวลา 10 นาที (Buddhism in 10 minutes) แต่งโดย พระญาณวโรดม (Phra Nyanavarodom) ณัฐวิภา เพชรตาด พระมหาสมัคร มหาวิโร มนัสวี ศรีนนท์	1
ศรัทธากับปัญญา : วิเคราะห์มุมมองในพุทธปรัชญาเถรวาท เขียนโดย พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม	6
จันทร์ฉวีภา ไชยภูมิ พระมงคลธรรมวิธาน สำราญ ศรีคำมูล หลักธรรมมาภิบาลสากลและหลักธรรมมาภิบาลตามแนวคิด ของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต)	10
กัญญุภาค์ แมงกั พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม การดำเนินชีวิตของคนไทยในยุค New Normal	16
พีระวัฒน์ ฉัตรไทยแสง พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม อริยสัจ 4 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมไทย	30
พระเจริญ วฑฒโน (มันจะนา) พระวรพนธ์ วรธมโม (ต้นทัพุนเกียรติ) พระสุชีศม สีลเดชปุตติโย (จิรมหาสุวรรณ)	
การจัดการกับภาวะวิกฤต	45
ธนธ เรือนทอง ชนาภา กฤตยา ก้องไพโร เพ็ญศรี นทีครองศิริ พูนศักดิ์ กมล	
แนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พระมหาภาณุวัฒน์ ภาวรงค์ พระครูสุธีจริยวัฒน์	54
ลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง กรณีศึกษา : บริษัทขนส่ง AAA ศุภกฤต ใจห้าว1 ถิรนนท์ ทิวาราตรีวิทย์	70
การพัฒนาชีวิตด้วยหลักอานาปานสติตามหลักพุทธปรัชญา พระรุ่งตะวัน สิริวัฒน์ (แดงบุญเรือง) พระประวิทย์ โกสโล (ฝ่ายทะเลแสง) พระมหาสากล สุภรเมธี	84
การพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบิน ด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดล จิระพงศ์ ป้อมน้อย ศุภิสรา ทองจรรยา วาสนา จักรแก้ว วสันต์ นิลมัย	97

ความสุขในการซื้อของลดราคากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง Pitchaya Dharmpipit Watcharakorn Thomchoho	107
ภาษาอังกฤษ	
The Development of Communication Approaches for Cannabis on Online Media Jaruwat Chuenruetai	117
Leadership of Administrators in Xianqiao School under Guangdong Province Chen Yuchen Tarinee Kittikanjanasophon Ariya Phuvakeereevivat Somying Chantaruthai Vorachai Vipooouparakhot	131
Buddhist Chanting: Essence and Benefit Perspectives Chatreudee Wilkie	143
The Happiness of Purchasing Discounted Items and the Philosophy of Sufficiency Economy Pitchaya Dharmpipit Watcharakorn Thomchoho	152
Guidelines for English using of Thai monks to the propagation in Buddhism Phrakru Vinayathornsingkhon Pariyattimatee Yutthana Poonkerdmareung Sittisak Promsit Praphan Nuekkokratok Suraphong Kongsat	164
Philosophical Discourse on Right to Self Determination Konhoujam Nongpok Chingkhei Nganba Thokchom Pratap Singh Thokchom Premabati Devi	171
Applying Buddhist Principles for Enhanced Communication Skills and Personal Growth of Airline Business Students Sarat Ritronasak Wassana Chakkaew Logan Cox Punnasaang Apikomolkorn Vasant Nilamai	182
Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province Zhang Xu Tarinee Kittikanjanasophon Vorachai Viphoouparakhot BenJaporn Ranrana	188
Institutionalized Elderly in Thailand: A Sociological Study of Senior Citizens in Old Age Homes of Bangkok Phramaha Phanuvich Numbuddee Arvind K. Joshi	198

บทวิจารณ์หนังสือ

เรื่อง พระพุทธศาสนากับเวลา 10 นาที (Buddhism in 10 minutes)

แต่งโดย พระญาณวโรดม (Phra Nyanavarodom)

¹ณัฐวิภา เพชรตาด, ²พระมหาสมัคร มหาวีโร, ³มนัสวี ศรีนนท์

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

²คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

³สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

¹Corresponding author, e-mail: b_av7@hotmail.com

บทนำ

วันที่ 9 มีนาคมของทุกปี เป็นดิถีคล้ายวันเกิด ท่านเจ้าคุณพระญาณวโรดม (ประยูร สนตงกูโร) อุปนายกروهที่ 2 ของสภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และหัวหน้าอำนวยการงานพระธรรมทูตสายที่ 7 คณะศึกษานูศิษย์และผู้เคารพนับถือได้ร่วมกันจัดงานบำเพ็ญกุศลถวายท่านในดิถีคล้ายวันเกิดทุกปี ประกอบกับการจัดประชุมปฐมนิเทศพระธรรมทูตสายที่ 7 ซึ่งท่านเป็นหัวหน้าสายเป็นเวลา 3 วัน ก่อนออกปฏิบัติงาน จึงได้จัดประชุมต่อจากงานวันเกิดของท่าน

สภาการศึกษา ฯ ได้พิจารณาเห็นว่า หนังสือเรื่องพระพุทธศาสนากับเวลา 10 นาที พิมพ์ในปี พ.ศ. 2536/1993 เผยแพร่โดยสภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผลงานของท่านเป็นหนังสือที่มีสาระน่าศึกษา อ่านเข้าใจง่าย รูปเล่มก็ไม่หนาจนเกินไป ผู้อ่านสามารถอ่านได้รวดเร็ว และมีความเข้าใจง่ายด้วย เพื่อเป็นการเผยแพร่สำหรับชาวต่างประเทศและสำหรับชาวไทยก็มีประโยชน์ คือจะได้อ่านเทียบเคียงกัน เป็นการศึกษาธรรมะภาคภาษาอังกฤษไปพร้อมๆ กัน จึงได้จัดพิมพ์ถวายท่านเพื่อแจกในงานบำเพ็ญกุศลคล้ายวันเกิด หวังว่าหนังสือเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านตามสมควร ขออำนาจพระศรีรัตนตรัย จงอภิบาลรักษาให้ท่านมีพลานามัยสมบูรณ์ เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติกิจพระศาสนาสืบไป

สาระสำคัญของเนื้อหาหนังสือ

หนังสือ “พระพุทธศาสนากับเวลา 10 นาที ” เล่มนี้ นำเสนอประเด็นต่างๆ ในหลักพระพุทธศาสนา โดยมีการแบ่งเนื้อหาที่สำคัญๆ ไว้ดังต่อไปนี้

1) พระพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนของท่านผู้รู้ (เข้าในพระปัญญาคุณ) ของท่านผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จากกิเลส (พระบริสุทธิ์คุณ) และท่านผู้สอนให้ผู้อื่นรู้ ปลุกให้เขาตื่น (พระกรุณาคุณ)

2) ที่ว่ารู้นั้นคือรู้ว่า นี่เป็นทุกข์นะ นี่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์นะ นี่สุขที่แท้จริงนะ นี่เป็นเหตุให้มีความสุขนั้นนะ

3) พระพุทธศาสนา มีพระรัตนตรัยเป็นหลักสำคัญ ได้แก่ พระพุทธ ท่านผู้ตรัสรู้ธรรมด้วยพระองค์เอง แล้วสอนประชุมชนให้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา และใจ ตามพระธรรมวินัย พระธรรมพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์ หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย

4) คำสอนของพระพุทธเจ้า (พระธรรมวินัย) มี 84,000 พระธรรมขันธ์ ใช้เวลาบรรยายขั้นละ 200 ปีก็ยังไม่จบ แต่เมื่อกกล่าวโดยสรุป หรือที่เรียกกันว่า หัวใจพระพุทธศาสนา คือ ไม่ทำความชั่ว ทำความดีให้สมบูรณ์ และทำใจของตนให้บริสุทธิ์

5) พระพุทธเจ้าตรัสถึงความต้องการของคนทั่วไปว่ามีความต้องการความสุข ความสุขมี 3 ระดับ คือ ทิณฐธัมมิกสุข สุขในชีวิตนี้ สัมปรายิกสุข สุขในโลกหน้าหรือบนโลก และนิพพานสุข สุขในนิพพาน

6) ตระกูลเคยมั่งคั่ง มาตอนหลังกลับยากจน พระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นเพราะ ไม่หาของขาย ปลอ่ยให้หายซื้อหาใหม่ ของใช้เสียแล้วทิ้ง หาใหม่ ไม่ซ่อมแซมแก้ไขใช้ทั้ง ๆ ที่ซ่อมได้แก้ไขได้ ใช้จ่าย สรุ่ยสรุ่ย ไม่รู้จักประมาณในการใช้จ่าย ใช้เงิน ใช้ของไม่เป็น ตั้งหญิงหรือชายเลวเป็นแม่บ้าน พ่อบ้าน ตัวก็โง่กว่าเขา เมื่อเป็นอย่างนี้ มีเท่าไรก็หมด

7) อยู่ร่วมหมู่บ้านเดียวกัน พระพุทธองค์ทรงแสดงวิธีที่จะปฏิบัติต่อกันไว้ดังนี้ 1.ให้ข้าว ให้น้ำ ให้สิ่งของแก่เพื่อนบ้าน 2.พูดต่อกันดี ๆ ไม่ด่า ไม่ว่า ไม่นินทา 3. ช่วยเหลือกันและกันในธุรกิจต่าง ๆ 4. ทำตัวให้เข้ากันและกันได้ เมื่อเป็นอย่างนี้ หมู่บ้านจะมีความสามัคคีเจริญก้าวหน้า

8) วิธีสร้างความยากจน หรือวิธีทำลายอนาคต เรื่องนี้พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า ความจนเป็นทุกข์ในโลก ความเป็นหนี้เป็นทุกข์ การเสียดอกเบี้ย การทวงหนี้ก็เป็นทุกข์ในโลก

9) ลักษณะคนดี คนเลว พระพุทธเจ้าตรัสลักษณะของคนดีไว้ 7 ประการ คือ 1.รู้เหตุ 2.รู้ผล 3.รู้จักตนรู้จักหน้าที่ 4.รู้จักประมาณในการต่าง ๆ 5.รู้จักใช้เวลาให้ถูกกับภวะนั้น ๆ 6.รู้จักสังคม 7.รู้จักบุคคลว่า คนนี้เป็นอย่างไร ควรคบ คนนั้นมีนิสัยอย่างไร

10) พระพุทธเจ้าทรงแสดงลักษณะการอยู่ร่วมของฆราวาสนอกจากที่กล่าวไว้ในข้อ 7 คือ มีสังจะต่อกัน มีความข่มใจ ข่มอารมณ์ อดทน เสียสละ

11) เรื่องความสำเร็จในชีวิตนั้นใครก็ต้องการ พระพุทธเจ้าตรัสวิธีการที่จะให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเรียกว่า อิทธิบาท คือวิธีให้ถึงความสำเร็จ

12) หน้าที่ของพ่อแม่ที่ต้องปฏิบัติต่อลูก ไม่ให้ทำชั่ว ให้ทำความดี ให้การศึกษา หาภรรยาที่ดี มอบมรดกให้ และให้ความรัก ความหวัง ความปรารถนาดี

13) หน้าที่ของลูกที่ต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่ มีความกตัญญูตเวที เลี้ยงพ่อแม่ ช่วยทำธุรกิจของพ่อแม่ สร้างและรักษาชื่อเสียงวงศ์สกุล ทำตัวดี ควรแก่การรับมรดก บำเพ็ญกุศลอุทิศให้พ่อแม่ผู้ล่วงลับ

14) หน้าที่สามีปฏิบัติต่อภรรยา ยกย่องภรรยา ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม มีความซื่อสัตย์ มอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้ ให้เครื่องแต่งตัว

15) หน้าที่ภรรยาปฏิบัติต่อสามี จัดงานในบ้านดี สงเคราะห์คนของสามีดี (ญาติ) มีความซื่อสัตย์ รักษาทรัพย์สินที่สามีหาได้และมอบให้ดูแล ชยัน

16) หน้าที่ของนายจ้างควรปฏิบัติกับลูกจ้าง ให้ลูกจ้างทำงานควรแก่กำลัง และความรู้ความสามารถ ให้อาหารและรางวัลตามควรแก่งาน รักษาพยาบาลเมื่อลูกจ้างเจ็บไข้ ให้รางวัลพิเศษเมื่อทำงานดี

17) หน้าที่ของลูกจ้างควรปฏิบัติกับนายจ้าง ชยัน ทำงานก่อนนายจ้าง เลิกทำงานหลังนายจ้าง ซื่อสัตย์ต่อนายจ้าง ทำงานดี สรรเสริญนายจ้าง

18) หน้าที่ของครูอาจารย์ที่ควรกระทำกับศิษย์ แนะนำดี ด้วยเมตตาจิต สอนดี ด้วยความตั้งใจดี สอนวิทยาการโดยสิ้นเชิง ไม่ปิดบัง ยกย่องศิษย์ ช่วยเหลือศิษย์มิให้มีอันตราย

19) หน้าที่ของศิษย์พึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์ มีความเคารพนับถือครูอาจารย์ เชื่อฟังท่าน มีความกตัญญูทเวทิต์ในท่าน เล่าเรียนด้วยความตั้งใจ

20) คุณสมบัติของหัวหน้า มีความอดทนต่อความลำบากกาย ใจ ต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ ตื่นตัวกับเหตุการณ์ เตรียมตัว ไม่ประมาท ชยันทำงาน มีความเมตตา สอดส่อง ตรวจสอบงาน สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

21) คุณสมบัติของข้าราชการ ชยันทำงาน ไม่ประมาทในสถานการณ์ รอบรู้เรื่องต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ได้เรียบร้อย มีหลักการในการทำงาน ชยัน มีพฤติกรรมสะอาด

22) คุณสมบัติของพ่อค้า - แม่ค้า มีตาดี คือตาไว รู้ไว้ รู้ว่าอะไรดีไม่ดี ขายดี ขายไม่ดี รู้จักซื้อ รู้จักขาย เอาใจใส่ในการค้า ไม่ปล่อยปละละเลยให้ความไว้วางใจแก่คนอื่นในการค้าขาย

23) ผู้เดือดร้อนภายหลัง เมื่อเป็นเด็ก ไม่ทำสิ่งที่ควรทำ ไม่เล่าเรียน ไม่หาความรู้เพื่อสร้างอนาคต มีความคิดจม คือไม่คิดถึงอนาคต เกียจคร้านทำงาน

24) ทางเจริญของชีวิต จงเดินไปตามแห่งความดีที่เดินมาแล้ว อย่าถอยหลัง ถ้าเดินพลาด จงกลับ อย่าเดินต่อไป

25) ผัวกลัวเมีย พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่าเป็นเพราะเมียมีกำลัง รูปสมบัติ โภคทรัพย์ และวิชาสมบัติ ญาติสมบัติ บุตรสมบัติ ความประพฤดีดีกว่าผัว

26) เมียกลัวผัว ทรงแสดงว่าผู้ชายที่เมียไม่สามารถข่มได้นั้น เพราะมีกำลัง คือความเป็นใหญ่ ความเป็นอิสระส่วนตัว

27) อำนาจเมีย ในชาดกขุททกนิทาย แสดงว่า แม่นักปราชญ์ มหาชนนับถือ ถ้ากลัวเมียยอม สิ้นคุณค่า ไร้สง่าราศี ชายกลัวเมียยอมถูกตีเตียน ตายไปยอมไปทุกติ และเมียที่ข่มผัว ตายไปก็ยอมไปทุกติเช่นเดียวกัน

28) เหตุที่ผัวเมียอยู่กันยืดยาว เรื่องนี้ทรงแสดงว่า ทั้ง 2 ฝ่าย มีวัยพอกัน มีความปรองดองกัน มีความพอใจในสิ่งต่าง ๆ พอกัน ปฏิบัติหน้าที่ในกันและกันดี

29) ผัวเมีย ตายไปจะได้พบกันอีกในชาติหน้า เรื่องนี้ทรงแสดงว่า ต้องมีศรัทธาในความดี พอกัน มีความประพฤดีดีพอกัน มีความเสียสละพอกัน มีสติปัญญาพอกัน

30) มงคลชีวิต ทุกคนต้องการสิ่งที่เป็นสิริมงคลของชีวิต เพื่อความอยู่ดี กินดี มีความสุข พระพุทธองค์ตรัสเรื่องนี้ไว้ว่า มีอยู่ 38 ประการ

31) ความเชื่อ ทุกคนย่อมมีความเชื่อ ในศาสนาอื่นสิ้นว่า ให้เชื่อก่อนแล้วจะรู้ ในพระพุทธศาสนาสอนว่าให้รู้ก่อนแล้วจึงค่อยเชื่อ ไม่บังคับว่าถ้าไม่เชื่อจะตกนรก แต่กลับสอนไม่ให้เชื่อก่อนจะตัดสินใจ

32) กรรม เรื่องกรรมนี้เป็นเรื่องจริงคนไม่เชื่อเรื่องกรรมนั้น เพราะไม่รู้จักกรรม ทั้ง ๆ ที่อยู่กับการกรรม เหมือนปลาไม่รู้จักน้ำ นกไม่รู้จักฟ้า ไส้เดือนไม่รู้จักดิน

33) ปัญหาชีวิตกับวิธีแก้ ปัญหาชีวิตมีมาก เช่น ความยากจนยอมแก้ด้วยวิธีตามข้อ 5 ความสำเร็จยอมแก้ได้ด้วยวิธีตามข้อ 11

34) ลักษณะของพระนิพพานนั้น คือดับกิเลส คือ ราคะ โสภะ โทสะ โมหะ ดับความยึดถือ ดับอัตตา ดับความเห็นแก่ตัว ดับความต้องการให้เขาตอบแทนแก่ตัว ดับความชั่วทั้งหมด คือทำชั่ว พูดเลว คิดไม่ดี

บทวิจารณ์หนังสือ

หนังสือเล่มนี้นำเสนอประเด็นในด้านพระพุทธศาสนากับเวลา 10 นาที โดยให้เห็นถึงการใช้เวลาศึกษาหรืออ่านหนังสือเล่มนี้ไม่เกิน 10 นาที และเมื่อศึกษาในรายละเอียดแล้ว จะพบคุณค่าหนังสือเล่มนี้ดังนี้

1. รูปแบบของเนื้อหา มีการแบ่งแยกหัวข้อในแต่ละเรื่องไว้อย่างชัดเจน มีเนื้อหาเป็นข้อ ๆ ทั้งหมด 34 ข้อ มีตัวหนังสือที่อ่านง่าย ซึ่งเนื้อหาที่ได้อ่านนั้นได้ช่วยให้การอ่านมีผลดียิ่งขึ้น เกิดความสบายตาในการอ่าน ช่วยให้เข้าใจและจดจำเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว และมีการนำเสนอเนื้อหาได้อย่างกะทัดรัด กระชับ ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และสามารถอ่านได้รวดเดียวจบ

2. รูปแบบการเขียน เป็นการเรียบเรียงจากคำบรรยายของผู้เขียน ซึ่งในกรอบของเนื้อหาที่บรรยายมานั้นมีสาระน่าศึกษามากมาย รูปเล่มไม่หนามากนัก ผู้อ่านสามารถอ่านได้รวดเดียวจบ นำเสนอได้นำอ่านและน่าสนใจในแบบหนังสือพระพุทธศาสนา

บทสรุป

จากการอ่านศึกษาและวิจารณ์หนังสือเล่มนี้แล้ว สามารถสรุปแสดงได้ดังนี้

1. หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอเนื้อหาโดยการแบ่งแยกเป็นข้อ ๆ ทั้งหมด 34 ข้อ ทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้ง่ายขึ้น และสามารถอ่านจบได้อย่างรวดเร็ว

2. ประหยัดเวลาในการศึกษาหรืออ่านเนื้อหา เพราะเนื้อหาที่มีความกระชับ ทำให้สามารถประหยัดเวลาในการอ่าน ศึกษา ค้นคว้า

3. ในเนื้อหาได้ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับผู้อ่านมากมาย เมื่ออ่านแล้วทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีสมาธิ มีความเพลิดเพลินไปกับการอ่าน

4. เนื้อหาสอดแทรกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ในข้อต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. สามารถปฏิบัติตามได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น หน้าที่ของลูกที่ต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่ คือ มีความกตัญญูทดแทนหนี้ สร้างและรักษาชื่อเสียงวงศ์สกุล ทำตัวดี เป็นต้น

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **บริหารเวลาเพื่อความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ: ซีคเซสมิเดีย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระญาณวโรดม (ประยูร สนตงกูโร). (2536). **พระพุทธศาสนากับเวลา 10 นาที (Buddhism in 10 minutes)**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

บทวิจารณ์หนังสือ

เรื่อง ศรัทธากับปัญญา : วิเคราะห์มุมมองในพุทธปรัชญาเถรวาท

เขียนโดย พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม

¹จันทร์นิภา ไชยภูมิ, ²พระมงคลธรรมวิธาน, ³สำราญ ศรีคำมูล

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

¹Corresponding author, e-mail: samran.sr@mbu.ac.th

บทนำ

เป็นหนังสือที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อแท้แห่งพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งแนะนำเรื่องราวที่ควรค่าแก่การศึกษา และวิถีทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดการรู้จริงเห็นจริง อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งจะก่อเกิดเป็นความ "ศรัทธา" ที่ถูกต้อง ทั้งยังเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ให้ปราศจากความเชื่อที่เหลวไหลและมมงาย ได้จัดเรียงเนื้อหาอย่างเป็นระเบียบ ถ่ายทอดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมทั้งมีข้อคิดดีๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

สาระสำคัญของเนื้อหาหนังสือ

การดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นอาศัยปัจจัย 4 เป็นเครื่องดำรงชีพ และยังคงอาศัยหลักธรรมต่างๆ เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างมีปกติสุขความศรัทธาในพระพุทธศาสนาจะอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาถึงจะเป็นศรัทธาที่มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ แต่หากความศรัทธาอยู่บนพื้นฐานของความมมงาย จะส่งผลทำให้การศรัทธานั้น ส่งผลร้ายต่อการดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงแน่นอน ในทางตรงกันข้ามถ้าหากชาวพุทธขาดความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเสียแล้ว พระพุทธศาสนาก็ย่อมเสื่อมสลายไปจากประเทศไทยเพราะขาดศรัทธาแล้วก็ไม่มีความเจริญก้าวหน้าในการดำเนินชีวิตที่ดีได้สอดคล้องกับแนวคิดของณรงค์ฤทธิ์ ศรีรัตน์ โนภาส ได้แสดงทัศนะสำหรับพุทธปรัชญาในการมองศรัทธากับปัญญาต่างกันออกไป ในพุทธปรัชญาเห็นว่าศรัทธาเป็นรากฐานที่สำคัญในการที่จะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การเจริญปัญญาได้อย่างมีจุดหมายที่ชัดเจน มีหลักยึดที่จะทำให้ศรัทธามีที่มียุ่้นนั้นไม่มีความหลงมมงายเกิดขึ้นพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่อธิบายปรากฏการณ์ในโลกตามหลักเหตุและผล จึงมักถูกจัดอยู่ในฝ่ายศาสนาที่เน้นเรื่องปัญญาอย่างไรก็ตาม ในพระพุทธศาสนาไม่ได้มีแต่เรื่องที่ต้องใช้หลักเหตุผลแต่เพียงอย่างเดียว บางอย่างที่เกิดขึ้นดจำกัดในการสืบสาวด้วยเหตุผลของมนุษย์ ก็ต้องอาศัยศรัทธาเป็นตัวตั้งต้นก่อน เช่นกัน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้น

การพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง ดังเช่น พระพุทธองค์จึงทรงแสดงกาลามสูตร ว่าด้วยวิธีปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนสงสัย หรือหลักความเชื่อ 10 ประการ เป็นหลักตัดสิน คือ

- 1) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตาม ๆ กันมา
- 2) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบ ๆ กันมา
- 3) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ
- 4) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์
- 5) อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ
- 6) อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุমান
- 7) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิดตรงตามแนวเหตุผล
- 8) อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว
- 9) อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้
- 10) อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา

พระสูตรนี้ท่านมิได้ห้ามมิให้เชื่อ แต่ให้เชื่อด้วยมีปัญญาประกอบด้วย มิฉะนั้นความเชื่อต่างๆ จะไม่พ้น “ความงมงาย” และไม่พึงแปลความเลยเถิดไปว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนไม่ให้เชื่อสิ่งเหล่านี้ และให้เชื่อสิ่งอื่นนอกจากนี้ แต่พึงเข้าใจว่าแม้แต่สิ่งเหล่านี้ซึ่งบางอย่างก็เลือกเอามาแล้วว่า เป็นสิ่งที่น่าเชื่อที่สุด ท่านก็ยังเตือนไม่ให้ปลงใจเชื่อ ไม่ให้ด่วนเชื่อ ไม่ให้ถือเป็นเรื่องตัดสินเด็ดขาด ยังอาจผิดพลาดได้ ต้องใช้ปัญญาคิดพิจารณาให้ดีก่อน กล่าวโดยสรุป มนุษย์ยังคงต้องอาศัยศรัทธามาเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ถ้าขาดศรัทธาแล้วก็จะส่งผลกระทบเป็นอยู่อย่างไม่มีหลักของใจเลย และในการที่จะสานต่อไปถึงการเจริญปัญญาที่จะมีความยุ่งยากมากขึ้น ดังนั้นศรัทธาจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก และถ้าเมื่อไหร่ มนุษย์มีศรัทธาที่ผิดก็จะส่งผลให้ประพฤติปฏิบัติผิดไป ศรัทธากับปัญญาจึงมีความสำคัญพอๆ กัน เพราะเป็นเรื่องของจิตที่เป็นเครื่องปรุงแต่งจิตให้แสดงออกทางวาจาคือการพูด ทางกายคือการกระทำได้เป็นอย่างดี

ข้อวิจารณ์หนังสือ

ผู้วิจารณ์มีข้อวิจารณ์ 2 ข้อ คือ 1. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาและ 2. การนำเสนอประเด็นในหนังสือ ศรัทธากับ ปัญญา ดังนี้

1. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์เรื่องศรัทธากับปัญญาที่เป็นหลักธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างมากในพระพุทธศาสนา ศรัทธากับปัญญา จัดเป็นหัวข้อธรรมที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ในการวิเคราะห์หลักธรรมอย่างแยกคาง โดยวิธีการปฏิบัตินั้นต้องมีความเชื่อเป็นพื้นฐานเมื่อมีศรัทธาแล้วบุคคลจะให้ความสนใจและประพฤติตามกฎเกณฑ์และหลักธรรมนั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ปัญญาอันประเสริฐ ศรัทธากับปัญญาในพุทธปรัชญาเถรวาท มีการมุ่งเน้นเริ่มตั้งแต่ให้มนุษย์เรามีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับเพื่อให้เกิดผลที่บริบูรณ์ และส่งผลให้การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโลกมนุษย์อย่างมีความปกติสุข หยั่งรากฝังลึกลงในจิตใจของบุคคลไม่ให้อึดติดหลงงมงาย แต่จะสร้างให้บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยเหตุผล โดยที่ไม่มีความหลง

เคลือบแคลงสงสัยหลงเหลืออยู่ เมื่อพิจารณาแล้วก็จะพบว่า ศรัทธากับปัญญาเป็นธรรมที่สามารถทำให้ผู้ประพฤติ ปฏิบัติเข้าถึงความสุขได้จริงในระดับหนึ่งและสามารถนำพาตนไปสู่การบรรลุธรรมในขั้นสูง ๆ อีกต่อไปได้เป็นอย่างดี ศรัทธากับปัญญาจึงมีความสำคัญมากและเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตนให้มีการดำเนินชีวิตที่ดี

2. ผู้วิจารณ์มีความคิดเห็นว่า เหมือนกับที่สรุปเนื้อหาสำคัญของหนังสือนี้ มีเรื่อง “งมงาย” เข้ามาเกี่ยวข้อง บางคนอาจเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ เพราะแต่ละคนมีความคิดไม่เหมือนกันเลยบังคับไม่ได้ว่า เขาจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ก็แล้วแต่เขาเพราะมันสิทธิเป็นส่วนบุคคล สำหรับดิฉันนะคะ ความงมงายไม่ได้ไม่น่าเชื่อขนาดนั้นคะ แต่มีหลัก 10 ประการ ที่ดิฉันว่ามันน่าจะไม่มีใครทำได้หรืออาจจะทำได้เพราะ ไม่มีใครสามารถปลงได้เกือบทุกเรื่องหรอกคะ มันก็ต้องมีการคิดเรื่องบ้าง ถ้าจะให้ปลงมันทุกอย่างก็ไม่ค่อย จะได้สักเท่าไร เพราะมนุษย์เกิดมามีกรรมเลยทำให้คิดเยอะ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

พระพุทธศาสนานั้น ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของศรัทธาว่าเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก ยิ่งถ้าใครสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติแล้ว ก็จะก่อเกิดความสุขและเป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามทั้งตนเองและสังคม เนื่องจากสัทธามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนกุศลธรรมข้ออื่น ๆ เหตุนี้ศรัทธามีความสำคัญเป็นจุดเริ่มต้นของบุคคลทั่ว ๆ ไป เป็นหัวข้อธรรมที่ก่อให้เกิดคุณงามความดีตามมา หลากหลายในทางพระพุทธศาสนา ศรัทธามีความหมายไปในทางการพัฒนาปัญญาด้วย เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามทั้งตนเองและสังคม ให้ความสำคัญของศรัทธาในฐานะเป็นธรรมเกิดก่อน มีส่วนในการส่งเสริมสนับสนุนหัวข้อธรรมข้ออื่น ๆ ให้ขับเคลื่อนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดีผู้มีศรัทธาทำให้จิตมีกุศลธรรมด้วยการระวังกาย ระวังรักษาวาจา ให้สุจริต เห็นได้ว่าศรัทธาเป็นธรรมที่มีคุณค่ามากต่อการดำเนินชีวิต ที่ทำให้บุคคลพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้อง เมื่อเกิดสัทธาแล้วศรัทธาเป็นธรรมที่ทำให้เกิดพลังในการประพฤติปฏิบัติธรรมอันจะนำไปสู่ กระบวนการพัฒนาปัญญาในพุทธปรัชญาเถรวาท โดยมีการมุ่งเน้นเริ่มตั้งแต่ให้มนุษย์เรามีการพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา ให้เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ เพื่อให้การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโลกมนุษย์อย่างมีความปกติสุข

เป็นประการแรก และปัญญาก็เป็นตัวส่งผลทำให้ศรัทธานั้นเป็นความเชื่อที่หยั่งรากฝังลึกลงในจิตใจของบุคคลนั้นอย่างแน่นหนา เป็นศรัทธาที่ไม่ยึดติดหลงงมงาย แต่จะเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผล ความกระจ่างชัด และความถูกต้อง เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยประโยชน์โดยที่ไม่มีความหลงเคลือบแคลงสงสัยหลงเหลืออยู่ เมื่อพิจารณาแล้วก็จะพบว่า ศรัทธากับปัญญาเป็นธรรมที่สามารถทำให้ผู้ประพฤติ ปฏิบัติเข้าถึงความสุขได้จริงในระดับหนึ่งและสามารถนำพาตนไปสู่การบรรลุธรรมในขั้นสูง ๆ อีกต่อไปได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

ณรงค์ฤทธิ์ ศรีรัตนภาส. (2563). ศรัทธากับปัญญา. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก

<https://www.naewna.com/columnonline/45906>.

ทองย้อย แสงสินชัย. (2557). บาลีวันละคำ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

- นำโชค อุ่นเวียง. (2564). ศรัทธาและปัญญาในพระพุทธศาสนา. สืบค้น 9 เมษายน 2565, จาก <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34752>.
- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). (2531). พจนานุกรมพุทธศาสตร์: ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- _____. (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์: ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์: ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2522). พระพุทธศาสนาปริทรรศน์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2533). ใจความสำคัญแห่งคัมภีร์มนุษย์. กรุงเทพฯ: หจก.ภาพพิมพ์.
- สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ธมฺมธโร). (2515). มงคลยодชีวิต. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- สุนทนา คณาเจริญ. (2548). ศรัทธาในพระพุทธศาสนา. วารสารวงการครู 2(18), 98 – 101. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย. (2536). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- _____. (2551). มลทินปัญหา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พุทธธรรม: ฉบับปรับขยาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2515). พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ.
- สุรพศ ทวีศักดิ์. (2552). การพัฒนา "ปัญญา" และ "สังคมแห่งปัญญา". สืบค้น 2 พฤษภาคม 2565, จาก <https://prachatai.com/journal/2009/08/25556>

**หลักธรรมาภิบาลสากลและหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของ
พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)**

**The Principles of International Governance and The Principles
of Good Governance according to the concepts
of Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto)**

¹กัญญภักดิ์ แมกกี, ²พระพรหมชินวรินทร์ ปุริสุตฺตโม

^{1,2}บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹Corresponding author, e-mail: kanyaphak.m@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาลสากลเป็นหลักการที่มุ่งเน้นตัวคนหรือคุณสมบัติของผู้บริหารหรือผู้ปกครองเป็นสำคัญ โดยถือว่าผู้ปกครองจะต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมเท่านั้น จึงจะปกครององค์กรได้อย่างสันติสุขและเจริญก้าวหน้า ส่วนหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เป็นการให้ความสำคัญที่หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาปฏิบัติและปรับใช้ในการบริหารจัดการองค์กรได้ ฉะนั้น ทั้งหลักธรรมาภิบาลสากลทั้งหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ล้วนมุ่งเน้นไปที่ระบบการบริหารและให้ความสำคัญที่ผู้นำที่เป็นคนดีมีคุณธรรมจึงจะช่วยให้ระบบบริหารงานทุกภาคส่วนขององค์กรดีตามไปด้วย

Abstract

This academic article concludes that the principle of global ethics emphasizes the importance of individuals or the qualities of leaders and guardians. It believes that leaders must be virtuous and ethical in order to govern organizations peacefully, prosperously, and progressively. As for the ethical principles according to the teachings of Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), it emphasizes the significance of ethical values within the context of Buddhist philosophy that can be applied and practiced in organizational management. Therefore, both international ethics and ethical principles according to the teachings of Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto) primarily focus on the management systems and emphasize the importance of virtuous and ethical leaders, which contribute to the overall excellence of organizational management in all aspects.

หลักธรรมาภิบาลสากล

แนวความคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาลสากล Good Governance เป็นแนวความคิดของธนาคารโลก (World Bank) ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้กู้เงินกับประเทศในซีกโลกใต้ ตั้งแต่ช่วยทศวรรษ 1980 เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความไร้ประสิทธิภาพ และการคอร์รัปชันของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในแถบละตินอเมริกาและแอฟริกา ที่มีปัญหาในการบริหารงานจนทำให้เกิดปัญหา เนื่องจากการกู้เงินธนาคารโลกไปแล้ว ไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ ธนาคารโลกให้ความหมายไว้ว่า “Good Governance” คือ ลักษณะและวิถีทางของการที่อำนาจได้ถูกใช้ไปในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา (นฤมล ทับจุมพล, “แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยธรรมรัฐแห่งชาติ”, ในรวมบทความ ธรรมาภิบาลกับคอร์รัปชันในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิถีสถิติศาสตร์, 2546) ซึ่งแนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาลสากลนั้นมีหลัก Good Governance ที่องค์การสหประชาชาติอธิบายไว้ในเวปไซต์สหประชาชาติ (United Nation’s ESCAP) มีอยู่ 8 ประการที่สำคัญ ได้แก่

- (1) การมีส่วนร่วม Participation)
- (2) ยึดหลักกฎหมาย Rule of Law)
- (3 ความโปร่งใส) Transparency)
- 4) สมประโยชน์ทุกฝ่ายภายในระยะเวลาที่เหมาะสม (Responsiveness)
- 5) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของฉันทมติ (Consensus-Oriented)
- 6) ความเสมอภาคและความทัดเทียม (Equity and Inclusiveness)
- 7) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (Effectiveness and Efficiency)
- 8) มีผู้รับผิดชอบ (Accountability) ต่อนโยบายหรือแผนงานที่จะทำ (ปฐมพงษ์ โพธิประสิทธิ์ นันท์ (ผู้แปล), “บทนำ หลักธรรมาภิบาลในสังคมสมัยใหม่”, ใน เอกสารคำสอน มมศท 102 สังคมศึกษา เพื่อการพัฒนามนุษย์ เล่มที่ 6 ศาสนา จริยธรรม ปัญหาในสังคมยุคโลกาภิวัตน์, (นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2553)

ฐานคิดสำคัญของ Good Governance จากการอธิบายรายละเอียดขององค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Development Program, UNDP) ในเอกสารนโยบายเรื่อง Governance for Sustainable Human Development ตอนหนึ่งว่า “Governance ตามที่ธนาคารโลกนิยามข้างต้นมีความหมายถึงระบบ โครงสร้าง และกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข”

ระบบ โครงสร้าง และกระบวนการ ที่จะก่อให้เกิด Good Governance จึงต้องมี “กฎเกณฑ์”(norm) เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของทุกภาค กฎเกณฑ์นี้อาจประกอบด้วยรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎและข้อบังคับ รวมตลอดถึงกฎเกณฑ์ที่มีได้เป็นลายลักษณ์อักษรอื่น อาทิ กฎเกณฑ์ทางธรรมเนียมประเพณี ทางศาสนา ทางศีลธรรม หรือจริยธรรม ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะสร้าง

“สิทธิ” และ “การยอมรับ” ในส่วนรวมของแต่ละภาค (Good Governance) จึงเป็นระบบโครงสร้าง โดยภาพรวมขององค์กร ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติที่ดี มีความเป็นธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบ ได้ ส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของสมาชิกให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน (บวรศักดิ์ อูวรรณโณ, เอกสารการ วิจัยส่วนบุคคลชมเชย ลักษณะวิชาการเมืองเรื่อง การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย,(กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2542)

หลักการสำคัญที่เรียกว่า Good Governance จึงมีลักษณะเด่นอยู่ที่การเน้นที่ระบบโครงสร้าง ในภาพรวม สอดคล้องกับฐานคิดทฤษฎีหน้าที่ (duty theory) ซึ่งแนวคิดนี้มุ่งประเมินคุณค่าการกระทำ โดยไม่คำนึงถึงลักษณะของผู้กระทำหรือไม่ได้ให้ความสำคัญกับตัวผู้กระทำว่าเขาจะมีลักษณะนิสัยหรือ เป็นคนเช่นไร แต่สนใจการกระทำของเขาในสถานการณ์หนึ่งๆ ว่าเขากระทำตาม “กฎ” (rule) หรือ “หลักการ” (principle) อะไร เช่น เขาพูดความจริงบนหลักการของการยึดผลประโยชน์ส่วนตัวหรือยึด ผลประโยชน์ส่วนรวม หรือยึดถือว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องเคารพตนเองและสิทธิที่จะรับรู้ความจริงของมนุษย์ ทุกคน “กฎ” หรือ “หลักการ” ที่ถูกต้องตามทฤษฎีดังกล่าวนี้ หมายถึง กฎที่เป็น “หลักการสากล” ที่ มนุษยชาติสามารถยึดถือปฏิบัติร่วมกันได้ ไม่ว่าจะแตกต่างกันโดยภูมิหลังทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ อุดมการณ์ ศาสนา ชาติพันธุ์ เพศ ผิว ฯลฯ กล่าวอย่างรวม ๆ ก็คือ หลักจริยธรรมสากล (universal ethic) ที่วางอยู่บนพื้นฐานของการปกป้องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ (ปรภรณ์ สิงห์ สุริยา (ผู้เรียบเรียง), “กลุ่มทฤษฎีจริยศาสตร์ที่เน้นพิจารณาผลการกระทำอันตวิทยา/ Consequentialism / Teleology”, สารานุกรมปรัชญาออนไลน์ฉบับสังเขปสำนักงานกองทุน , สนับสนุนการวิจัย (สกว.)< <http://www.parst.or.th/philospedia/consequentialism.html>< (23 สิงหาคม 2561)

จากแนวคิดหลักธรรมาภิบาลสากล ดังกล่าวจึงอยู่ในฐานะเป็น “กฎ” หรือ “หลักการ” สากล ในการปกครองหรือการบริหารจัดการที่ดีและเป็นธรรม ตามหลักการนี้จึงไม่เน้นที่คุณลักษณะของคน หรือผู้ปกครองว่าจะเป็นคนอย่างไร เพราะระบบโครงสร้างที่มีกฎหรือหลักการที่ดีย่อมสามารถคัดเลือก คนที่ดีให้เข้ามาสู่ระบบได้โดยง่าย และเมื่อคนดีเข้ามาสู่ระบบ คนดีก็สามารถที่จะอยู่และพัฒนาระบบได้ ด้วยดีได้ นั่นคือ ระบบจะสนับสนุนและส่งเสริมให้คนดีพัฒนาตนและศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ หรือ ถึงแม้จะปรากฏว่าระบบไม่ดี หรือมีข้อบกพร่องก็ตาม คนดีก็สามารถปรับปรุงแก้ไขให้ระบบนั้นดีหรือ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นได้ด้วยเช่นเดียวกัน แต่หากมีคนชั่วเล็ดลอดเข้ามาสู่ระบบที่ดีแบบนี้ ซึ่งก็อาจเป็นไปได้ ตลอดเวลา เพราะในสังคมมีทั้งคนดีและคนไม่ดี เมื่อคนไม่ดีหรือมีเจตนาไม่ดีเข้ามาสู่ระบบ ระบบที่ดีจะ สามารถควบคุมและตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของคนเหล่านั้น ทำให้เขาไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ในทาง ที่ผิดหรือที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นและสังคมได้ ในขณะที่เดียวกันระบบที่ดีและเข้มแข็งก็สามารถ กลั่นกรองคนที่ไม่ดีให้ออกจากระบบได้

หลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต)

หลักธรรมาภิบาลของท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) สามารถสรุปได้พอสังเขปดังนี้

1) “การมีส่วนร่วม” ทุกภาคส่วนมีความเป็นเอกเทศในการบริหารงาน โดยการเปิดโอกาสเปิดเวทีให้ทุกภาคส่วนในมหาจุฬาฯ ได้แสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ท่านเล็งเห็นถึงความสำคัญของคณะผู้ร่วมงานทุกระดับและทุกวิทยาเขต และให้ทุกคนทุกวิทยาเขตได้บริหารงานของตนได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยไม่เข้าไปก้าวก่ายในการบริหารงานนั้น ๆ แต่ทั้งนี้ทุกภาคส่วนก็อยู่ภายใต้นโยบายเดียวกันของมหาจุฬาฯ ทำให้การขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน

2) “โปร่งใสตรวจสอบได้” งบประมาณที่ได้มาในแต่ละโครงการ มีการวางระบบที่สามารถตรวจสอบได้ และมีการกรรมการเงินที่เข้มแข็ง ส่งผลให้การขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากไม่มีการทุจริตในการดำเนินการ

3) “รับผิดชอบ” อธิการบดีมอบหมายให้รองอธิการบดีจะไม่ก้าวก่าย เพราะทุกคนเก่งมีศักยภาพ ใครรับผิดชอบต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน แต่ถ้าผิดพลาดต้องตั้งงานกลับ

4) “หลักนิติธรรม” หลักธรรมวินัย กฎเกณฑ์ กฎหมายในองค์กรทุกคนปฏิบัติตามและได้รับโทษเมื่อกระทำผิด โดยที่อธิการไม่เข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงระงับการลงโทษทางวินัย แต่ให้กฎที่ตั้งไว้เป็นจัดการการกระทำผิดตามกระบวนการอย่างยุติธรรม

5) “ระบบคุณธรรม” ผลตอบแทนในตำแหน่งต่าง ๆ ของบุคลากรที่อยู่ภายใต้มหาจุฬาฯ นั้น ได้ด้วยความสามารถของแต่ละบุคคล ตามความเหมาะสมในตำแหน่งนั้น ๆ และเป็นไปตามมติของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

6) “ประสิทธิภาพ” โครงการต่าง ๆ ที่มหาจุฬาฯ ได้รับมอบหมายหรือโครงการต่าง ๆ มีการวางแผนในระยะยาว มีความต่อเนื่อง และเกิดพัฒนา จนสามารถเข้าสู่ความเป็นสากลในเวทีโลก เช่น งานวิสาขบูชา เป็นต้น

จากหลักธรรมมาภิบาลของท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เมื่อสังเคราะห์เข้ากับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ท่านได้ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารงานและปกครอง เช่น **หลักทศพิธราชธรรม** ที่กล่าวอย่างย่อๆ ดังนี้ อวิหิงสา ความไม่ข่มเหงเบียดเบียน คือ ไม่บีบบังคับกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีด หรือ เกณฑ์แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเห็จอำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง และอวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรมดา คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรม คงที่ ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ดีร้าย ลากสักการะ หรืออิฏฐารมณฺ์ อนิฏฐารมณฺ์ใด ๆ สติมั่นในธรรม ทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม และส่วนนิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ก็ไม่ประพฤตินให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป และเมื่อสังเคราะห์กับ**หลักจักรวรรดิวัตร 5** ซึ่งเป็นหลักธรรมาธิปไตย ที่ถือธรรมเป็นใหญ่ เคารพนับถือบูชาบำเพ็ญธรรม ยึดธรรมเป็นหลัก เป็นธงชัยเป็นธรรมาธิปไตย 2) ธรรมิการักษา จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรมและเป็นธรรมให้แก่ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงจนถึงระดับล่าง และทุกวิทยาเขต พร้อมด้วย**หลักราชสังคหวัตถุ** คือ ท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เป็นศูนย์กลางของบุคลากรทุกภาคส่วนในมหาจุฬาฯ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของทุกภาคส่วน คือ มีความเมตตา รู้จักพูด รู้จักปราศรัย ไพเราะ สุภาพนุ่มนวล ประกอบด้วย

เหตุผล มีประโยชน์ เป็นทางแห่งสามัคคี ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี และความนิยมเชื่อถือ ซึ่งเป็นบุคลิกลักษณะของท่านเมื่อยามพบเห็น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้นำหลักธรรมเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นทศพิธราชธรรม ราชสังคหวัตถุ และจกักรวรรดิวัตร เป็นต้น มาใช้ในการบริหารมหาจุฬาลงกรณในตลอดระยะเวลา 5 สมัยแห่งการดำรงตำแหน่งอธิบดี จากหลักการนี้แสดงให้เห็นว่า ของท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ท่านได้มุ่งเน้นที่ตัวคน หรือคุณสมบัติภายในของคนคือ คนดี โปรงใส ยุติธรรม มีศักยภาพ รับผิดชอบ และท่านก็แสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างหรือเป็นต้นแบบ แก่บุคลากรในมหาจุฬาฯ ด้วยหลักการบริหารของท่านที่ใช้หลักธรรมภิบาลทางพระพุทธศาสนาและท่านก็ปฏิบัติให้เห็นว่า หลักธรรมภิบาลทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว เป็นหลักธรรมภิบาลที่เมื่อสงเคราะห์เข้ากับหลักธรรมภิบาลสากลแล้ว สามารถนำไปปฏิบัติและบริหารงานในองค์กรที่มีขนาดใหญ่เช่น มหาจุฬาลงกรณซึ่งมีวิทยาเขตและบุคลากรจำนวนมาก โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาท่านสามารถขับเคลื่อนสถาบันการศึกษาของสงฆ์ ให้เป็นที่ยอมรับในระดับประชาชนทั่วไปและระดับโลก

สรุปการวิเคราะห์หลักธรรมภิบาลสากลและหลักธรรมภิบาลตามแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

จากหลักธรรมภิบาลสากล และหลักธรรมภิบาลทางพระพุทธศาสนาโดยท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เมื่อเปรียบเทียบแล้วสิ่งที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดคือ ธรรมภิบาลสากลมุ่งเน้นระบบ กฎ หรือหลักการโดยภาพรวมขององค์กรหรือสังคมคือ ระบบที่ดี ได้คนที่ดี นอกจากนี้ระบบที่ดียังสามารถคัดเลือกคนที่ดีให้เข้ามาสู่ระบบที่ดีได้โดยง่าย และส่งเสริมการบริการจัดการที่ดีอีกด้วย เท่ากับว่า ระบบที่ดีจะทำหน้าที่ตรวจสอบและปิดช่องหรือไม่ให้คนไม่ดีได้มีโอกาสทำสิ่งที่ไม่ดีในระบบ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยขจัดคนที่ไม่ดีเหล่านี้ให้ไม่สามารถอยู่ในระบบได้อีกต่อไป

ส่วนธรรมภิบาลของท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เมื่อวิเคราะห์แล้ว เป็นหลักธรรมภิบาลที่ มุ่งเน้นที่ตัวคนหรือคุณสมบัติของผู้บริหารหรือผู้ปกครองเป็นสำคัญ โดยถือว่า ผู้ปกครองจะต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมเท่านั้น จึงจะสามารถปกครององค์กรได้อย่างสันติสุขและเจริญก้าวหน้าได้ เพราะถึงแม้องค์กรหรือสังคมจะมีระบบหรือโครงสร้างที่ดี หรือสามารถสร้างระบบหรือโครงสร้างที่ดีได้แล้ว แต่ถ้าคนในระบบไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือสมาชิกในระบบเป็นคนไม่ดี ขาดคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีความรับผิดชอบต่อเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้แล้ว แม้จะมีระบบหรือโครงสร้างที่ดีเพียงใดก็ตาม องค์กรหรือสังคมนั้นย่อมไม่สามารถพัฒนาได้ และนอกจากพัฒนาไม่ได้แล้วอาจถึงขั้นล่มจนอีกด้วย เพราะคุณธรรมจริยธรรมของคนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด จากการวิเคราะห์หลักธรรมภิบาลของท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนานั้นสามารถนำมาปฏิบัติและปรับใช้ในการบริหารองค์กร หน่วยงานได้ โดยที่ท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการบริหารมหาสังฆให้เป็นที่รู้จักและกล่าวได้ว่า มหาจุฬาลงกรณคือ มหาวิทยาลัยนาลันทาที่ได้ปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉะนั้น เมื่อกล่าวโดยย่อจากการเปรียบเทียบหลักธรรมาภิบาลสากลนั้นเน้นที่ระบบ เมื่อระบบดี ก็จะช่วยขัดเกลาให้คนเป็นคนดีได้ แต่หลักธรรมาภิบาลของท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) นั้นเมื่อผู้นำเป็นคนดีมีคุณธรรม ก็ทำให้ระบบบริหารงานทุกภาคส่วนดีตามไปด้วย จึงเป็นการเน้นที่ตัวบุคคลที่เป็นผู้นำ

บรรณานุกรม

นฤมล ทัชจุมพล. “แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยธรรมรัฐแห่งชาติ”, ใน **รวมบทความ ธรรมาภิบาลกับคอร์ปชั่นในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิถีทรรศน์, 2546.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคลชมเชย **ลักษณะวิชาการเมืองเรื่อง การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2542.

ปฐมพงษ์ โพธิ์ประสิทธิ์นันท์ (ผู้แปล). “บทนำ หลักธรรมาภิบาลในสังคมสมัยใหม่” ใน **เอกสารคำสอน มมศท 102 สังคมศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์ เล่มที่ 6 ศาสนา จริยธรรม ปัญหาในสังคมยุคโลกาภิวัตน์**. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2553.

ปกรณัม สิงห์สุริยา (ผู้เรียบเรียง). “กลุ่มทฤษฎีจริยศาสตร์ที่เน้นพิจารณาผลการกระทำ/อันตริวิทยา Consequentialism / Teleology” ใน **สารานุกรมปรัชญาออนไลน์ฉบับสังเขป**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). สืบค้นจาก

<http://www.parst.or.th/philospedia/consequentialism.html>. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2561.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2551). **ประวัติวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร 180 ปี**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). **หลักแม่บทของการพัฒนาตน**. กรุงเทพฯ: ผลิตีมี.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2559). **ปรัชญากรีก: บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ:มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 34.กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

การดำเนินชีวิตของคนไทยในยุค New Normal

The way of life of Thais in the New Normal era

¹พีระวัฒน์ ฉัตรไทยแสง, ²พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม

^{1,2}สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹Corresponding author, e-mail: Piravatc@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ สรุปได้ว่า การดำเนินชีวิตมีแนวคิดที่สำคัญอยู่ 5 ประการ ได้แก่ ประโยชน์นิยม สุขนิยม ศานตินิยม มนุษยนิยม และศิลปนิยม ซึ่งในภาวะชีวิตวิถีใหม่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้การกระทำในยุคชีวิตใหม่มีความแตกต่าง มีความหลากหลาย และวิถีชีวิตใหม่เป็นเสมือนบังคับคนทั้งหลายให้ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง ไม่อาจที่จะรักษาวิถีชีวิตแบบเดิมไว้ได้ ดังนั้น การดำเนินชีวิตในยุคชีวิตใหม่จึงควรเห็นแก่ส่วนรวม มีจิตอาสา ช่วยเหลือกัน ปกปักษ์รักษาผู้คนที่อยู่รอบๆกันได้ในท่ามกลางความหลากหลาย ที่สำคัญคืออยู่ร่วมกันด้วยความพอดีทางกาย วาจาและใจ อย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

Abstract

This academic article summarizes that there are five important guiding principles in leading life: Utilitarianism, Hedonism, Asceticism, Humanism, and Aestheticism. In the context of the New Normal era, where lifestyles have been impacted by the COVID-19 pandemic, it is essential for individuals to adapt to a diverse and varied way of life. The traditional way of life may not be sustainable, and people must adjust to the reality of the situation, making it challenging to maintain the old way of life. Therefore, living in the New Normal era should be viewed as a collective effort, with a spirit of volunteerism and mutual assistance to care for one another, all amidst diversity. The crucial aspect is being together with balance in body, speech, and mind, being supportive and ready to extend help when needed.

บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบันต้องมีการปรับท่าทีและทัศนคติ ให้เข้ากับกรวิถีชีวิตใหม่ที่ได้มีกฎเกณฑ์ต่างๆ อันเป็นผลจากการแพร่ของโรคโควิดผ่านมาเป็นระยะเวลาเกือบสามปีนั้น มีการห้ามบางอย่างไว้จนเป็นปกติ รวมทั้งการระวังรักษาสุขภาพตนเองและผู้อื่น ผู้คนทั่วไปที่การปรับตัว จะมีรูปแบบชีวิตใหม่ที่เน้นเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมไปถึงให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลในชีวิต

เพื่อให้มีความสุขแก่ตนเองหรือในสังคมเป็นหลัก มนุษยนิยม มีการยอมรับความหลากหลายและความแตกต่างในแนวคิด ความเชื่อ และการสืบทอดทางวัฒนธรรมผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค ทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปตามสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ ด้วยรากฐานของความคิดที่แตกต่าง ผู้คนจึงมีวิถีชีวิตและผลการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันไปตามความคิดหรือโลกทัศน์ของตนเอง แต่การที่ผู้คนในสังคมจะอยู่รวมกันในโลกนี้ มีใจเพียงการอยู่เพื่อไต่ตนเองรอด หรือเพียงแสวงหาความสุขตามหลักปรัชญาที่ตนยึดถือ แต่มนุษย์ต้องอยู่รวมกันในการอภิบาลโลกให้อยู่ดีมีสุขและรับผิดชอบสังคมร่วมกันด้วย โดยศึกษาผ่านมโนทัศน์ตัวตนของ ฌากส์ ลากอง (Jacques Lacan) เพื่อให้เข้าใจตนเองดีขึ้น นำไปสู่การมีแนวคิดของชีวิตในทัศนะของปรัชญาดำเนินชีวิต 5 แนวคิด ได้แก่ ประโยชน์นิยม สุขนิยม ศานตินิยม มนุษยนิยม และศิลปนิยม

ฌากส์ ลากอง มองว่า มนุษย์เป็นเพียงภาวะที่บรรจุความว่างเปล่า (Nothingness) มนุษย์ต้องผ่านกระบวนการทำให้เป็นมนุษย์ เริ่มจากมีจินตนาการ จึงมีนิสัยเพ้อฝัน ชอบคิดเข้าข้างตัวเอง และตัดสินใจอะไรจากภายนอก จากนั้นก็เรียนรู้บทบาททางสังคม จึงเข้าสู่กระบวนการเป็นเด็กดี เป็นคนดี รู้จักอ้างอิงเหตุผล กฎหมาย และศีลธรรม แล้วจึงย้อนมาดูใจตนเอง จึงเป็นได้ทั้งคนอารมณ์อ่อนไหว ชอบหมกมุ่นอยู่กับอารมณ์และความรู้สึกของตัวเอง คือ รื่น เก็บตัว หรือไม่ก็ก้าวร้าว หลงตัวเองบ้างอำนาจ เห็นแก่ตัว และไม่เคยมักใครเลย ตัวตนของมนุษย์ทั้ง 2 ด้านนั้น แท้จริงคือ ความเปราะบาง (Negativity) ที่ซ่อนลึกลงในจิต และมนุษย์แสดงอัตลักษณ์ออกมาโดยการเลียนแบบจากภาพของสิ่งอื่นที่เขาชื่นชม (Icon) หรือผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เพราะในทุกการกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากการถูกกระทำของสังคม กฎเกณฑ์ อุดมคติ ค่านิยม วาทกรรม มนุษย์จึงมีจินตภาพของตัวเอง (Self-image) ที่เป็นตัวตนในอุดมคติ (Ideal ego) ทั้งนี้ มนุษย์ได้ดำเนินการพัฒนาตัวตนใน 2 ทางตรงกันข้ามกัน (Binary opposition) คือ (1) การคงสภาพเป็นตัวเองไว้มากที่สุด และ (2) การทำให้สูงส่งเป็นตัวเองในอุดมคติให้มากที่สุด ตัวตนนี้มีความเปราะบาง เปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อยๆ ตามกรอบมโนทัศน์ที่เปลี่ยนไป (เอนก สุวรรณบัณฑิต, 2560)

มนุษย์ที่อยู่กันเป็นสังคม มีการพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจนี้ คนบางคนมีการใช้ชีวิตเรียบง่ายและมีความสุข คนบางคนใช้ชีวิตแบบมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ก็มีความสุขดีตามฐานะ แต่บางคนใช้ชีวิตหรูหรา ฟุ้งเฟ้อ มีความเห็นแก่ตนเองมากกว่าที่จะเห็นแก่ประโยชน์สังคมส่วนรวม แต่กลับไม่มีความสุข บางคนดำเนินชีวิตอย่างประมาท สับสนในตัวเอง บอกตัวเองไม่ได้ว่า ชีวิตนี้ต้องการอะไรกันแน่ คนบางคนปล่อยให้ชีวิตไปตามความอยาก ความต้องการที่ไม่มีขอบเขต ดำเนินชีวิตอยู่ใต้อำนาจสั่งการของตัณหาหรือความอยากสิ่งบำรุงบำเรอ ประนเปรอทางวัตถุ เป็นไปเพื่อการทำลายตัวเอง และสังคมมากกว่าการสร้างสรรคสิ่งดีมีคุณค่าให้กับตนเองและสังคมส่วนรวม ดังนั้น การที่คนคนหนึ่งหรือสังคมหนึ่งเลือกที่จะใช้ชีวิตอย่างที่ตนเองเลือกจึงขึ้นอยู่กับว่า คนคนนั้นมีโลกทัศน์ต่อชีวิตอย่างไร เมื่อมีโลกทัศน์ต่อชีวิตอย่างไรก็มักจะดำเนินชีวิตตามนั้น และผลที่จะได้รับอันเป็นจุดหมายปลายทางชีวิตก็จะได้ผลตามที่ตนมีความเชื่อหรือโลกทัศน์นั่นเอง แมว่าจุดหมายปลายทางสุดท้ายของมนุษย์ คือ ความสุข (Happiness) แต่ความสุขที่ได้มาก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อทัศนะนั้นว่าเป็นอย่างไรร

ฉะนั้น การจะดำเนินชีวิตให้เกิดผลดีต้องมีจุดหมายปลายทาง หรือที่เรียกว่า อุดมคติของชีวิต ในที่นี้จะนำเสนอรูปแบบของอุดมคติหรือปรัชญาการดำรงชีวิตที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพิจารณาเรียนรู้อย่างมีแบบแผนดังต่อไปนี้ 1. แนวคิดแบบประโยชน์นิยม 2. แนวคิดแบบสุขนิยม 3. แนวคิดแบบศานตินิยม 4. แนวคิดแบบมนุษยนิยม และ 5. แนวคิดแบบศีลปะนิยม

แนวคิดเพื่อการดำเนินชีวิต

1) แนวคิดแบบประโยชน์นิยม (Utilitarianism)

หลักการของแนวคิดประโยชน์นิยมเสนอโดย เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham) เรียกว่าแนวคิดประโยชน์นิยมเชิงกระทำ (Act-Utilitarianism) มีแนวคิดว่าการกระทำที่จะถือเอาถูกไฉนนั้น จะต่องเป็นกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขแก่มหาชน ความผิดของการกระทำอยู่ที่ก่อให้เกิดความทุกข์แก่มหาชน โดยการพิจารณาความสุขนั้น พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำในแต่ละครั้ง การกระทำโดยตัวมันเองไม่ได้ ดี ชั่ว ถูกผิด แต่ขึ้นอยู่กับว่า มันจะก่อให้เกิดประโยชน์แค่ไหน และ จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) เรียกว่าแนวคิดประโยชน์นิยมเชิงกฎ (Rule -Utilitarianism) โดยมีแนวคิดแย้งว่า สำหรับความสุขแล้วไม่มีอะไรที่แน่นอนตายตัว กฎเกณฑ์ทุกอย่างมีไว้เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับมหาชนไม่ต่องพิจารณาการกระทำในแต่ละครั้ง แต่ให้พิจารณาว่า ถ้าทุกคนกระทำเหมือนกันประโยชน์สุขจะเกิดขึ้นอย่างมาก แมกกฎหมายมีไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อมหาชน แต่ถาจำเป็นต่องช่วยเหลือชีวิตคน บางครั้งก็ต่องยอมละเมิดกฎหมาย โดยสรุปแนวคิดนี้เน้นว่า สิ่งใดมีประโยชน์ต่อความสุขมากกว่ากันที่ถือเอาเป็นของดี และควรชื่นชมยินดีเป็นคานิยมของมนุษย์เหนือสิ่งอื่น ขึ้นอยู่กับว่า มันนำไปสู่ความสุขอย่างไร ไม่มีอะไรมีค่าในตัวองนอกจากความสุข ดังนั้น การตัดสินว่า อะไรดีหรือไม่ดี ไม่ควรมองว่า ถูกหรือผิด ความสุขจะต่องตัดสินจากประโยชน์ คำว่า ประโยชน์ในที่นี้หมายถึง “ผลประโยชน์” ไม่ใช่เพียงประโยชน์ของตนเองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประโยชน์ของสวบรวมด้วย สิ่งที่ควรทำ คือ สิ่งที่น่าประโยชน์สูงสุดมาสู่คนจำนวนมากที่สุด เมื่อคำนวณสิ่งที่เป็นประโยชน์มากกว่า ต่องคำนึงถึงทั้งโทษและผลประโยชน์รวมกัน หากการกระทำให้ประโยชน์สูงสุดแก่คนจำนวนมากที่สุด ผลที่ตามมาของการกระทำนั้นยอมถูกและดี ผลการดำเนินชีวิตตามปรัชญาและแนวคิดประโยชน์นิยม วิถีชีวิตของคนที่ยึดแนวทางนี้ คือ บุคคลที่อุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นให้มากที่สุด ผลของการกระทำมีค่ามากกว่าวิธีการ ผู้ใดประโยชน์สามารถใช้วิธีการอะไรก็ได้หากผลที่ได้จะเป็นประโยชน์กับคนจำนวนมาก ในทางกลับกัน ผลประโยชน์ของหลายคนอาจผิดศีลธรรมและจริยธรรม เพราะไม่ได้มาจากวิธีการที่ถูกต่อง ดังเช่น ผู้มีอำนาจมักจะเสนอผลประโยชน์แก่ประชาชนจำนวนมากผานประชานิยม โดยผู้คนก็มองว่า เป็นสิ่งดี แต่แท้ที่จริงแล้ว เป็นกระบวนการรักษาอำนาจของตนเท่านั้น (วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 112-113)

2) แนวคิดแบบสุขนิยม (Hedonism)

หลักการของแนวคิดสุขนิยมนี้ คือ การมุ่งแสวงหาความสุข (Pleasure) ให้แก่ตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ Pleasure is the primary and most important intrinsic good (For its own sake) ความสุขของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าความสุขของคนอื่น เพราะไม่มีความสุขใดจะมีคุณค่าและ

ประเสริฐยิ่งไปกว่าความสุขส่วนตัว ถ้าจะทำเพื่อผู้อื่นบ้าง ก็คำนวณแล้วว่า จะมีผลตอบแทนที่จะกลับมา แก่ตนเองด้วย จะไม่มีการลงทุนแบบสูญเปล่า นักปรัชญาคนสำคัญของสำนักนี้ คือ โพรทาโกอรัส (Protagoras) มองว่า ย่อมเป็นการไร้สาระที่จะคิดคำนวณความพึงพอใจในอนาคตเพื่อให้สมดุลกับความเจ็บปวดในชีวิต ศิลปะในการใช้ชีวิต คือ การใช้ชีวิตที่เต็มไปด้วยความสุข สนุกสนาน เทาที่เป่นไปได้ในทุกขณะ แต่การใช้ชีวิตก็จะต้องเป็นไปตามแนวทางของเหตุผล (Udance of reason) และมีการควบคุมตนเอง (Self-control) เพื่อที่จะจำกัดความสุข เพื่อที่จะลดความเจ็บปวดลงให้น้อยที่สุดด้วย อาริสติปปัส (Aristippus) แห่งสำนักไซเรเนอิก (Cyrenaicism) เปนศิษย์ของโสกราตีส มีคำสอนว่า ความสุขทางกาย เปนสิ่งที่ดีที่สุด ความสุขเหล่านี้จบในตัวเองและไม่เป่นวิธินำไปสู่สิ่งอื่นอีก เพราะเขาไม่เชื่อว่า มนุษย์มีวิญญูณ จึงสรุปว่า มนุษย์แสวงหาความสุข และการกระทำที่มีคุณค่าทางจริยธรรมเป่นวิธินำให้ได้มาซึ่งความสุข ดังนั้น อะไรที่ทำแล้วไม่สุข จึงไม่ใช่จริยธรรมของรตินิยมนั่นเอง สำนักไซเรเนอิกล่มสลาย เมื่อเกิดลัทธิเอพิคคิวเรียน (Epicureanism) มาแทน โดยนักปรัชญา คือ เอพิคคิวรัส (Epicurus) สอนว่า สิ่งดีสูงสุด คือ การแสวงหาความสุขอย่างปานกลางและยั่งยืนความสุขเป่นเพียงความดีภายใน การไม่มีความเจ็บปวด คือ ความสุขที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จึงสนับสนุนชีวิตที่เรียบง่าย ความสุขสูงสุดที่ได้รับผานความรู มิตรภาพและการมีชีวิตที่ดี และการควบคุมตนเองนั้น ได้รับการยอมรับมากที่สุด ผลการดำเนินชีวิตตามปรัชญาและแนวคิดสุขนิยม วิธีการดำเนินชีวิตของผู้ที่ยึดมั่นในสุขนิยม คือ การเน้นความสุขทางกายด้วยการบำรุงเลี้ยงเป่นแนวคิดหลักที่ว่า ความสุขที่สัมผัสได้ คือ ความปรารถนาสูงสุดเพื่อความสุขทางใจ คนกลุ่มนี้มักจะไข่มั่น ชีวิตที่มีนเมาอย่างเต็มที่ โดยไม่คำนึงถึงผลเสียจะเกิดแก่ตนเองและสังคมสวนรวมก็ตาม อันตรายกว่าการเอาไรต์เอาเปรียบ เพื่อประโยชน์ของคนสวนใหญ่ ทุกการกระทำของมนุษย์ก็เพื่อประโยชน์ของตนเอง การให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นเป่นเพียงการลงทุนที่จะเป่นประโยชน์ต่อตนเอง เท่านั้น แต่ความสุขมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับทางเลือกของตนเองว่าต้องการชีวิตแบบไหน

3) แนวคิดแบบศานตินิยม (Non-Hedonism)

หลักการของแนวคิดสำนักนี้คือความสุขไม่ใช่สุดยอดปรารถนาของมนุษย์เพราะถ้ามนุษย์หลงมัวเมาแต่เฉพาะความสุข ชีวิตมนุษย์ก็ไม่มีค่าอะไร ดังนั้น สิ่งที่มีค่าสำหรับชีวิตมนุษย์มิได้อยู่ที่ความสุขจากวัตถุภายนอกแต่อยู่ที่ความสงบของจิตหรือวิญญูณภายใน ค่าของชีวิตอยู่ที่วาจิตได้ลึ้มรสอะไรบางอย่าง มิใช่ที่ร่างกายหรือรูปธรรมภายนอกแต่อยู่ที่จิตได้สัมผัสกับความสงบภายใน บางทีเรียกแนวคิดแบบศานตินิยมว่าอสุขนิยม เพราะไม่ถือว่า ความสุขเป่นสิ่งที่ดีที่สุด แต่ยังมีสิ่งอื่นที่มีคดียิ่งกว่า ในขณะเดียวกัน แนวคิดแบบศานตินิยมก็ยังสามารถแยกออกได้อีก 2 ประเภท คือ ปญญานิยม (Rationalism) กับวิมุตตินิยม (Salvationism) (1) ปญญานิยม มีหลักการว่าความรูและความเข้าใจในสังขธรรมเป่นสิ่งที่มีความที่สุดในชีวิตมนุษย์ ความรูมิใช่เป่นเพียงเครื่องมือในการแสวงหาความสุขอย่างเดียว แต่เป่นสิ่งที่มีความในตัวมันเอง เพราะความรูเป่นสารัตถะที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ ปญญาหรือความรูเท่านั้นที่จะทำให้มนุษย์เขาถึงความจริงความดีได้นักปรัชญาคนสำคัญ ไดแก โสกราตีส เพลโต และ อาริสโตเติล ล้วนสนับสนุนให้มนุษย์แสวงหาปญญาหรือความรู เพราะปญญาหรือความรูนี้จะทำให้มนุษย์เป่นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบใดในที่สุด เน้นการใช้ปญญาไตรตรองการกระทำต่างๆ เพื่อให้เลือกประพฤติดี

และมีความสุขในชีวิตได้อย่างปกติ (2) วิมุติตินิยม มีหลักการว่า ความสงบของจิตที่ปราศจากทั้งความสุขและความทุกข์เป็นสิ่งที่มีมนุษย์ควรแสวงหาความสงบของจิตที่หลุดพ้นจะมีได้ก็ต้องละความอยากและกิเลสนั่นเอง ชีวิตที่มีคุณค่าและประเสริฐ ได้แก่ การมีชีวิตอยู่เหนืออารมณ์ เพราะชีวิตที่อยู่ด้วยอารมณ์เป็นชีวิตที่มีแต่ความทุกข์หากมนุษย์ต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์เพื่อเข้าถึงวิมุติแล้ว มนุษย์จำต้องละและสลัดความทุกข์ให้หมดสิ้น พวกวิมุติตินิยมถือว่า ความสุขและความทุกข์เป็นเสมือนเหรียญเดียวกัน แต่มีสองด้าน ต้องมาควบคู่กันเสมอไม่มีใครมีความสุขโดยสวนเดียวหรือทุกข์เพียงอย่างเดียว ฉะนั้นความสุขจึงมิใช่เกิดจากการได้สนองความอยากเพียงอย่างเดียวแต่เกิดจากการได้ละความอยากอีกสวนหนึ่งด้วย มีลัทธิสำคัญได้แก่ ลัทธิซีนิค (Cynicism) เป็นกลุ่มที่เห็นว่าคุณค่าอันแท้จริงของชีวิตอยู่ที่การดำเนินชีวิตอย่างง่าย ๆ ตามวิถีแห่งคุณธรรม เน้นการใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่สะสม นักปรัชญาคนสำคัญ คือ แอนติสเทนีส (Antisthenes) ลูกศิษย์ของโสกราตีส เน้นการใช้ชีวิตลดละความอยากเพื่อการมีคุณธรรม ไดโอเจเนส (Diogenes) พัฒนามาเป็นการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติและกฎเกณฑ์ความต้องการ เขาเชื่อว่า ถ้าละทั้งความต้องการก็จะไม่ถูกลวงจากมายาต่าง ๆ และลัทธิสโตอิก (Stoicism) สนใจความดีและความสงบทางจิตจากการใช้ชีวิตตามคุณธรรม เน้นการใช้ชีวิตเรียบง่าย นักปรัชญาคนสำคัญ คือ เซโน (Zeno) เน้นว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ การกระทำของมนุษย์จึงควรมีเหตุผลที่คล้อยตามธรรมชาติ มนุษย์สามารถใช้สติปัญญาเข้าใจเหตุผลของธรรมชาติได้ แต่มนุษย์ก็ไม่สามารถจะควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ อะไรจะเกิด มันก็ต้องเกิด ถ้าเราไปฝืนธรรมชาติ หรือพยายามจะเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ ก็จะทำให้เราเป็นทุกข์ เหตุการณ์ต่างๆ ในตัวมันเองไม่ดี ไม่ชั่ว (things indifferent) ความดี-ชั่ว จึงอยู่ที่ตัวเราต่างหาก ผู้อื่นจะมาทำอะไรแก่เราไม่ได้เลย การเป็นอยู่อย่างเข้าใจชีวิตของตนเองให้รักสงบ แต่ก็ไม่ได้หมายถึงการไม่รับผิดชอบต่อสังคมหรือการหนีไปจากสังคม ความสงบใจมีค่ามากกว่าความสุขที่เกิดจากการได้สนองความอยาก ซีเซโร (Cicero) สอนว่า วิธีหาความพอใจมี 2 วิธี คือ พยายามหาสิ่งที่ไม่ให้เพิ่มปริมาณขึ้นอีกกับสิ่งที่ต้องการลง ส่งเสริมความอดทนเมื่อพบกับความยากลำบาก ความอดกลั้นเมื่อพบกับสิ่งเย้ายวนใจ ความยุติธรรมเมื่อสมาคมกับผู้อื่น มีคำกล่าวของวิมุติตินิยมว่า ถ้าท่านชนะตนเองได้ท่านจะชนะโลกทั้งโลกทีเดียว (วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 114)

ผลการดำเนินชีวิตตามปรัชญาและแนวคิดศานตินิยม คำสอนทางศาสนายังมีคำสอนแบบเสรีนิยม เช่น ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามที่ สอนมนุษย์ หนีจากโลกนี้ไปรวมตัวกับพระเจ้า พระพุทธศาสนาสอนเรื่องอนัตตา ไม่ยึดถือสิ่งใดเป็นของตนอย่างถาวร เพราะจะเป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ทั้งปวง เช่น ความสงบทางจิตใจ หรือจิตวิญญาน การให้ความสำคัญกับชีวิตด้านปัญญา การไปถึงรากเหง้าของความเหงาและการแสวงหาความจริงของชีวิตนั้นมีความมากกว่าการสนองความต้องการทางกายภาพที่เฉพาะเจาะจง บางทีความสุขที่แท้จริงคือความพอใจแบบพอเพียง ใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่แสวงหาความสุขทางกายเท่านั้น ศีลธรรมเป็นสิ่งสำคัญมากต่อชีวิต เช่น ความอดทนอดกลั้น ความเมตตากรุณา การเสียสละ เป็นต้น (พระเมธีธรรมาภรณ์ ประยูรธรรมจิตโต, 2532)

4) แนวคิดแบบมนุษยนิยม (Humanism)

หลักการของมนุษยนิยมมองผ่านทวินิยม นั่นคือ ความเปราะบางจริงของโลกมี 2 ด้าน ทั้งสสารและจิต แต่จิตไม่เปราะบางและแยกออกจากร่างกายอย่างอิสระ จิตใจเป็นเพียงหนึ่งในธรรมชาติของมนุษย์เช่นเดียวกับร่างกาย ดังนั้นความต้องการของร่างกายและจิตใจจึงควรมีความสมดุล จึงให้ความสำคัญเท่าเทียมกัน นั่นคือตอบสนองความต้องการของร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี เพราะเชื่อว่า มนุษย์มีทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างบริบูรณ์ คือ ผู้ที่พอใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างกลมกลืน ไม่ขัดแย้ง คือ ชีวิตที่สมดุลที่สุด นักปรัชญาสำคัญ คือ มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ได้เสนอหลักจิตวิทยาในมุมมององค์รวม (Holistic approach) เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ (Human existence) เชื่อว่า แรงจูงใจนั้นจะต่องเกิดจากความต้องการของมนุษย์ จึงเน้นการเคารพในความต้องการของแต่ละคนเพราะเป็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ และได้ทำการจำแนกลำดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น โดยแบ่งรูปแบบความต้องการไว้เป็น 3 ด้าน คือ (1) ความต้องการที่ต้องการอยู่เสมอและไม่มีวันสิ้นสุด เป็นความต้องการที่เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วก็ยังมีความต้องการนั้นต่อไป เช่น ความต้องการในปัจจุบันที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (2) ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนอง จะเป็นสิ่งที่ส่งผลอย่างมากต่อแรงจูงใจและมีแนวโน้มที่จะสร้างให้เกิดพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายนั้น (3) ความต้องการมีลำดับของความสำคัญแตกต่างกัน ความต้องการมีหลายด้าน บุคคลมีการแบ่ง ระดับความสำคัญ ความเร่งด่วนต่อชีวิตแตกต่างกันไป และจะแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่ความต้องการที่มีความสำคัญมากกว่าก่อนเสมอ

ผลการดำเนินชีวิตตามปรัชญาและแนวคิดมนุษยนิยม วิธีชีวิตของบุคคลที่ยึดมั่นในแนวทางมนุษยนิยมคือ การมองโลกในสภาวะสมดุลไมทางใดก็ทางหนึ่ง แต่ให้ใช้ชีวิตอย่างสมดุลโดยเชื่อว่า มนุษย์มีทั้งร่างกายและจิตใจ มุ่งเน้นการมองชีวิตรอบตัวเพราะชีวิตต้องการศิลปะ จะต้องมีการประสานกลมกลืนของทุกด้านของชีวิตอย่างสมดุลที่สุด

5) แนวคิดแบบศิลปินนิยม (Artistries)

หลักการของศิลปินนิยม คือ มนุษย์ควรทำตามอารมณ์ ความรู้สึกของตน ในช่วงแรกแนวคิดนี้เน้นการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์บนฐานแนวคิดการใช้ชีวิตอย่างศิลปิน (Living life as an artist) ของนิทเช่ (Nietzsche) เน้นความสมดุลระหว่างการคิดและหัวใจ (Head and heart) มนุษย์ คือ ผู้สร้างสิ่งต่างๆ ทั้งวัตถุ ความคิดและการกระทำ คนแต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนโดยเฉพาะที่ไม่เหมือนคนอื่น การได้แสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ (Journal of MCU Buddhasothorn Review Vol. 1 No. 2 (July-December 2021) 116) ดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ นิทเช่ยังมีแนวคิดในการเฉลิมฉลองกับชีวิตและการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ยังเป็นการยืนยันการรับรู้ในความเป็นชีวิตของตัวเอง ศิลปะเป็นงานที่เหมาะสมของชีวิต (Art is the proper task of life) อย่างไรก็ตาม ศิลปะไม่ต้องการเป้าหมาย ดังนั้น มนุษย์จึงสนใจในสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ซึ่งไม่อาจรับรู้ได้จากการอนุมานเชิงตรรกะ แต่รับรู้ได้ด้วยความแน่นอนจากการหยั่งรู้ว่าการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของศิลปะนั้นเชื่อมโยงกับความเป็นบูรณาการที่ยั่งยืนและการมีเหตุผลกับความหลงใหลและความไม่มีเหตุผล ศิลปะเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการที่สอดคล้องกับความรู้สึกของตัวเอง ศิลปะจึงก้าวหน้าไปเพื่อตัวศิลปะเองอีกด้วย (Art is something done for its own

sake) ต่อมานักปรัชญาในลัทธิอัตถิภาวนิยม (Existentialism) มองว่า มนุษย์ในสมัยปัจจุบันได้สูญเสียตัวเองไป เพราะถูกบังคับและกำหนดโดยบทบาทหรือหัวข้อทางสังคมทั้งที่มีความเต็มใจและไม่เต็มใจ นอกจากนี้ยังถูกกำหนดโดยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มุ่งเน้นชีวิตการทำงานจนละเลยความเป็นตัวเอง ไม่มีเวลาจะพิจารณาตัวเอง มองว่า ศิลปะเป็นเรื่องที่กระทำหลังการทำงาน (after work) การแบ่งแยกเช่นนี้ทำให้เกิดการแบ่งแยกชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ทำให้การกระทำที่เกิดจากความรู้สึกอยากทำจริงๆ ไม่มีอยู่เลย คนเป็นเพียงทางผ่านของสิ่งอื่น มิได้มีอะไรเป็นตัวของตัวเอง ความสูญเสียนี้เป็นการสูญเสียเสรีภาพที่เป็นสาระสำคัญของมนุษย์ ความเป็นอิสระที่จะเลือกกระทำสิ่งต่างๆ นั้นเป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากความเป็นมนุษย์ มนุษย์มีเสรีภาพที่จะเลือกกระทำตามความรู้สึกของตัวเองได้ หากจะเลือกไม่มีใครมาบังคับตัวได้ หากเลือกทำในสิ่งที่ขัดกับความรู้สึกจริงๆ แสดงว่า กำลังหลอกตัวเองการหลอกตัวเองนำมาซึ่งความทุกข์ความรังเกียจตัวเองในที่สุด (คำแหง วิสุทธางกูร, 2548) ผู้คนอาจคิดว่า ไม่สามารถทำสิ่งที่ต้องการได้เพราะยังยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมที่สังคมกำหนดขึ้น เป็นต้น แต่กฎเกณฑ์ แบบแผน จริยธรรม และคุณธรรมล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์เป็นผู้สร้างความดีในการสร้างสรรค์ ดังนั้น มนุษย์ควรมีอิสระที่จะทำสิ่งที่พวกเขาต้องการทำโดยไม่มีกฎเกณฑ์เคร่งครัดตายตัว การตัดสินใจ-ผิดเป็นการตัดสินใจไปตามแบบแผนอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เท่ากับมนุษย์ได้ทำให้แบบแผนนั้นเป็นจริง พร้อมกับเป็นการลดทอนตัวเองลงแบบเหมารวม ศิลปินมองว่า การทำดีมีคุณธรรมก็เปรียบเสมือนการสร้างงานศิลปะ การสร้างสรรค์งานศิลปะก็มาจากจินตนาการที่เสรี หากงานศิลปะถูกบังคับให้ทำตามแบบ งานศิลปะนั้นก็ไร้คุณค่าแห่งการสร้างสรรค์ แต่การสร้างสรรค์อาจไม่ผิดก็ได้การใช้ชีวิตที่อาจผิดศีลธรรมได้เช่นกัน ความเป็นมนุษย์ของมนุษย์ คือ ผลรวมของการกระทำแห่งเสรีภาพทั้งหมดของเขา เป็นความรู้สึกอิสระที่แท้จริง ราวกับสภาพแวดล้อมของจิตกรอิสระที่แท้จริง เสรีภาพนั้นมีอยู่จริงของมนุษย์ แต่มนุษย์มักเข้าใจผิดและหลอกตัวเองว่าเขาถูกบังคับให้ทำเช่นนั้นจนไม่มีอิสระ มนุษย์มักจะหลอกตัวเอง การหลอกตัวเองทำให้มนุษย์ชาติหายไป เพราะขาดความจริงใจ มนุษย์สามารถกลับคืนสูตนเองได้ก็ต่อเมื่อมีความจริงใจเท่านั้น

ผลการดำเนินชีวิตตามปรัชญาและแนวคิดศิลปนิยม คือ การถือว่า ศิลปะที่ยิ่งใหญ่ให้แนวทางในการกำหนดแนวคิดชีวิตของเรารวมมีความหมาย หากเราถือว่า ตนเองเป็นศิลปินที่สร้างความหมายของชีวิตของเราเองโดยคำนึงถึงทั้งเหตุผลและอารมณ์ ในแง่มุมสมัย เราอาจคิดว่า อารมณ์เป็นพลังกระตุ้นเบื้องหลังความคิดของเรา หากเราเลือกอาชีพอย่างชาญฉลาด เราก็จำเป็นต้องสนุกกับมันหรือมีความหลงใหลในงานที่เราทำ ถ้ามันรู้สึกว่ามีค่าความหมาย และด้วยหลักอัตถิภาวนิยม เราจะตระหนักถึงเสรีภาพของมนุษย์โดยธรรมชาติการเลือกอนาคตและทำตามความรู้สึกของตน ความเห็นแก่ตน เสรีภาพ และความรับผิดชอบเป็นของคุณเป็นกระทำตามความรู้สึกของตนเองมากที่สุด บางครั้งอาจมองว่าขัดกับกฎเกณฑ์ของสังคม แต่ก็เพราะต้องการกลับคืนสู่อิสระภาพของตนเอง การตอบสนองความต้องการของสังคมที่ขัดกับความรู้สึกเท่ากับเป็นการหลอกตัวเองซึ่งมีแต่ทำให้เกิดความทุกข์ (วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 115-116)

โดยสรุป แนวคิดของชีวิตในทัศนะของปรัชญาการดำเนินชีวิตและผลการดำเนินชีวิตดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แม้จะแตกต่างกัน แต่มนุษย์ก็มักจะเลือกกระทำไม่แนวคิดใดก็แนวคิดหนึ่ง หรืออาจใช้หลายแนวคิดรวมกันก็ได้ตลอดช่วงชีวิตของเขา แต่ไม่ว่าจะเลือกดำเนินชีวิตอย่างไร ก็พิจารณาได้ว่าล้วนเป็นผลสืบเนื่องมาจากวิธีการดำเนินชีวิตของเขา ซึ่งมีบริบทของประวัติศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง และยังมีปัจจัยเข้ามาประกอบรวมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปได้ มนุษย์ที่รู้จักปรับตัวยอมดำรงชีวิตและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตเพื่อใหตนเองมีชีวิตที่ดี มีความสุขในชีวิตได้

แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตวิถีใหม่ (New Normal Life)

คำว่า New Normal ถูกนำมาใช้ครั้งแรกเพื่ออธิบายถึงสถานะของเศรษฐกิจสังคม ฯลฯ หลังจากวิกฤตที่เกิดขึ้นซึ่งแตกต่างจากก่อนวิกฤต คำนี้ถูกใช้กับภาวะหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง การโจมตี 11 กันยายน 2001 วิกฤตการเงินในปี 2007-2008 ผลพวงของภาวะถดถอยทั่วโลกในปี 2008-2012 การระบาดใหญ่ของ COVID-19 และเหตุการณ์อื่นๆ (Asonye, 2020) โดยในปี ค.ศ. 1918 Henry A. Wise Wood ได้เขียนถึงภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกในการพิจารณาปัญหาสงครามโลกครั้งที่ 1 ว่าต้องแบ่งยุคออกเป็นสามช่วง คือ ช่วงสงคราม ช่วงเปลี่ยนผ่าน และช่วงความปกติใหม่ซึ่งจะมาแทนที่ยุคเก่าอย่างไม่ต่อเนื่อง คำถามที่อยู่ตรงหน้าคือ มนุษย์จะมีกระบวนการผ่านจากสงครามไปสู่ความปกติใหม่ได้อย่างไร โดยใช้เวลาอันน้อยที่สุด และความปกติใหม่มองถูกสร้างใหม่แตกต่างไปจากเดิมอย่างแนบเนียน ในช่วงวิกฤตการเงินต่อเนื่องถึงภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจของโลก บิลล กรอส (Bill Gross) ผู้จัดการกองทุนการเงินชาวอเมริกันใช้อธิบายถึงสภาวะเศรษฐกิจโลก หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2007-2009 สาเหตุที่เขาคำว่า “New Normal” ในด้านเศรษฐกิจเพราะเดิมที่วิกฤติเศรษฐกิจจะมีรูปแบบค่อนข้างตายตัว และเป็นวงจรเดิม คือ เมื่อเศรษฐกิจเติบโตไปในช่วงระยะหนึ่ง จะมีปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจ และหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ไม่นานเศรษฐกิจก็จะเริ่มฟื้นตัว แล้วก็กลับมาเติบโตได้อีกครั้ง สิ่งเหล่านี้ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติ จนเรียกได้ว่า เป็น “เรื่องปกติ” (Normal) ก็ได้ แต่หลังจากการเกิดวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ หลายคนมองว่า เศรษฐกิจโลกจะไม่สามารถกลับไปเติบโตได้ดีเหมือนเดิม ด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น การพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจมากเกินไป ทั้งที่หลายประเทศมีหนี้สาธารณะสูงมาก การยืมเงินจากอนาคตเพื่อแลกกับการเติบโตทางเศรษฐกิจในวันนี้ย่อมจะส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโตได้ลดลงในอนาคต ดังนั้นคำว่า “New Normal” จึงถูกนำมาใช้เพื่อพูดถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ถดถอยลง และคาดว่าจะไม่กลับมาเติบโตในระดับเดิมได้อีกต่อไป (Brandbuffet, 2564) เมื่อโลกประสบกับการระบาดของโควิด-19 (COVID-19) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2019 ก็ได้เปลี่ยนโฉมหน้าวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ไปแทบทุกด้าน ปรากฏเป็นภัยคุกคามการใช้ชีวิตทั้งในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ รวมไปถึงการรวมกลุ่มในทางวัฒนธรรมและทางศาสนา นั่นคือมีผลทั้งในด้านสังคมเศรษฐกิจ ด้วยมาตรการป้องกันการระบาดของโควิด-19 กิจกรรมต่างๆ ต้องหยุดทำการ เมื่อไม่มีงานทำ เมืองก็เกิดความว่างเปล่า ผู้คนย้อนกลับไปอยู่ในชนบทบ้านเกิดของตน หรือแม้แต่ธุรกิจขนาดเล็กก็ยังคงต้องปิดตัวลง แงมมุมของชีวิตนั้นด้านที่ปกติ สำหรับมนุษย์ที่จะดำเนินชีวิตอย่างที่ใคร่ชีวิตมานั้นได้หายไปแล้ว

ผลกระทบจากโรคระบาดนี้เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็ใคร อยู่ที่ไหน ผลกระทบก็ทั่วถึงกัน ไวรัสโคโรนาอันเป็นเหตุปัจจัยหลักก็ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไวรัสไม่ได้เลือกและทำการเลือกว่าจะติดใคร แต่อยู่ที่ทุกคนจะปฏิบัติตนตามมาตรการป้องกันไวรัสไม่ให้ติดต่อนเอง ไม่ว่าจะเป็การล้างมือบ่อยๆ การเว้นระยะห่างทางสังคม หรือสวมถุงมือ การใส่หน้ากากในที่สาธารณะ สิ่งเหล่านี้ คือ การกระทำที่กลายเป็น “ความปกติใหม่” และในช่วงเวลานี้ กิจกรรมการมีส่วนร่วมต่างๆ เช่น การรับประทานอาหารในร้านอาหาร การออกกำลังกาย การดูหนังในโรงภาพยนตร์ การแข่งขันกีฬา การดูคอนเสิร์ต การท่องเที่ยว และกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นเรื่องปกติแต่เดิมสำหรับการใช้ชีวิตของมนุษย์ในฐานะที่มนุษย์เป็สิ่งมีชีวิตที่ต้องพึ่งพาสังคมจนเรียกได้ว่า มนุษย์เป็สัตว์สังคม จึงเป็ธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเข้าสังคม พูดคุยโต้ตอบ และชุมนุมกัน แต่เมื่อสิ่งนั้นถูกพรากไป ทำให้ลำดับความสำคัญต่างๆ เปลี่ยนไป และความจุนเจือยอมจะบังเกิดขึ้น และในกรณีของการระบาดใหญ่ในระดับนี้ ชีวิตอาจสูญเสียจำนวนมากได้ จึงมีไชยของการแบ่งแยก แต่ทุกคนต่างอยู่ในฐานะที่เป็ส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนอยู่ในสังคมเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงอาชีพ อายุ เชื้อชาติ และลักษณะอื่นใดที่สังคมมักชอบแบ่งประเภท ไชยของความแตกต่าง ไชยฝายตรงข้าม แต่เป็ยุคของการเป็พันธมิตร (Chris, 2020) ที่ต้องร่วมมือรวมใจกันเพื่อไรรอดพ้นช่วงเวลาวิกฤต แต่ที่รับรู่วิวชีวิตจะไม่กลับไปเป็เหมือนเดิมอีกต่อไปความปกติใหม่จึงเป็นิยามของรูปแบบการดำเนินชีวิตอยู่อย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็ปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไมคุ้นเคยในช่วงนี้มีคำถามเชิงปรัชญาสังคมบางประการเกี่ยวกับแนวคิดของความปกติใหม่นั้น คือ ความปกติใหม่เป็แนวคิดก้าวหน้าที่เป็การต่อต้านการอนุรักษ์สภาพที่เป็อยู่ความปกติแบบเก่า (The old normal) หรือไม สังคมหรือผู้ปกครองจะไชภาวะแพร่ระบาดโควิด-19 เพื่อขับเคลื่อนสังคมไปสู่อนาคตที่ดีกว่า และสะอาดกว่าได้หรือไม่ หรือความปกติใหม่ยังเป็ความพยายามที่จะรักษาสุขภาพสังคมที่เป็อยู่ให้ได้มากที่สุด แนวคิดของความปกติได้สะท้อนความหวังของผู้คนที่กลับไปเป็ปกติมากกว่าไห่งความเป็ปกติใหม่ต่อไป สำหรับบรรทัดฐานใหม่ของความปกติใหม่นั้น มีสิ่งที่เกี่ยวข้อง คือ ระยะห่างเชิงพื้นที่ระหว่างบุคคลที่จะสนทนากันจับมือกัน และการไกลชิดกัน สิ่งเหล่านี้จะถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบปกติใหม่ บรรทัดฐานการติดต่อทางสังคมที่แตกต่างกันมากมาย ในพหุวัฒนธรรมจะยังคงอยู่หรือลดทอนลงไป กระแสการคัดค้านเหล่านี้จะมีอยู่จริงหรือไม่ก็ตาม แต่ถาคความปกติใหม่ได้ส่งเสริมการห้ามบางอย่างไว้จนเป็ปกติ ความคิดนี้ก็ดูเหมือนจะเป็ความคิดที่อันตรายมาก มนุษย์พึ่งต้องยอมถนเองว่ามีความต้องการใหม่มีความปกติหรือความเป็ปกติใหม่หรือไม่ มนุษย์จะยังมีการดำเนินชีวิตที่มีความสุขอย่างปกติตามปรัชญาชีวิตแต่เดิมได้หรือไม่ หรือควรนำหลักปรัชญาชีวิตของตนมาปรับไปตามความปกติใหม่นี้ เพื่อจะได้เป็เหตุผลรองรับการดำเนินชีวิตอยู่อย่างใหม่นี้ (วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 117-118)

มนุษย์ต้องตระหนักถึงอันตรายของการทำให้สังคมเข้าใจกฎเกณฑ์ใหม่ และบรรทัดฐานทางสังคมที่ได้มีการกำหนดขึ้นมาใหม่ด้วย สังคมที่ปรารถนาหรือพยายามไชความเรียบง่ายทางสังคม คือสังคมที่ไมรู้จักสถานการณ์ของตนเอง ส่งผลให้เกิดความอึดอัด ความอึมครึมในชีวิต เพราะการพยายาม

อย่างยิ่งที่จะรักษาสภาพความเป็นอยู่ให้คงไว้ เพราะไม่รู้อาจจะปรับตัวอย่างไรกับปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น ยิ่งในสังคมที่ซับซ้อน ต่างคนต่างคิดต่างกัน หากพวกเขาสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้ก็อาจจะสร้างสรรค์ในทางที่ดีขึ้น แต่ถ้าขยายมุมมองที่ขัดแย้งกัน เป็นการวิพากษ์วิจารณ์รอบข้าง ความปกติใหม่เช่นนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นผลต่อการเชื่อมต่อทางสังคมในอนาคตอย่างไร แม้จะยังไม่มีความชัดเจนของชีวิตวิถีใหม่ แต่มีพฤติกรรมบางประการได้รับการยอมรับแล้วว่าอาจจะเกิดขึ้น (กรมสุขภาพจิต, 2564) และมนุษย์จะต้องปรับตัวกันขนานใหญ่ไปกับวิถีชีวิตอย่างใหม่นี้ โดย

1) การใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต การที่สังคมมุ่งไปสู่สังคมดิจิทัล มีการนำใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ทำให้ดิจิทัลมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในชีวิต สิ่งเหล่านี้จะเข้ามาสู่ในทุกจังหวะชีวิต เช่น การศึกษาและเรียนรู้ออนไลน์ การประชุมออนไลน์ การช้อปปิ้ง ออนไลน์ การทำธุรกรรมออนไลน์ และความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ของชีวิต เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เกม เป็นต้น

2) การเว้นระยะห่างทางสังคม ผู้คนในสังคมจะยอมรับความสำคัญของการเว้นระยะห่างทางสังคม รวมถึงการใช้ชีวิตแยกเดี่ยว (Isolation) ในสถานะที่เป็นแนวทางในการใช้ชีวิตที่ดีในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 และยอมจะยอมรับเป็นวิถีการดำเนินชีวิตอย่างหนึ่งที่สังคมยอมรับได้ มีการรักษาระยะห่างทางกายภาพเพิ่มขึ้น มีโซเชียลมีเดียสื่อสารมากขึ้น และชีวิตลดการโต้ตอบแบบเผชิญหน้า รวมถึงการไปสถานที่สาธารณะ เน้นทำกิจกรรมที่บ้านมากขึ้นมีการซื้อ-ขายและจัดส่งสินค้าอย่าง “Delivery” มากขึ้น

3) การดูแลสุขภาพใจสุขภาพทั้งตัวเองและคนรอบข้าง ผู้คนมีความตระหนักในการหยุดพัก ป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มีการส่งเสริมดูแลสุขภาพและความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้ออย่างเคร่งครัด พฤติกรรมการใช้หน้ากาก การใช้เจลแอลกอฮอล์จะได้รับการยอมรับในที่สาธารณะ การล้างมืออย่างถูกวิธีและคอยสังเกตตัวเองเมื่อไม่สบายจะกลายเป็นสิ่งปกติที่จะดำเนินต่อไป รวมถึงการหันมาดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย การฉีดวัคซีน และการทำประกันสุขภาพจะเป็นหัวข้อสนทนาของคนอย่างต่อเนื่อง

4) การสร้างสมดุลชีวิต เมื่อมีมาตรการทำงานที่บ้าน แต่ละคนย่อมมีโอกาสในการอยู่บ้านมากขึ้น ลดความตึงเครียดจากการเดินทาง มีการลดจำนวนวันทำงานในสำนักงานหรือลดความแออัดของผู้คนในอาคาร ในแหล่งธุรกิจ ยานการค่า แต่ละคนอยู่กับตัวเองมากขึ้น จึงเป็นช่วงที่จะหันมามองคุณค่าของชีวิตและเลือกสรรวิธีสร้างสมดุลชีวิตระหว่างเวลาส่วนตัว การงาน และสังคมเพื่อให้ตนมีชีวิตที่สมดุลมากขึ้น

การดำเนินชีวิตของคนไทยกับชีวิตวิถีใหม่

แม้ว่าจะไม่มีใครสามารถทำนายอนาคตได้ และด้วยเหตุว่าไม่มีใครรู้ว่า การระบาดจะสิ้นสุดเมื่อไร และชีวิตจะดำเนินต่อไปอย่างไรหลังจากการระบาดใหญ่สิ้นสุดลง แต่โลกย่อมไม่กลับไปเหมือนเก่าอย่างแน่นอน กระนั้น ด้วยบรรทัดฐานใหม่ทางสังคม จะนำเอาหลักประโยชน์นิยม หลักสุขนิยม หลักศานตินิยมหลักมนุษยนิยมหรือแม้กระทั่งหลักศิลปนิยมมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะรองรับชีวิตวิถีใหม่ได้หรือจะกลายเป็นปฏิภาค เพราะชีวิตวิถีใหม่มีการกดทับหลักการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

ยอมรับให้เกิดการอยู่แยกกันของมนุษย์ ซึ่งมีใช้เพียงปัญหาปรัชญา แต่ยังคงนำไปสู่ปัญหาจิตวิทยา (Muller, 2020) เพราะเป็นเรื่องของการมีชีวิตอย่างมีความสุข การตีความตามความเป็นจริงเป็นเรื่องสำคัญ แต่ปัญหาคือ ตอนนี้อยู่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนว่าชีวิตวิถีใหม่จะไปทางใด จะรื้อฟื้นความเป็นปกติเก่าได้มากน้อยเพียงใด หรือจะพัฒนาไปสู่ชีวิตวิถีใหม่ที่วางฐานอยู่บนสังคมนิติศาสตร์ได้หรือไม่ เพราะมีการปรับเปลี่ยนหลายอย่างในช่วงการระบาดในรอบปี พ.ศ. 2563-2564 ซึ่งชีวิตวิถีใหม่ยังต้องการเวลาสำหรับช่วงเปลี่ยนผ่าน และการทำให้เกิดบรรทัดฐานบนความปกติใหม่ในระดับชีวิตวิถีใหม่ ดังนั้น เมื่อพิจารณาแนวโน้มหลักๆ ของพฤติกรรมของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดช่วงเวลานี้ว่า มีความเข้ากันได้บนปรัชญาการดำเนินชีวิตใดบ้าง แมวมุมมองของการระบาดใหญ่นั้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละคน เนื่องจากทุกคนได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดในทางใดทางหนึ่ง แต่มุมมองของแต่ละคนแตกต่างกัน ไม่มีวิธีใดที่จะพิจารณาผลของการระบาดใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์ และแมวมุมมองอาจแตกต่างกัน แต่ก็ยังทับซ้อนกัน เนื่องจากยังคงเป็นปัญหาหลักประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตวิถีใหม่ กระนั้น ย่อมแจกแจงออกมาความเป็นไปได้ของผู้คนที่เชื่อในแนวคิดการดำเนินชีวิต

1) การดำเนินชีวิตของผู้ถือหลักประโยชน์นิยม

ผู้ถือหลักประโยชน์นิยมย่อมมีความเชื่อที่ว่า การกระทำที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ประโยชน์ใช้สอย และเป็นความสุขที่ยิ่งใหญ่ที่สุด มักก่อให้เกิดความสุขกลับคืนมาแก่ตนด้วย หากการกระทำใดส่งเสริมความเศร้า ความโกรธ ความกลัว หรืออารมณ์ใดๆ ที่เป็นสิ่งตรงกันข้ามของความสุข การกระทำจะถูกตัดสินว่าถูกหรือผิดจะต้องพิจารณาจากผลที่ตามมาของสวณรวมด้วย ความถูกต้องของการกระทำถูกกำหนดโดยปริมาณของความสุขที่เหนือกว่าความทุกข์ ดังนั้น ผู้ที่ถือประโยชน์นิยมย่อมมองหาประโยชน์ของชีวิตวิถีใหม่ก่อนว่า มีหรือไม่ ทั้งต่อส่วนตัวและสวณรวม ถ้ามีเป็นสิ่งดีนำไปสู่ความสุขหรือไม่ โดยพิจารณาได้ว่า คนเหล่านี้ย่อมยอมรับการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงาน การศึกษาเรียนรู้ การทำธุรกรรมต่างๆ การทำงานอาชีพ ล้วนแต่มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ตนจำต้องมีรายจ่ายในด้านนี้เพิ่มขึ้น แม้เป็นประโยชน์แต่ก็ต้องลงทุน จึงต้องควบคุมระดับการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตให้พอเหมาะ การบังคับใช้การเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นการรอนสิทธิทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มได้หรือใช้ชีวิตปกติได้ หรือทำให้ไม่สามารถประกอบกิจการอาชีพได้ จึงยอมมีการต่อต้าน ตอรองพอสมควรเพื่อให้ได้รับการชดเชยเพื่อให้ตนได้ประโยชน์ส่วนหนึ่งได้ แต่มองในแง่สวณรวมถือว่า เป็นการให้ความร่วมมือเพื่อลดการแพร่ระบาดที่จะเกิดขึ้นระลอกใหม่ จึงยอมให้ความร่วมมือได้ สำหรับการดูแลรักษาสุขอนามัยในที่สาธารณะ และการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล แมว่าธุรกิจและสถานที่ต่างๆ จะเปิดขึ้นอีกครั้งสถานการณ์จะไม่เหมือนเดิม และการรักษาสุขอนามัยในที่สาธารณะ แต่คุณก็ยังต้องสวมหน้ากากอนามัย นั่นคือ ความปกติใหม่ และในฐานะสมาชิกของสังคมก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตาม ชีวิตวิถีใหม่ยอมมองได้ว่าเป็นวิถีชีวิตที่ยังประโยชน์ส่วนตน และยอมเป็นโอกาสที่จะเกิดความสุขได้จากการลดลงของการระบาดได้ในอนาคต จึงเป็นประโยชน์มากแก่สวณรวมโดยถือปฏิบัติว่าเป็นสิ่งดี และการรักษาสมดุลในการใช้ชีวิตส่วนตัวชีวิตการทำงาน และการแสวงหาความบันเทิงก็ให้เป็นไปได้เท่าที่เป็น ประโยชน์แก่ตน (วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 120-121)

2) การดำเนินชีวิตของผู้ถือหลักสุขนิยม

ผู้ถือหลักสุขนิยมย่อมมุ่งแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แม้จะเน้นการควบคุมตนเองไว้ให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม แต่ก็พร้อมจะมองหาสิ่งต่างๆ ที่จะเพิ่มพูนความสุขแก่ตน ดังนั้นผู้ที่ถือสุขนิยมย่อมยินดียอมรับที่จะใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการแสวงหาความสุข โดยเป็นวิธีการใหม่ มีความหลากหลาย เป็นเรื่องที่จะนำมาซึ่งความสุขสนุกสนานในชีวิต และพร้อมจะไข่ไขใหม่มากยิ่งขึ้น ขึ้นไปเรื่อยๆ โดยถือเป็นความโก้ ทันสมัย และยอมแสวงหาอุปกรณ์เครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ยิ่งดี ยิ่งแพงเพื่อสนองความปรารถนาของตนให้ยิ่งๆ ขึ้นไป หรือการใช้บริการเดลิเวอรี่ในการซื้อสินค้าหรือสั่งอาหารออนไลน์ย่อมทำให้ชีวิตมีความสะดวกสบาย สำหรับการเว้นระยะห่างทางสังคมชาวสุขนิยมแทบอาจไม่พอใจ เพราะลิดรอนการใช้ชีวิตในระดับสังคมอย่างมีความสุขของตน แต่หากเป็นชาวเอพิคิวเรียนก็ยังไม่พอใจเพราะอดทนให้พ้นช่วงเวลาไป จะได้มีชีวิตยืนยาวแล้วใช้ชีวิตต่อไปให้สุขได้ แต่ถ้าไม่ยอมเว้นระยะห่างทางสังคม อาจได้รับเชื้อโรคนำไปสู่การป่วยไข้หรือเสียชีวิตได้ ย่อมประเมินได้ว่า การอดทนนี้พอที่จะรับได้ การดูแลใส่ใจสุขภาพทั้งตัวเองและคนรอบข้างนั้นย่อมเป็นไปได้ด้วยความเลือกสรรที่จะหาสิ่งดีๆ สวยงามหรือเท ใหแก่ตน เพื่อจะได้เป็นที่สะดุดตาเพศตรงข้าม หรือเป็นการยกย่อง ยกย่องตนว่าเป็นชนชั้นสูงในสังคม ตัวอย่างเช่น การใช้หน้ากากที่มีลดตายประดับสายคล้องหน้ากากทองคำ เป็นต้น และในการสร้างสมดุลชีวิต ชาวสุขนิยมย่อมมองหาความสุขอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิตในการทำงาน การใช้ชีวิตส่วนตัว โดยมุ่งให้มีความสุข มีการพูดคุยผ่านออนไลน์ การเลือกอาหารอร่อยๆ ใหม่างที่บ้าน การทำงานไปกินไป พูดคุยไปก็ทำให้มีความสุข หากรับรู้ข่าวสารอะไรที่เป็นทุกข์ก็ต้องหาวิธีมาจัดไป ให้เหลือแต่สุข แม้ชั่วครู่ชั่วยามก็ยังดี จะได้ไม่จมอยู่กับความเครียด ความซึมเศร้าที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ก็มุ่งที่จะใช้ชีวิตให้มีความสุขที่สม่ำเสมอตลอดชีวิตไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นอีกก็ตาม (วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 121)

3) การดำเนินชีวิตของผู้ถือหลักศานตินิยม

ผู้ถือหลักศานตินิยมเน้นการใช้ปัญญาไตรตรองการกระทำต่างๆ เพื่อให้เลือกประพฤติดีและมีมีความสุขในชีวิตได้อย่างปกติ การดำเนินชีวิตอย่างง่าย ๆ ตามวิถีแห่งคุณธรรม สงเสริมความอดทนเมื่อพบกับความยากลำบาก มุ่งความสงบทางใจ ดังนั้น เขาไตรตรองในคุณกับโทษของการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต โดยพิจารณายอมรับในส่วนที่จำเป็นต้องเข้าไปเพื่อการศึกษาเรียนรู้การทำงาน การแสวงหาข้อมูลเพื่อประเทือง ปัญญาเป็นสำคัญ สอนการใช้เพื่อความบันเทิงหรือการแสวงหาความทันสมัยยอมไม่ใช้วิถีทางของชาวศานตินิยม การเว้นระยะห่างทางสังคมก็เป็นมาตรการที่ยอมรับได้ เพราะปกติก็ใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่ได้รวมกลุ่มเพื่อการสังสรรค์ใหญ่โต สามารถใช้ชีวิตคนเดียว หรือมีระยะห่างกับบุคคลอื่นได้ แม้ในการใช้ชีวิตปกติก็สามารถอดทนต่อความไม่สะดวกของมาตรการเสริมต่างๆ ได้ โดยมีความพยายามในการทำความเข้าใจผลดีของการประพฤติตนตามมาตรการป้องกันการระบาดของโรคโควิด-19 มีการระมัดระวังในการใช้ชีวิต พร้อมทั้งจะดูแลใส่ใจสุขภาพทั้งตัวเองและคนรอบข้าง แสวงหาข้อมูลต่างๆ มาเพื่อใหตนเองได้มีความรู้และจะได้ปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพให้ห่างไกลโรคระบาดได้ สำหรับการสร้าง

ความสมดุลให้แก่ชีวิต ชาวศาสนานิยมยอมรับการแสวงหาความสุขทางใจ ความสุขทางปัญญา รักษาสมดุลของการใช้ชีวิต ไม่นับตระหนกหรือเครียดไปกับสถานการณ์ พร้อมทั้งปรับสมดุลชีวิตของการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัวให้เหมาะสม สรรหากิจกรรมมาเสริมให้เกิดความสงบทางใจ เช่น ปฏิบัติสมาธิ สวดมนต์ หรืออย่างน้อยก็เสริมปัญญา เช่น การอ่านหนังสือ ชมสารคดี เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน ก็อาจจะออกไปเป็นจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือผู้ลำบากในสถานการณ์วิกฤต หรือช่วยฟื้นฟูจิตใจผู้คนที่หลังวิกฤต ส่งเสริมการใช้ชีวิตเรียบง่าย พอเพียง และการมีสังคมที่ช่วยเหลือช่วยเหลือแบ่งปันกันต่อไป (วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 122)

4) การดำเนินชีวิตของผู้ถือหลักมนุษยนิยม

ผู้ถือหลักมนุษยนิยมเน้นตอบสนองความต้องการของร่างกายและจิตใจ เน้นความกลมกลืน ไม่ขัดแย้ง มีความสมดุลในชีวิต เมื่อต้องดำรงชีวิตบนชีวิตวิถีใหม่ ยอมรับการปรับตัว โดยยอมรับว่าการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นตอบสนองความต้องการของตนได้ และควรส่งเสริมให้ทุกคนเข้าถึงและใช้งานไม่ว่าจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ตนในการใช้ชีวิตหรือการทำงาน การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ การใช้เพื่อแสวงหาความบันเทิง การติดต่อสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ รวมไปถึงการแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนปัญญาและค้นหาประสบการณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองไปตามลำดับ โดยพยายามรักษาสมดุลระหว่างการอยู่ในโลกออนไลน์กับชีวิตจริง ซึ่งในชีวิตจริงก็สามารถยอมรับการเว้นระยะห่างทางสังคมได้ เพราะเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตาม ก็มุ่งหวังว่าจะได้ใกล้ชิดผู้อื่น ได้รวมกลุ่มพูดคุยสังสรรค์แบบพบหน้ากันจริงๆ อันเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันไวของผู้คนในสังคม

สำหรับการดูแลสุขภาพของตนเองและผู้อื่นนั้น ยอมรับเป็นพื้นฐานของชาวมมนุษยนิยมอยู่แล้วที่จะตอบสนองปัจจัยสี่ให้ครบครันแก่ตน โดยพยายามมิให้ขาดพร่องสิ่งใด ยิ่งมีครบถ้วนหรือมากอีกสักหน่อยก็จะยิ่งดี ทั้งนี้การใช้ชีวิตจะต้องมีความสุขทั้งในเวลาส่วนตัว เวลาทำงาน และมีช่วงเวลาสั้นๆ สำหรับการเพื่อใช้ชีวิตสมดุล มีความสุขกับชีวิตวิถีใหม่ได้

5) การดำเนินชีวิตของผู้ถือหลักศิลปะนิยม

ผู้ถือหลักศิลปะนิยมแสวงหาความงดงามของชีวิต เพื่อให้ตนมีแรงขับเคลื่อนจากภายในที่เต็มเปี่ยมสำหรับการมีชีวิตที่มีความสุข เมื่อไข่มุมมองต่อชีวิตเช่นนี้มองชีวิตวิถีใหม่ยอมรับรู้สึกอึดอัดใจกับชีวิตวิถีใหม่เพราะเหมือนบังคับให้จำยอมต้องใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล การมีตัวเลือกในรูปแบบชีวิตที่จำกัดทำให้ชีวิตขาดเสรีภาพ แต่ก็สามารถยอมรับได้ในส่วนที่จะสร้างความแปลกใหม่ ความตื่นตาตื่นใจให้กับชีวิต จากเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม ขอจำกัดจากการรักษาระยะห่างทางสังคม และการรักษาสุขอนามัยในสภาวะเหล่านี้ ไม่สามารถหยุดผู้คนจากการพยายามเป็นตัวของตัวเอง โดยพยายามกลับไปใช้ชีวิตตามปกติผู้คนยังอยากที่จะสนุกสนาน มีการรวมตัวกัน มีการท่องเที่ยว โดยไม่สนใจกฎการเว้นระยะห่างทางสังคม แมวมั่นจะไม่ใช้ชีวิตวิถีใหม่ทั้งหมด แต่การผสมผสานชีวิตให้สมดุลอย่างไรก็ยังคงกระทำได้ ผู้คนยังเลือกที่จะเว้นระยะห่างทางสังคมเท่าที่เป็นไปได้ ล่างมือบ่อยๆ สวมหน้ากากอนามัย ทำงานที่บ้าน ศึกษาและเรียนรู้ ทำธุรกรรมผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น มนุษย์แสวงหาความเป็นตนเอง

ความมีชีวิตยังคงก้าวหน้าไปประจักษ์สายน้ำ ขอเพียงสายน้ำแห่งชีวิตไหลรินเรื่อยไปถึงจะสามารถรักษาความมีชีวิตชีวาไว้ได้ สายน้ำแห่งชีวิตที่นิ่งสนิทยอมมีแต่จะทำให้ชีวิตหม่นหมองเศร้าซึม ขาดพลังชีวิตที่จะพัฒนาตนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ดังนั้น ผู้ถือหลักศิลปนิยมจะหาทางออกในการสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ หรือปรับปรุงสิ่งต่างๆ รอบตัวให้สวยงาม แปลกใหม่เพื่อสร้างสีสันในชีวิต เช่น การประดิษฐ์ตกแต่งหน้ากากรายล้อมหน้ากากรวมไปถึงบรรจุภัณฑ์สำหรับน้ำยาล้างมือหรือแอลกอฮอล์เจล เป็นต้น เช่นนี้จึงจะให้การดำรงชีวิตวิถีใหม่เป็นไปได้มากขึ้น

บทสรุป

มนุษย์มีปัญหา มีสมรรถภาพคิด จึงมองหาคำสอนมาเป็นหลักในการนำชีวิต มีปรัชญาในการดำเนินชีวิตโดยที่แต่ละคนก็มีอัตลักษณ์เฉพาะตน มีโลกทัศน์ต่อการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน กระนั้นก็มีปรัชญาที่เป็นแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่สำคัญ 5 แนวคิด ได้แก่ ประโยชน์นิยม สุขนิยม ศานตินิยม มนุษยนิยม และศิลปนิยม ซึ่งในภาวะชีวิตวิถีใหม่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้การกระทำทั้งหลายในยุคชีวิตใหม่มีความแตกต่าง มีความหลากหลายท่ามกลางความไม่แน่นอนของชีวิต บางการกระทำแลดูเป็นการกระทำที่ไร้ค่า แต่คิดกระทำเพื่อเติมเต็มตนเองก็ยังคงใช้ความกล้าไม่น้อย ทั้งพฤติกรรมส่วนตัว ครอบครัวสังคม รวมถึงสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนผ่านของสังคมบนชีวิตวิถีใหม่มีความกะทันหันทำให้คนในโลกนี้ต้องปรับตัวให้เข้าเทคโนโลยีและโลกอินเทอร์เน็ต การเว้นระยะห่างทางสังคม การรักษาสุขภาพทั้งตนเองและคนรอบข้าง รวมไปถึงการรักษาสมดุลในการใช้ชีวิต ซึ่งในสังคมที่มีเสรีภาพยอมดำเนินไปบนหลักมนุษยนิยมยอมรับความหลากหลายและความแตกต่างในแนวคิด ความเชื่อ และการสืบทอดทางวัฒนธรรม ทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปตามสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ ด้วยรากฐานของความคิดที่ต่างกันเช่นนี้ ผู้คนจึงมีวิถีชีวิตและผลการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันไปตามความคิด หรือโลกทัศน์ของตนเอง แต่หากแต่ละคนสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาที่ถูกต้อง มีความไว้วางใจต่อปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ตนได้เลือกสรรและนำมาปรับใช้ในชีวิตนั้นย่อมส่งผลต่อทั้งตนเองและสังคม ด้วยการใช้ชีวิตอย่างมีหลักการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ก็จะช่วยให้ดำเนินชีวิตไปในทิศทางแห่งความสุขอย่างยั่งยืนในยุคที่เปลี่ยนไปเช่นนี้ ขอคำหนึ่งอย่างหนึ่งในยุคสมัยเช่นนี้ คือ ไม่วามนุษยจะมีความเชื่อ ความคิดเห็น หรือวิถีชีวิตต่างกันอย่างไร แต่มนุษยล้วนเป็นเพื่อนร่วมโลกที่ต้องอยู่ร่วมกัน จึงไม่ควรมองหรือมีความเชื่อสุดโต่งเพียงอย่างเดียว ต้องมองและรู้วิธีคิดที่จะตรวจดูใรรอบด้านแบบบูรณาการ มองแบบสัมพันธ์กัน เพราะทุกอย่างไม่ได้อยู่โดดโดยลำพังตัวเอง แต่ต้องอาศัยเหตุปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องรวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ มนุษยต้องเรียนรู้วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติและวิธีการจัดการทั้งในระดับส่วนตัวและส่วนรวม วิถีชีวิตใหม่เกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลง แม้จะเสมือนบังคับคนให้ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง ไมอาจที่จะรักษาวิถีชีวิตแบบเดิมไว้ได้ทั้งหมด แมว่าโลกมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง มีมนุษย์เป็นผู้ขับเคลื่อนไป มีโลกทัศน์บนความคิด ความเชื่อและกระบวนทรรศน์เฉพาะตน นำไปสู่การคิดการตัดสินใจที่แตกต่างกัน การที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันในโลกนี้จึงมิใช่เพียงการอยู่เพื่อให้ตนรอด หรือเพียงแสวงหาความสุขตามหลักปรัชญาที่ตนยึดถือแต่มนุษยต้องรวมกันในการอภิบาลโลกให้อยู่ดีมีสุขรวมกันด้วย ชีวิตวิถีใหม่มีได้แบ่งแยกผู้คน แต่ผู้คนทำการแบ่งแยก

กันเอง ดังนั้น ผู้มีปัญญาจึงควรเห็นแก่ส่วนรวม นั่นคือ มีจิตอาสาในการที่จะรวมด้วยช่วยเหลือกันในการปกปักษ์รักษาผู้คนที่ทั้งหลายให้อยู่รวมกันได้ ท่ามกลางความหลากหลาย ความเปราะบาง พหุวัฒนธรรม พหุศาสนา บนหลักแห่งการอยู่รวมกันด้วยความพอดีทางกาย วาจาและใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 123)

บรรณานุกรม

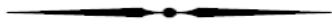
บุญลือ วันทายนต์ (2539). **สังคมวิทยาศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระเทพเวที (2532). **ทางออกจากระบบเศรษฐกิจที่ครอบงำสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระธรรมปิฎก (2545). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2535). **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง.

อริยสัจ 4 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมไทย

The Four Noble Truths on the Development of the Quality of Life in Thai Society

¹พระเจริญ วฑฒโน (มันจะนา), ²พระวรพจน์ วรธมโม (ตันท์พูนเกียรติ),

³พระสุขีสุม สีสเตชปุตติโย (จिरมหาสุวรรณ)

¹Phra Charoen Vaddhano (Manjana), ²Phra Woraponte Varadhammo, (Tanpoonkiat),

³Phra Sukheesom Sriratechaputtiyo (Jiramahasuwan)

บทคัดย่อ

อิทธิพลอันลึกซึ้งของอริยสัจ 4 เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทย อริยสัจ 4 ประกอบด้วยความจริงแห่งทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และหนทางแห่งความดับทุกข์ ได้หล่อหลอมวัฒนธรรม จริยธรรม และเส้นใยทางจิตวิญญาณของคนไทย อิทธิพลนี้ปรากฏชัดในแง่มุมต่างๆของสังคมไทย มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและเน้นคุณค่าของชีวิตมากขึ้น การเน้นความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตผ่านการทำสมาธิและการฝึกสติ และการนำหลักจริยธรรมแห่งมรรคมืองค์แปดมาปรับใช้เพื่อเป็นหลักการดำเนินชีวิตอย่างมีสุข องค์ประกอบเหล่านี้ มีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทย ส่งเสริมความผูกพันทางสังคมที่เข้มแข็ง การทำงานร่วมกันระหว่างความจริงอันประเสริฐ 4 ประการกับสังคมไทย แสดงให้เห็นว่า หลักธรรมทางพุทธศาสนานั้นยังรากลึก และยังคงหล่อหลอมชีวิตของคนไทย อริยสัจ 4 เป็นแนวคิดพื้นฐานของพระพุทธศาสนาได้ถูกศึกษาอย่างลึกซึ้งจากสังคมไทย สังคมไทยตระหนักดีว่า ความทุกข์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและได้นำไปสู่การเน้นย้ำถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น ส่งเสริมความรู้สึกของชุมชนและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน พวกเขาพยายามค้นหาต้นตอของความทุกข์ ทั้งความปรารถนา ความผูกพัน ความหยิ่งรู้ ที่สามารถช่วยให้หลาย ๆ คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายมากขึ้น โดยเน้นที่ความพึงพอใจมากกว่าลัทธิวัตถุนิยม การแสวงหาความสงบสุขภายในและการหลุดพ้นจากความทุกข์เป็นเป้าหมายพื้นฐานของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย การเน้นย้ำถึงความเป็นอยู่ที่ดีของจิตใจ ย่อมมีส่วนทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น คนไทยจำนวนมากมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามแนวทางนี้ ซึ่งจะส่งเสริมคุณธรรมและทำให้สังคมมีความสามัคคีและมีจริยธรรมมากขึ้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการอธิบายหลักการของอริยสัจ 4 ที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมวัฒนธรรมและสังคมไทย โดยเน้นการแสวงหาความสงบภายในเพราะจะช่วยพัฒนาจิตวิญญาณทางสังคมได้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความผูกพันทางสังคมที่เข้มแข็ง มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตมากขึ้น ในท้ายที่สุดแล้ว ก็จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนจำนวนมากในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: อริยสัจ 4, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, สังคมไทย

Abstract

The profound influence of the Four Noble Truths, a teaching of Buddhism, has had an impact on improving the quality of life in Thai society. The Four Noble Truths contain the truth of suffering, the cause of suffering, the cessation of suffering, and the path to the cessation of suffering. It has shaped the culture, ethics, and spiritual relationship of the Thai people. This influence is evident in various aspects of Thai society. It is having a simple lifestyle and emphasize the value of life more. Emphasis on mental well-being through meditation and mindfulness and applying the ethical principles of the Eightfold Path as principles for living a happy life. These elements help to develop the quality of life in Thai society. It is promoting strong social bonds, Collaboration between the four noble truths and Thai society shows that The principles of Buddhism are deeply rooted and continues to shape the lives of Thai people. Thai society realizes that Suffering is a part of life and has led to a greater emphasis on empathy for others and to promotes a sense of community and support for one another. They try to find the root of their suffering including desire, commitment, and insight that can help many people live a simpler life. It emphasizes satisfaction rather than materialism. Seeking inner peace and freedom from suffering are the basic goals of Buddhism in Thai society. Emphasis on mental well-being that it certainly contributes to a better quality of life. Many Thais are committed to following this practice. This will promote morality and make society more harmonious and ethical. This article aims to explain the principles of the Four Noble Truths, which play an important role in shaping Thai culture and society. Emphasis is placed on seeking inner peace because it will help develop a stronger social spirit. It creates strong social bonds and having more satisfaction with life. In the end, It will effectively help improve the quality of life of many people in Thailand.

Keywords: The Four Noble Truths, improving quality of life, Thai society

บทนำ

ทฤษฎีการพัฒนาครอบคลุมแนวคิดและมุมมองต่างๆมากมายที่พยายามอธิบายกระบวนการสาเหตุและผลที่ตามมาของการพัฒนาสังคม ทฤษฎีเหล่านี้ มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา และได้รับอิทธิพลจากสาขาวิชาต่างๆ รวมถึงเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ และมานุษยวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย ทฤษฎีทางพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเชิงพุทธมากมาย ยกตัวอย่างเช่น ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง การนำทฤษฎีอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจจะเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่นำไปสู่ทฤษฎีการพัฒนาแนวใหม่เชิง

ผสมผสานแนวคิดแบบพุทธและทฤษฎีทุนนิยมแบบตะวันตก เชื่อว่า จะเป็นทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบบใหม่ ที่ผสมผสานความมั่งคั่งและมั่นคงที่ยั่งยืน ตลอดจนถึงความสุขของสังคมไทย บทความนี้ พยายาม นำเสนอแนวทางการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนผ่านกระบวนการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ก้าวสู่การพัฒนา สังคมเป็นสุขในโลกสมัยใหม่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ความเป็นมาของการพัฒนา

ทฤษฎีการพัฒนาเกิดขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ในขณะที่ประเทศต่างๆทั่วโลก ได้พยายาม แก้ไขปัญหาความยากจน ความไม่เท่าเทียม และความล้าหลัง ทฤษฎีการพัฒนา (Theory of Development) นี้ ได้รับความนิยมนื่องจากสังคมได้พัฒนาผ่านกระบวนการเชิงคู่ขนานของสังคม สมัยใหม่ โดยเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการยอมรับแนวคิดและ ค่านิยมแบบตะวันตก ซึ่งเป็นเครื่องหมายในการพัฒนา มีนักวิชาการจำนวนมากพยายามกำหนดนโยบาย การตรวจสอบปัจจัยที่ขัดขวางการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคม การ พัฒนาสังคมมีความยุ่งเหยิงและซับซ้อนเกินไป บริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ก็เป็นส่วนสำคัญ ต่ออุปสรรคของการพัฒนาสังคมแบบก้าวกระโดด ทฤษฎีการพึ่งพาถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อ หลักการที่ทำให้สังคมมีความทันสมัย การพัฒนาที่ล้าหลังในซีกโลกใต้ เป็นผลมาจากการแสวงหา ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของซีกโลกเหนือ ผลกระทบจากการแสดงบทบาทของความสัมพันธ์ทางการค้าที่ ไม่เท่าเทียมกันและบริษัทข้ามชาติ เป็นผลผลิตที่ก่อให้เกิดการขัดขวางต่อการขจัดความยากจนใน ประเทศกำลังพัฒนา บริษัทข้ามชาติบางแห่งถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมอย่างชัดเจน ไม่เว้น แม้แต่ในสังคมโลกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสังคมไทย มีการยอมรับรูปแบบการพัฒนาที่ไม่เอื้อต่อสิทธิ ประโยชน์ของพลเมืองไทยมากนัก จะสังเกตเห็นจากการพัฒนาเศรษฐกิจหลายโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยภาพรวม โครงสร้างเศรษฐกิจโลก เช่น การแบ่งแรงงานระหว่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาอย่างไร มีการเน้นการต่อสู้ทางชนชั้นและความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเพื่อให้บรรลุ การพัฒนา (กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : เส้นทางสู่เป้าหมาย การพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย, (2560) : หน้า 102-112) นอกจากนี้ การมุ่งเน้นไปที่การลงทุนใน ทรัพยากรมนุษย์ก็มีนัยสำคัญต่อการพัฒนา เช่น การศึกษาและการดูแลสุขภาพ เพื่อส่งเสริมการเติบโต และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยเน้นบทบาทของทุนมนุษย์ในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและผลผลิต เรา เรียกว่า ทฤษฎีทุนมนุษย์ ตามที่นักเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยซานติเนเกตัน (Santiniketan) ชาว อินเดียนามว่า อมรรตยะ เสน (Amartya Sen) เสนอแนวทางความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์ที่มุ่งเน้น ไปที่ความสามารถและเสรีภาพของแต่ละบุคคลในการตัดสินใจ โดยระบุว่า การพัฒนาควรวัดไม่ใช่แค่การ เติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่โดยการปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของผู้คนและความสามารถในการใช้ชีวิต ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ (Sen Amartya, (1960) : หน้า 112-119) ทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้เน้น ถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน โดยไม่กระทบต่อความสามารถของคน รุ่นอนาคต ภายใต้การตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยคำนึงถึงมิติด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การยอมรับในบทบาทของสถาบันทางสังคม ก็เป็นวิธีการตรวจสอบการทำหน้าที่

ของสถาบันทางการเมืองและเศรษฐกิจในการกำหนดผลลัพธ์การพัฒนาโดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม และสิทธิในทรัพย์สินต่อการเสริมสร้างการพัฒนา การมุ่งเน้นไปที่พลวัตทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งส่งผลต่อผลลัพธ์ของการพัฒนา ก็เป็นเหตุผลของกระบวนการพัฒนาและการยอมรับความไม่เสมอภาค ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา นักวิชาการบางคนวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีการพัฒนาแบบเดิมๆ ในเรื่องแนวคิดแบบยุโรปเป็นศูนย์กลางและลัทธิต้นแบบของพวกเขา นักทฤษฎีสสมัยใหม่โต้แย้งเพื่อให้มีการประเมินการพัฒนารูปแบบใหม่ โดยท้าทายแนวคิดที่ว่า การพัฒนาแบบตะวันตกเป็นเป้าหมายสูงสุดสำหรับทุกสังคมหรือไม่ อย่างไร

ควรทราบว่า ทฤษฎีการพัฒนาเหล่านี้ ไม่ได้แยกจากกันโดยเอกเทศ แต่อาจมีบางทฤษฎีที่แตกต่างและมีความเกี่ยวข้องมากกว่าในบริบทที่ต่างกัน การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีหลากหลายแง่มุม รวมถึงการทำความเข้าใจจะต้องคำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การคิดเพื่อการพัฒนาร่วมสมัยมักดึงเอาทฤษฎีหลายทฤษฎีมาใช้เพื่อจัดการกับความท้าทายอันหลากหลายที่สังคมทั่วโลกเผชิญ

คำว่า “การพัฒนา” มีหลายความหมายและสามารถใช้ได้ในบริบทต่างๆ พึงพิจารณาการนิยามความหมายทั่วไปของการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. การเติบโตทางเศรษฐกิจ : ในบริบทของเศรษฐศาสตร์ “การพัฒนา” มักหมายถึงกระบวนการของการเติบโตทางเศรษฐกิจและการปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพภายในประเทศหรือภูมิภาค โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับการเพิ่มผลผลิตมวลรวมของประเทศ (GDP) การพัฒนาอุตสาหกรรม และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสภาพความเป็นอยู่ (พลภัทร บุราคม, (2549) : หน้า 20-57)

2. การพัฒนาตนเองหรือทักษะ : ในระดับบุคคล “การพัฒนา” อาจหมายถึงการพัฒนาตนเองหรือทักษะ สิ่งนี้อาจเกี่ยวข้องกับการได้รับความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ใหม่ๆ ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาตนเองหรือวิชาชีพของบุคคล (พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต), (2531) : หน้า 24-32)

3. ความก้าวหน้าทางสังคม : ในบริบทของสังคม “การพัฒนา” ยังสามารถอธิบายถึงการปรับปรุงสภาพภายในทางสังคม เช่น ความยากจนที่ลดลง การเข้าถึงการศึกษาและการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น และความเท่าเทียมทางสังคมที่เพิ่มขึ้น (สมชัย จิตสุชน, (2546) : หน้า 2-20)

4. อสังหาริมทรัพย์ : ในบริบทของอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง “การพัฒนา” หมายถึงกระบวนการของการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร โครงสร้างพื้นฐาน หรือที่ดินเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น การใช้ที่อยู่อาศัย การพาณิชย์ หรือทางอุตสาหกรรม

5. การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ : ในเทคโนโลยีและธุรกิจ “การพัฒนา” หมายถึงกระบวนการสร้างหรือปรับปรุงซอฟต์แวร์ ผลิตภัณฑ์ หรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะหรือเพื่อปรับปรุงฟังก์ชันการทำงาน (ศศิมา สุขสว่าง. (n.d.) : หน้า 89-92)

6. การเจริญเติบโตของเด็ก : ในบริบทของการพัฒนาทางชีววิทยาและมนุษย์ “การพัฒนา” หมายถึงกระบวนการทางธรรมชาติของการเจริญเติบโตและการเจริญเติบโตตั้งแต่วัยทารกจนถึงผู้ใหญ่ (เบ็ญจมาศ จิตรสมบูรณ์, (n.d.) : หน้า 12-36)

7. ความสัมพันธ์ระดับโลกและระหว่างประเทศ : ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการศึกษาระดับโลก “การพัฒนา” มักหมายถึงความพยายามของประเทศและองค์กรในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในภูมิภาคหรือประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า

พึงพิจารณาว่า ความหมายเฉพาะของ “การพัฒนา” ขึ้นอยู่กับบริบทที่ใช้ เป็นคำอเนกประสงค์ที่สามารถนำไปใช้กับการเติบโต ความก้าวหน้า และการปรับปรุงในด้านต่างๆ

ทฤษฎีอริยสัจ 4

อริยสัจ 4 เป็นคำสอนพื้นฐานในพระพุทธศาสนา เป็นกรอบพื้นฐานในการทำความเข้าใจธรรมชาติของการดำรงอยู่ของมนุษย์ เหตุแห่งทุกข์ และหนทางสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ อริยสัจ 4 ประกอบไปด้วย (1) ความจริงแห่งความทุกข์ (ทุกข์) : เป็นความจริงที่ตระหนักรู้ว่าความทุกข์ เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงอยู่ของมนุษย์ ประกอบด้วยความเจ็บปวดทางกายและทางอารมณ์ ความไม่พอใจ และธรรมชาติของชีวิตที่ไม่น่าพึงพอใจ โดยพื้นฐานแล้ว คือ การยอมรับว่า ชีวิตมีความทุกข์และความไม่เที่ยง (2) ความจริงแห่งเหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย) : ความจริงที่ระบุต้นตอของความทุกข์ว่า ตัณหาและความผูกพัน คือ สาเหตุหลักของความทุกข์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยึดติดกับความปรารถนา ความผูกพัน และภาพลวงตาของความเที่ยงแท้ ความผูกพันเหล่านี้นำไปสู่ความทุกข์เพราะผูกพันกับการเปลี่ยนแปลง มีนัยสำคัญต่อการกำเนิดความทุกข์นั่นเอง (3) ความจริงแห่งความดับทุกข์ (นิโรธ) : ความจริงแห่งความทุกข์สามารถยุติได้ มีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุสภาวะแห่งอิสรภาพจากความทุกข์ได้โดยการดับเหตุแห่งทุกข์ โดยหลักคือ ตัณหาและความผูกพัน สภาวะนี้เรียกว่า “นิพพาน” หรือ “การตรัสรู้” (4) ความจริงแห่งหนทางแห่งความดับทุกข์ (มรรค) : ความจริงที่กล่าวถึงมรรคมีองค์แปดซึ่งเป็นทางแห่งความดับทุกข์และบรรลุการตรัสรู้ มรรคมีองค์แปดประกอบด้วยหลักการหรือข้อปฏิบัติแปดประการที่เชื่อมโยงถึงกัน กล่าวคือ 1) ความเข้าใจที่ถูกต้อง : เน้นการพัฒนาความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับอริยสัจ 4 และธรรมชาติของความเป็นจริง 2) เจตนาที่ถูกต้อง : เน้นการปลูกฝังความคิดแห่งความเห็นอกเห็นใจ การไม่ทำร้าย และการสละกิเลสที่เป็นอันตราย 3) วาจาที่ถูกต้อง คือ พูดจริง มีน้ำใจ ไม่ใส่ร้าย 4) การกระทำที่ถูกต้อง : เน้นการประพฤติตนมีคุณธรรมและจริยธรรม หลีกเลียงการกระทำที่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น 5) การดำรงชีวิตที่ถูกต้อง : เน้นการเลือกวิถีชีวิตที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่นและสอดคล้องกับหลักจริยธรรม 6) ความพยายามที่ถูกต้อง : มุ่งมั่นที่จะเอาชนะความคิดและพฤติกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ในขณะเดียวกันก็ปลูกฝังสิ่งที่มีประโยชน์ 7) สติสัมปชัญญะ : พัฒนาความตระหนักรู้และสติในความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตน 8) สมาธิที่ถูกต้อง: ปลูกฝังสภาวะจิตที่มีสมาธิเพื่อให้ได้ญาณ (การตระหนักรู้) และปัญญาที่ลึกซึ้ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), (2554) : หน้า 102-123)

ความจริง 4 ประการนี้ เป็นกรอบที่ครอบคลุมสำหรับการทำความเข้าใจสภาพของมนุษย์และเส้นทางสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมาน คำสอนเหล่านี้ เป็นศูนย์กลางของปรัชญาและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยทำหน้าที่เป็นแนวทางสำหรับบุคคลที่แสวงหาการตรัสรู้และก้าวข้ามวงจรแห่งการเกิด ความทุกข์ และการเกิดใหม่ที่เรียกว่า “สังสารวัฏ” ความจริงเหล่านี้ มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อความคิด

จริยธรรม การฝึกสมาธิ และวิถีชีวิตของชาวพุทธหลายล้านคนทั่วโลก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), (2554) : หน้า 130 -143)

ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการนี้ เป็นแกนกลางของปรัชญาทางพุทธศาสนา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพัฒนาการของสังคมไทย ประเทศไทยซึ่งมีประชากรนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ ได้บูรณาการหลักการเหล่านี้เข้ากับแง่มุมต่างๆ ของวัฒนธรรม สังคม และการปกครอง ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการนี้ มีอิทธิพลต่อสังคมไทย จะได้พิจารณารายละเอียด ดังนี้

1. ทุกข์ เป็นอริยสัจประการแรกที่คนในสังคมไทย ต้องยอมรับว่า มีความทุกข์ในชีวิต แนวคิดนี้ จะนำไปสู่การเน้นเรื่องความเห็นอกเห็นใจต่อผู้มีความทุกข์อื่นๆ วัฒนธรรมไทย มักส่งเสริมการแสดง ความเมตตา การกุศล และการสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะสำหรับผู้ด้อยโอกาส

2. เหตุเกิดแห่งทุกข์ อริยสัจประการที่สองที่กล่าวถึงเหตุแห่งทุกข์ โดยเน้นที่กิเลสและความ ผูกพันเป็นหลัก ในประเทศไทย มีความเข้าใจว่า วัตถุนิยมและความผูกพันที่มากเกินไปสามารถนำไปสู่ ความทุกข์ได้ สิ่งนี้ส่งผลให้คนไทยจำนวนมากมีวิถีชีวิตที่ถ่อมตัวและมุ่งเน้นจิตวิญญาณมากขึ้น

3. การดับทุกข์ อริยสัจประการที่สามมีความคาดหวังโดยเสนอว่า ความทุกข์สามารถบรรเทา ได้ด้วยการยุติกิเลสและความผูกพัน แนวคิดนี้ได้ส่งเสริมการฝึกสติและการทำสมาธิในสังคมไทย ช่วย ให้บุคคลค้นพบความสงบภายในและลดความทุกข์ทรมาน

4. เส้นทางสู่ความดับทุกข์ เป็นอริยสัจประการที่ 4 ประกอบด้วยมรรคมืองค์แปด เป็นชุด แนวทางในการพัฒนาด้านจริยธรรมและจิตใจ ในสังคมไทยได้พยายามบูรณาการหลักการเหล่านี้เข้ากับ ชีวิตประจำวันโดยเน้นความประพฤติที่ถูกต้อง การพูดจาที่ถูกต้อง และการมีสติที่ถูกต้อง พระภิกษุและ ขรวาสสมักจะพยายามปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ เพื่อสร้างสังคมที่มีความสามัคคีมากขึ้น

อิทธิพลหรือผลกระทบของอริยสัจ 4 ต่อสังคมไทยขยายไปไกลกว่าพฤติกรรมส่วนบุคคลและขยายไปสู่ แง่มุมต่างๆ ของชีวิต การศึกษาไทยประกอบด้วยคำสอนเรื่องพระพุทธศาสนาและอริยสัจ 4 โรงเรียนและ มหาวิทยาลัยหลายแห่งมีหลักสูตรเกี่ยวกับปรัชญาและจริยธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งช่วยให้นักเรียน ปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมและวัฒนธรรมการให้ (Offerings) และความเอื้ออาทร (Generosity) ของ ประเทศไทย ได้รับแรงบันดาลใจจากอริยสัจข้อแรก ได้นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรการกุศลและโครงการริเริ่ม ต่างๆ มากมายที่มุ่งช่วยเหลือผู้ขัดสน พุทธศาสนามักจะเกี่ยวพันกับการเมืองไทยและการปกครอง สถาบันกษัตริย์ และรัฐบาลไทยได้รับการสนับสนุนจากอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาในอดีต จะเห็นได้ ชัดเจนว่า จริยธรรมทางพุทธศาสนานั้น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย ทั้งนี้ การแสดงออกทาง ศิลปะ สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมไทย มักมีแนวคิดและลวดลายทางพุทธศาสนา ความจริงอัน ประเสริฐ 4 ประการนี้ เสมือนหนึ่งเป็นตัวแทนการทำหน้าที่ในการเป็นเครื่องเตือนใจถึงหลักการพื้นฐาน ของการดำรงอยู่ของสังคมไทย

โดยสรุป อริยสัจ 4 มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการพัฒนาสังคมไทย ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่ง ความเห็นอกเห็นใจ การมีสติ และพฤติกรรมที่มีจริยธรรม หลักการเหล่านี้ ได้หล่อหลอมวิถีชีวิตไทยใน ด้านต่างๆ ตั้งแต่การศึกษาไปจนถึงสวัสดิการสังคม และยังคงมีบทบาทสำคัญในโครงสร้างทางวัฒนธรรม

และสังคมของประเทศ จะสังเกตเห็นได้ชัดเจนว่า ชาวพุทธไทยมีความเข้าใจเนื้อหาของธรรมชาตินี้ว่า ความทุกข์ทรมาน เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงอยู่ของมนุษย์ มันไม่เพียงแต่ครอบคลุมถึงความเจ็บปวดทางกายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความทุกข์ทรมานทางจิตใจและอารมณ์ด้วย เช่น ความวิตกกังวล ความไม่พอใจ และความคับข้องใจ การตระหนักถึงความทุกข์เป็นก้าวแรกสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้บุคคลเผชิญหน้าและเข้าใจสาเหตุของความทุกข์ ซึ่งสามารถนำไปสู่ชีวิตที่มีความหมายและมีเป้าหมายมากขึ้น การยึดติดกับความปรารถนา การครอบครองวัตถุ และอัตตาเป็นรากฐานของความทุกข์ทรมานของเรา โดยการทำความเข้าใจและจัดการกับต้นเหตุของความทุกข์ แต่ละบุคคลสามารถเริ่มลดความผูกพันกับความกังวลทางโลกได้ ความผูกพันที่ลดลงนี้สามารถนำไปสู่ความสงบและจิตใจที่สงบมากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ความดับทุกข์สามารถบรรลุได้ การกำจัดสาเหตุของความทุกข์จะทำให้เราบรรลุสภาวะแห่งความสงบและความพึงพอใจภายในได้ เราเรียกการดับทุกข์นี้ว่าพระนิพพาน ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา แม้ว่าอาจไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิต แต่ก็บ่งบอกถึงสภาวะความเป็นอยู่ที่ดีอย่างลึกซึ้งและอิสรภาพจากความทุกข์ทรมาน โดยสรุปมรรคมีองค์แปดนั้น ทำหน้าที่เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลที่จะปฏิบัติตามในการแสวงหาความสิ้นทุกข์ แนวทางนี้ประกอบด้วยหลักการต่างๆ เช่น ความเข้าใจถูกต้อง เจตนาถูกต้อง คำพูดถูกต้อง การกระทำถูกต้อง การดำรงชีวิตถูกต้อง ความเพียรถูกต้อง สติถูกต้อง สมาธิถูกต้อง เมื่อปฏิบัติตามเส้นทางนี้ แต่ละบุคคลสามารถปลูกฝังคุณสมบัติและพฤติกรรมที่นำไปสู่ชีวิตที่มีจริยธรรม มีสติ และมีความเห็นอกเห็นใจมากขึ้น ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขาในท้ายที่สุด (รังษี สุหนต์, (2549) : หน้า 1-19)

โดยสรุป อริยสัจ 4 เป็นกรอบในการทำความเข้าใจความทุกข์และสาเหตุของความทุกข์ ตลอดจนแนวทางในการบรรเทาทุกข์และบรรลุสภาวะแห่งความสงบและความพึงพอใจภายใน แม้ว่าอาจไม่ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง “คุณภาพชีวิต” อย่างชัดเจนในลักษณะที่พูดคุยกันโดยทั่วไป แต่การแสวงหาความจริงในชีวิตเหล่านี้ สามารถนำไปสู่ความรู้สึกถึงถึงความเป็นอยู่ จดมุ่งหมาย การเติมเต็ม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีได้

คุณภาพชีวิต (Quality of Life)

คุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดหลายมิติที่มุ่งประเมินความเป็นอยู่และความพึงพอใจโดยรวมของบุคคลและชุมชน โดยพิจารณาแง่มุมต่างๆ ของชีวิต นอกเหนือจากความมั่งคั่งทางวัตถุและตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีคุณภาพชีวิต (QoL) ครอบคลุมองค์ประกอบและทฤษฎีสำคัญหลายประการ ได้แก่ ตัวชี้วัดวัตถุประสงค์ สิ่งเหล่านี้ เป็นปัจจัยที่จับต้องได้และวัดผลได้ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลหรือชุมชน มักประกอบด้วย

1. เครื่องชี้เศรษฐกิจ : รายได้ โอกาสการจ้างงาน และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
2. ตัวชี้วัดด้านสุขภาพ : การเข้าถึงการรักษาพยาบาล อายุขัย และความเป็นอยู่ที่ดีทางร่างกาย
3. ตัวชี้วัดทางการศึกษา : การเข้าถึงการศึกษา อัตราการรู้หนังสือ และความสำเร็จทางการศึกษา

ศึกษา

4. ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม : อากาศและน้ำที่สะอาด การเข้าถึงพื้นที่สีเขียว และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
5. ตัวชี้วัดโครงสร้างพื้นฐาน : การเข้าถึงการคมนาคม คุณภาพที่อยู่อาศัย และบริการสาธารณะ
6. ความเป็นอยู่ที่ดีแบบอัตนัย : แม่่มุมของทฤษฎีคุณภาพชีวิต (QoL) นี้มุ่งเน้นไปที่การประเมินความพึงพอใจและความสุขในชีวิตของแต่ละบุคคล โดยจะพิจารณาปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้
  - 6.1 ความอยู่ดีมีสุขทางอารมณ์ : ความสุข ความพอใจ และความสมหวัง
  - 6.2 ความพึงพอใจในชีวิต : การรับรู้ชีวิตโดยรวมของคนๆ หนึ่ง
  - 6.3 ความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตวิทยา : สุขภาพจิต ความนับถือตนเอง และความรู้สึกมีจุดมุ่งหมาย
  - 6.4 ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม : ทฤษฎีคุณภาพชีวิต (QoL) ตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวม ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ
    - 6.5 การสนับสนุนทางสังคม : การมีเครือข่ายเพื่อน ครอบครัว และการเชื่อมต่อทางสังคม
    - 6.6 การไม่แบ่งแยกทางสังคม : รู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
7. การมีส่วนร่วมของพลเมือง : การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและองค์กรทางสังคม
8. มิติทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ : ในการตีความทฤษฎีคุณภาพชีวิต (QoL) บางแม่่มุมกลไกทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งรวมถึงปัจจัยต่างๆ เช่น เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเป็นเจ้าของ ความสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ ค่านิยม และความเชื่อ ความรู้สึกของมรดกทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์มรดก
9. สิทธิมนุษยชนและความเสมอภาค : มิติที่สำคัญของทฤษฎี (QoL) คือ การยอมรับสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมทางสังคม การดูแลให้ทุกคนและทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงทรัพยากร โอกาส และความเป็นอยู่อย่างเท่าเทียมกัน เป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตโดยรวม
10. ความยั่งยืน : การตีความทฤษฎีคุณภาพชีวิต (QoL) สมัยใหม่บางประเด็น เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยที่การปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีจะเกิดขึ้นได้โดยไม่กระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนรุ่นต่อไป หรือสิ่งแวดล้อม
11. เศรษฐศาสตร์ความสุข : ทฤษฎีคุณภาพชีวิต (QoL) สาขานี้ตรวจสอบว่า นโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจสามารถออกแบบเพื่อเพิ่มความเป็นอยู่และความสุขของมนุษย์ให้สูงสุดได้อย่างไร แทนที่จะมุ่งเน้นไปที่การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross domestic product : GDP) เพียงอย่างเดียว
12. มุมมองระดับโลก : ทฤษฎีคุณภาพชีวิต (QoL) ขยายขอบเขตไปไกลกว่าขอบเขตส่วนบุคคลและระดับชาติเพื่อพิจารณาความเป็นอยู่ที่ดีระดับโลก โดยกล่าวถึงประเด็นต่างๆ เช่น ความยากจน

ทั่วโลก การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและการศึกษาทั่วโลก และความพยายามในการส่งเสริมสันติภาพและความยั่งยืนระดับโลก

ในทางปฏิบัติ ทฤษฎีคุณภาพชีวิต (QoL) ใช้เพื่อประเมินและวัดความเป็นอยู่ที่ดีในระดับต่างๆ ตั้งแต่การประเมินรายบุคคลไปจนถึงดัชนีระดับชาติและนานาชาติ นักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายใช้ตัวบ่งชี้วัตถุประสงค์และอัตราร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจและปรับปรุงคุณภาพชีวิต แนวคิดนี้ สามารถปรับเปลี่ยนได้และสามารถประยุกต์ใช้ในบริบททางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจที่หลากหลายเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเชิงนโยบายต่อโครงสร้างทางสังคม และการเลือกชีวิตของแต่ละบุคคล (Soren Ventegodt, Joav Merrick, Niels Jorgen Andersen, (2003) : Pp. 49-92)

ลักษณะเฉพาะของสังคมไทย

สังคมไทยเป็นโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อนและหลากหลายซึ่งมีการพัฒนามานานหลายศตวรรษ โดยผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับอิทธิพลสมัยใหม่ ต่อไปนี้ เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับแง่มุมต่างๆ ของสังคมไทย

ด้านพระพุทธศาสนา

ประชากรชาวไทยนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเป็นส่วนใหญ่ และพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในสังคมไทย มีวัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ และพระภิกษุได้รับความเคารพนับถืออย่างสูง มีการเฉลิมฉลองพิธีและเทศกาลทางพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง วันหยุดของราชการไทยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาร้อยละ 85% ของวันหยุดทั้งหมด (เถรวาท, (2566) : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. <https://th.wikipedia.org/wiki/เถรวาท>)

ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

สังคมไทยยังรักษาลีลาในวัฒนธรรมไทยรวมถึงประเพณีต่างๆ เช่น การไหว้ (การทักทายด้วยความเคารพ) การเดินรำแบบดั้งเดิม ดนตรี และศิลปะ อาหารไทยซึ่งขึ้นชื่อเรื่องรสชาติอันเป็นเอกลักษณ์และใช้วัตถุดิบอย่างพริก มะนาว และมะพร้าว เป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลก

ด้านสถาบันกษัตริย์

สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยมีสถานะอันเป็นที่เคารพนับถือในสังคมมาโดยตลอด พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขแห่งรัฐโดยรัฐธรรมนูญและเป็นสัญลักษณ์ทางอุดมคติที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ฮินดู ทรงได้รับความเคารพอย่างสูง และการเคารพต่อราชวงศ์ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมไทย (แพรวภัทรา เขียวชะอุ่ม, (2566) : หน้า 122-135)

ด้านโครงสร้างสังคม

1. ลำดับชั้น สังคมไทยมีโครงสร้างลำดับชั้นที่ได้รับอิทธิพลจากบรรทัดฐานดั้งเดิมจากคตินิยมแบบพราหมณ์ฮินดูและลัทธิขงจื้อ การเคารพผู้อาวุโสและผู้มีอำนาจเป็นสิ่งสำคัญ สังคมแบ่งออกเป็นชั้นต่างๆ ได้แก่ สถาบันกษัตริย์ ขุนนาง และสามัญชน

2. ครอบครัวยุคใหม่ ครอบครัวยุคนี้เป็นเสาหลักของสังคมไทย มักขยายออกไปและมีหลายรุ่น โดยเน้นไปที่ความกตัญญูกตเวทีและความเคารพต่อผู้อาวุโส โดยทั่วไปครอบครัวยุคใหม่จะอาศัยอยู่ใกล้กันและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

3. บทบาททางเพศ แม้ว่าบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมยังคงแพร่หลาย แต่ก็มีแนวโน้มว่าใน เรื่องความเท่าเทียมทางเพศในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ผู้หญิงมีบทบาทอย่างแข็งขันในสังคม รวมถึงการเมือง และแรงงาน

4. ภาษาไทย ภาษาไทยเป็นภาษาราชการและพูดโดยประชากรส่วนใหญ่ มีการพูดภาษาถิ่น ต่าง ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ

5. ระบบการศึกษา: ประเทศไทยมีระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการซึ่งประกอบด้วยระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การเข้าถึงการศึกษาได้รับการปรับปรุงตลอดหลายปีที่ผ่านมา แต่มีความแตกต่างระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง และ การศึกษาระดับอุดมศึกษาก็มีคุณภาพสูง มีนักเรียนไทยจำนวนมากเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งใน และต่าง ประเทศ (ลักษณะสังคมไทย: โครงสร้างทางสังคม, (2566) : วิกีตารา. <https://th.wikibooks.org/wiki/โครงสร้างทางสังคมและลักษณะของสังคมไทย>)

ด้านเศรษฐกิจ

ภาคเกษตรกรรม

มีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจไทย แม้ว่าจะยังคงมีความสำคัญ แต่เศรษฐกิจก็มีความหลากหลาย ไปสู่การผลิต การบริการ และการท่องเที่ยว ข้าว ยางพารา และอาหารทะเลเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ (ชูศักดิ์ จรยุทธสวัสดิ์ (2548) : หน้า 10-25) ในปี 2561 การพัฒนาเศรษฐกิจไทย มีอัตราเร่งแบบผสมและเป็น ประเทศอุตสาหกรรมแนวใหม่ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมเป็นอันดับที่ 25 ของโลก นับว่าใหญ่สุดเป็นอันดับสอง ของอาเซียน มีอัตราเงินเฟ้อทั่วไปอยู่ที่ 1.1% ภาคอุตสาหกรรมและบริการเป็นผลิตภัณฑ์หลักต่อการ ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจไทย โดยภาคอุตสาหกรรมเป็นสัดส่วน 39.2% ของจีดีพี ภาคเกษตรกรรมเป็น สัดส่วน 8.4% ของจีดีพี ภาคการขนส่ง การค้าและการสื่อสาร มีสัดส่วน 13.4% และ 9.8% ของจีดีพีโดย ลำดับ ภาคก่อสร้างและเหมืองแร่เป็นสัดส่วน 4.3% ของจีดีพี ภาคเศรษฐกิจอื่นรวมภาคการเงิน การศึกษา โรงแรมและร้านอาหาร เป็นสัดส่วน 24.9% ของจีดีพี

ศูนย์กลางการขยายอุตสาหกรรมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจมีไตรมาสแรกและการค้า บริการเป็นตัวแปรของการเติบโตทางเศรษฐกิจไทย (Thailand at a glance (Bank of Thailand), (2560) : <https://web.archive.org/web/20130327004056/>)

ภาคการท่องเที่ยว

ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ มีชื่อเสียงในด้านชายหาดที่สวยงาม มรดกทางวัฒนธรรมอันยาวนาน และเมืองที่มีชีวิตชีวา การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยอย่างมากต่อเศรษฐกิจ (การท่องเที่ยวในประเทศไทย (2566) : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. <https://th.wikipedia.org/wiki/>) ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญในประเทศไทย ได้แก่ การท่องเที่ยวและมีส่วนทำให้ค่าจีดีพีของไทยอยู่ที่

ประมาณ 17.7% มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมากกว่า 14 ล้านคน โดยระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 9.19 วัน ใน พ.ศ. 2550 ทำให้ไทยมีรายได้เข้าประเทศมากถึง 547,782 ล้านบาท เป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดเป็นอันดับที่ 18 ของโลก สาเหตุที่การท่องเที่ยวไทยได้รับการสนับสนุนมากขึ้น เพราะประเทศไทยมีความมั่นคงทางการเมือง และมีการพัฒนาเมืองหลวงด้านการคมนาคม และทางอากาศ ทำให้ธุรกิจการค้าปลีกและโรงแรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีความต้องการจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

ด้านการเมือง

รัฐบาลไทยมีระบอบกษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีระบบรัฐสภา นายกรัฐมนตรีถูกแต่งตั้งจากรัฐสภา รัฐบาลนายกรัฐมนตรีที่มาจากรัฐสภามีอำนาจเต็มในการบริหารราชการแผ่นดิน ภูมิทัศน์ทางการเมืองมีลักษณะเป็นช่วงเวลาแห่งความมั่นคงและความไม่สงบทางการเมือง บทบาทของกษัตริย์ในการเมืองมีความหลากหลายตลอด หลายปีที่ผ่านมา กองทัพไทย มีอิทธิพลสำคัญในเมืองในอดีต รวมถึงการรัฐประหารด้วย สาเหตุนี้นำไปสู่ช่วงเวลาแห่งความไม่มั่นคงทางการเมืองตลอดหลายปีที่ผ่านมา เช่นกัน โดยสรุป การเมืองไทยมีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจระหว่างฝ่ายอนุรักษนิยม ทหาร และพรรคการเมืองพลเรือนฝ่ายประชาธิปไตย ความไม่มั่นคงทางการเมืองและการประท้วงเป็นเรื่องปกติ มีการเผชิญกับการรัฐประหารหลายครั้งในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา (Andrew MacGregor Marshall (2014) : 125-136)

วิธีประยุกต์อริยสัจ 4 ที่เป็นคำสอนพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมไทย

อริยสัจ 4 ซึ่งเป็นคำสอนพื้นฐานในพระพุทธศาสนามีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อสังคมไทยมานานหลายศตวรรษ เพื่อนำหลักการเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมไทย จะต้องพิจารณาแนวทางดังต่อไปนี้

การศึกษาและการตระหนักรู้ มีการบูรณาการคำสอนเรื่องอริยสัจ 4 ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย มีการจัดสัมมนาทางวิชาการและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความตระหนักรู้แก่สาธารณชนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในอริยสัจ 4 และความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (พุทธทาสภิกขุ, (2529) : หน้า 82-96)

การส่งเสริมการมีสติ มีการส่งเสริมการฝึกเจริญสติในโรงเรียน ที่ทำงาน และศูนย์ชุมชนเพื่อช่วยให้บุคคลตระหนักถึงความคิดและอารมณ์ของตนเองมากขึ้น เน้นความสำคัญของการอยู่กับปัจจุบัน และปลูกฝังความสงบภายใน (วรธาร ทัดแก้ว, (2554) : ปัญหาทุกอย่างแก้ได้ด้วยหลักอริยสัจสี่.[ออนไลน์] จาก www.modothai.com)

พฤติกรรมที่มีจริยธรรมและความเห็นอกเห็นใจ ส่งเสริมพฤติกรรมที่มีจริยธรรมและความเห็นอกเห็นใจเป็นค่านิยมหลักในสังคมไทย โดยมาจาก มรรคมืองค์แปด ได้แก่ คำพูดที่ถูกต้อง การกระทำที่ถูกต้อง และการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง เสริมสร้างความเข้าใจชีวิตผ่านกลไกตามหลักศีล สมาธิและปัญญา ส่งเสริมการทำความดี การกุศล และการสนับสนุนทางสังคมเพื่อบรรเทาทุกข์และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีในชุมชน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (2540) : หน้า 2-35)

สวัสดิการสังคมและการดูแลสุขภาพ พัฒนาและสนับสนุนโครงการสวัสดิการสังคมที่แก้ไขปัญหาความยากจน การเข้าถึงการรักษาพยาบาล และความต้องการขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับหลักการบรรเทาทุกข์ การบริการด้านสุขภาพสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางและราคาไม่แพงสำหรับทุกคน โดยเน้นความสำคัญของความเป็นอยู่ที่ดีทางร่างกายและจิตใจ

การดูแลสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมแนวปฏิบัติที่มีความรับผิดชอบและยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับหลักการของอริยสัจ 4 และแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงถึงกัน สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของความปรารถนาอันแรงกล้าและความผูกพันกับการครอบครองวัตถุ

การแก้ไขข้อขัดแย้งและการสร้างสันติภาพ ใช้หลักพุทธศาสนาในการแก้ไขข้อขัดแย้งและความพยายามสร้างสันติภาพ โดยเน้นการเสวนา การให้อภัย และการปรองดอง ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการไม่ใช้ความรุนแรงและความเข้าใจในสังคม

นโยบายรัฐบาล ส่งเสริมให้ผู้กำหนดนโยบายคำนึงถึงจริยธรรมและหลักการทางพุทธศาสนาในการกำหนดกฎหมายและนโยบายที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ส่งเสริมธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ อันเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการลดความทุกข์และส่งเสริมความยุติธรรม

การอนุรักษ์วัฒนธรรม อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีและรูปแบบศิลปะไทยที่มีรากฐานมาจากหลักพุทธศาสนา เช่น สถาปัตยกรรมวัด พิธีกรรมดั้งเดิม และศิลปะการแสดงพุทธประวัติ **บทสนทนาระหว่างศาสนา** ส่งเสริมการเสวนาและความร่วมมือระหว่างศาสนาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและความปรองดองระหว่างชุมชนศาสนาต่างๆ ในประเทศไทย

ส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของพระภิกษุและฆราวาสในโครงการพัฒนาชุมชนที่แก้ไขปัญหาสังคมและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี การนำความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ไปประยุกต์ใช้ในสังคมไทยต้องอาศัยแนวทางที่หลากหลาย ทั้งด้านการศึกษา การฝึกสติ พฤติกรรมที่มีจริยธรรม และความมุ่งมั่นในการบรรเทาความทุกข์ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม สิ่งสำคัญคือต้องปรับหลักการเหล่านี้ให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของประเทศไทยโดยยังคงยึดมั่นในคำสอนหลักของพระพุทธศาสนา (พระอนันตชัย อภินนโท (ขันโพธิ์น้อย), (2017) : **ความทุกข์ในอริยสัจ 4**, 2(2).

บทสรุป

การประยุกต์ใช้อริยสัจ 4 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยซึ่งมีอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาอย่างเข้มแข็ง ความจริงเหล่านี้ให้ความรู้แจ้งถึงธรรมชาติของความทุกข์และหนทางแห่งความหลุดพ้นจากความทุกข์ ต่อไปนี้ คือ วิธีการนำเอาอริยสัจ 4 ไปใช้ปรับเพื่อรับรู้ถึงความทุกข์ในรูปแบบต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทย เช่น ความยากจน ความไม่เท่าเทียมกัน การทุจริต และปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการอภิปรายอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมาเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ (ทฤษฎีอริยสัจ 4 : ทุกข์ → สมุทัย → นิโรธ → มรรค) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงความทุกข์ที่ผู้คนอาจประสบ ระบุต้นตอของความทุกข์ในสังคมไทย ได้แก่ ความโลภ ความเกลียด ความไม่รู้ ความผูกพันในทรัพย์สมบัติ ส่งเสริมพฤติกรรมที่มีจริยธรรมและการมี

สติเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคมส่งเสริมการฝึกสมาธิและเจริญสติอันเป็นเครื่องมือในการสงบจิตใจ ลดความเครียด และค้นพบความสงบภายใน สนับสนุนความคิดริเริ่มที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรเทาความทุกข์ เช่น กิจกรรมการกุศลและโครงการเพื่อสังคมส่งเสริมมรรคมีองค์แปดเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรมและคุณธรรม ได้แก่ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ความมุ่งหมายที่ถูกต้อง คำพูดที่ถูกต้อง การกระทำที่ถูกต้อง การดำรงชีวิตที่ถูกต้อง ความเพียรพยายามที่ถูกต้อง สติที่ถูกต้อง และสมาธิที่ถูกต้องส่งเสริมการศึกษาและเผยแผ่พระธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาให้ประชาชนเข้าใจและดำเนินตามแนวทางแห่งความดับทุกข์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (2540) : หน้า 33-38) การบูรณาการหลักการเหล่านี้ เข้ากับสังคมไทยสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงบวกหลายประการ เช่น ความเห็นอกเห็นใจและการเอาใจใส่ อริยสัจ 4 ประการ กระตุ้นให้บุคคลพัฒนาความเห็นอกเห็นใจและการเอาใจใส่ต่อผู้อื่นที่กำลังทุกข์ทรมาน สิ่งนี้สามารถนำไปสู่สังคมที่มุ่งการเอาใจใส่และเกื้อหนุนมากขึ้น นอกจากนี้ พฤติกรรมทางจริยธรรมมีคำสอนที่เน้นถึงความสำคัญของการปฏิบัติทางจริยธรรมและการกระทำที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยลดการทุจริตและส่งเสริมความเป็นธรรมในด้านต่างๆ ของสังคมได้ การฝึกสติและการทำสมาธิสามารถปรับปรุงสุขภาพจิตและลดความเครียด ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลดีขึ้น เมื่อบุคคลในสังคมปฏิบัติตามมรรคมีองค์แปด จะสามารถนำไปสู่ความสามัคคีและความร่วมมือทางสังคมที่มากขึ้น พุทธศาสนาส่งเสริมการเคารพต่อสิ่งแวดลอม โดยตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างกันของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ซึ่งสามารถนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนมากขึ้น โดยการนำความจริงอันประเสริฐ 4 ประการไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมไทยนั่นเอง สิ่งสำคัญคือต้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ รวมถึงผู้นำศาสนา นักการศึกษา ผู้กำหนดนโยบาย และประชาชนทั่วไป ร่วมส่งเสริมหลักการและค่านิยมเหล่านี้ แนวทางแบบองค์รวมเหล่านี้ สามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตโดยรวมในประเทศไทย โดยสอดคล้องกับคำสอนและค่านิยมทางพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (2540) : หน้า 358)

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย. (2560). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : เส้นทางสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2566). **การท่องเที่ยวในประเทศไทย**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: [วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. https://th.wikipedia.org/wiki/การท่องเที่ยวในประเทศไทย](https://th.wikipedia.org/wiki/การท่องเที่ยวในประเทศไทย) [1 ตุลาคม 2566].
- กิริติ บุญเจือ. (2538.) **จริยศาสตร์ : สำหรับผู้เริ่มเรียน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูศักดิ์ จรยุทธสวัสดิ์. (2548). **ระบบเศรษฐกิจและพัฒนาการเศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ.(2519). **กลุ่มทุนนิยมผูกขาดในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปุลุชน.
- ณรงค์ชัย อัครเศรณี. (2521). **การส่งเสริมการลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย**. วารสารธรรมศาสตร์. 7(4).
- เดช บุนนาค. (2524). **ขบถผู้มีบุญภาคอีสาน. สังคมศาสตร์ปริทัศน์**. 5(1) : 78-86.

เบญจมาศ จิตรสมบุญ. (มปป.). **การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก (Child development)**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.

_____. (2540). **พระพุทธศาสนากับการพัฒนาคนและสังคม**. กรุงเทพฯ : การไฟฟ้าแห่งประเทศไทย.

_____. (2540). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2538). **จรรยาบรรณของข้าราชการ**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). **พัฒนาตน**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกลดคิมทอง.

_____. (2535). **การพัฒนาจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระอนันตชัย อภินนโท (ชั้นโพธิ์น้อย). (2017). **ความทุกข์ในอริยสัจ 4**. วารสารพุทธจิตวิทยา. 2(2) : 45-58.

พุทธทาสภิกขุ. (2529). **ธรรมสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

พลภัทร บุราคม. (2549). **กระบวนทัศน์ใหม่ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับปัญหาด้านประสิทธิภาพในการจัดสรรและการกระจายผลประโยชน์ของรายจ่ายสาธารณะของประเทศไทย**.วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.48:2-4.

แพรวภัทรา เขียวชะอุ่ม.(2559). **สถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

รังสรรค์ ณะพรพันธ์. (มปป.). **ระบบเศรษฐกิจไทย : ลักษณะและปัญหา**. สำนักพิมพ์:ธรรมศาสตร์.

วศิน อินทสระ. (2541). **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ทองกวาว.

สมชัย จิตสุชน. (2546). **การกระจายรายได้ ความยากจน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2566). **ฮีตสิบสอง คองสิบ 4**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. [https://th.wikipedia.org/wiki/\[30 กันยายน2566\]](https://th.wikipedia.org/wiki/[30 กันยายน2566]).

วิกิตำรา (ตำราเสรีเพื่อโลกเสรี). (2562). **โครงสร้างทางสังคมและลักษณะของสังคมไทย/โครงสร้างทางสังคม**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: [https://th.wikibooks.org/wiki/\[30 กันยายน 2566\]](https://th.wikibooks.org/wiki/[30 กันยายน 2566]).

Andrew MacGregor Marshall. (2557). **A Kingdom in Crisis: Thailand's Struggle for Democracy**

in the Twenty-First Century. Edition 2, Publisher -Zed Books.

Sen, Amartya. (1960). **Choice of Techniques: An Aspect of the Theory of Planned Economic Development**. Oxford: Basil Blackwell.

Sen, Amartya. (1973). **On Economic Inequality (expanded ed.)**. Oxford New York: Clarendon Press Oxford University Press.

Gould, J.S. (1952). **Preliminary Estimates of the Gross Geographical Product and Domestic national Income of Thailand**. Bangkok : National Economic Council.

Thailand at a glance. Bank of Thailand. (2013). [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

<https://web.archive.org/web/0327004056/>[30 กันยายน 2566].

Soren Ventegodt, Joav Merrick, Niels Jorgen Andersen. (2003). Quality of Life Theory III, Maslow

Revisited. **The Scientific World Journal**.3(8): 84. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

<https://doi.org/10.1100/tsw.2003>). [30 กันยายน 2566].

การจัดการกับภาวะวิกฤต

Crisis Management

¹ธนธร เรือนทอง, ²ชนาภา กฤตยากรองไพโร, ³เพ็ญศรี นทีครองคีรี, ⁴พูนศักดิ์ กมล

¹Thanathon Ruenathong, ² Chanapha Krittayakongphai, ³Phensi Nathikrongkhiri

⁴Poonsak Kamol

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

⁴วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹Corresponding author, e-mail: poonsak.si@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ สรุปได้ว่า ภาวะวิกฤตเป็นสิ่งที่ไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าจะเกิดขึ้นกับองค์กร ภาวะวิกฤตเป็นสถานการณ์ที่เป็นอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นแบบทันที เช่น ดึกถล่ม รถไฟชนกัน แก๊สระเบิด หรือแม้กระทั่ง น้ำท่วมใหญ่ ในความเป็นจริงแล้วภาวะวิกฤตมีหลากหลายรูปแบบและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการวางแผนจัดการบริหารภาวะวิกฤตเพื่อลดความรุนแรงและผลกระทบที่จะตามมาในภายภาคหน้า ทำให้องค์กรสามารถก้าวผ่านภาวะวิกฤต ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรจึงหนีไม่พ้นภาวะวิกฤตและต้องจัดการภาวะวิกฤตให้ได้อย่างเหมาะสมและมีขั้นตอนอย่างเป็นรูปธรรมที่ทุกฝ่ายในองค์กรรู้และปฏิบัติตามได้

คำสำคัญ: ภาวะวิกฤต, การจัดการภาวะวิกฤต, แผนการจัดการภาวะวิกฤต

Abstract

This academic article concludes that a crisis is something that cannot be predicted in advance for an organization. A crisis is an immediate disaster situation, such as a building collapse, a train collision, a gas explosion, or even a major flood. In reality, crises come in various forms, and it is crucial to have crisis management and mitigation plans in place to reduce severity and future impact. This enables an organization to navigate through a crisis efficiently. Therefore, organizational management inevitably involves dealing with crises, and crisis management must be handled appropriately with clear and standardized procedures that everyone within the organization is aware of and can follow.

Keywords: Crisis, Crisis Management, Crisis Management Plan

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อเรื่อง “การจัดการภาวะวิกฤต” เป็นอย่างมาก เนื่องจากวิกฤตการณ์ เป็นเหตุการณ์หรือหายนะที่ส่งผลให้กระบวนการในการ ทำงานหรือการดำเนินงานทางธุรกิจหยุดชะงักลง ซึ่ง เหตุการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นนั้นต้องได้รับการจัดการทันที ทันใด เพื่อสร้างความมั่นใจต่อความเป็นอยู่ สุขภาพและความปลอดภัยของบุคคล รวมถึงเสถียรภาพและ ความมั่นคงขององค์กรด้วย ซึ่งวิกฤตการณ์ส่วนใหญ่ มักเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด คาดการณ์ได้ยาก เนื่องจากไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย ทำให้เกิดความไม่แน่นอนทั้งยัง เป็นภัยคุกคามต่อการบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร และนำไปสู่การเสื่อมเสียชื่อเสียงขององค์กรได้

Crisis (ภาวะวิกฤต) มาจากภาษากรีก Krinein หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด เป็นสิ่งที่ใช้เวลาจำกัด ในการตัดสินใจ โดยคำว่า Crisis มีความหมายคล้ายคลึง กับคำว่า Stress (ความตึงเครียด) Panic (ความอลหม่าน) Disaster (ความหายนะ) Violence (ความรุนแรง)

ภาวะวิกฤต (Crisis) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ที่มีผลกระทบทำให้เกิดปัญหาอย่างเร่งด่วนที่ต้องได้รับการ แก้ไขอย่างทันด่วนที่ สำหรับองค์กรธุรกิจ “ภาวะวิกฤต” คือ เหตุการณ์ใด ๆ ก็ตามที่ สามารถส่งผลเสียหายอย่าง รวดเร็วและรุนแรงต่อกระบวนการ ต่อการดำเนินงาน ต่อผลประกอบการ ต่อพนักงานต่อชื่อเสียงขององค์กร หรือ มีผลกระทบทางใดทางหนึ่งต่อองค์กร ดังนั้นผู้บริหารของ องค์กรที่อยู่ในภาวะวิกฤตจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ดำเนินการ และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องรวดเร็วเพื่อหาสาเหตุ ควบคุม สถานการณ์ และแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์อันเลวร้ายลงโดยให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด (เสรี วงษ์มณฑา, 2552)

การจัดการภาวะวิกฤตถือเป็นส่วนหนึ่งของการ บริหารงานขององค์กร ที่ต้องจัดทำแผน กระจายความเสี่ยง และทำประกันภัย เพื่อลดความรุนแรงและความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นได้ ถึงแม้ว่า ผู้บริหารหลากหลายองค์กรจะ สามารถคำนึงถึงสภาวะฉุกเฉินที่เคยเกิดขึ้นมาได้ แต่กลับ มีผู้บริหารเพียงไม่กี่คนที่จะมีการเตรียมตัวอย่างเต็มที่ สำหรับการจัดการภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้น Devlin, E. S. (2006) ได้ แบ่งแหล่งที่มาของ วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กรออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แหล่งที่มาของภาวะวิกฤต ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก องค์กร และแหล่งที่มาภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นจากปัจจัย ภายในองค์กร ดังนี้ แหล่งที่มาของภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นจากปัจจัย ภายในองค์กร หมายถึง ปัจจัยเสี่ยงที่ควบคุมได้ยาก หรือไม่สามารถควบคุมได้ ไม่สามารถเปลี่ยนเป็นโอกาส (Opportunities) หรือส่งผลกระทบและเป็นอุปสรรคต่อ การดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ อันมีปัจจัยที่สามารถ แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ การปรับเปลี่ยน พฤติกรรม ทัศนคติ ค่านิยม การดำเนินชีวิตของผู้บริโภค
2. ปัจจัยด้านการตลาด ได้แก่ ภาวะการแข่งขัน ของสินค้าชนิดเดียวกัน สินค้าทดแทน และสินค้ากลุ่มใหม่
3. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลให้อุปกรณ์ที่ใช้ งานล้าสมัย เร็วขึ้น การโจรกรรมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แฮกเกอร์

4. ปัจจัยด้านการเงินและเศรษฐกิจ ได้แก่ การ ขาดแคลนแรงงาน กำลังซื้อผู้บริโภคลดลง ภาวะเงินเฟ้อ การขึ้นค่าแรง การลดอัตราค่าเงิน ความผันผวนของอัตรา ดอกเบี้ย ความผันผวนของราคา สินค้าต้นทุน

5. ปัจจัยด้านกฎหมาย ได้แก่ ข้อกฎหมาย พรบ. หรือข้อบังคับทางราชการ การเปลี่ยนแปลง กฎระเบียบต่าง ๆ

6. ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม ได้แก่ ความ ต่อเนื่องของนโยบายรัฐบาล การแทรกแซงจาก ทางราชการ การจลาจล การประท้วง การประกาศภาวะฉุกเฉิน

7. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ ได้แก่ โรคระบาด การขาดแคลนทรัพยากรและ แหล่งพลังงาน น้ำท่วม ดินถล่ม พายุไต้ฝุ่น แผ่นดินไหว ภัยแล้ง ไฟไหม้

แหล่งที่มาของภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นจากปัจจัย ภายในองค์กร หมายถึง ปัจจัยความเสี่ยงที่ สามารถควบคุม ได้ภายในองค์กร แต่หากไม่มีการจัดการความเสี่ยงภายใน องค์กรนี้อาจส่งผลกระทบต่อ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ตามแผนกลยุทธ์ อันมีปัจจัยที่สามารถแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ได้แก่ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติงาน เช่น การทำงานตก อยู่ในภาวะ ตึงเครียด ผู้บริหารไม่มีความรู้ความสามารถและไม่มีการ จัดทำสวัสดิการของพนักงาน การไม่ ทำงานเป็นทีม เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านการดำเนินงาน ได้แก่ การขาดแคลน บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ การเปลี่ยนแปลงของ บุคลากรที่ส่งผล ให้การดำเนินงานขององค์กรไม่ต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและข้อมูล ได้แก่เทคโนโลยี การผลิตมีความล้าสมัย ไม่สามารถผลิต สินค้าได้ตรงตาม ความต้องการ หรือผลิตสินค้ามีตำหนิ การจัดเก็บข้อมูล สำคัญมีช่องโหว่ ส่งผลให้ แฮกเกอร์สามารถเจาะเข้า ระบบได้

4. ปัจจัยคั้นทรัพยากรและวัตถุดิบ ได้แก่ ความ ไม่แน่นอนของงบประมาณในการจัดซื้อ วัตถุดิบที่ใช้ในการ ผลิต ความไม่แน่นอนของความต้องการทางตลาด ความ ไม่แน่นอนของผู้จัดส่งวัตถุดิบ

5. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและจริยธรรมองค์กร ได้แก่ การไม่มีสิ่งสนับสนุนการทำงานร่วมกัน ภายในองค์กร ไม่มีการส่งเสริมพนักงานให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในหน้าที่การงาน

6. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น บรรยากาศในการทำงานไม่มีความผ่อนคลาย มีแต่ภาวะ กดดัน อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการบางกลุ่มได้ให้ความเห็น เพิ่มเติมว่า การที่ผู้บริหารหรือ องค์กรจะระบุว่าอะไรคือ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตหรืออะไรที่ไม่ก่อให้เกิด ภาวะวิกฤต ซึ่งสามารถ พิจารณาจากเกณฑ์ 3 ประการ อันประกอบด้วยความประหลาดใจ (surprise) การคุกคาม (threat) และ เวลาที่ใช้ในการตอบสนองสั้น (shot response time) (Ulmer, Sellnow & Seeger, 2007)

ความประหลาดใจ (surprise) ผู้บริหารบางคน อาจมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าเหตุการณ์ บางอย่างที่ ดูเหมือนจะน่ากลัวหรือมีผลกระทบต่อองค์กร ชุมชน หรือสังคมคือวิกฤต แต่ในความเป็นจริง แล้วถ้าเหตุการณ์ เหล่านั้นอยู่ในระดับที่ประเมินความเสี่ยงไว้ก่อนหน้านี้แล้ว จะไม่ถือว่าเป็นวิกฤตแต่

อย่างไรก็ตาม ถ้าเกินขอบเขตเกณฑ์ การพิจารณาเหล่านี้จะเรียกว่าวิกฤต โดยเกณฑ์การพิจารณา ความเสี่ยง สามารถประเมินได้จากเกณฑ์ 5 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. เหตุการณ์นั้นส่งผลกระทบต่อและเพิ่มความเข้มข้นความรุนแรงขึ้น อีกทั้งยังยากต่อการควบคุม
2. เหตุการณ์นั้นส่งผลกระทบต่อองค์กรตกอยู่ในความสนใจของสื่อมวลชนและภาครัฐที่จะเข้ามาตรวจสอบ เรื่องราวอย่างใกล้ชิด
3. เหตุการณ์นั้นส่งผลกระทบต่อแผนการดำเนินงาน ตามปกติขององค์กร ไม่ว่าจะทางใดทางหนึ่ง
4. เหตุการณ์นั้นถูกแพร่กระจายข่าวออกไปในแง่ลบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรต่อสังคม
5. เหตุการณ์นั้นส่งผลกระทบต่อและอาจทำลายโครงสร้างการบริหารองค์กรทางใดทางหนึ่ง

การคุกคาม (threat) สำหรับปัจจัยทางด้าน การคุกคาม หมายถึงการที่วิกฤตได้สร้างสถานการณ์ที่รุนแรงหรือปัญหาที่มากกว่าที่องค์กรหรือหน่วยงาน เคยประสบมาซึ่งการคุกคามของวิกฤตนั้น ส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงินขององค์กร ความพึงพอใจของลูกค้า และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในบริเวณที่ประสบกับ ภาวะวิกฤต ยกตัวอย่างเหตุการณ์การรั่วไหลของท่อน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาในบริเวณนั้นเป็นวงกว้าง และบริษัทต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากในการแก้ไข สถานการณ์ ฟันฟูทำความสะอาดคราบน้ำมันและเหยี่ยวยา สภาพจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งหากพิจารณาการ รั่วไหลของน้ำมันเพียงอย่างเดียวอาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้น ไม่ได้เป็นวิกฤตแต่อย่างใด แต่เมื่อพิจารณาจากความรุนแรง ของผลกระทบที่เกิดขึ้น ถือเป็นภัยคุกคามที่นำมาซึ่งความเสียหายจนกลายเป็นภาวะวิกฤต

เวลาที่ใช้ในการตอบสนองสั้น (shot response time) เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตเกิดขึ้นกับองค์กร ผู้บริหาร ต้องมีการจัดการที่รวดเร็ว และการตัดสินใจที่เด็ดขาด เพื่อตอบสนองกับปัญหาหรือหายนะที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และทันทั่วถึง เพื่อลดทอนความรุนแรงที่อาจทวีเพิ่มมากขึ้น และการมีแผนเพื่อป้องกันแก้ไข และรับมือกับภาวะวิกฤต ที่ได้รับการพัฒนาให้ใหม่อยู่เสมอถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการบริหารจัดการองค์กรทุกองค์กร 5 ขั้นตอนของวิกฤตการณ์ James และ Wooten (2005) ได้แบ่งขั้นตอนที่ แตกต่างกัน 5 ขั้นตอนของวิกฤตการณ์ ดังนี้

1. ขั้นตรวจดูสัญญาณภายในองค์กรก่อน (signal detection) ผู้บริหารต้องพิจารณาว่าแผนกใดในองค์กรที่ ประสบปัญหาและสามารถนำไปสู่การเกิดวิกฤตการณ์ได้ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาว่าสถานการณ์ใดหรือการ ปฏิบัติใดที่องค์กรเพิกเฉยหรือละเลยแล้วจะนำไปสู่ การเกิดวิกฤตการณ์ในองค์กรได้
2. ขั้นตอนการเตรียมตัวและป้องกัน (preparation/ prevention) ผู้บริหารต้องนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณา ในขั้นตอนที่ 1 มาทำการเตรียมแผนรับมือด้วยวิธีการที่
3. ขั้นตอนการควบคุมความเสียหาย (containment/ damage control) เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ขึ้นผู้ที่ได้รับมอบหมาย จากการจัดทำแผนรับมือและแผนป้องกัน ควรทำหน้าที่ ของตนเองอย่างรวดเร็วทันการณ์ และเต็มที่ โดยการ พิจารณาว่าวิกฤตที่เกิดขึ้นจากสาเหตุใด เกิดขึ้นได้อย่างไร เกิดขึ้นเมื่อไร และทำไมถึงเกิดขึ้น หากมีผู้ที่ได้รับผลกระทบ ควรให้ความสนใจกับเรื่องของคนก่อนเพื่อป้องกันการเกิด

ภาวะวิกฤตจากการใส่ร้ายจากผู้ไม่ประสงค์ดีกับองค์กรเพิ่ม จากนั้นทำการสื่อสารไปยังกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสื่อมวลชน

4. ขั้นตอนการฟื้นฟูธุรกิจ (business recovery) ผู้บริหารต้องคิดเกี่ยวกับแผนในการฟื้นฟูทั้งในระยะสั้น และระยะยาว อะไรเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ผู้บริหารต้อง เข้าไปมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพขององค์กรหลังภาวะ วิกฤต มีข้อมูลหรือตัวเลขใดบ้างที่ต้องมาใช้ในการประเมิน ผลการปฏิบัติงานของกลยุทธ์การฟื้นฟูทางธุรกิจ

5. ขั้นตอนการเรียนรู้ (learning) ผู้บริหารต้อง เรียนรู้จากเหตุการณ์วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น และนำไปใช้ ในการสร้างแผนป้องกันวิกฤตการณ์ในอนาคต โดยอาจ พิจารณาว่าวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อองค์กร ด้านใดบ้าง มูลค่าความเสียหาย ผู้ได้รับผลกระทบมากน้อย เพียงใด แผนการเตรียมตัว และป้องกันรัดกุม รอบคอบ ดีแล้วหรือไม่ บุคลากรทำหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ หรือไม่ เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ทุกอย่างถี่ถ้วนแล้ว ควรจัด ระบบและการปฏิบัติการเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะวิกฤต โดยสามารถทำได้ดังนี้

1. จัดเตรียมโครงการที่เป็นระบบเพื่อหลีกเลี่ยง วิกฤตการณ์ด้วยการหมั่นตรวจสอบปัจจัยเสี่ยง วิเคราะห์ ความเสี่ยง ผลกระทบ มีการวางแผนประชุมปรึกษาหารือ การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการป้องกัน แก้ไขและบันทึกเข้าระบบการวางแผนพัฒนาองค์กร

2. ตอบสนองต่อสัญญาณแจ้งเตือนต่าง ๆ ของ ภาวะวิกฤตที่กำลังจะเกิด ความบกพร่องของ เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเพียงเล็กน้อย อาจก่อให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมา ภายหลังได้ ดังนั้นสัญญาณเตือนภัยต่าง ๆ ควรได้รับ การพิจารณาเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะวิกฤต

3. ตัดสินใจให้ถี่ถ้วนก่อนดำเนินการต่าง ๆ เพราะภาวะวิกฤตบางครั้งอาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจแบบ ไม่คิดหน้าคิดหลังของผู้บริหาร

4. ทำประกัน ถึงแม้การทำประกันจะไม่สามารถ ลดหรือหลีกเลี่ยงสภาวะวิกฤตได้แต่การทำประกันสามารถ ช่วยลดผลกระทบทางการเงินขององค์กรลงได้

การเตรียมความพร้อมองค์กรต่อวิกฤตการณ์

การเตรียมความพร้อม คือ การตัดสินใจหลาย ๆ อย่างเท่าที่สามารถทำได้ ก่อนเกิดภาวะวิกฤตขึ้น การวางแผนก่อนเป็นการให้เวลากับบุคลากรภายในองค์กร ได้เตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่อาจ เกิดขึ้น ให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อที่จะ พิจารณาให้ครบทุก ๆ องค์ประกอบ ทุก ๆ ทางเลือกอย่าง รอบคอบ เนื่องจากในบางครั้งผู้บริหารอาจจะไม่ได้เข้าใจ ในการดำเนินการในบางส่วนบางแผนกเท่ากับบุคลากร ในแผนกนั้นๆ การเตรียมความพร้อมจึงเป็นการคิดอย่างรอบคอบ หารือถึงความเหมาะสมของแต่ละแนวทาง ในการแก้ปัญหา กระทั่งทดสอบความพร้อมขององค์กรสิ่งเหล่านี้ทำได้ง่ายเมื่อสถานการณ์อยู่ในภาวะปกติ แต่ทำ ได้ยากในยามที่เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นแล้ว ซึ่งการเตรียม ความพร้อมให้กับองค์กรต่อวิกฤตการณ์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่

ขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งทีมวางแผน โดยใช้ทักษะ และความรู้ที่ลึกซึ้งของหลายๆ คน ผู้นำควรเลือกสมาชิก ที่มีประสบการณ์ในแต่ละด้านที่เกี่ยวกับภาวะวิกฤตนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้มั่นใจได้ว่าสิ่งที่สำคัญจะไม่ถูกมองข้าม

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินขอบเขตของปัญหา เมื่อมีการตั้งทีมขึ้นมาแล้ว ทีมนี้จะต้องมีการประเมิน ขอบเขตของปัญหา นั่นคือคิดถึงสิ่งที่อาจก่อให้เกิดความ เสี่ยงหรือภาวะวิกฤตแก่องค์กร ซึ่งต้องได้รับการดูแล อย่างเร่งด่วน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนรับมือกับภาวะวิกฤต เมื่อมีการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่อาจจะเกิดปัญหา และมีการกลั่นกรองเป็นเป้าหมายในการดำเนินการแล้ว จึงนำมาจัดทำแผนรับมือกับภาวะวิกฤตและควรพัฒนาแผน และเตรียมการดำเนินการ เพื่อควบคุมหรือลดผลกระทบ ในทุกด้านหากเกิดภาวะวิกฤตขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ทดสอบแผนรับมือกับภาวะวิกฤต อย่าคิดว่าแผนรับมือกับภาวะวิกฤตที่จัดทำไว้จะสามารถ ใช้การได้จริงในภาวะวิกฤต ดังนั้นต้องมีการทดสอบ แผนรับมือกับภาวะวิกฤตทุกครั้ง

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงแผนให้ทันสมัยเมื่อจัด ทำแผนแล้วก็อย่าลืมพัฒนาปรับปรุงแผนรับมือกับภาวะ วิกฤตให้มีความทันสมัย

ขั้นตอนการบริหารจัดการภาวะวิกฤต

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ขึ้น องค์กรควรมีแผนในการ บริหารจัดการวิกฤตการณ์อย่างเหมาะสม เพื่อควบคุม สถานการณ์ไม่ให้ลุกลามบานปลายและทวีความรุนแรง เพิ่มขึ้น โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (Bateman & Snell, 2004)

ขั้นตอนที่ 1 เข้าไปควบคุมสถานการณ์ให้ได้ (get control of the situation) องค์กรจะต้องสามารถควบคุม สถานการณ์ให้เร็วที่สุด โดยจะต้องบ่งชี้ปัญหาที่แท้จริง ให้ชัดเจนด้วยการอาศัยข้อมูลที่เชื่อมั่นได้เป็นพื้นฐาน จากนั้นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่สามารถวัดประเมินผลได้ เพื่อรับมือกับสถานการณ์

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลให้มากที่สุดเท่าที่จะ เป็นไปได้ (gather as much information as possible) การทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นจุดเริ่มต้นในการ รับมือกับภาวะวิกฤต โดยการจัดการข้อมูลข่าวสารซึ่ง มาจากหลาย ๆ แหล่ง โดยจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบในการ ศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้งในประเด็นต่างๆ

ขั้นตอนที่ 3 จัดตั้งศูนย์รวมการจัดการภาวะวิกฤต (set up a centralized crisis management center) ในขณะที่ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับวิกฤตนั้น ผู้บริหาร ต้องเตรียมการโดยจัดตั้งศูนย์รวมในการควบคุมและจัดการ เกี่ยวกับปัญหาวิกฤต ซึ่งจะเป็นฐานในการสื่อสารทั้งหมด ในช่วงภาวะวิกฤตนั้น นอกจากนี้องค์กรควรจัดเตรียม สถานที่ที่สะดวกสบายพร้อมด้วย อุปกรณ์และเครื่องมือ สื่อสารสำหรับการทำงานด้านการสื่อสาร เพื่อรับรอง สื่อมวลชนด้วย

ขั้นตอนที่ 4 สื่อสารด้วยความรวดเร็วและมีความ สม่ำเสมอ (communication early and often) โฆษกหรือ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ขององค์กรจำเป็นต้องพูดเท่าที่จะ สามารถพูดได้ เพื่อให้ข้อเท็จจริง

หรือแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าวิกฤตนั้นเกี่ยวข้องกับภาวะคุกคาม ต่อชีวิตและทรัพย์สิน ต้องป้องกันมิให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง เกิดความรู้สึกตื่นตระหนก

ขั้นตอนที่ 5 เข้าใจพันธกิจของสื่อมวลชนในช่วง ภาวะวิกฤต (understand the media's mission in a crisis) องค์กรต้องเข้าใจว่าสื่อมวลชนต้องทำงานในบรรยากาศที่มี การแข่งขันสูง ซึ่งทำให้ ผู้สื่อข่าวทุกคนต่างก็อยากได้ข้อมูล ก่อนใคร สิ่งที่สื่อมวลชนต้องการมากที่สุดคือการเสนอ เรื่องราวที่ สมบูรณ์ด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายในเหตุการณ์ ผู้ร้าย ภาพต่าง ๆ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนนี้

ขั้นตอนที่ 6 สื่อสารโดยตรงกับกลุ่มผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากเหตุการณ์ (communication directly with affected constituents) องค์กรจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้อง สื่อสารกับพนักงานลูกจ้างฝ่าย ชายฝ่ายรักษาความปลอดภัย พนักงานรับโทรศัพท์ และพนักงานต้อนรับ เนื่องจาก กลุ่มคนเหล่านี้เป็น แหล่งข้อมูล ซึ่งสื่อมวลชนมักเห็นว่ามีส่วนสำคัญยิ่งในการบอกเล่าแง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับวิกฤต ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายนอกที่ต้อง ติดต่อสื่อสารด้วย ได้แก่ ลูกค้า ผู้ถือหุ้น และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ผู้ป้อนวัตถุดิบ หน่วยบริการฉุกเฉิน ผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ขั้นตอนที่ 7 อย่ากลัวที่จะขอโทษ (don't fear to apologize) ให้คิดว่าเราต้องการได้รับการ ปฏิบัติอย่างไรกลับ ถ้ามีเหตุการณ์ไม่คาดคิดเกิดขึ้นกับเราในหลายๆ สถานการณ์ อาจไม่มีสิ่งใดที่ถูกต้อง หรือเหมาะสม แต่ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การขอโทษอย่างจริงใจต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แม้จะเกิดจาก ความบกพร่องในองค์กร หรือเกิดจากปัจจัย ที่ไม่สามารถควบคุมได้ก็ตาม

ขั้นตอนที่ 8 จำไว้ว่าธุรกิจจะต้องดำเนินต่อไป (remember that business must continue) วิกฤตจะมี ความสำคัญอย่างมากสำหรับมุมมองและความรู้ของฝ่าย บริหารในช่วงหนึ่ง อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มอื่น ๆ แล้ว จะมองว่าวิกฤตจะเกิดขึ้นแต่ธุรกิจก็ต้องดำเนินต่อไป นอกเหนือจากองค์กรต้องหา ทางแก้ไขปัญหาแล้วผู้บริหาร จะต้องพยายามคาดคะเนผลกระทบของวิกฤตที่มีต่อ ส่วนงานอื่น ๆ ของ ธุรกิจด้วย

ขั้นตอนที่ 9 เตรียมแผนในทันที เพื่อหลีกเลี่ยง หรือป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตอื่นอีก (make plans to avoid another crisis immediately) ภายหลังจากผ่านพ้นวิกฤตแล้ว ฝ่ายประชาสัมพันธ์ควร ร่วมมือกับฝ่ายบริหารในการสร้าง ความมั่นใจว่า หากมีวิกฤตเกิดขึ้นในอนาคต องค์กรจะมี วิธีการรับมือ และเตรียมการแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าเดิม นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาแผนป้องกัน แผนรับมือ แก้ไขและ แผนฉุกเฉินในกรณีทีแผนแรกที่วางไว้ไม่ประสบความสำเร็จด้วย

ตัวอย่างการจัดการภาวะวิกฤต

เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2557 เมื่อเที่ยวบิน MH370 ของสายการบินมาเลเซีย แอร์ไลน์ส ออกเดินทางจากสนามบินกัวลาลัมเปอร์เมื่อเวลา 00.41 น. โดยมีจุดหมายที่กรุงปักกิ่งประเทศจีน เวลา 01.07 น. บินเข้าน่านฟ้าเวียดนาม และสิ่งสุดท้ายที่ได้ยินจากห้องนักบิน คือคำว่า “โอเค ราตรี สวัสดี” ทั้งนี้ ณ เวลา 01.21 น. ระบบบอกพิกัดการบินของ MH370 ถูกปิดลง และ หอบังคับการบิน เวียดนามไม่สามารถติดต่อกับ MH370 ได้ หลังจากนั้นเวลา 06.32 น. หอบังคับการบินกัวลาลัมเปอร์ ใช้

ความถี่ถูกเดิน ขอให้ MH370 ติดต่อกลับโดยด่วน จนกระทั่ง เวลา 07.25 น. มาเลเซียแอร์ไลน์สประกาศว่าไม่สามารถติดต่อกับ MH370 ได้ และประกาศยืนยัน เมื่อเวลา 11.14 น. ว่า MH370 สูญหาย พร้อมเริ่มต้นค้นหา ซากเครื่องบินในทะเลจีนใต้บริเวณจุดที่เครื่องบินหายไป โดยข้อเท็จจริงแล้ว ภาวะวิกฤติ “MH370” ถือเป็น วิกฤติที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน ไม่มีผู้ใดคาดคิดว่าเหตุการณ์ เช่นนี้จะเกิดขึ้น จึงมิได้เตรียมการป้องกันหรือวางแผน รับมือล่วงหน้า การบริหารจัดการภาวะวิกฤติกรณีนี้จึงไม่สามารถบริหารจัดการในแนวทางเชิงรุก เพียงแต่บริหารจัดการในเชิงรับเพื่อควบคุมความเสียหายและเร่งการฟื้นตัวของภาวะวิกฤติโดยเร็ว แต่ประเด็นของความผิดพลาด เมื่อรับรู้ถึงภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น ณ เวลา 01.21 น. ที่ MH370 ขาดการติดต่อ บทบาทของผู้นำต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วน ได้เสียทราบข้อเท็จจริงอย่างทั่วถึง รวดเร็วและชัดเจน เป็นการเร่งด่วนในทันที เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและให้ผู้ มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติ เพราะภาวะวิกฤตินี้กระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ของคนจำนวนมาก รวมทั้งชื่อเสียงของสายการบินมาเลเซีย แอร์ไลน์ด้วย

แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏกลับพบว่า ผู้นำมิได้สื่อสาร ในทันที แต่กลับปล่อยให้เหตุการณ์ล่วงเลย ประมาณ 5 ชั่วโมง จึงประกาศแจ้งในเวลา 07.25 น. ว่า MH370 ขาดการ ติดต่อ และเวลา 11.14 น. ได้ประกาศยืนยันว่า MH370 สูญหาย ความล่าช้าดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการบริหารจัดการ และตอบสนอง ภาวะวิกฤติที่ขาดประสิทธิภาพ ในที่สุดผล จึงสะท้อนเกี่ยวกับการขาดความเชื่อมั่นและความร่วมมือ ที่ดี รวมทั้งสร้างวิกฤติเพิ่มขึ้นโดยการร้องเรียนจากญาติ ของผู้โดยสารทั้งหมดจำนวน 227 คน ซึ่งส่งผลกระทบ ต่อเนื่องถึงผลลัพธ์โดยรวมของการบริหารจัดการภาวะ วิกฤติของกรณีนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความสำคัญของการขาดความน่าเชื่อถือนี้ ถูกสะท้อนด้วยผลการสำรวจระหว่างวันที่ 24-30 มีนาคม 2557 โดยศูนย์เมอร์เดก้า พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 54 (ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,029 คน) เชื่อว่ารัฐบาลไม่โปร่งใสในการให้ข้อมูลการหายไปของ MH370 เมื่อเทียบกับร้อยละ 26 ที่เชื่อว่ารัฐบาลโปร่งใส และพูดความจริงและร้อยละ 20 ไม่นับใจว่ารัฐบาลโปร่งใส พูดความจริง แสดงให้เห็นว่า ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการ เผชิญภาวะวิกฤตินั้น ผู้นำต้องกำหนดมาตรการเฉพาะหน้า เพื่อแก้ไข วิกฤติในทันที และในขณะเดียวกันต้องเปิดเผย ข้อเท็จจริงให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยละเอียด ผลสำรวจ ยังสะท้อนต่อไปถึงปัญหาภาพรวมการทำงานของระดับ รัฐบาลว่า ร้อยละ 45 ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาลกรณี การหายไป ของ MH370 อีกต่อไป

ดังนั้น การเรียนรู้บทเรียนจากวิกฤติแต่ละครั้ง ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่สุดเพื่อป้องกันและ หลีกเลี่ยง การบริหารที่อาจเกิดความผิดพลาดขึ้นอีกในอนาคต การกำหนดกลยุทธ์การบริหารที่เกิดจาก การเรียนรู้ที่ เหมาะสม จะส่งผลให้องค์กรใช้ประสบการณ์เพื่อเพิ่มความสามารถในการ ป้องกันและ บรรเทาผลกระทบจาก วิกฤติที่คล้าย ๆ กันได้

การจัดการภาวะวิกฤติเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับองค์กรทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชน เพราะเมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาอันเลวร้ายหรือสถานการณ์ วิกฤติแล้วองค์กรจะสามารถรับมือ ได้ดีเพียงพอ นอกจากนี้ ทุกครั้งที่เผชิญหน้ากับสถานการณ์วิกฤติจะทำให้ผู้บริหาร ในองค์กรมองว่าสิ่งที่ เกิดขึ้นคือโอกาสในการสร้างและพัฒนาประสบการณ์ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ให้กับบุคลากรในองค์กร เพื่อ

นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนรับมือกับสถานการณ์ร้ายแรงในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ และเมื่อหน่วยงานได้จัดทำแผนป้องกันแผนรับมือแก้ไขและแผนฉุกเฉินกับสภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นแล้วต้องมีการฝึกซ้อมเพื่อปรับปรุงแนวทางต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมและมีความพร้อมในการรับมือเมื่อเกิดสถานการณ์จริง

บรรณานุกรม

- Bateman, T. S., & Snell, S. A. (2004). **Management: The new competitive landscape.** New York: McGraw-Hill.
- Devlin, E. S. (2006). **Crisis management planning and execution.** Boca Raton, FL: Taylor & Francis Group.
- James, E., & Wooten, L. (2005). **Leadership as (un)usual: How to display competence in times of crisis.** *Organizational Dynamics*, 34(2), 141-152.
- Ulmer, R., Sellnow, T., & Seeger, M. (2007). **Effective crisis communication: Moving from crisis to opportunity.** Thousand Oaks, CA: Sage.
- Wongmonta, S. (2009). **Public relation: Theory and practice.** Bangkok: Tera Film. (in Thai)

แนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Concepts of Literature and Literary Work in the Mathayomsuksa 3

¹พระมหาภาณุวัฒน์ ภาวงศ์, ²พระครูสุธีจริยวัฒน์

¹Phramaha Phanuwat Phawong, ²Phrakrusuteejariyawat

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Khon Kaen Province

¹Corresponding author, e-mail: phanuwatamonkawee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาวิเคราะห์จากหนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า แนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น ประกอบด้วย 6 แนวคิด คือ 1) แนวคิดด้านสังคมและการเมือง 2) แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) แนวคิดด้านการศึกษา 4) แนวคิดด้านครอบครัว 5) แนวคิดด้านทักษะและวิถีการดำเนินชีวิต และ 6) แนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ โดยเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ และพระบรมราโชวาท พบแนวคิดมากที่สุดถึง 5 แนวคิด รองลงมาคือ บทละครพูด เรื่องเห็นแก่ลูก 4 แนวคิด อิศรญาณภาษิต 3 แนวคิด และบทพากย์เอราวัณ 2 แนวคิด ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอน ที่จะนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลาง และเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยในด้านของวรรณคดีและวรรณกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวคิด, วรรณคดีและวรรณกรรม, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Abstract

This article aims to study concepts about literature and literary work in the Mathayomsuksa 3 by analyzing Thai literature and literary work in Mathayomsuksa 3 according to the Basic Education Core Curriculum 2008 (B.E.2551) found that concepts in literature and literary work that appears Mathayomsuksa 3 consists of 6 concepts: 1) social and political concepts 2) moralitic and ethical concepts 3) educational concepts 4) concepts of family 5) concepts of skills and lifestyle and 6) concept of miraculous power by the story of Phra Aphai Mani (i.e. hero of story) when he escapes from Sea-Giantess and the Royal Guidance (King Rama 5) found the most ideas up to 5 concepts, followed

by 4 concepts in the dialogue play that talks about good wishes for the children, 3 concepts in Issarayan Phasit (Proverbs), and 2 concepts in the Erawan dubbing script. This study is beneficial to teachers to apply the ideas gained from this study applied to Thai language teaching and learning in accordance with the indicators, to develop the quality of students corresponding to the core learning content, and to efficiently develop Thai language learning skills in the field of Thai literature and literary work.

Keywords: Concepts, Literature and literary work, Mathayomsuksa 3

บทนำ

วรรณคดีและวรรณกรรมไทยนับว่าเป็นงานประพันธ์ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดี เพราะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันเรื่อยมาจากรุ่นสู่รุ่น มีศิลปะในการประพันธ์และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน ให้คุณค่าในด้านจรรยาบรรณ ด้านอารมณ์ เสริมสร้างความรู้และสติปัญญาแก่ผู้อ่าน นอกจากนี้ยังสอดแทรกแนวคิด คติธรรมคำสอน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีและกลอุบายต่าง ๆ เมื่อผู้อ่านศึกษาและทราบแนวคิดที่ผู้ประพันธ์ สอดแทรกไว้ในวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ได้ ก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม วรรณคดีและวรรณกรรมนอกจากจะให้คุณค่าและมีความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้วนั้น วรรณคดีและวรรณกรรมยังเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยบรรจุไว้ในสาระที่ 5 มีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ที่ชัดเจน โดยกำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ครบถ้วน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวรรณคดีและวรรณกรรมมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการศึกษา การให้ข้อคิดคติธรรมคำสอน การสืบทอดวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้ยังนำแนวคิดที่ได้จากการอ่านไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดกรอบคุณภาพผู้เรียนไว้อย่างครอบคลุม ทั้งเรื่อง การอ่าน การเขียน การพูด การคิด การนำไปใช้และการวิเคราะห์เข้าใจวรรณคดีวรรณกรรม ในส่วนสาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม ก็มีตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้เรียนตามหลักสูตร สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมได้ วิเคราะห์คุณค่าและวิถีความเป็นไทยผ่านวรรณคดีและวรรณกรรม นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้เรียนสามารถสรุปข้อคิดและนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

บทความนี้เป็นการศึกษาแนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาวิเคราะห์จากหนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม โดยผู้เขียนได้ศึกษาสรุปจากหนังสือวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ และเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำเสนอแนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยได้นำเสนอขอบข่ายการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ความหมายและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม และแนวคิดที่ได้จาก

การศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิเคราะห์จำแนกออกเป็น 6 แนวคิด ถ้าหากผู้อ่านได้ศึกษาและทราบแนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมตามที่ผู้ประพันธ์ได้สื่อถึงและต้องการแสดงออกผ่านงานเขียนนั้น ๆ แล้ว ก็จะทำให้ผู้อ่านได้ความรู้และข้อคิดที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยจะขอเสนอข้อบ่งชี้การเรียนรู้ ความหมายและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม และแนวคิดที่ได้จากศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังต่อไปนี้

ข้อบ่งชี้การเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตามที่สาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระที่ 5 เรื่องวรรณคดีและวรรณกรรมไว้ ดังนี้

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3.	1. สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรมและวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากยิ่งขึ้น	● วรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม สุภาษิตคำสอน เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ และบันเทิงคดี
	2. วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน	● การวิเคราะห์วิถีไทย และคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรม
	3. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	
	4. ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง	● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

วรรณคดีและวรรณกรรมจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

- หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 บทละครพูดเรื่องเหินแก่ลูก
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พระบรมราชาบาท
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อิศรญาณภาษิต
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 บทพากย์เอราวัณ

ความหมายและความสำคัญของวรรณคดีและวรรณกรรม

1. วรรณคดี

วรรณคดี จัดว่าเป็นวรรณกรรมที่มีการแต่งดีและมีวรรณศิลป์ โดยมีผู้ให้ความหมายของวรรณคดีไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

พระยานุমানราชชน (2518, 5) ให้ความหมายของคำว่า วรรณคดี ว่า วรรณคดี คือความรู้สึกนึกคิดของกวี ซึ่งถอดออกมาจากจิตใจให้ปรากฏเป็นรูปหนังสือ มีถ้อยคำเหมาะสมเพราะพริ้ง ใฝ่ใจให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตาม โดย รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2523, 4) ก็ได้กล่าวถึงวรรณคดีไว้ว่า "วรรณคดีมาจากคำว่า วรรณ หรือ บรรณ ซึ่งแปลว่า ใบไม้หรือหนังสือ กับคำว่า คติ แปลว่า ทาง วรรณคดีจึงแปลตามรูปศัพท์ว่า แนวทางของการแต่งหนังสือ" ซึ่งศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529, 3) ก็ได้นิยามคำว่า "วรรณคดี" ไว้ว่า หมายถึง หนังสือที่เรียบเรียงด้วยถ้อยคำเกลี้ยงเกลาไพเราะ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ทั้งยังเป็นหนังสือที่สอดแทรกคุณค่าต่าง ๆ และสารัตถประโยชน์ไว้อีกด้วย สอดคล้องกับพระวรวุฑฒิปิสิฐ (2534, 4) ที่ได้กล่าวถึงวรรณคดี ว่า วรรณคดี คือหนังสือที่มีลักษณะเรียบเรียงถ้อยคำเกลี้ยงเกลา เพราะพริ้ง มีรสปลุกมโนคติ ให้เปลือยเปลือย กระทบกระเทือนอารมณ์ต่าง ๆ เป็นไปตามอารมณ์ของผู้ประพันธ์ ในขณะที่เดียวกัน วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544, 27) ก็ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดีเป็นคำที่เราบัญญัติขึ้นใช้เทียบคำ literature ในภาษาอังกฤษหมายถึง บทประพันธ์ที่รัดตรงตรึงใจผู้อ่าน ปลุกมโนคติ (imagination) ทำให้เปลือยเปลือยและเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ละม้ายคล้ายคลึงกับอารมณ์ของผู้ประพันธ์

กล่าวโดยสรุป วรรณคดี คือ วรรณกรรมหรืองานเขียนนั่นเอง แต่เป็นงานเขียนที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีและมีการถ่ายทอดอย่างมีศิลปะ โดยใช้กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ นอกจากนี้ยังมีความเด่นด้านเนื้อหาและมีคุณค่าด้านวรรณศิลป์

2. วรรณกรรม

งานเขียนทุกประเภท จัดว่าเป็นวรรณกรรม และยังมีผู้ให้ความหมายของวรรณกรรมไว้มากมาย ผู้เขียนจะขอเสนอความหมายของวรรณกรรมที่มีผู้นิยามไว้ ดังนี้

ประทีป เหมือนนิล (2519,7) กล่าวว่า วรรณกรรม คือ การกระทำหนังสือ หรือหนังสือที่แต่งขึ้นทั่วไป โดยมีได้จำกัดว่าเป็นหนังสือพวกใดพวกหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับวรรณศิลป์ หรือศิลปะในการแต่งหนังสือนั้น ๆ เป็นสำคัญ ถ้าวรรณกรรมเรื่องใดมีคุณค่าทางวรรณศิลป์สูง เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า วรรณกรรมเรื่องนั้นเป็นหนังสือดี วรรณกรรมนั้นอาจได้รับยกย่องว่าเป็นวรรณคดีด้วยก็ได้ ซึ่งต่อมา กระแสร์ มัลยาภรณ์ (2530, 11) ได้ให้นิยามคำว่า วรรณกรรมไว้ว่า วรรณกรรม คือ ข้อเขียน ข้อพูด หรือข้อทำอย่างใดใดก็ตาม และอยู่ในแขนงวิชาใดใดก็ได้ หาได้จำเป็นอยู่แต่ในพวกแผนกศิลปะไม่ ซึ่งสอดคล้องกับ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2539, 5) ที่ได้กล่าวถึงวรรณกรรมไว้ว่า วรรณกรรม หมายถึง สิ่งที่เขียนขึ้น ประพันธ์ขึ้นเรื่องหนึ่ง ๆ ด้วยภาษาใดภาษาหนึ่ง ในสมัยหนึ่ง หรือในบ้านเมืองแห่งหนึ่ง ๆ เป็นรายเรื่องไป เช่น ใช้ว่า วรรณกรรมสุนทรภู่ วรรณกรรมร่วมสมัย วรรณกรรมรัสเซีย วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ คำว่าวรรณกรรม มีความหมายเป็นกลาง ๆ ไม่ประเมินคุณค่า จึงไม่

เหมือนกับคำวรรณคดีในความหมายอย่างแคบ นอกจากนั้น ราชบัณฑิตยสถาน (2554, 1,100) ยังให้ความหมายของวรรณกรรมไว้กว้างว่า วรรณกรรม คือ งานหนังสือ งานประพันธ์ บทประพันธ์ ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง เช่น วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ วรรณกรรมของเสฐียรโกเศศ วรรณกรรมฝรั่งเศส วรรณกรรมประเภทสื่อสารมวลชน

จากการศึกษาความหมายของวรรณกรรม สรุปได้ว่า วรรณกรรม คือ งานเขียนหรือสิ่งที่เขียนขึ้นทุกประเภท ที่ถ่ายทอดออกมาโดยใช้ศิลปะในการใช้ภาษา โดยไม่ได้จำกัดว่าเป็นหนังสือพวกใดพวกหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นอยู่ในยุคสมัยใดก็ตาม เช่น นวนิยาย หนังสือ งานเขียน บทประพันธ์ทุกชนิด คำว่าวรรณกรรมนั้นเป็นคำกลาง ๆ โดยไม่จำกัดว่าจะเป็งานเขียนที่ดีหรือไม่ดี เป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง และไม่มี การประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ จึงไม่เหมือนกับวรรณคดี

วรรณคดีและวรรณกรรมนับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อสังคมและประเทศชาติ เพราะเป็นมรดกอันล้ำค่าของคนในชาตินั้น ๆ ซึ่งสามารถสะท้อนสภาพของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมในสมัยต่าง ๆ ผ่านการสอดแทรกแนวคิดและคติสอนใจในงานเขียน ทั้งยังเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้ มุ่งเน้นให้ความเพลิดเพลินและให้เข้าใจหลักความเป็นจริง นอกจากนั้นยังมุ่งหมายให้ผู้ที่ศึกษาได้ทราบประวัติความเป็นมา ความคิดและค่านิยมอันนับว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อันสำคัญอีกด้วย

แนวคิดของวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

แนวคิดที่ปรากฏในวรรณคดีและวรรณกรรมที่ผู้เขียนใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ คือ แนวความคิดที่ปรากฏในเรื่องซึ่งนำเสนอผ่านบทประพันธ์ งานเขียน และบทบาทของตัวละครในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง จากวรรณคดีและวรรณกรรมในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งการวิเคราะห์แนวคิดนั้น ก็เปรียบเสมือนการจำแนกความคิดหลักของเรื่องของผู้แต่งสอดแทรกไว้ในวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ผ่านพฤติกรรมของตัวละคร ซึ่งต้องตีความโดยผู้อ่าน

การศึกษาแนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมในหนังสือเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครั้งนี้เป็นการทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ จากข้อมูลทางวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งเป็นการจับประเด็นสาระสำคัญอันเกี่ยวกับแนวคิด ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจสิ่งที่ผู้แต่งวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ต้องการสื่อถึงผู้อ่านอย่างแท้จริง ดังที่ อีราวตี ไตลังคะ (2546) กล่าวว่า การหาแนวคิดที่เสนอในเรื่องมีความสำคัญเพราะทำให้ผู้อ่านค้นพบความหมายของเรื่องที่อาจนำไปสู่ความเข้าใจชีวิตได้ ดังนั้น เมื่อผู้อ่านสามารถทราบถึงแนวคิดหลักของเรื่องจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านได้แล้ว ย่อมจะทราบถึงสาระสำคัญและจุดประสงค์ที่ผู้แต่งต้องการสื่อมายังผู้อ่าน ผ่านทางบทประพันธ์และงานเขียนนั้น ๆ

การศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยวรรณคดีและวรรณกรรม 5 เรื่องตามหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ พระบรมราโชวาท อิศรญาณภาษิต และบทพากย์เอราวัณ ผลการศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในวรรณคดีและวรรณกรรมในหนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้เขียนพบว่าวรรณคดีและวรรณกรรมได้นำเสนอแนวคิดต่าง ๆ มากมาย โดยผู้เขียนจะได้วิเคราะห์เนื้อหาของวรรณคดีและ

วรรณกรรม โดยใช้แนวคิด 6 ประการ ที่ได้ค้นพบนั้น คือ 1) แนวคิดด้านสังคมและการเมือง 2) แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) แนวคิดด้านการศึกษา 4) แนวคิดด้านครอบครัว 5) แนวคิดด้านทักษะและวิถีการดำเนินชีวิต และ 6) แนวคิดด้านอิทธิทธิปาฏิหาริย์ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดด้านสังคมและการเมือง

การสะท้อนแนวคิดทางการเมืองและการปกครองผ่านวรรณคดีและวรรณกรรม ก็เป็นแนวคิดที่สำคัญและสื่อประเด็นเฉพาะด้านประการหนึ่งของผู้เขียน ที่จะสามารถเขียนงานประพันธ์ผ่านเนื้อเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองการปกครอง ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่และความเป็นไปของวิถีสังคมแห่งการปกครอง ผ่านทางวรรณคดีและวรรณกรรมของยุคสมัยนั้น ๆ ซึ่ง สุริยะ หาญพิชัย (2565: 541) ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมมีประเด็นสำคัญทางสังคม ได้แก่ ภาพสะท้อนความขัดแย้งในสังคม ภาพสะท้อนการศึกษา ภาพสะท้อนครอบครัวในสังคม ภาพสะท้อนความไม่เท่าเทียม และภาพสะท้อนความเชื่อ โดยสามารถแบ่งแนวคิดทางการเมืองและสังคมได้ 5 ประเด็น คือ 1) แนวคิดอำนาจทางการเมืองการปกครอง 2) แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 3) แนวคิดพฤติกรรมทางการเมือง 4) แนวคิดสิทธิและหน้าที่พลเมือง และ 5) แนวคิดความขัดแย้งทางการเมือง

จากการศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในวรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีแนวคิดด้านสังคมและการเมืองสอดแทรกอยู่ในบทประพันธ์ ผ่านเหตุการณ์ บทสนทนา ทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงบทบาทด้านสังคมและกฎอาญาบ้านเมือง ดังผู้เขียนจะขอนำเสนอตัวอย่างของแนวคิดด้านสังคมและการเมือง ดังต่อไปนี้

บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก เป็นบทละครซึ่งนิพนธ์โดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื้อเรื่องกล่าวถึงการสนทนาโต้ตอบกันของตัวละคร ซึ่งให้แง่คิดในการตักเตือนว่ากล่าวกันเตือนใจให้ข้อคิด และการห่วงใยเห็นอกเห็นใจแก่ลูกสาวที่จะเติบโตมีชีวิตที่ดีต่อไป แม้ว่าเนื้อเรื่องจะแสดงถึงด้านครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีแนวคิดอื่นแฝงอยู่ด้วย ดังบทบรรยายระหว่างพระยาภักดินฤณากับสหายเก่าที่ชื่อนายล้ำ ความตอนหนึ่งที่นายล้ำกล่าวว่า "ขอบพระเดชพระคุณ ผมเข้าใจดีแล้ว ถ้าฉ้อโกงเล็กน้อยจึงจะมีโทษ โกงให้เป็นการใหญ่ไม่เป็นไร" จากข้อความข้างต้น จะเห็นว่านายล้ำผู้เคยเป็นเจ้านายผู้ดีเก่า แต่ฉ้อโกงจึงโดนอาญาบ้านเมือง ทำให้ต้องถูกยึดทรัพย์และติดคุกติดตารางสะท้อนให้เห็นแนวคิดด้านการเมืองที่ว่า บ้านเมืองมีกฎหมายคุ้มครองประชาชนทุกคนในประเทศ แม้จะเป็นถึงเจ้าขุนมูลนาย แม้กระทำความผิดก็ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเหมือนกัน นอกจากนี้ นายล้ำยังมีการตอบโต้เชิงประชดประชันพระยาภักดินฤณว่า การฉ้อโกงก็มีหลายชนิดหลายชั้นเหมือนกัน ถ้าไม่ยังงั้นคุณเองจะได้มาลอยหน้าเป็นพระยาอยู่หรือ แสดงให้เห็นว่าบ้านเมืองสมัยนั้นมีสังคมและการเมือง ที่ผู้มีอำนาจวาสนาต่างเสาะแสวงหาผลประโยชน์ด้วยกันทั้งนั้น เว้นเสียแต่ว่า ใครจะกระทำได้แนบเนียนกว่าก็เท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดด้านการเมืองสอดแทรกอยู่ในเรื่องพระบรมราโชวาท ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงนิพนธ์เป็นแนวโอวาทตรัสสอนพระราชโอรสที่เสด็จไปทรงศึกษาต่อยังต่างประเทศ เนื้อหาในเรื่องเป็นการแสดงถึงความรักความห่วงใยและความ

ปรารภนาถีในพระราชโอรสทั้ง 4 พระองค์ที่ทรงลิขิตถึงนั้น โดยมีเนื้อหาเชิงสั่งสอนในเรื่องการวางตน การใช้สอยพระราชทรัพย์ การรักษาชื่อเสียงของราชวงศ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังทรงให้ระลึกถึงความสำคัญในการนำความรู้ความสามารถที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ บ้านเมือง แม้ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน ก็ได้จากเงินพระคลังข้างที่ซึ่งเป็นทรัพย์ส่วนพระองค์ เหตุก็เพราะพระองค์ทรงเล็งเห็นถึงฝ่ายบ้านเมืองเขาจะครหาหนีนาได้ อีกประการหนึ่งยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมในสมัยนั้นที่บรรดาผู้มีฐานะ จะนิยมส่งบุตรหลานให้ไปศึกษาเล่าเรียนในต่างประเทศ

แนวคิดด้านสังคมและการเมืองที่ได้จากเรื่องนี้ ไม่ใช่ความขัดแย้งหรือการปกครองบ้านเมืองโดยตรง แต่เป็นการแสดงออกถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศที่องค์พระมหากษัตริย์ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการปกครองบ้านเมืองซึ่งมีหลายฝ่าย มีทั้งที่ชอบและไม่ชอบ กอปรกับประเทศกึ่งเผชิญกับภาวะภัยคุกคามจากชาติตะวันตก ดังนั้น การวางพระองค์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียทั้งต่อพระบิดาและประเทศชาติ การนำความรู้มาพัฒนาประเทศ จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่สะท้อนความมีวิสัยทัศน์กว้างไกลของล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 ถึงสังคม ประเทศชาติ และการปกครองประเทศในภายภาคหน้า

แนวคิดด้านสังคมและการเมืองยังปรากฏในเรื่องอิศรญาณภาษิต โดยเป็นการเตือนสติและกล่าวสอนถึงวิธีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่พึงพอใจของผู้มีอำนาจหรือคนใหญ่คนโตในบ้านเมือง แล้วชีวิตจะเจริญรุ่งเรือง อยู่เป็นสุขและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน นอกจากนี้ ในเรื่องบทพากย์เอราวัณ ยังมีแนวคิดการเมืองการปกครองสอดแทรกอยู่ โดยเป็นการกล่าวถึงการทำสงครามสู้รบกันระหว่างสองฝ่าย แม้ว่าเนื้อหาในตอนนี้จะเน้นไปในด้านมุ่งให้ผู้เรียนเห็นถึงความสวยงามและความยิ่งใหญ่ของกองทัพทั้งสองฝ่าย แต่ก็ยังเป็นการทำสงครามเพื่อเอาชนะและเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ฝ่ายของตนปรารถนาอยู่ดี

ผลการศึกษาแนวคิดด้านสังคมและการเมืองที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมี 5 หน่วยการเรียนรู้ พบแนวคิดด้านสังคมและการเมืองอยู่ใน 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่	เรื่อง	พบแนวคิด	ไม่พบแนวคิด
1	บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก	✓	
2	พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ		✓
3	พระบรมราโชวาท	✓	
4	อิศรญาณภาษิต	✓	
5	บทพากย์เอราวัณ	✓	

2. แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญและยอมรับร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม โดยแยกเป็นสองคำคือ คุณธรรม และ จริยธรรม โดย จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2557) ได้ให้ความหมายคำว่า คุณธรรมจริยธรรม ไว้ว่า คุณธรรม (Virtue) หมายถึง หลักธรรมที่มนุษย์ยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และคำว่าจริยธรรม (Morals) หมายถึง ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับบรรณจรรยาของสังคมและเป็นการประพฤติที่ถูกต้อง และ ภณิตา คุสุกุล (2545) ได้กล่าวถึงคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมเอาไว้ว่า บุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมย่อมประพฤติปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับอันเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าของสังคม

แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นหลักธรรมและวิถีความประพฤติที่มีความเกี่ยวข้องกันเป็นทั้งคติแนวทางและข้อปฏิบัติที่ดีงามในการดำเนินชีวิต เช่น ความกตัญญูตถะเวทิตะ ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี ความไม่พยายาบาท และความจงรักภักดีต่อกษัตริย์ เป็นต้น แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อบุคคลในสังคมทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน เพื่อที่เยาวชนเหล่านั้นจะได้นำคุณธรรมจริยธรรมที่ได้ศึกษาเรียนรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคตต่อไป จากการศึกษาพบว่าแนวคิดด้านคุณธรรมและจริยธรรมปรากฏอยู่จำนวนมากในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เขียนจะขอนำเสนอตัวอย่างของแนวคิดด้านคุณธรรมและจริยธรรมพอสังเขป ดังต่อไปนี้

ในบทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก เบื้องต้นจะเห็นถึงความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทรที่พระยาภักดีมีต่อนายล่า ที่แม้จะเป็นคนตกยากติดเหล้าเมายา แต่ก็ด้วยท่านมีคุณธรรมที่เห็นแก่มิตรสหายเก่าจึงต้อนรับขับสู้และสนทนาปราศรัยเป็นอย่างดี นอกจากนั้นบทสนทนายังกล่าวถึงการที่นายล่าเคยฉ้อโกงจนถูกจับติดคุก และนายล่าก็ยอมรับและไม่กลับไปทำอย่างเดิมอีกแล้ว และพระยาภักดีก็ได้กล่าวว่าการที่คนเคยถูกอาญามาแล้วก็ไม่ใช่ว่าคนจะไม่ให้อภัยเสมอไป ถ้าหากสำนึกได้และกลับตัวกลับใจมาประพฤติในทางที่ดีแล้วสังคมก็พร้อมให้อภัยได้เสมอ

อีกตัวอย่างหนึ่งในเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ จากตอนที่สินสมุทรสามารถออกจากถ้ำได้แล้ว จึงไปท่องเที่ยวเล่นชมสิ่งที่ไม่เคยเห็นตามประสาเด็ก แล้วจับเงือกน้ำได้ แล้วเอามาให้บิดาคือพระอภัยมณีดู พอพระอภัยมณีเห็นเช่นนั้นจึงสั่งให้สินสมุทรปล่อยเงือกน้ำแล้วยังขอให้เงือกน้ำยกโทษให้ตนและลูกชายด้วย เงือกน้ำพอได้รับการช่วยเหลือจากการจับกุมดังนั้น

ก็ซาบซึ้งในบุญคุณและรับอาสาวางอุบายพาพระอภัยมณีหนีจากนางยักษ์เป็นการตอบแทน แม้ชีวิตจะสิ้นไปก็ไม่เสียตาย จะเห็นได้ว่าเงือกได้ระลึกถึงบุญคุณที่ช่วยชีวิตและตอบแทนอย่างดีเยี่ยม เป็นบทสะท้อนแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมอีกตัวอย่างหนึ่ง นอกจากนั้น แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมนี้ปรากฏชัดเจนอย่างมากในเรื่องอิศรญาณภษิต เพราะตลอดทั้งเรื่องเป็นกลอนเพลงยาวที่เป็นวรรณกรรมคำสอน มุ่งให้แนวทางข้อคิดคติธรรมสอนใจแก่คนทุกเพศทุกวัย ถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติ ความคิดและความเชื่อที่ดีงาม เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ผลการศึกษาแนวคิดคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมี 5 หน่วยการเรียนรู้ พบแนวคิดคุณธรรมจริยธรรมอยู่ใน 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่	เรื่อง	พบแนวคิด	ไม่พบแนวคิด
1	บทละครพูดเรื่องเหินแก่ลูก	✓	
2	พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	✓	
3	พระบรมราโชวาท	✓	
4	อิศรญาณภษิต	✓	
5	บทพากย์เอราวัณ		✓

3. แนวคิดด้านการศึกษา

การศึกษา คือ การสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถ สร้างเสริมทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ทำให้ผู้ศึกษามีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม และมีความพร้อมที่จะประกอบการทำงานอาชีพได้ ซึ่งกล่าวโดยรวมแล้วความหมายของการศึกษาก็คือ การเล่าเรียน เป็นต้นว่าการได้ยินได้ดูได้เห็นได้คิดและจดจำ

อันเป็นเหตุให้เกิดความรู้และสติปัญญา ผู้เขียนสรุปได้ว่า การศึกษา คือการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความรู้และสติปัญญา เป็นเครื่องมือในการหาความรู้เพื่อพัฒนาตนให้เฉลียวฉลาด สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคมส่วนรวมได้

แนวคิดด้านการศึกษา ผู้เขียนพบว่าปรากฏอยู่ในวรรณคดีและวรรณกรรมหลายเรื่อง เพราะแต่ละเรื่องต่างมีตัวละคร ซึ่งการศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญในการหาความรู้และเป็นแนวคิดหนึ่งที่แฝงอยู่ในเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมของไทยมาทุกยุคสมัย แนวคิดด้านการศึกษานอกจากการเรียนรู้แล้วยังรวมถึง การมีปฏิภาณไหวพริบ การคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบ การใช้ปัญญาแก้ไขปัญหา และความเฉลียวฉลาด เป็นต้นด้วย แนวคิดด้านการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เขียนจะขอนำเสนอตัวอย่างของพอสังเขปดังต่อไปนี้

จากบทละครพูดเรื่องเหินแก่ลูก ตอนที่แม่ล่อซึ่งเป็นลูกสาวบุญธรรมของพระยาภักดีขึ้นบ้านมาพบกับนายล้าซึ่งเป็นพ่อแท้ ๆ ของตน พอตกท่ายปราศรัยพอทราบชื่อนายล้าเป็นเพื่อนเก่าของพระยาภักดี ก็ลงนั่งไหว้แล้วแสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน สนทนากับนายล้าอย่างน่ารักและเหมาะสม แม้พูดถึงพ่อของตนที่ลัดพรากจากกันไปโดยที่ไม่เคยเจอหน้า ก็พูดถึงแต่ในสิ่งที่ดี ชื่นชมและปกป้องผู้เป็นพ่อแท้ ๆ ของตนเองเท่านั้น แสดงถึงการได้รับการศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดี มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อยน่ารัก นี่เป็นตัวอย่างที่ให้แนวคิดด้านการศึกษาอย่างดีทีเดียว นอกจากนั้นในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดด้านการศึกษา กล่าวคือเมื่อกุมารสินสมุทรอายุได้แปดปี บิดาก็ได้สอนสรรพวิทยาให้ ทั้งวิชาแป่ปีและการใช้ศาสตราวุธต่าง ๆ จน

ชำนาญ ทำให้เห็นว่าสินสมุทรแม้จะเติบโตอยู่ในถ้ำ แต่ก็มีบิดาคอยสั่งสอนวิชาต่าง ๆ ให้แทนครูบาอาจารย์ ทำให้มีความรู้ความสามารถอยู่ไม่น้อย

พระราชนิพนธ์พระบรมราชาวาท ตลอดทั้งเรื่องล้วนมีแนวคิดด้านการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนิพนธ์เป็นโอวาทตรัสสอนพระเจ้าลูกยาเธอ 4 พระองค์ ที่เสด็จไปทรงศึกษาต่อต่างประเทศ ในเนื้อหาจะแสดงถึงความห่วงพระทัยในพระโอรสเป็นอย่างมากและมีรับสั่งให้ตั้งใจศึกษาโดยเฉพาะการเรียนภาษา จะต้องเรียนให้ได้สามภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน อย่างคล่องแคล่วจนถึงขั้นสามารถแต่งหนังสือได้ พร้อมทั้งวิชาเลข ให้เรียนรู้คณิตศาสตร์การคิดคำนวณ เป็นสองวิชาที่จำเป็นที่ทรงเน้นย้ำ ทั้งนี้พระองค์ยังใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการสนับสนุนการศึกษาของพระราชโอรส เหนือไปกว่านั้นคือการนำศิลปวิทยาที่ได้จากการศึกษานั้น กลับมาพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง สะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสติปัญญาและสร้างคนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ นอกจากนั้นยังสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษานั้นไปพัฒนาตนเองให้เจริญในอาชีพการงานและนำไปพัฒนาประเทศชาติให้เจริญได้ นอกจากนี้ วรรณคดีคำสอนเรื่องอิศรญาณภาษิต ยังมีเนื้อหาส่วนมากเน้นไปในด้านการสั่งสอนเป็นหลัก อันเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดด้านการศึกษา โดยมุ่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนให้สมควร ทั้งในการใช้ชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้มีอำนาจ เมื่อมองในมุมผู้รับสารก็ได้ทั้งแนวคิด วิธีการ หรือเทคนิคที่จะนำไปปรับใช้ในการอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างสงบสุข

ผลการศึกษาแนวคิดด้านการศึกษาที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมี 5 หน่วยการเรียนรู้ พบแนวคิดด้านการศึกษาอยู่ใน 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่	เรื่อง	พบแนวคิด	ไม่พบแนวคิด
1	บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก	✓	
2	พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	✓	
3	พระบรมราชาวาท	✓	
4	อิศรญาณภาษิต	✓	
5	บทพากย์เอราวัณ		✓

4. แนวคิดด้านครอบครัว

จากการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมพบว่าเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวปรากฏอยู่มาก โดยอิงอร สุพันธ์วิช (2552) ได้กล่าวถึงมุมมองและภาพสะท้อนด้านครอบครัวที่ปรากฏในวรรณกรรม ไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่หล่อหลอมร่างกายและจิตใจของสมาชิกให้เติบโตขึ้นมาอย่างมีคุณภาพและงดงาม พ่อแม่จึงควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูก บางครอบครัวแม้ร่ำรวยเงินทองแต่ถ้าขาดความรักความอบอุ่น ครอบครัวอาจเกิดปัญหาและล่มสลายและปัญหาการหย่าร้างกันของพ่อแม่มีก็จะสร้างรอยแผลฝังลึกในใจของลูกในที่สุดปัญหาครอบครัวอาจกลายเป็นปัญหาสังคมได้

แนวคิดด้านครอบครัวปรากฏเด่นชัดในวรรณคดีและวรรณกรรมหลายเรื่อง และหลายเรื่องยกเอาประเด็นด้านครอบครัวมาเป็นแนวคิดหลักและเป็นจุดเด่นในการแต่ง ยกตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งหรือความรักความผูกพันของคนในครอบครัว ซึ่งผู้แต่งนำเสนอแนวคิดด้านประเด็นครอบครัว เพื่อให้ผู้อ่านได้วิเคราะห์และเรียนรู้ภาพสะท้อนของครอบครัวจากวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจวิถีชีวิตครอบครัวได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาแนวคิดด้านครอบครัวจากหนังสือแบบเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แนวคิดด้านครอบครัวก็เป็นแนวคิดหนึ่งที่พบเป็นจำนวนมากในแบบเรียน ดังผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างแนวคิดพอสังเขป ดังต่อไปนี้

บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก ก็เป็นบทประพันธ์เรื่องหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความผูกพันระหว่างคนในครอบครัว กล่าวคือพ่อบุญธรรม พ่อแท้ ๆ และลูกสาวซึ่งเติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูของพ่อบุญธรรม ซึ่งพ่อที่แท้จริงนั้นโดนคดีความทำให้ต้องติดคุก โดยในเรื่องได้นำเสนอวิถีคิดที่นายกล้าได้เห็นแก่ลูกสาวที่จะเติบโตได้ดีบิบัติดีจากครอบครัวของพ่อบุญธรรม ดีกว่าการที่ต้องมาอับอายหรือต้องได้รับคำครหานินทาเพราะพ่อเคยเป็นคนไม่ดีและเคยติดคุกติดตารางมาก่อน

อีกทั้งในเรื่องของพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ก็เป็นเรื่องของคนในครอบครัวคือพระอภัยมณีกับนางผีเสื้อสมุทร ที่อยู่กินกันมาจนมีบุตรร่วมกันหนึ่งคน เนื้อเรื่องเป็นตอนที่พระอภัยมณีคิดจะหนีนางผีเสื้อสมุทร ด้วยเหตุที่คิดว่าคนกับยักษ์ไม่อาจอยู่ร่วมกันได้ จึงออกอุบายลวงนางให้ไปจำศีลอยู่ในป่า แล้วจึงหนีนางไปโดยการนำของเงือกทั้งสาม โดยได้พาสินสมุทรไปด้วย เมื่อนางกลับมาจากจำศีลรู้ว่าพระอภัยมณีกับลูกหนีไป นางจึงโกรธและติดตามไปหมายจะจับกลับมา พระอภัยมณีก็ตั้งหน้าหนีไปยังเกาะแก้วพิศดาร จากเรื่องสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้ง ความกลัว และการไม่มีความสุขในชีวิตครอบครัว นอกจากนั้น ในเรื่องพระบรมราโชวาท เป็นงานประพันธ์ที่สิ้นเกล้ารัชกาลที่ 5 ทรงลิขิตถึงพระราชโอรส แสดงถึงความรัก ความห่วงใย และความปรารถนาดีต่อพระเจ้าลูกยาเธอทั้ง 4 พระองค์ และแสดงถึงความเป็นอัจฉริยภาพทางความคิด ทรงมองการณ์ไกลและทรงเป็นพ่อที่ดีของลูก ๆ สะท้อนถึงความรักความผูกพันของคนในครอบครัวอย่างเต็มเปี่ยม

ผลการศึกษาแนวคิดด้านครอบครัวที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมี 5 หน่วยการเรียนรู้ พบแนวคิดด้านครอบครัวอยู่ใน 3 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่	เรื่อง	พบแนวคิด	ไม่พบแนวคิด
1	บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก	✓	
2	พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	✓	
3	พระบรมราโชวาท	✓	
4	อิศรญาณภาษิต		✓
5	บทพากย์เอราวัณ		✓

5. แนวคิดด้านทักษะและวิถีการดำเนินชีวิต

แนวคิดด้านการดำเนินชีวิต อาจารย์รวมถึงทักษะหรือความสามารถในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึงทักษะการดำเนินชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสัมพันธ์อันดี การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญาการ หมิ่นหาวงศ์ (2564) ที่ได้นิยามทักษะการดำเนินชีวิตไว้ว่า ทักษะการดำเนินชีวิต คือ ความสามารถของมนุษย์ในการเรียนรู้การพัฒนาตนเอง การทำงาน การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น การจัดการชีวิต ปัญหา และความขัดแย้ง รวมถึงการปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทักษะการดำเนินชีวิตจึงเป็นทักษะสำคัญที่บุคคลควรได้รับการสร้างเสริมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนควรได้รับการเรียนรู้ทักษะชีวิตและฝึกทักษะชีวิตอย่างเหมาะสม รวมถึงการสอดแทรกผ่านบทเรียน และหนังสือเรียน

จากการศึกษาแนวคิดด้านทักษะและวิถีการดำเนินชีวิต สามารถสรุปได้ว่า ทักษะและวิถีการดำเนินชีวิตเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่สุดที่สอดแทรกอยู่ในวรรณคดีและวรรณกรรมอย่างแพร่หลาย เพราะทักษะต่าง ๆ ที่ตัวละครในเรื่องนั้น ๆ ต้องมี เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการที่จะดำเนินเรื่องราวให้มีความสนุกและน่าติดตาม เช่น ทักษะการเอาตัวรอด การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การรู้เท่าทันความคิดคนอื่น อาจารย์รวมถึงศิลปะในการพูดและการใช้ชีวิตอีกด้วย ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างมากต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เพราะถ้าคนเรามีทักษะในการดำเนินชีวิตที่ดีแล้วย่อมจะมีความสุขและดำรงชีวิตอยู่ได้แม้ในสังคมที่เราไม่ปรารถนาเท่าไรนัก ในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างแนวคิดทักษะและวิถีการดำเนินชีวิตพอสังเขปดังต่อไปนี้

พระราชนิพนธ์พระบรมราโชวาท ที่ลั่นเกล้ารัชกาลที่ 5 ทรงลิขิตถึงพระราชโอรส มีความตอนหนึ่งที่ว่าไม่ยากให้พระราชโอรสใช้คำนำหน้าพระนามที่แสดงถึงความเป็นเจ้า ให้ใช้แต่เพียงคำธรรมดา โดยอนุวัตรตามธรรมเนียมบ้านเมืองเขา และทรงสอนเกี่ยวกับการวางตนให้ เหมาะสมและวิถีการดำรงชีวิตอื่น ๆ ที่เป็นทักษะที่สำคัญในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และการเอาตัวรอดในการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองนอก

นอกจากนั้นในเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ยังแสดงถึงทักษะการพูด และการเอาตัวรอดของสินสมุทร ตอนที่เจอแม่ในรูปของยักษ์ครั้งแรกก็รู้แล้วว่าเป็นแม่ แต่ก็หมายจะลงมารดาเพื่อให้พระบิดาได้หนีล่วงหน้าไปได้ โดยใช้ทักษะการพูดเพื่อลวงนางยักษ์โดยยื้อเวลาไว้ได้พอประมาธ แต่พอนางยักษ์ทนมไม่ไหวจึงโกรธและไล่จับสินสมุทรหมายจะฆ่าให้ตาย ไล่จับทั้งบนบกทั้งในน้ำทั้งบนเกาะละเมาะเขาใช้เวลาอยู่ครั้งก่อนวันก็จับไม่ได้ แสดงถึงสินสมุทรที่มีทักษะการเอาตัวรอดเป็นอย่างดีและความชาญฉลาดในการใช้ชีวิต

ผลการศึกษานวนคดีด้านทักษะและวิถีการดำเนินชีวิตที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดี และวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมี 5 หน่วยการเรียนรู้ พบแนวคิดด้านทักษะและวิถีการดำเนินชีวิตอยู่ใน 2 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่	เรื่อง	พบแนวคิด	ไม่พบแนวคิด
1	บทละครพูดเรื่องเหินแก่ลูก		✓
2	พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	✓	
3	พระบรมราโชวาท	✓	
4	อิศรญาณภษิต		✓
5	บทพากย์เอราวัณ		✓

6. แนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

ในสังคมไทยซึ่งเต็มไปด้วยคนที่มีความเชื่อหลากหลาย อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เป็นความเชื่อที่ผูกพันกับคนไทยมานานแสนนาน ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้คำจำกัดความของอิทธิปาฏิหาริย์ ว่า ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ หมายถึง การแสดงฤทธิ์ที่พ้นวิสัยของสามัญมนุษย์ได้อย่างน่าอัศจรรย์ ผู้เขียนจึงพอสรุปได้ว่า อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ได้แก่ การกระทำที่มีความอัศจรรย์ด้วยอำนาจของพลังจิต หรือการใช้พลังจิตไปดลบันดาลให้สิ่งต่าง ๆ ให้เปลี่ยนแปลงไปตามความปรารถนา

จากการศึกษาแนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่ามีหลายตอนเกี่ยวเนื่องด้วยการใช้อิทธิฤทธิ์บันดาลสิ่งต่าง ๆ

ให้เป็นไปตามต้องการ เช่น การรำยมนต์สะกดสิ่งต่าง ๆ การใช้ฤทธิ์ที่เหนือธรรมชาติซึ่งพบมากในเรื่องพระอภัยมณี นอกจากนั้นยังรวมถึงความเชื่อในด้านการสะเดาะเคราะห์กรรม ความเชื่อเรื่องเทพดาอารักษ์ และภูตผีปีศาจ ที่มีความวิเศษสามารถทำอันตราย ให้โชค หรือป้องกันสิ่งชั่วร้ายอัปมงคลได้ จากการศึกษาพบว่ามีแนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ปรากฏอยู่ในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ 2 เรื่อง ผู้เขียนจะขอนำเสนอตัวอย่างพอสังเขป ดังต่อไปนี้

วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ เป็นบทประพันธ์ที่มีการใช้อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เป็นส่วนใหญ่ ทั้งการแปลงกายของนางยักษ์ การที่สินสมุทรมีเรือวรางคณาเสด็จแม่ที่เป็นยักษ์ การรำยมนต์คาถาเพื่อเรียกใช้งานภูตผีปีศาจ การจับยามของพระฤๅษีแล้วทราบถึงเหตุการณ์ล่วงหน้า และการรำยมนต์ลงเสกเลขยันต์คุ้มกันเกาะแก้วพิศดารไว้จากภูตผี เป็นต้น

ล้วนเป็นแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ทั้งสิ้น

อีกเรื่องก็คือบทพากย์เอราวัณ กล่าวถึงอินทรชิตที่ใช้พระเวทของพระอิศวรแปลงกายเป็นพระอินทร์ เหล่ายักษ์แปลงเป็นเทวดา และการบูรณราชแปลงกายเป็นช้างเอราวัณ ในเนื้อเรื่องยังเป็นการพรรณนาถึงลักษณะอันวิเศษของช้างเอราวัณที่มีลักษณะพิเศษต่าง ๆ เช่น มีผิวขาวดุจสังข์ มีสามเศียรเศียรหนึ่งมีเจ็ดงา งาหนึ่งมีสระโบกขรณีอยู่เจ็ดสระ แต่ละสระมีอุบลเจ็ดกอ กอหนึ่งมีเจ็ดดอก ดอกหนึ่งมี

กลีบดอกเจ็ดกลีบ แต่ละกลีบมีเทพธิดาอาศัยอยู่เจ็ดองค์ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความพิศดาร และสะท้อนถึงแนวคิดเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ หรือสิ่งที่พันวิสัยสามัญที่มนุษย์จะเป็นได้

ผลการศึกษาแนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมี 5 หน่วยการเรียนรู้ พบแนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์อยู่ใน 2 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่	เรื่อง	พบแนวคิด	ไม่พบแนวคิด
1	บทละครพูดเรื่องเหินแก่ลูก		✓
2	พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	✓	
3	พระบรมราชาวาท		✓
4	อิศรญาณภษิต		✓
5	บทพากย์เอราวัณ	✓	

สรุปได้ว่า จากการศึกษแนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบแนวคิดที่ปรากฏในแบบเรียนจำนวน 6 แนวคิดใน 5 หน่วยการเรียนรู้ โดยเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ และพระบรมราชาวาท พบแนวคิดมากที่สุดถึง 5 แนวคิด รองลงมาคือ บทละครพูดเรื่องเหินแก่ลูก 4 แนวคิด อิศรญาณภษิต 3 แนวคิด และบทพากย์เอราวัณ 2 แนวคิด ดังนี้

ที่	แนวคิด	บทละครพูดเรื่องเหินแก่ลูก	พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	พระบรมราชาวาท	อิศรญาณภษิต	บทพากย์เอราวัณ
1.	แนวคิดด้านสังคมและการเมือง	✓		✓	✓	✓
2.	แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรม	✓	✓	✓	✓	
3.	แนวคิดด้านการศึกษา	✓	✓	✓	✓	
4.	แนวคิดด้านครอบครัว	✓	✓	✓		
5.	แนวคิดด้านทักษะและวิถีการดำเนินชีวิต		✓	✓		
6.	แนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์		✓			✓

บทสรุป

การศึกษาแนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาวิเคราะห์จากหนังสือเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า แนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น ประกอบด้วย 6 แนวคิด คือ 1) แนวคิดด้านสังคมและการเมือง 2) แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) แนวคิดด้านการศึกษา 4) แนวคิดด้านครอบครัว 5) แนวคิดด้านทักษะและวิถีการดำเนินชีวิต และ 6) แนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ โดยเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ และพระบรมราโชวาท พบแนวคิดมากที่สุดถึง 5 แนวคิด รองลงมาคือ บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก 4 แนวคิด อิศรญาณภษิต 3 แนวคิด และบทพากย์เอราวัณ 2 แนวคิด การศึกษาแนวในวรรณคดีและวรรณกรรมนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากผู้อ่านได้ศึกษาและทราบแนวคิดในวรรณคดีและวรรณกรรมตามที่ได้ผู้ประพันธ์ได้สื่อถึงและต้องการแสดงออกผ่านงานเขียนนั้น ๆ แล้ว ก็จะทำให้ผู้อ่านได้ความรู้และข้อคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

1. แนวคิดด้านสังคม และการเมือง

- บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก
- พระบรมราโชวาท
- อิศรญาณภษิต
- บทพากย์เอราวัณ

2. แนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรม

- บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก
- พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
- พระบรมราโชวาท
- อิศรญาณภษิต

3. แนวคิดด้านการศึกษา

- บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก
- พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
- พระบรมราโชวาท
- อิศรญาณภษิต

4. แนวคิดด้านครอบครัว

- บทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก
- พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
- พระบรมราโชวาท

5. แนวคิดด้านทักษะ และวิถีการดำเนินชีวิต

- พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
- พระบรมราโชวาท

6. แนวคิดด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

- พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
- บทพากย์เอราวัณ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. อนุমানราชชน, พระยา. (2518). การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์. กรุงเทพฯ: บรรณาการการพิมพ์.
- วรเวทย์พิสิฐ, พระ. (2534). **วรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ภาษาและวรรณคดีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2523). ความรู้ทั่วไปทางภาษาและวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิทย์ ศิวระศรียานนท์ (2544). วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ.
- ศรีวิไล ดอกจันทร์. (2529). การสอนวรรณกรรมวรรณคดีไทย. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประทีป เหมือนนิล. (2519). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- กระแสร มาลาภรณ์. (2530). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2537). ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- พิทยา ว่องกุล. (2540). พลาณภาพแห่งวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์. (2557). จริยศาสตร์: ปรัชญาจริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภณิดา คุณสกุล. (2545). พัฒนาการของจริยศึกษา. ในเอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุริยะ หาญพิชัย. (2565). แนวคิดทางการเมืองและสังคมในวรรณกรรมเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า 2559-2564. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ. 2(5).
- อิรวดี ไตลังคะ. (2546). ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2552). เลื่อมลายสายรุ้ง ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราชญากร หมั่นหวางค์ (2564). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมในหนังสือเรียนระดับประถมศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้เป็นสื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์.

ลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง กรณีศึกษา : บริษัทขนส่ง AAA

Reduction of Communication Time in Arranging Transportation

Case Study: AAA Transport Company

¹ศุภกฤต ใจห้าว¹, ²ธีรนนท์ ทิวาราตรีวิทย์

¹Supakrit Jaihow, ²Thiranan Tiwaratreewit

¹นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

²อาจารย์ประจำหลักสูตรธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน คณะวิทยาการ

จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Corresponding author, e-mail: Jinnawat.aoon@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุระยะเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่งกับบริษัทขนส่ง 2. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง โดยใช้เครื่องมือทฤษฎี Why-Why Analysis ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ทฤษฎีหลักการ ECRS ในการกำจัดขั้นตอนงานที่สูญเปล่าและทำการจัดเรียงใหม่ และใช้แนวคิดทฤษฎี PDCA ในการปรับปรุงแก้ไขการลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง

จากการศึกษาผลการวิจัย ลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง จำนวนใบงานก่อนการปรับปรุง จำนวน 484 ใบงาน เวลาในการสื่อสารต่อใบงาน 307 วินาที จำนวนรวมเวลาในการสื่อสาร 148,588 วินาที ทางผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทฤษฎี Why-Why Analysis ในการวิเคราะห์ปัญหาได้วิเคราะห์ปัญหาเกิดการรอคอยข้อมูลของผู้ให้บริการขนส่ง ใช้เครื่องมือทฤษฎี ECRS ในการกำจัด การรวม จัดเรียงใหม่ และทำให้ง่ายขึ้น 10 ขั้นตอนในการสื่อสารการจัดรถขนส่ง และใช้ทฤษฎีเครื่องมือ PDCA ในการปรับปรุงการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผลที่ได้จากการปรับปรุง จำนวนใบงานก่อนการปรับปรุง จำนวน 484 ใบงาน เวลาในการสื่อสารต่อใบงาน 91 วินาที จำนวนรวมเวลาในการสื่อสาร 44,044 วินาที ซึ่งผลที่ได้จากการลดเวลาในการสื่อสารในครั้งนี้

คำสำคัญ: ลดเวลา, การสื่อสารขนส่ง, การลดขั้นตอนการทำงาน

Abstract

The objectives of this research are: 1. To analyze the problems and causes of communication time between transportation arrangements with transportation

companies. 2. To find ways to improve and develop transportation communication arrangements. Using the Why-Why Analysis theory tool to analyze the root cause of the problem, ECRS theory principles to eliminate wasted work steps and make new arrangements. And use the concept of PDCA theory to improve and reduce the communication time for organizing transportation.

From the study of research results Reduce communication time for organizing transportation The number of worksheets before improvement was 484. The communication time per worksheet was 307 seconds. The total communication time was 148,588 seconds. The researcher used the Why-Why Analysis theory tool to analyze the problem. Waiting for information from the shipping service provider Use ECRS theory tools to eliminate, combine, rearrange, and simplify. 10 steps in communicating transportation arrangements and used PDCA theory tools to improve this research. which results from the improvement The number of worksheets before the improvement was 484. The communication time per worksheet was 91 seconds. The total communication time was 44,044 seconds, which was the result of reducing communication time this time.

Keywords: Reduce transportation communication time Reducing work steps

บทนำ

การขนส่งคือหัวใจสำคัญของระบบโลจิสติกส์ โดยช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถจัดส่งสินค้าจากต้นทางไปยังปลายทางได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งหากเลือกรูปแบบการขนส่งที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสามารถจัดการและควบคุมได้ง่าย ก็จะช่วยประหยัดต้นทุนลงได้อีก การขนส่งมีความเจริญก้าวหน้าและมีการพัฒนามากในปัจจุบัน มีวิธีการขนส่งให้ผู้ประกอบการเลือกได้หลายวิธี ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถเลือกวิธีการขนส่งที่เหมาะสมกับธุรกิจของตนเอง การขนส่งที่มีประสิทธิภาพจะสามารถทำให้มีต้นทุนที่ต่ำและกำไรที่สูงยิ่งขึ้น ซึ่งการขนส่งยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างยั่งยืน และยังเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิดการสื่อสารการจัดรถขนส่งสินค้ามาใช้ให้การพัฒนาประสิทธิภาพการขนส่งในปัจจุบัน จากการศึกษาที่ผ่านมาในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความร่วมมือของผู้ให้บริการขนส่งสินค้าและจากการศึกษาความร่วมมือในการขนส่งสินค้าของบริษัทผู้ว่าจ้าง ซึ่งผลที่ได้คือกลุ่มความร่วมมือระหว่างบริษัทผู้ให้บริการขนส่งยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรอาจเป็นเพราะโดยพื้นฐานของกลุ่มนี้เป็นบริษัทที่เป็นคู่แข่งกัน ส่วนการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกลุ่มบริษัทผู้ว่าจ้างนั้นมีประสบความสำเร็จบางส่วน เป็นกลุ่มบริษัทผู้ว่าจ้างที่เป็นคู่ค้ากันส่วนบริษัทที่เป็นคู่แข่งนั้นก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และจากการมุ่งเน้นศึกษาความร่วมมือระหว่างผู้ว่าจ้างและ

ผู้ให้บริการขนส่งเพราะความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองบริษัทมีลักษณะเป็นคู่ค้าซึ่งมีโอกาสในการหาแนวทางพัฒนาความร่วมมือและนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ได้จริงแล้วประสบความสำเร็จ รวมไปถึงสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในการขนส่งสินค้ากับองค์กรอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันอีกด้วย ความผิดพลาดในการติดต่อสื่อสารด้านการทำงานและเวลา ไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอนหรือตารางการเข้ามารับสินค้าที่ชัดเจนมีเพียงกำหนดวันในการเข้ามารับสินค้าบริษัทผู้ให้บริการขนส่งส่วนใหญ่เข้ามารับสินค้าในช่วงเย็นซึ่งทำให้เกิดปัญหาการรอคิวขึ้นสินค้า ไม่มีการแสดงข้อมูลตำแหน่งรถบรรทุกที่เข้ามารับสินค้า ส่งผลให้ปัญหาการรอคิวขึ้นสินค้านาน ความล่าช้าในการขึ้นสินค้า ต้นทุนการจัดเตรียมสินค้าและการจ้างพนักงานขนถ่ายเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหา แนวทางแก้ไขเพื่อลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง ซึ่งในวิจัยนี้ทางผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขของกรณีบริษัทขนส่ง AAA เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงการลดการสื่อสารการจัดรถขนส่ง

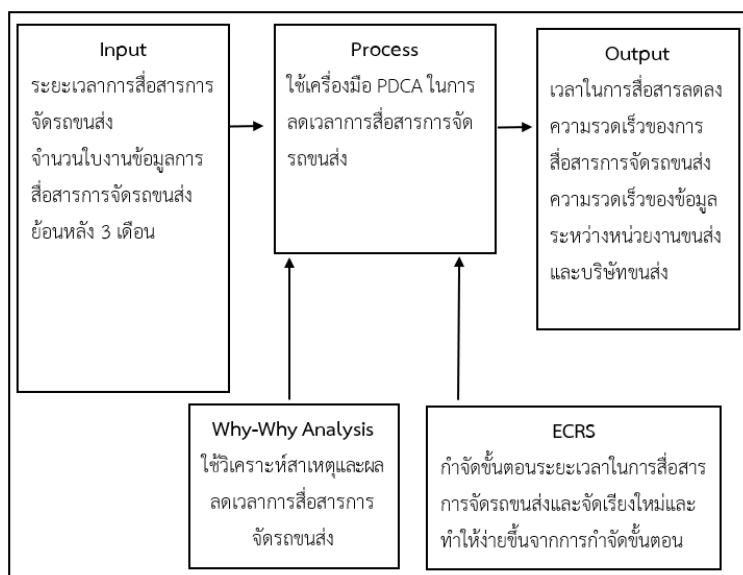
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุระยะเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่งกับบริษัทขนส่ง
2. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษากระบวนการสื่อสารขั้นตอนการจัดรถขนส่งบริษัทขนส่งกรณีศึกษา บริษัทขนส่ง AAA
2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยคือ จำนวนใบงานแจ้งใช้รถขนส่งและเจ้าหน้าที่บริษัทขนส่ง
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาบริษัทขนส่ง AAA
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2566 ถึง เดือน ตุลาคม 2566

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานการวิจัย

1. วิธีการสื่อสารการจัดรถขนส่งของบริษัทขนส่งส่งผลต่อความไม่ไว้วางใจของหน่วยงานจัดส่งและลูกค้า
2. รูปแบบวิธีการติดตามการจัดส่งสินค้าของพนักงานจัดส่ง ของบริษัทขนส่ง ABC

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ พนักงานบริษัทขนส่ง พนักงานหน่วยงานจัดส่ง
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวนใบงานการสื่อสารการจัดรถขนส่งของบริษัทขนส่ง

AAA ระหว่างเดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน 2566 จำนวน 986 ใบงาน

เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. Why-Why Analysis เพื่อค้นหาต้นตอของปัญหาและวิธีการแก้ไข
2. การลดความสูญเปล่าด้วยหลักการระบบ ECRS (Eliminate Combine Rearrange and Simplify) เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นจากจัดส่งสินค้าถึงร้านค้าผิดร้าน ลูกค้าได้รับสินค้าไม่ตรงตามคำสั่งซื้อ

3. PDCA เป็นวิธีการจัดการที่เรียบง่ายและวนซ้ำสำหรับทดสอบการเปลี่ยนแปลงกระบวนการหรือวิธีแก้ไขปัญหา และผลักดันให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การเก็บข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลจำนวนใบงานขอใช้รถบรรทุกของผู้ขอใช้รถบรรทุก

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง จากเอกสาร บทความ ตำรา วารสาร ผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนใบงานขอใช้รถขนส่งระหว่างเดือน มกราคม - มิถุนายน 2566

เดือน	จำนวนใบงาน (ใบ)	เวลาการสื่อสาร/ใบงาน (วินาที)	เวลารวมการสื่อสาร (วินาที)
ม.ค.-66	177	307	54,339
ก.พ.-66	156	307	47,892
มี.ค.-66	169	307	51,883
เม.ย.-66	145	307	44,515
พ.ค.-66	172	307	52,804
มิ.ย.-66	167	307	51,269
รวม	986	1842	302,702

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

การวิจัยลดเวลาในการสื่อสารการจราจรขนส่งซึ่งเป็นการวิจัยที่เน้นการลดเวลาในการสื่อสารเพื่อหาสาเหตุต้นตอของปัญหาโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปัญหาและทฤษฎีการขจัดปัญหา เพื่อให้การวิจัยได้ดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

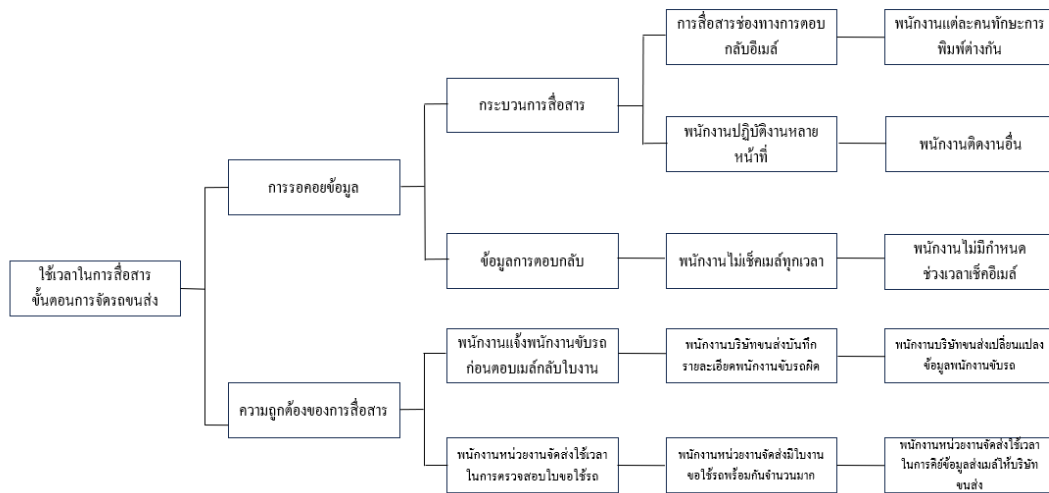
2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การลดเวลาการสื่อสารโดยการใช้เครื่องมือ Why-Why Analysis วิเคราะห์ต้นตอของปัญหา และใช้เครื่องมือทฤษฎี ECRS ในการลดความสูญเสียเปล่าและทำการจัดเรียงใหม่ให้ง่ายขึ้นเพื่อใช้เครื่องมือทฤษฎี PDCA เพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิจัยลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่งให้ได้ประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ของวิจัยซึ่งผลลัพธ์ที่ได้มาคือจำนวนเวลาในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้ลดลงและใช้ในการพัฒนาปรับปรุงงานต่อไป

บทสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

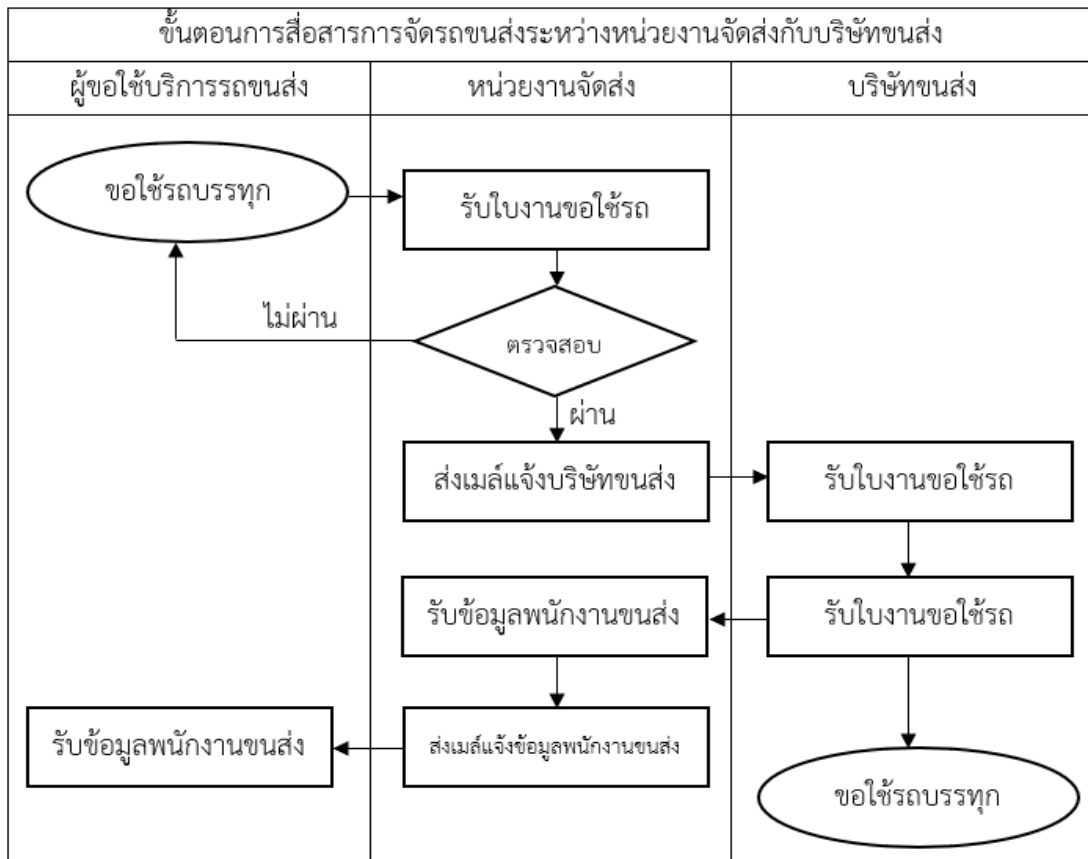
ผลหลังการปรับปรุงการลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่ง กรณีศึกษา บริษัทขนส่ง AAA จาก การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงจากการใช้เครื่องมือ Why-why Analysis เครื่องมือ ECRS และเครื่องมือ PDCA ซึ่งได้ผลจากการปรับปรุง

1. ปัญหาเกิดการรอคอยข้อมูลของผู้ใช้บริการรถขนส่ง

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์หาสาเหตุด้วย Why-Why Analysis

การวิเคราะห์ปัญหาที่ด้วยทฤษฎี Why-Why Analysis เพื่อหาสาเหตุปัญหาเกิดการรอคอยข้อมูลของผู้ขอใช้บริการรถขนส่งเพื่อนำไปแก้ไขในขั้นตอนต่อไปด้วยทฤษฎี ECRS

ภาพที่ 2 Flow ขั้นตอนการสื่อสารการจราจรขนส่ง

ตารางที่ 2 เวลาในการสื่อสารการจัดรถขนส่ง (เก็บข้อมูลวันที่ 6 มิถุนายน 2566)

วันที่	หน่วยงานจัดส่ง				บริษัทขนส่ง	หน่วยงานจัดส่ง	รวมเวลาในการสื่อสาร (วินาที)
	จำนวน (ครั้ง)	ใบงานขอใช้รถขนส่ง (ใบ)	ตรวจสอบ (วินาที)	ส่งเมลล์แจ้งขอใช้รถกับบริษัทขนส่ง (วินาที)			
6/6/2566	1	1	60	20	181	45	306
7/6/2566	2	1	40	20	178	54	292
8/6/2566	3	1	60	22	179	48	309
9/6/2566	4	1	55	24	180	47	306
10/6/2566	5	1	45	23	188	55	311
11/6/2566	6	1	44	22	187	53	306
12/6/2566	7	1	44	20	188	54	306
13/6/2566	8	1	45	19	180	54	298
14/6/2566	9	1	45	21	180	53	299
15/6/2566	10	1	45	22	178	53	298
16/6/2566	11	1	60	19	176	51	306
17/6/2566	12	1	59	19	187	49	314
18/6/2566	13	1	58	22	188	48	316
19/6/2566	14	1	58	23	176	53	310
20/6/2566	15	1	58	22	177	51	308
21/6/2566	16	1	60	21	185	52	318
22/6/2566	17	1	45	20	189	52	306
23/6/2566	18	1	55	20	189	51	315
24/6/2566	19	1	55	20	187	49	311
25/6/2566	20	1	55	19	183	48	305
รวม	20	20	1046	418	3656	1020	6140
เวลาเฉลี่ย 1 ใบ การสื่อสารการจัดรถขนส่ง							307

จากตารางที่ 2 การเก็บข้อมูลเวลาในการสื่อสารการจัดรถขนส่งระหว่างวันที่ 6 - 25 มิถุนายน 2566 รวมจำนวนใบงานทั้งหมด 20 ใบ เป็นการจับเวลาในการสื่อสาร 3 หน่วยงานได้แก่หน่วยงานขนส่ง จับเวลาในขั้นตอนตรวจสอบ รวมเวลาตรวจสอบ 1,046 วินาที จับเวลาส่งเมลล์แจ้งขอใช้รถกับบริษัทขนส่ง รวมเวลา 418 วินาที จับเวลาส่งเมลล์แจ้งผู้ขอใช้รถขนส่ง รวมเวลา 1,020 วินาทีบริษัทขนส่ง จับเวลาส่งเมลล์แจ้งรายละเอียดพนักงานขนส่ง รวมเวลา 3,656 วินาที รวมเวลาในการสื่อสาร 6,140 วินาที เวลาเฉลี่ย 1 ใบงานการสื่อสารการจัดรถขนส่ง เท่ากับ 307 วินาที

ตารางที่ 3 ข้อมูลจำนวนใบงานขอใช้รถขนส่งระหว่างเดือน เมษายน - มิถุนายน 2566 (ก่อนการปรับปรุง)

เดือน	จำนวนใบงาน (ใบ)	เวลาการสื่อสาร/ใบงาน (วินาที)	เวลารวมการสื่อสาร (วินาที)
เม.ย.-66	145	307	44,515
พ.ค.-66	172	307	52,804
มิ.ย.-66	167	307	51,269
รวม	484	921	148,588

ตาราง 4 แนวทางแก้ไขปัญหาด้วย ECRS (Eliminate Combine Rearrange and Simplify)

ลำดับ	ขั้นตอน	Eliminate	Combine	Rearrange	Simplify
		การกำจัด	การรวม	การจัดใหม่	การทำให้ง่าย
1	ผู้ขอใช้งานส่งใบงานขอใช้รถบรรทุก				
2	หน่วยงานจัดรถขนส่งรับใบงานขอรถ				
3	หน่วยงานจัดส่งตรวจสอบใบงานขอรถ				
4	หน่วยงานจัดส่งส่งเมลล์ใบงานให้กับขนส่ง	Eliminate			Simplify
5	บริษัทขนส่งรับใบงานขอใช้รถ		Combine	Rearrange	Simplify
6	บริษัทขนส่งแจ้งข้อมูลพนักงานขับรถทางอีเมลล์	Eliminate	Combine	Rearrange	Simplify
7	บริษัทขนส่งแจ้งรายละเอียดพนักงานขับรถ		Combine	Rearrange	Simplify
8	หน่วยงานจัดส่งรับข้อมูลจากบริษัทขนส่ง		Combine	Rearrange	Simplify
9	หน่วยงานจัดส่งส่งเมลล์แจ้งผู้ใช้บริการรถบรรทุก	Eliminate	Combine	Rearrange	Simplify
10	พนักงานขับรถบรรทุกเข้ารับสินค้า				

ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขโดยใช้ทฤษฎี PDCA

P (Plan) การวางแผนปรับปรุงขั้นตอนการลดเวลา

โดยการประชุมร่วมกันระหว่างบริษัทขนส่งและหน่วยงานจัดส่ง

ตาราง 5 วางแผนปรับปรุงขั้นตอนการลดเวลา

กิจกรรม	เดือน							
	สิงหาคม 2566				กันยายน 2566			
	1	2	3	4	1	2	3	4
1.นัดประชุมหารือเพื่อลดเวลาการการสื่อสารการจราจรของขนส่ง	←	→						
2.เสนอแนวทางในการลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่ง			←	→				
3.ศึกษาแนวทางในการลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่ง				←	→			
4.ออกแบบตารางไฟล์สำหรับการสื่อสารการจราจรขนส่ง					←	→		
5.จัดทำไฟล์ Google sheet						←	→	
6.กำหนดการใช้งานร่วมกันระหว่างหน่วยงานจัดส่ง								←

D (Do) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

สร้างตารางไฟล์ Google sheet

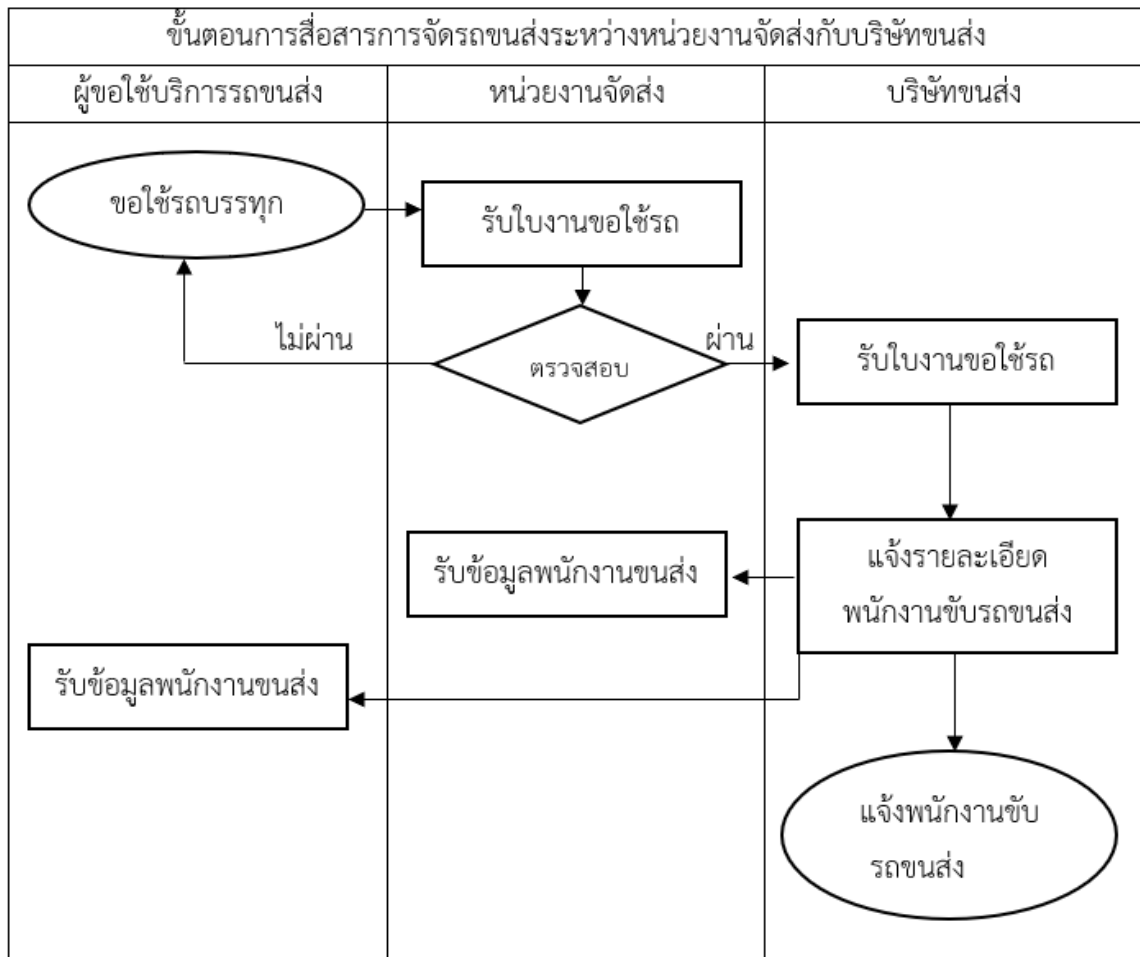
The screenshot shows a Google Sheet with columns labeled A through AC. The rows contain detailed scheduling information, including dates, times, and descriptions of activities or events. The spreadsheet is organized into a grid format with alternating row colors for readability.

ภาพที่ 3 ไฟล์ Google sheet

C (Check) การตรวจสอบ

ตรวจเช็คขั้นตอนการลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่งที่ลดลง

Flow ขั้นตอนการสื่อสารการจัดรถขนส่งระหว่างหน่วยงานจัดส่งกับบริษัทขนส่ง (หลังการปรับปรุง)

ภาพที่ 4 Flow ขั้นตอนการสื่อสารการจัดรถขนส่ง (หลังการปรับปรุง)

A (Act) การดำเนินการให้เหมาะสม

ได้กำหนดการใช้แพลตฟอร์ม Google sheet

การประมุขวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 1 เล่มที่ 2

จัดโดยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยร่วมกับศูนย์วิจัยธรรมศึกษา และหน่วยงานภาคีเครือข่าย [21 ธันวาคม 2566]

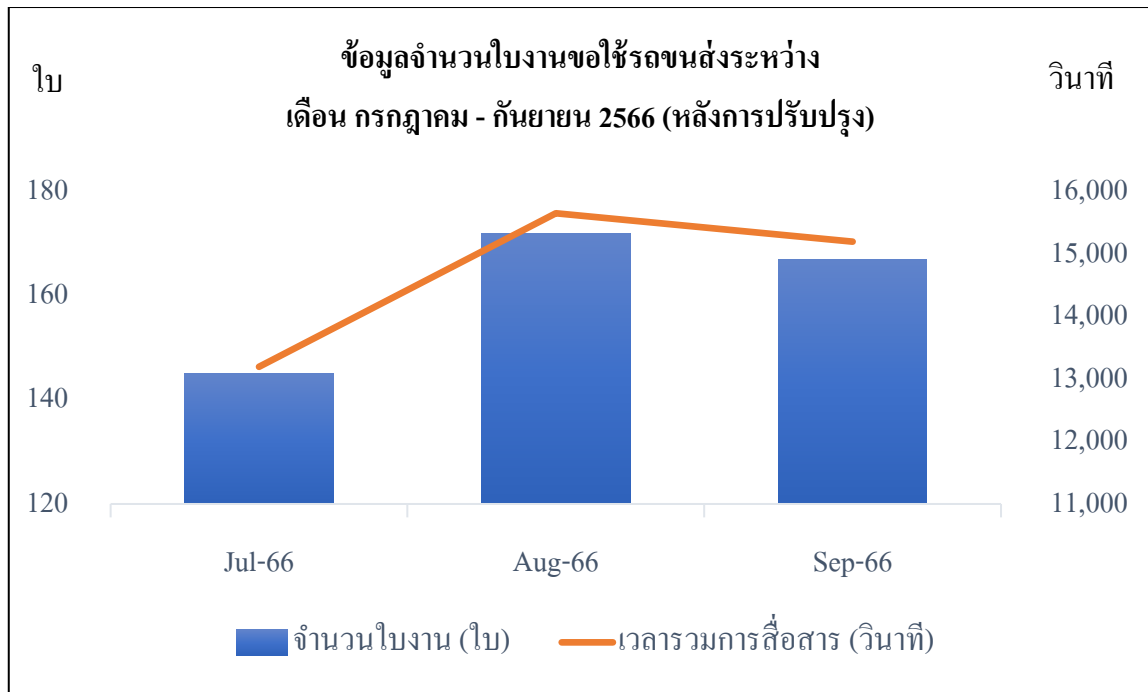
ภาพที่ 5 ไฟล์ Google sheet ใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานขนส่งและบริษัทขนส่ง

ผลการศึกษาข้อมูลหลังการปรับปรุง

ผลหลังการปรับปรุงการลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง กรณีศึกษา บริษัทขนส่ง AAA จาก การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงจากการใช้เครื่องมือ Why-why Analysis เครื่องมือ ECRS และเครื่องมือ PDCA ซึ่งได้ผลจากการปรับปรุง

ตารางที่ 6 ข้อมูลจำนวนใบงานขอใช้รถขนส่งระหว่างเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2566 (หลังการปรับปรุง)

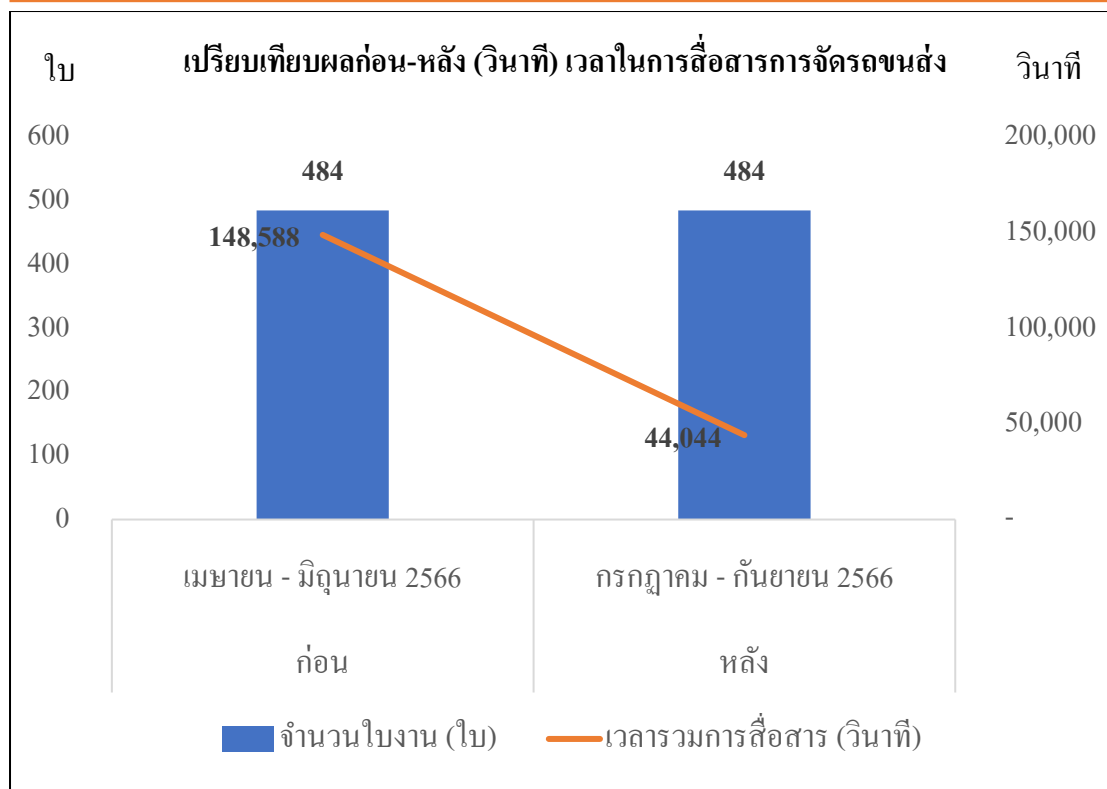
เดือน	จำนวนใบงาน (ใบ)	เวลาการสื่อสาร/ใบงาน (วินาที)	เวลารวมการสื่อสาร (วินาที)
ก.ค.-66	145	91	13,195
ส.ค.-66	172	91	15,652
ก.ย.-66	167	91	15,197
รวม	484	273	44,044

ภาพที่ 6 ข้อมูลจำนวนใบงานขอใช้รถขนส่งระหว่างเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2566 (หลังการปรับปรุง) เปรียบเทียบลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบลดเวลาการสื่อสารการจัดรถขนส่ง

เปรียบเทียบ	เดือน	จำนวนใบงาน (ใบ)	เวลา การสื่อสาร/ใบงาน (วินาที)	เวลารวมการสื่อสาร (วินาที)	คิดเป็น %
ก่อน	เมษายน - มิถุนายน 2566	484	921	148,588	
หลัง	กรกฎาคม - กันยายน 2566	484	273	44,044	
ผลเปรียบเทียบ (วินาที)		0	648	104,544	70%

ภาพที่ 7 เปรียบเทียบการลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่ง (ก่อน-หลัง)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิจัย ลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่ง จำนวนใบงานก่อนการปรับปรุง จำนวน 484 ใบงาน เวลาในการสื่อสารต่อใบงาน 307 วินาที จำนวนรวมเวลาในการสื่อสาร 148,588 วินาที ทางผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทฤษฎี Why-Why Analysis ในการวิเคราะห์ปัญหาได้วิเคราะห์ปัญหาเกิดการรอคอยข้อมูลของผู้ให้บริการขนส่ง ใช้เครื่องมือทฤษฎี ECRS ในการกำจัด การรวม จัดเรียงใหม่ และทำให้ง่ายขึ้น 10 ขั้นตอนในการสื่อสารการจราจรขนส่ง และใช้ทฤษฎีเครื่องมือ PDCA ในการปรับปรุง การวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผลที่ได้จากการปรับปรุง จำนวนใบงานก่อนการปรับปรุง จำนวน 484 ใบงาน เวลาในการสื่อสารต่อใบงาน 91 วินาที จำนวนรวมเวลาในการสื่อสาร 44,044 วินาที ซึ่งผลที่ได้จากการลดเวลาในการสื่อสารในครั้งนี้

จากการวิจัยลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้ ผลการวิจัยซึ่งได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎี Why-Why Analysis ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประวิทย์ ตฤณรัชตเมธี และคณะ, 2563) ใช้ทฤษฎีหลักการ ECRS มาใช้ในการกำจัด และการทำให้ง่ายขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนิดา สุনারักษ์, 2555) และใช้ทฤษฎีหลักการ PDCA ในการปรับปรุงแก้ไขการลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นุชสรุา เกรียงกรกฎ และคณะ, 2559) ภายหลังจากการปรับปรุงการลดเวลาการสื่อสารการจราจรขนส่ง ผลที่ได้ พนักงานหน่วยงานจัดส่ง บริษัทขนส่งและผู้ขอใช้บริการลดขนส่งมีการสื่อสารที่ใช้เวลาน้อยและมี

ประสิทธิภาพมากขึ้นและยังสามารถช่วยลดขั้นตอนการทำงานและลดขั้นตอนการรอคอยข้อมูลจากการสื่อสาร ข้อมูลของผู้ส่งสาร ผู้รับสารคนกลางและผู้รับสารคนสุดท้ายเป็นข้อมูลเดียวกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะในการนำทฤษฎีการลดความสูญเปล่าด้วยหลักการระบบ ECRS ไปใช้ในงานอื่นๆ ต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการนำหลักทฤษฎีการปรับปรุงพัฒนางานด้วยหลัก PDCA ต้องปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. บริษัทขนส่งต้องขยายผลการลดเวลาการสื่อสารในขั้นตอนอื่นๆ ภายในบริษัทขนส่งรวมไปถึงการสื่อสารภายนอกของบริษัทขนส่งเพื่อให้การสื่อสารทางด้านโลจิสติกส์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

ธนิดา สุনারักษ์. (2555). การปรับปรุงประสิทธิภาพสายการผลิต กรณีศึกษา สายการผลิตขวดนมแม่เหล็ก.

กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร.

นุชสรุา เกรียงกรกฎ, ปรีชา เกรียงกรกฎ, สกาวเดือน พรหมทุ่ง, และวิจิตรา ภิรมย์สุข. (2562) การลด

ชิ้นงานซ่อมในขั้นตอนการเย็บของโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม

ทหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี E-mail : nuchsara.k@ubu.ac.th

ประวิทย์ ตฤณวรชิตเมธี, นิกร สุขชาติ, และนนทโชติ อุคมศรี. (2563). การลดเวลาในกระบวนการผลิต

บานซิ้งค์. สืบค้นวันที่ 8 กันยายน 2566 จาก

<http://www.ruscon.mutsb.ac.th>

การพัฒนาชีวิตด้วยหลักอานาปานสติตามหลักพุทธปรัชญา

Develop your life with the principles of Anapanasati according to Buddhist philosophy

¹พระรุ่งตะวัน สิริวัฒนโณ (แดงบุญเรือง, ²พระประวิท โกสโล (ฝ้ายทะแสง), ³พระมหาสากล สุภรเมธี

Phra Rungtawan Siriwanno (Daengbunrueang), ²Phra Prawit Gosaro (Faithasang),

³Phramaha Sakol Subharamedh

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

^{1,2,3}Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

¹Corresponding author, e-mail: rungthawan3102@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาชีวิตด้วยอานาปานสติ คือ อานาปานสติเป็นวิธีปฏิบัติวิธีหนึ่งในการปฏิบัติสมถกัมมัฏฐาน 40 โดยวิธีนี้เป็นการพัฒนาจิตด้วยลมหายใจเข้าออกของแต่ละบุคคล และอานาปานสติภาวนานี้เป็นได้ทั้งในสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน ส่วนการปฏิบัติอานาปานสติภาวนานั้นเป็นที่นิยมกันในปัจจุบัน เพราะเป็นวิธีเจริญสมาธิที่ปฏิบัติได้สะดวก และไม่กระทบกระเทือนต่อสุขภาพ ผลที่ได้รับคือ เสริมสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต และจิตใจมีการผ่อนคลายจากความเครียดในชีวิตประจำวัน ทำให้ชาวพุทธศาสนิกชน สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตนตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ให้ถึงพร้อมทั้งการศึกษาด้านปริยัติ ปฏิบัติ และรับผลจากการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอันจะนำมาซึ่งความสุขต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและมวลมนุษยชาติด้วย

คำสำคัญ : การพัฒนา, ชีวิต, อานาปานสติ

Abstract

Development of life with Ānāpānasati is one of the training minds in forty methods to meditation practice in Buddhism. The way of practice is to develop mindfulness based on breathing in and out. Ānāpānasatican be practiced as the Tranquility meditation and the Insight meditation. The ĀnāpānasatiBhavana is popularly practiced nowadays because it is comfortable and beneficial to practitioners' health. Tranquility meditation can enhance the mental power and at the same time help release mental stress in daily life. Buddhists realize their duty in practice along the teachings of the Lord Buddha in learning and practicing. Then they can gain the fruits of practice in developing

their life quality. Developed life quality can bring blissfulness and peace to one's self, family and society.

Keywords: development, life, Anapanasati

บทนำ

คนเราสามารถมีความสุขได้ตลอดทั้งวันโดยไม่ต้องพึ่งพาสิ่งภายนอกพุทธศาสนามีวิธีการมากมายที่จะทำให้คนเราได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง โดยหลักการใช้ลมหายใจเพื่อสกัดสารเอนโดพรีนภายในร่างกายไม่ต้องไปพึ่งพาอวัยวะ โดยการพัฒนาชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาในลักษณะของผู้ที่สนใจในการเข้ามาศึกษาการพัฒนาชีวิตด้วยอานาปานสติตามแนวพระพุทธศาสนา จึงมีเป้าหมายและรับทราบถึงผลของความแตกต่างกันไป การจะให้เข้าใจจึงต้องมีการศึกษาให้ชัดเจนวิธีให้คุณประโยชน์ต่างๆ ที่ตนจะได้รับมีความสุข มีอยู่กับเราตลอดเวลา ในพระไตรปิฎกอันเป็นแหล่งรวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าคำสอนเกี่ยวกับการฝึกสติด้วยลมหายใจ (อานาปานสติ) (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2534 : 5-7) จะพบคำสอนกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า หากคนเราสามารถฝึกตนเองให้สามารถรู้สึกว่าการลมหายใจของตนเองมีการเข้าออกภายในร่างกายได้อย่างชัดเจน และสามารถทำลมหายใจของตนให้ละเอียดประณีต ลมหายใจอันละเอียดอ่อนนั้น ก็จะทำให้กายสังขารระงับ หรือพูดด้วยภาษาสมัยใหม่ คือ ร่างกายของผู้ฝึกจะเกิดความสุขอย่างประณีต รู้สึกโปร่งเบา สบายใจ ดังจะขอยกพุทธพจน์บางตอนมาแสดงอ้างอิง ดังต่อไปนี้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นายช่างกลึงหรือลูกมือของนายช่างกลึงผู้ขยัน เมื่อชักเชือกกลึงยาวก็รู้ชัดว่า เราชักยาวเมื่อชักเชือกกลึงสั้น ก็รู้ชัดว่า เราชักสั้น แม้ฉันทิ ภิกษุก็ฉันทนั้นเหมือนกันเมื่อหายใจออกยาว ก็รู้ชัดว่า เราหายใจออกยาว เมื่อหายใจเข้ายาว ก็รู้ชัดว่า เราหายใจเข้ายาว เมื่อหายใจออกสั้น ก็รู้ชัดว่า เราหายใจออกสั้น เมื่อหายใจเข้าสั้น ก็รู้ชัดว่า เราหายใจเข้าสั้นย่อมสำเนียงกว่า เราจักเป็นผู้กำหนดรู้กองลม ทั้งปวงหายใจออก ย่อมสำเนียงกว่า เราจักเป็นผู้กำหนดกองลมทั้งปวงหายใจเข้าย่อมสำเนียงกว่า เราจักเป็นผู้กำหนดรู้กองลม ย่อมสำเนียงกว่า เราจักระงับกายสังขารหายใจออก ย่อมสำเนียงกว่า เราจักระงับกายสังขารหายใจเข้า (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537 : 94)

ทำอย่างไรจึงจะสามารถฝึกฝนตนเองจนสามารถรู้สึกถึงอานาปานสติลมหายใจที่เข้าออกได้ชัดเจนราวกับรู้สึกว่ามีลูกสูบชักเข้าออกอยู่ในระบบหายใจ หายใจยาวก็รู้ว่าหายใจยาว หายใจสั้นก็รู้ว่าหายใจสั้น และสามารถทำลมหายใจให้ละเอียดประณีต หากทำได้ตามหลักข้างต้นการพัฒนาชีวิตด้วยอานาปานสติตามแนวพระพุทธศาสนาและนำไปใช้ให้มีความสุขในการดำรงชีวิตได้ต่อไป

การพัฒนาชีวิต

การพัฒนาหมายถึงการทำให้ดีขึ้นเจริญขึ้นหรือเป็นการเพิ่มคุณค่าของสิ่งต่างๆ ให้มีค่าสูงขึ้น การพัฒนาอาจพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิมหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาได้ การพัฒนาเป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสังคมให้ดีขึ้นหรือเจริญขึ้นอย่างมีเป้าหมายด้วยวิธีการที่มีระบบเพื่อจัดความด้อยพัฒนาให้หมดไปจากสังคมเป็นการแก้ปัญหาและนำไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่าจุดประสงค์หลักของการพัฒนาอยู่ที่ “มนุษย์” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของมนุษย์ให้ดีขึ้นเพื่อให้มนุษย์ได้

รู้จักการนำความรู้ความสามารถของตนไปพัฒนาสังคมและประเทศเพื่อก้าวไปสู่สังคมที่เป็นสุข (สมพงษ์ เกษมสิน, 2523 : 34)

“การพัฒนาตนเอง” หมายถึงการกระทำเพื่อให้เกิดการเจริญส่วนตนซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นด้วยความมุ่งมั่นปรารถนาและค่านิยมอันเป็นพฤติกรรมภายในซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอกด้านการกระทำที่ดี การพัฒนา เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งเพราะมีขั้นตอนและมีกรรมวิธีที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ นับตั้งแต่การศึกษาตนเอง การรู้จักตนเอง การประเมินตนเอง เป็นต้น

การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขสรรค์สร้างเกี่ยวกับตนเองเพื่อนำไปสู่ความดี ความงามความเจริญในตนเองโดยมีความมุ่งหมายสูงสุด คือ การมีชีวิตที่มีคุณภาพ

การพัฒนาตนเองเป็นการพัฒนาความสามารถของตนเอง ให้มีศักยภาพและมีสมรรถภาพที่ทันต่อสภาพความจำเป็นตามความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อให้ตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้น การที่จะพัฒนาตนเองได้ดีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการพัฒนา และมนุษย์ทุกคนจะต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตเพราะมนุษย์มีสังคมที่เกี่ยวข้องต่อกันจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน

สาระสำคัญของการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีสาระสำคัญดังนี้ คือ

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้มนุษย์ทุกคนเกิดมาล้วนแต่มามือเปล่าด้วยกันทั้งนั้นแต่ภายหลังจากเกิดมาแล้วมนุษย์จึงมีทรัพย์สินสมบัติความรู้ทรัพย์สินเงินทองและชื่อเสียงเกียรติยศ

2. เพื่อเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์เกิดจากการฝึกและศึกษาดูงานการอบรมเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในอาชีพให้เจริญก้าวหน้าขึ้นได้รับการยอมรับชื่นชมและศรัทธา

3. เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือเจตคติพฤติกรรมและเจตคติของมนุษย์จะเป็นเช่นใด กระบวนการขัดเกลาและพัฒนาตนเองจะเป็นเครื่องบ่งชี้ที่สำคัญที่สุดบุคคลที่มีการศึกษาและฝึกฝนอบรมตนเป็นประจำย่อมได้เปรียบกว่าบุคคลทุกประเภทในสังคม (ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์, 2543 : 32)

การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของชีวิตมนุษย์องค์ประกอบของการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการเพิ่มพูนทักษะความสามารถให้ตนเองก้าวสู่ความสำเร็จในชีวิตในการพัฒนาตนต้องรู้จักจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองการรู้จักจุดเด่นของตนเองก็เพื่อทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนการรู้จักจุดด้อยก็เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของตนความสำคัญในการพัฒนาตนเองมีดังนี้ คือ

1) มนุษย์ทุกคนพัฒนาตนเอง “ความเชื่อในความเป็นมนุษย์ที่พัฒนาได้หรือเชื่อในความเป็นมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่พัฒนาได้จะทำให้เกิดจิตสำนึกที่จะต้องฝึกฝนพัฒนาตนซึ่งแสดงอาการออกมาเป็นความอ่อนน้อมถ่อมตนอันบ่งชี้ถึงความเป็นผู้พร้อมที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเพราะฝึกฝนพัฒนาตนจะทำให้บุคคลมีท่าทีต่อประสบการณ์ทั้งหลายอย่างที่เราเรียกว่ามองทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ที่จำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตน

2) มนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาไปสู่ระดับการมีสัจการแห่งตนได้หมายถึงการเป็นตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์มีความเป็นอิสระสามารถคิดและกระทำการใดๆตามมโนธรรมและอุดมการณ์อย่างแท้จริงซึ่งมาสโลว์ได้ระบุบุคคลที่เข้าถึงสัจการแห่งตนว่ามีคุณลักษณะที่ เป็นผู้สามารถรับรู้สิ่งต่างๆตามความเป็น

จริงมีความพร้อมที่จะยอมรับความเป็นจริงมีความสามารถแยกแยะปัญหาส่วนตนและมีความต้องการเป็นส่วนตัวเป็นตน

1. ประโยชน์ของการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอก ให้เป็นไปในทิศทางที่ตนและสังคมต้องการ มีประโยชน์ดังนี้ คือ

1. ทำให้รู้และเข้าใจธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่ปรากฏออกมาและไม่ปรากฏออกมาให้เห็นได้ชัดเจนทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว
2. ทำให้รู้และเข้าใจพัฒนาการทางด้านสรีระและภาวะทางจิตที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์
3. ทำให้รู้และเข้าใจกระบวนการพัฒนาตนเองและวิธีปรับตัวของมนุษย์การเผชิญปัญหาการแก้ไขปัญหาการพิจารณาสภาพของจิตใจทั้งในด้านการกระทำความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอารมณ์และแนวทางในการรักษาสุขภาพจิต (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2544 : 48)
4. ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในสังคมได้
5. ทำให้รู้ศาสตร์ประยุกต์พื้นฐานที่จะปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมเพื่อดำรงชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จสูงสุด
6. ทำให้ลดปัญหาที่มีอยู่ให้หมดไปและป้องกันปัญหาใหม่ไม่ให้เกิดขึ้นหรือไม่ให้เกิดปัญหาเก่าซ้ำเพราะมีภูมิคุ้มกันตนเอง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2543 : 25)
7. ทำให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์บางอย่างที่ต้องการและอยู่วินัยที่จะทำได้ในเวลาที่กำหนดกระตุ้นพฤติกรรมไม่ล้มเหลวและมีวิธีการจัดการกับความเครียดความท้อแท้ให้มีกำลังใจต่อสู้ไป
8. ทำให้มีเครื่องมือที่มีคุณภาพสำหรับใช้ในการพัฒนาตนและสังคมสิ่งแวดล้อมไปตลอดชีวิต
9. ทำให้เข้าใจหลักการเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาตนเพื่อนำมาส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะในการพัฒนาตนเองไปตลอดชีวิต

ลักษณะของบุคคลที่ได้รับการพัฒนา บุคคลที่ได้รับการพัฒนาแล้วทุกคนจึงมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์มีความเป็นอิสระสามารถคิดและกระทำการใดๆตามมโนธรรมและอุดมการณ์ของตนซึ่งทุกคนต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและในการดำเนินชีวิตต้องมีส่วนที่เกี่ยวข้อง4ด้าน

1. ด้านส่วนตัวคือความสมบูรณ์ทางร่างกายสุขภาพกายสุขภาพจิตสติปัญญาอารมณ์เมื่อบุคคลผู้นั้นรู้ถึงจุดดีจุดด้อยของตนเองในด้านส่วนตัวแล้วสามารถพัฒนาตนปรับตนให้เป็นที่ต้องการของบุคคลสังคมรอบข้างจะสามารถก้าวเดินไปสู่จุดมุ่งหมายในชีวิตที่สมบูรณ์ได้
2. ด้านครอบครัวคือการมีครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่นความสะดวกสบายภายในบ้านความเป็นอยู่ที่ไม่ขาดแคลนสมาชิกในครอบครัวอยู่อย่างมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะเป็นพื้นฐานให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2544 : 65)

3. ด้านชีวิตการทำงานคือการมีอาชีพมีรายได้มั่นคงได้ประกอบอาชีพตามความถนัดของตนมีความเจริญก้าวหน้าได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานเป็นคนเก่งและเป็นคนดีในองค์กรหน่วยงานจะมีความภาคภูมิใจและมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของตน

4. ด้านชีวิตและสังคมคือการมีเพื่อนสนิทที่รักใคร่ต่อกันอย่างมากเป็นผู้ที่สังคมยอมรับอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการมีความเสียสละเป็นบุคคลที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคมจะก่อให้เกิดความสุขมีความพึงพอใจต่อรูปแบบและวิถีชีวิตแห่งตนบุคคลที่ได้รับการพัฒนาแล้วจะเป็นผู้ที่อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขโดยมีองค์ประกอบทางกายภาพคือเป็นผู้ที่มีอนามัยดีร่างกายแข็งแรงเป็นผู้ที่ไม่หวาดกลัวต่อผู้อื่นและปัญหาต่างๆปฏิบัติตนได้เป็นที่ต้องใจหรือมีเสน่ห์และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทุกอย่างที่ปรากฏให้บุคคลอื่นเห็นเป็นผลมาจากการได้รับการพัฒนาในด้านอื่นๆซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ข้อคิดแนวทางพัฒนาตัวตนของตนเองดังนี้

สรุปชีวิตที่มีคุณภาพหมายถึงชีวิตที่มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจอันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆอย่างเพียงพอและเหมาะสมมีความสุขทางกายได้แก่การมีอาหารเสื้อผ้าที่อยู่อาศัยเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆอย่างเหมาะสมกับสภาพและฐานะของตนเกิดความสุขทางจิตใจได้แก่การได้รับความรักความอบอุ่นการยอมรับจากสังคมและความมั่นคงทางจิตใจ

หลักอานาปานสติ

อานาปานสติ แปลว่า สติตามดูตามเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ทุกลมหายใจเข้าออกนั้น เป็นระบบที่มีทั้งสมถะหรือสมาธิ และวิปัสสนา หรือปัญญาอยู่อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ มีอยู่ 4 หมวด หรือ 4 ฐาน ได้แก่ ฐานกาย ฐานเวทนา ฐานจิต และฐานธรรม

การปฏิบัติตามระบบอานาปานสติ คือ การให้มีสติสัมปชัญญะรู้ทั่วพร้อมและทำจิตให้ปล่อย ทำความรู้สึกให้วาง ปล่อยคลาย ปล่อยวางอดีต ไม่อาลัยอาวรณ์ต่ออดีตที่ผ่านมาแล้ว ปล่อยวางอนาคต ไม่กังวลต่ออนาคตที่ยังไม่ถึง แต่ให้มีสติสัมปชัญญะอยู่กับปัจจุบัน เบื้องต้นของอานาปานสติ คือ มีสติตามดูอยู่กับฐานกายสี่ขั้น คือ ขั้นที่หนึ่ง สติตามดูลมหายใจยาว, ขั้นที่สอง ตามดูลมหายใจเข้า, ขั้นที่สาม ตามดูกายทั้งปวง, ขั้นที่สี่ ตามดูลมหายใจสงบระงับ จากนั้นเข้าสู่ฐานเวทนาสี่ขั้น คือ ขั้นที่หนึ่ง สติตามดูปิติ, ขั้นที่สอง ตามดูความสุข, ขั้นที่สาม ตามดูความสุขปรุงแต่งจิต, ขั้นที่สี่ ตามดูความสุขสงบระงับ และเข้าสู่ฐานจิตสี่ขั้น, ขั้นที่หนึ่ง สติตามดูจิต, ขั้นที่สอง ตามดูความปราโมทย์, ขั้นที่สาม ตามดูความตั้งมั่น, ขั้นที่สี่ ตามดูความปล่อยวางการปฏิบัติเกี่ยวกับฐานทั้งสามนี้ ได้แก่ ฐานกาย ฐานเวทนา และฐานจิต เรียกว่า สติสัมปชัญญะอยู่กับปัจจุบัน, ปล่อยวางอดีต ปล่อยวางอนาคต แต่มาอยู่กับปัจจุบันขณะ

การปฏิบัติอยู่กับฐานกายเป็นปัจจุบันในระดับหยาบ, การปฏิบัติอยู่กับฐานเวทนา เป็นปัจจุบันที่ละเอียดขึ้นไป, การปฏิบัติอยู่กับฐานจิต มีความละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก, การปฏิบัติเกี่ยวกับฐานทั้งสามนี้ ก็ยังอยู่ในระดับปุถุชนหรือฝ่ายโลกียธรรม วิธีปฏิบัติระดับปุถุชนหรือฝ่ายโลกียธรรมนั้น ก็คือ การมีสติสัมปชัญญะอยู่กับปัจจุบันนั่นเอง

ประโยชน์และอานิสงส์ของอานาปานสติ

ในการเจริญอานาปานสติสมาธิย่อมมีประโยชน์ในการปฏิบัติดังนี้ คือ

1. สำหรับเป็นปัจจัยให้ปัญญาละกิเลส

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่า ความมุ่งหมายของสมาธิที่ใช้อย่างถูกต้องหรือพูดตามศัพท์ว่าความมุ่งหมายของสัมมาสมาธินั้นเป็นที่ชัดเจนดังได้กล่าวมาแล้วบ่อยๆดังบาลีที่เคยอ้างแล้วว่า “สมาธิเพื่ออรรถคือยถาภูตญาณทัสสนะ (สมาธิเพื่อจุดหมายคือการรู้เห็นตามเป็นจริง)” บ้าง “สมาธิมียถาภูตญาณทัสสนะเป็นอรรถ เป็นอนิสงส์ (ความมุ่งหมายและความหวังผลสนองที่พึงประสงค์ของสมาธิคือ การรู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นจริง)” บ้าง “จิตวิสุทธิเพียงมีทวิวิสุทธิเป็นอรรถ (การบำเพ็ญสมาธิให้จิตบริสุทธิ์มีจุดหมายอยู่แค่จะทำความเห็นความเข้าใจให้ถูกต้องบริสุทธิ์)” และอาจอ้างพุทธพจน์มาสนับสนุนด้วย “สมาธิที่มีศีลบมรอบแล้วย่อมมีผลมากมีอนิสงส์มาก, ปัญญาที่สมาธิบมรอบแล้วย่อมมีผลมากมีอนิสงส์มาก, จิตที่ปัญญาบมรอบแล้วย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลาย คือกามาสวะภวาสวะอวิชชาสวะ...” ประโยชน์ที่ตรงแท้ของข้อนี้คือการเตรียมจิตให้พร้อมที่จะใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้แจ้งสภาวะธรรมตามความเป็นจริงเป็นบาทแห่งวิปัสสนาหรือทำให้เกิดยถาภูตญาณทัสสนะซึ่งจะนำไปสู่วิชชาและวิมุตติในที่สุด (ชัยวัฒน์ อัทธวัฒน์, 2536 : 56)

2. สำหรับการระงับกิเลสทั้งหลายชั่วคราว

พระธรรมปิฎก อธิบายว่า “ประโยชน์ที่รองลงมาในแนวเดียวกันนี้แม้จะไม่ถือว่าเป็นจุดหมายที่แท้จริงคือการบรรลุมรรคที่จิตหลุดพ้นจากกิเลสชั่วคราวที่เรียกว่าเจโตวิมุตติประเภทไม่เด็ดขาดกล่าวคือหลุดพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจพลังจิตโดยเฉพาะด้วยกำลังของฌานกิเลสถูกกำลังสมาธิกดข่มหรือทับไว้ตลอดเวลาที่อยู่ในสมาธินั้นเรียกเป็นศัพท์ว่าวิกขัมภนวิมุตติ นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ระบุประโยชน์ในการเจริญอานาปานสติว่าจักช่วยละอกุศลวิตกทั้งหลายได้ด้วยดังที่ตรัสว่า

3. สำหรับสุขภาพจิตและการพัฒนาบุคลิกภาพ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ประโยชน์ของอานาปานสติสมาธิว่ามีประโยชน์แก่สุขภาพจิตและการพัฒนาบุคลิกภาพว่า “ทำให้เป็นผู้มีจิตใจและมีบุคลิกลักษณะเข้มแข็งหนักแน่นมั่นคงสงบเยือกเย็นสุขภาพดีมีมวลสดชื่นผ่องใสกระฉับกระเฉงกระปรี้กระเปร่าเบิกบานงามสง่ามีเมตตากรุณามองดูรู้จักตนเองและผู้อื่นตามความเป็นจริง (ตรงข้ามกับลักษณะของคนมีนิวรณ์เช่นอ่อนไหวจิตใจหลงใหลง่ายหรือหยาบกระด้างฉุนเฉียวเกรี้ยวกราดหงุดหงิดใจวุ่นวายจู้จี้จ้านสอดแสร้งลึกลึกลนหรือหงอยเหงาเศร้าซึมหรือหวาดระแวงลังเล) เตรียมจิตให้อยู่ในสภาพพร้อมและง่ายแก่การปลุกฝังคุณธรรมต่างๆและเสริมสร้างนิสัยที่ดีรู้จักทำให้สงบและสกดยับยั้งผ่อนเบาความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้เรียกว่ามีความมั่นคงทางอารมณ์และมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิตประโยชน์ข้อนี้จะเพิ่มพูนยิ่งขึ้นในเมื่อใช้จิตที่มีสมาธินั้นเป็นฐานปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐานคือดำเนินชีวิตอย่างมีสติตามดูรู้ทันพฤติกรรมทางกายวาจาความรู้สึกนึกคิดและภาวะจิตของตนที่เป็นไปต่างๆมองอย่างเอามาเป็นความรู้สำหรับใช้ประโยชน์อย่างเดียวย่อมเปิดช่องให้ประสบการณ์และความเป็นไปเหล่านั้นก่อพิษเป็นอันตรายแก่ชีวิตจิตใจของตนได้เลยประโยชน์ข้อนี้ย่อมเป็นไปในชีวิตประจำวันด้วย” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537 : 45)

4. สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน

พระเทพเวที อธิบายถึงประโยชน์ของอานาปานสติที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

1) ช่วยทำให้จิตใจอ่อนคลายหายเครียดเกิดความสงบหายกระวนกระวายยิ่งหยุดจากความกลัดกลุ้มวิตกกังวลเป็นเครื่องพักผ่อนคลายให้ใจสบายและมีความสุขเช่นบางท่านทำอานาปานสติ (กำหนดลมหายใจเข้าออก) ในเวลาที่จำเป็นต้องรอคอยและไม่มีอะไรจะทำเหมือนดั่งเวลานั่งติดในรถประจำทางหรือปฏิบัติสลับแทรกในเวลาทำงานใช้สมองหนักเป็นต้นหรืออย่างสมบูรณ์แบบได้แก่ตามสมาบัติที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายใช้เป็นที่พักผ่อนใจเป็นนอ้อย่างสุขสบายในโอกาสว่างจากการบำเพ็ญกิจซึ่งมีคำเรียกเฉพาะว่าเพื่อเป็นปฏิภาณธรรมสุขวิหาร (พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต), 2534 : 24)

2) เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงานการเล่าเรียนและการทำกิจทุกอย่างเพราะจิตที่เป็นสมาธิแน่วแน่อยู่กับสิ่งที่กำลังกระทำไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวกไม่เลื่อนลอยยอมช่วยให้เรียนให้คิดให้ทำงานได้ผลดีการงานก็เป็นไปโดยรอบคอบไม่ผิดพลาดและป้องกันอุบัติเหตุได้ดีเพราะเมื่อมีสมาธิก็ย่อมมีสติกำกับอยู่ด้วยดังที่ท่านเรียกว่าจิตเป็นกัมมณีหรือกรรมนิยแปลว่าควรแก่งานหรือเหมาะแก่การใช้งานยิ่งได้ประโยชน์ในข้อที่1มาช่วยเสริมก็ยิ่งได้ผลดีมากยิ่งขึ้นไปอีก

3) ช่วยเสริมสุขภาพและใช้แก้ไขโรคได้ร่างกายกับจิตใจอาศัยกันและมีอิทธิพลต่อกันไปทุกส่วนทั่วไปเมื่อกายไม่สบายจิตใจก็พลอยอ่อนแอเศร้าหมองซุ่มมัวเสียกำลังใจก็ยิ่งทำให้โรคทางกายทรุดหนักลงแม้ในเวลาที่ทำกายเป็นปกติพอประสบเรื่องราวให้เศร้าเสียใจรุนแรงก็ล้มป่วยเจ็บไข้ไปได้ส่วนผู้ที่มิจิตใจเข้มแข็งสมบูรณ์ (โดยเฉพาะท่านที่มีจิตหลุดพ้นเป็นอิสระแล้ว) เมื่อเจ็บป่วยกายก็ไม่สบายอยู่แค่กายเท่านั้นจิตใจไม่พลอยป่วยไปด้วย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537 : 87)

อานิสงส์ของอานาปานสติสมาธิ

พระอรชณเถรจารย์กล่าวถึงอานิสงส์ของอานาปานสติที่ถึงความเป็นอัปนาสมาธิดังนี้

1. ทำให้จิตใจสงบประณีตเป็นสุข
2. กำจัดอกุศลวิตกทั้งหลายที่ทำให้จิตฟุ้งซ่านไปในอารมณ์ต่างๆได้
3. เป็นมูลเป็นปัจจัยให้วิชาและวิมุตติบริบูรณ์ดังที่ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลายอานาปานสติอันภิกษุอบรมแล้วทำให้มากแล้วย่อมยังสติปัญญา 4 ให้บริบูรณ์สติปัญญา 4 อันภิกษุเจริญแล้วทำให้มากแล้วย่อมยังโพชฌงค์ 7 ให้บริบูรณ์โพชฌงค์ 7 อันภิกษุเจริญแล้วทำให้มากแล้วย่อมยังวิชาและวิมุตติให้บริบูรณ์”

4. ทำให้รู้อายุสังขารว่าจะดับลงเมื่อไรและรู้การที่จะปรินิพพานดังพระเถระรูปหนึ่งที่อยู่นั่งจิตตลบรรพตวิหารกล่าวกับภิกษุสงฆ์ว่าจะปรินิพพานในขณะจงกรมถึงรอยขีดที่ท่านขีดไว้ที่พื้นนั้นครั้งท่านจงกรมถึงรอยขีดก็ปรินิพพานแล้ว

ส่วนอานิสงส์อื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวไว้ก็พึงทราบว่าย่อมได้อานิสงส์อย่างผู้บำเพ็ญสมาธิถึงอัปนาสมาธิควรได้รับนั้นแหละเช่นขมนิวรรณ์ทั้งหลายได้หรือหลังตายแล้วย่อมมีพรหมโลกเป็นที่ไปดังนี้ เป็นต้น

กล่าวถึงอานิสงส์ของอานาปานสติดังนี้

- 1) สามารถตัดเสียซึ่งวิตกมีกามวิตกเป็นต้นเพราะเป็นธรรมอันละเอียดและประณีต
- 2) เป็นธรรมเครื่องพักอยู่อันละมุนละไมและเป็นสุข

3) เจริญให้มากทำให้มากแล้วยอมยังสติปัญญา 4 ให้บริบูรณ์เมื่อสติปัญญาอันบุคคลเจริญให้มากแล้วยอมยังโพชฌงค์ 7 ให้บริบูรณ์เมื่อบุคคลยังโพชฌงค์ 7 ให้บริบูรณ์แล้วยอมยังวิชาและวิมุตติให้บริบูรณ์

4) ผู้ที่ได้สำเร็จจรหดผลโดยอาศัยการเจริญอานาปานสติกรรมฐานเป็นบาทยอมกำหนดรู้ในอายุสังขารของตนว่าจะอยู่ไปได้เท่าไรและสามารถรู้กาลเวลาที่จะปรินิพพานด้วย

5) หลับเป็นสุขไม่ตื่นรน

6) ตื่นก็เป็นสุขคือมีใจเบิกบาน

7) มีร่างกายสงบเรียบร้อย

8) มีหิริโอตตปปะ

9) นำเหลื่อมใส

10) มีอธยาศัยประณีต

11) เป็นที่รักของคนทั้งหลาย

12) ถ้ายังไม่ได้สำเร็จมรรคผลนิพพานเมื่อแตกตายทำลายขันธก็มีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป
เบื้องหน้า

พุทธทาสภิกขุได้กล่าวถึงข้อดีของอานาปานสติสมาธิว่ามีอยู่หลายประการดังนี้ คือ

1. อานาปานสติสมาธิได้ผลทันทีเมื่อเริ่มปฏิบัติไม่ต้องรอนจนเกิดสมาธิเป็นขั้นตอนชัดเจนคือผ่อนคลายจิตสงบสบายทำให้อกุศลธรรมระงับและส่งเสริมให้อกุศลธรรมเกิดขึ้นอานาปานสติจึงเป็นระบบลัดที่สุุดประหยัดสามารถวัดได้และสามารถประยุกต์ใช้ได้ตามความสามารถของบุคคล

2. อานาปานสติสมาธิให้ผลดีแก่สุขภาพช่วยให้ร่างกายได้รับการพักผ่อนอย่างดีระบบการหายใจที่ปรับให้ราบเรียบเสมอประณีตด้วยการปฏิบัติกรรมฐานช่วยให้ดียิ่งขึ้นเมื่อกายผ่อนคลายใจก็สงบสบายทำให้จิตมีความสามารถมีสมรรถนะจิตสามารถทำหน้าที่ทางจิตได้ดียิ่งขึ้นและยังส่งเสริมภาวะทางร่างกายให้ดีอีกด้วย

3. อานาปานสติสมาธิเป็นสติปัญญาที่แท้จริงเรียกว่าสติปัญญา 4 คือเมื่อทำอานาปานสติครบทั้ง 16 ชั้น แล้วโพชฌงค์ก็สมบูรณ์วิชาและวิมุตติก็สมบูรณ์ดังนั้นเมื่อทำอานาปานสติ 4 หมวดหมวดละ 4 ชั้นเป็น 16 ชั้น แล้วสติปัญญา 4 ก็จะสมบูรณ์

4. อานาปานสติสมาธิเป็นสัญญาที่ดีที่สุดคือเป็นเครื่องกำหนดหมายที่ดีที่สุดทำให้ก้าวหน้าบรรลุนิพพานได้อันเป็นความสงบของชีวิตระดับสูงสุด (พุทธทาสภิกขุ, 2518 : 37)

หลักการพัฒนาชีวิตตามแนวอานาปานสติ

วิธีปฏิบัติอานาปานสติ 16 ชั้น

การพัฒนาชีวิตด้วยอานาปานสติในพระไตรปิฎกในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงวิธีการเจริญอานาปานสติที่เป็นลำดับ 16 ขั้นตอน จนกระทั่ง ผู้ปฏิบัติสามารถหมดกิเลส ในการปฏิบัติเมื่อต้องการเจริญอานาปานสติ พระพุทธองค์ทรงแนะนำให้เข้าไปสู่อุปา โคนไม้ หรือเรือนว่าง แล้วให้นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติอยู่เฉพะหน้า มีสติกำหนดลมหายใจเข้าออก ดังที่พระองค์ตรัสไว้ว่า

“ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อยู่ในป่าก็ดี อยู่ที่โคนไม้ก็ดี อยู่ที่เรือนว่างก็ดี นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติไว้ เฉพาะหน้า เธอมีสติหายใจออก มีสติหายใจเข้า ฯลฯ”

ในอรรถกถาท่านอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสำคัญของการเจริญอานาปานสติแล้วต้องเข้าไป อยู่ป่า และมีอิริยาบถดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำให้เลือกเสนาสนะที่เป็น ป่า โคนไม้ หรือเรือนว่าง ว่าเหมาะ ต่อการเจริญภาวนา เพราะสถานที่เหล่านั้นเป็นที่สงัด ปราศจากสิ่งรบกวน ทำให้เมื่อเจริญอานาปานสติ แล้วใจหยุดนิ่งตั้งมั่นเป็นสมาธิได้ง่าย เสนาสนะที่พระองค์แนะนำนั้น มีลักษณะดังนี้ เสนาสนะป่า คือ ที่ที่ ห่างจากเขตบ้าน หรือเสนาสนะป่าที่ห่างจากเขตบ้านอย่างน้อย 500 ชั่วธนู (ประมาณ 1 กิโลเมตร) เข้า ไปสู่โคนไม้ คือ เข้าไปสู่ที่ใกล้ต้นไม้เพื่อเจริญภาวนา ส่วนการอยู่เรือนว่าง คือ อยู่ในที่สงัดปลอดจากการ รบกวน เหตุผลที่ทรงแนะนำที่เหล่านั้นมีอยู่ คือ

การเข้าสู่ป่า โคนไม้ หรือเรือนว่าง ย่อมเหมาะสมต่อการเจริญอานาปานสติ เพราะจิตนั้นคุ้น อยู่กับการเล่นไปสู่อารมณ์ต่าง ๆ ภายนอกมานาน เมื่อมาเจริญภาวนา จึงไม่รวมหยุดนิ่งได้โดยง่าย เหมือนเกวียนที่เทียมด้วยวัวคือ มักเล่นออกนอกทางอยู่เสมอ เพราะฉะนั้น คนเลี้ยงโค เมื่อต้องการฝึกลูก โคที่ตัว ซึ่งยังกินนมของแม่โคอยู่ ต้องแยกมันออกจากแม่ ปักหลักขนาดใหญ่ไว้ให้มันคง แล้วผูกลูกโคไว้ กับหลักนั้น ลูกโคนั้นก็เดินไปมาแต่ก็ไม่อาจหนีไปไหนได้ ในที่สุดก็จะเหนื่อยและหมดพศนอนหมอบ อยู่เป็นหลักนั่นเองในทำนองเดียวกัน นักปฏิบัติ ผู้ต้องการทรมานจิตที่คุ้นเคยอยู่กับอารมณ์ต่าง ๆ ภายนอก นาน มีรูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้น ต้องพรากจากอารมณ์ มีรูป เป็นต้น นั้นเสีย แล้วเข้าไปสู่ป่า โคนไม้ หรือเรือนว่าง แล้วผูกจิตไว้ด้วยเชือก คือ สติไว้ที่เสาคือลมหายใจเข้าออก เมื่อจิตถูกผูกไว้เช่นนั้น แม้จะ เดินไปมาเพราะไม่ได้อารมณ์ที่เคยชิน ก็ไม่อาจตัดเชือกคือสติ หนีไปได้ ย่อมจะต้องหมอบอิงอารมณ์ กัมมัญฐาน และเข้าถึงอุچارสมาธิ และอัปนาสมาธิ ได้ในที่สุด (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537 : 67)

อีกเหตุผลหนึ่ง เพราะอานาปานสติ เป็นยอดแห่งกัมมัญฐานที่ทำให้บรรลुकุณพิเศษ และการเข้า อยู่เป็นสุข (ทิฐฐธรรมวิหาร) ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพุทธสาวกทั้งปวง ซึ่งผู้ที่ไม่ได้ละทิ้งถิ่นที่ระงมไปด้วยเสียงคน เสียงสัตว์ ยากที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุที่ว่า เสียงเป็นอุปสรรค ต่อฌาน ส่วนในป่าเป็นการง่ายที่จะทำให้ฌานเกิดด้วยการเจริญอานาปานสติ แล้วทำฌานให้เป็นฐาน เจริญวิปัสสนาพิจารณาสังขารจนกระทั่งบรรลุพระอรหัตผลได้ในที่สุด

อีกอย่างหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นเหมือน อาจารย์ผู้ชำนาญการดูพื้นที่ในการสร้าง เมือง เมื่อได้ตรวจตราดูพื้นที่จนตลอดแล้ว จึงชี้บอกให้สร้างเมืองตรงนั้นตรงนี้ เมื่อสร้างเมืองได้สำเร็จ ก็ ย่อมได้รับการสักการะอย่างมากจากราชตระกูลฉินใด พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงตรวจตราดูเสนาสนะที่ เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติเป็นอย่างดีแล้ว จึงได้ชี้บอกว่าควรเจริญกัมมัญฐาน ในที่นั้นที่นี้ เมื่อทำตามที่พระองค์ แนะนำแล้ว ได้บรรลุอริยะผลตามลำดับ จนกระทั่งเป็นพระอรหันต์แล้ว สักการะอันใหญ่หลวงย่อมบังเกิด ขึ้นกับพระผู้มีพระภาคเจ้าว่าสมเด็จผู้มีพระภาคพระองค์นั้น เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง จริ่งแท้ หนองในเรื่องนี้อุปมาได้ด้วยพญาเสือเหลืองซึ่งอาศัยป่า พงหญ้า ป่ารกเชิงเขาช่อมอยู่ ย่อมสามารถจับสัตว์

ชนิดต่าง ๆ มีควายป่า ละมั่ง หมูป่า เป็นต้น ฉนโค ผู้ปฏิบัติธรรมเลือกสถานที่ที่เหมาะสมในการเจริญภาวนา มีป่า เป็นต้น ย่อมบรรลุถึง โสตาปัตติมรรค สกทาคามิมรรค อนาคามิมรรค อรหัตตมรรค และอริยมผลตามลำดับ ฉนนั่น ครั้นทรงแนะนำเสนาสนะที่เหมาะสมแก่การบำเพ็ญอานาปานสติในฤดูทั้ง 3 รวมทั้งเหมาะกับธาตุและจริตแล้ว ทรงแนะนำอิริยาบถที่สงบ และไม่เป็นที่ไปฝ่ายของความหดหู่และฟุ้งซ่าน คือ อิริยาบถนั่ง ทำนั่งที่นั่งได้นาน ลมหายใจเดินได้สะดวก ทรงแนะนำให้นั่งในท่า คู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติอยู่เฉพาะหน้า คือ นั่งพับขาทั้งสองโดยรอบ (นั่งขัดสมาธิขาขวาทับขาซ้าย) ตั้งกายส่วนบนให้ตรงซึ่งทำให้กระดูกสันหลังทั้ง 18 ข้อจดกัน เหมือนเหรียญที่วางซ้อนกันเป็นชั้น ๆ มือขวาทับมือซ้าย เพราะเมื่อนั่งอย่างนี้แล้ว หนึ่ง เนื้อและเส้นเอ็นจะไม่ตึง ทำให้ไม่ปวดไม่เมื่อย เมื่อเป็นอย่างนั้นจิตจะรวมหยุดนิ่งได้โดยง่าย มีความเจริญก้าวหน้าในการเจริญภาวนา เพราะมีสติอยู่กับกัมมัฏฐานตลอดเวลาเมื่อได้เสนาสนะที่เหมาะสม และได้เริ่มเจริญกัมมัฏฐานแล้ว ท่านให้ตั้งสติเฉพาะหน้า แล้วตั้งสติระลึกถึงลมหายใจ ด้วยลักษณะ 16 ประการ

1. เมื่อหายใจออกยาว ก็รู้ชัดว่าหายใจออกยาว เมื่อหายใจเข้ายาว ก็รู้ชัดว่าหายใจเข้ายาว

2. เมื่อหายใจเข้าสั้น ก็รู้ชัดว่าหายใจเข้าสั้น เมื่อหายใจออกสั้น ก็รู้ชัดว่าหายใจออกสั้น อากาศที่ลมหายใจยาวหรือสั้นนั้น ฟุ้งทราบด้วยระยะทางและเวลาที่หายใจ เหมือนอย่างน้ำหรือทรายที่แผ่ออกไป เป็นพื้นที่กว้างหรือแคบ ก็เรียกน้ำมากทรายกว้าง หรือน้ำน้อยทรายแคบฉนโค ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกก็ทำนองเดียวกัน เมื่อแผ่เข้าไปในร่างกายของข้างหรืออุ้ง ทำให้ลำตัวของมันเต็มซ้ำและออกมาซ้ำเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น จึงกล่าวว่า ลมหายใจของข้างและอุ้งยาว ส่วนลมหายใจที่เข้าไปในร่างกายของของสุนัขและกระต่าย ซึ่งมีลำตัวสั้นและเล็ก เต็มไวและออกมาไว เพราะฉะนั้น จึงกล่าวว่าลมหายใจสั้นส่วนลมหายใจของมนุษย์นั้น เมื่อหายใจออกหรือหายใจเข้า บางคนก็กินเวลานานเหมือนการหายใจของข้างหรืออุ้ง บางคนก็หายใจออกหายใจเข้าสั้น เหมือนการหายใจของสุนัขหรือกระต่าย ลมยาวหรือลมสั้นจึงรู้ได้ด้วยระยะเวลาของการหายใจนั่นเองในทางปฏิบัติ ให้เรากำหนดรู้ลมหายใจที่เข้าออกตามปกติ ไม่ต้องไปฝืนหรือบังคับลมให้ยาวหรือสั้น ลมหายใจเข้าออกอย่างไรก็กำหนดรู้อย่างนั้น ลมหายใจเข้ายาวออกยาว ก็รู้ว่าเข้ายาวออกยาว ลมหายใจเข้าสั้นออกสั้น ก็รู้ว่าเข้าสั้นออกสั้น ทำเพียงเท่านั้นแค่นี้เท่านั้น (พระเทพเวที (ประยูร ธมฺมปญฺโญ), 2534 : 64)

3. ย่อมศึกษาว่า เรา รู้กายทั้งปวงหายใจเข้าออก ภายในที่นี้ คือ ลมหายใจ การรู้กายทั้งปวงนี้ คือ การรู้ลมหายใจที่มีอยู่ในร่างกาย คือ ทำเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด แห่งกอง ลมหายใจเข้าทั้งสิ้นให้รู้แจ้ง คือทำให้ปรากฏหายใจเข้า (และ) ย่อมสำเนียงกว่า เราจักทำเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด แห่งกอง ลมหายใจออกทั้งสิ้นให้รู้แจ้ง คือ ทำให้ปรากฏหายใจออก เมื่อเธอทำให้รู้แจ้ง คือ ทำให้ปรากฏด้วยอาการอย่างนั้น ย่อมหายใจเข้าและหายใจออก ด้วยจิตที่ สัมปยุตด้วยญาณ เพราะฉะนั้น ท่านจึงเรียกว่า ย่อมสำเนียงกว่า เราจักหายใจเข้า จักหายใจออกในกรณีที่มีการเคลื่อนไหวอันเกิดจากการหายใจเข้า ปลายจมูกเป็นจุดเริ่มต้น หัวใจเป็นจุดกลาง และสะดือเป็นจุดสุดท้าย ในการหายใจออก สะดือเป็นจุดเริ่มต้น หัวใจเป็นจุดกลาง และปลายลมเป็นจุดสุดท้ายธรรมดาว่า เบื้องต้นในกองลมหายใจเข้าหรือในกองลมหายใจออกที่แล่นไปอย่างละเอียด ย่อมปรากฏแก่บางคน แต่ท่ามกลางและที่สุดไม่ปรากฏ เขาย่อม

สามารถกำหนดได้เฉพาะเบื้องต้นเท่านั้น ย่อมกำหนดไม่ได้ในท่ามกลางและที่สุด บางคนย่อมปรากฏแต่ท่ามกลาง เบื้องต้น และที่สุด ไม่ปรากฏ เขาย่อมสามารถกำหนดได้เฉพาะท่ามกลางเท่านั้น ไม่สามารถกำหนดได้ในเบื้องต้นและที่สุด บางคนย่อมปรากฏแต่ที่สุด เบื้องต้นและท่ามกลางไม่ปรากฏ เขาย่อมสามารถกำหนดได้เฉพาะที่สุดเท่านั้น ไม่สามารถกำหนดได้ในเบื้องต้นและท่ามกลาง บางคนย่อมปรากฏได้แม้ทั้งหมด เมื่อเขาสามารถกำหนดได้แม้ทั้งหมด พระพุทธองค์ทรงประสงค์ ให้กำหนดให้ได้ทั้งหมด จึงจะได้ชื่อว่า รู้แจ้งซึ่งกองลมทั้งปวงหายใจเข้า ย่อมสำเนียงกว่าเราจักรู้แจ้งซึ่งกองลมทั้งปวงหายใจออก (สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สนธิ เขมจารี), 2529 : 94).

4. ย่อมศึกษาว่าเราจักยังกายสังขารให้สงบหายใจเข้าออก กายสังขาร หมายถึง ลมหายใจเข้าออก การหายใจเข้าออกด้วยกายสังขาร เช่น โนม์ตัวลง ก้มตัวลง โค้งตัวลงโน้มไปข้างหน้า เอี้ยวตัว เอน คู้ เคลื่อน แกว่ง สั่น ไหว เมื่อทำความเข้าใจต่อไปด้วยคิดว่าเราจะทำอาการที่ไม่สงบเหล่านี้ให้สงบให้หนึ่งด้วยการกำหนดลมหายใจเข้าออก กายสังขารที่หยาบก็จะค่อย ๆ สงบระงับ มีความรู้สึกที่กายเบาใจเบา ลมหายใจละเอียดอ่อน จากนั้นก็บำเพ็ญปฐมฌานโดยอาศัยกายที่ละเอียด จากนั้นก้าวไปสู่ทุติยฌาน โดยอาศัยกายสังขารที่ละเอียด ยิ่งขึ้น จากนั้นก้าวไปสู่ตติยฌานโดยอาศัยกายสังขารที่ละเอียดยิ่งกว่า จากนั้นก้าวไปสู่จตุตถฌาน เมื่อได้ทำกายสังขารให้ดับสิ้นโดยไม่เหลือ (ลมหายใจเข้าออกหยุดเมื่อเข้าถึงระดับของฌาน 4)

5. ย่อมศึกษาว่าเรารู้ปิติหายใจเข้าออก การเจริญสมาธิด้วยการกำหนดลมหายใจเข้าออก เมื่อถึงในระดับของฌานที่ 2 องค์ฌาน คือ ปิติ จะปรากฏอยู่ในขั้นนี้ ซึ่งสามารถรู้ได้ด้วยวิธีการ 2 อย่าง คือ โดยอารมณ์ และโดยความไม่หลงคือ เมื่อได้บรรลุฌาน 2 ประเภทแรก ย่อมได้รับปิติอันเนื่องมาจากความสำเร็จซึ่งเกิดจากการรู้แจ้งอารมณ์นั้น และเมื่อออกจากฌานทั้งสองซึ่งมีปิติแล้ว ย่อมพิจารณาปิตินั้นซึ่งประกอบด้วยฌานและรู้แจ้งว่าปิตินั้นเป็นปิติชั่วคราวและไม่ถาวร ในขณะที่รู้แจ้งแทงตลอดลักษณะของปิติโดยอาศัยวิปัสสนา ย่อมมีปิติเพราะไม่มีความสับสนใด ๆ

6. ย่อมศึกษาว่าเรารู้สุขหายใจเข้าออก การเจริญสมาธิด้วยการกำหนดลมหายใจเข้าออก เมื่อถึงในระดับของฌานที่ 3 องค์ฌาน คือ สุข จะปรากฏอยู่ในขั้นนี้ สามารถรู้ได้ด้วยวิธีการ 2 อย่าง คือ โดยอารมณ์และโดยความไม่หลง

7. ย่อมศึกษาว่าเรารู้จิตตสังขารหายใจเข้าออก คำว่าจิตตสังขาร หมายถึง สัญญา⁷⁾ และเวทนา⁸⁾ ซึ่งจิตตสังขารนี้จะเกิดขึ้นในฌานที่ 4 สามารถรู้ได้ 2 วิธี คือ โดยความไม่หลง และโดยอารมณ์

8. ย่อมศึกษาว่าเราระงับจิตตสังขารหายใจเข้าออก จิตตสังขารได้อธิบายผ่านมาแล้วในตอนต้น

9. ย่อมศึกษาว่าเรารู้จิตหายใจเข้าออกนั้น คือ เมื่อใส่ใจถึงลมหายใจเข้าออกอยู่จิตรู้การเข้ามาและออกไปของอารมณ์ ซึ่งรู้ได้ด้วยวิธีการ 2 อย่าง คือ โดยความไม่หลง และโดยอารมณ์

10. ย่อมศึกษาว่าเราทำจิตให้รื่นเริงหายใจเข้าออก ปิติ คือ ความรื่นเริง ซึ่งปิติเกิดขึ้นในฌานที่ 2 ทำจิตให้รื่นเริงด้วยอำนาจสมาธิและวิปัสสนา

11. ย่อมศึกษาว่าเราทำจิตให้ตั้งมั่นหายใจเข้าออก คือ ผู้ปฏิบัติใส่ใจถึงลมหายใจที่เข้ามาและออกไป ได้ทำจิตให้ตั้งมั่นอยู่กับอารมณ์และด้วยมาน เมื่อทำจิตให้ตั้งมั่นแล้ว ความสำเร็จก็เกิดขึ้น (ประสบความสำเร็จในการเจริญอานาปานสติ)

12. ย่อมศึกษาว่าเราทำจิตให้หลุดพ้นหายใจเข้าออก ผู้ปฏิบัตินั้นได้ใส่ใจถึงลมหายใจเข้าลมหายใจออก ถ้าจิตเฉื่อยชา หดหู่ ก็ทำให้หลุดพ้นจากความเฉื่อยชา หดหู่ ถ้าจิตขวนขวายมากเกินไปเกิดความฟุ้งซ่าน ก็ทำจิตให้พ้นจากความฟุ้งซ่าน ถ้าจิตฟุ้งซ่าน ก็ทำจิตให้พ้นจากราคะ ถ้าจิตคับแคบ ก็ทำจิตให้พ้นจากความคับแคบ ถ้าจิตเศร้าหมอง ก็ทำจิตให้พ้นจากอุปกิเลส (โทษเครื่องเศร้าหมอง) ถ้าจิตไม่มุ่งต่ออารมณ์และไม่พอใจอยู่ในอารมณ์นั้น ก็ทำจิตให้มุ่งหน้าต่ออารมณ์นั้น การทำดังกล่าวมาทั้งหมดนี้เรียกว่าทำจิตให้หลุดพ้น

13. ย่อมศึกษาว่าเรากำหนดรู้ความไม่เที่ยงหายใจเข้าออก คือ การกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก อารมณ์ของลมหายใจเข้าออก จิต 9 และเจตสิก 10 และการเกิดขึ้นของจิตและเจตสิกนั้น

14. ย่อมศึกษาว่าเราเห็นความไม่กำหนดหายใจเข้าออก คือ กำหนดลมหายใจเข้าออก ด้วยความคิดอย่างนี้ว่า “นี่ คือความไม่เที่ยง นี่คือการไม่กำหนด นี่คือการดับ นี่เป็นนิพพาน”

15. ย่อมศึกษาว่าเราเห็นความดับกิเลสหายใจเข้าออก คือ เมื่อเรารู้ชัดนิรณัม 11 ทั้งหลายตามความเป็นจริงแล้วคิดว่า นิรณัมเหล่านี้ไม่เที่ยง ความดับของนิรณัมเหล่านี้ คือ นิพพาน เรามีความเห็นที่สงบ

16. ย่อมศึกษาว่าเราเห็นการสละคืนกิเลสหายใจเข้าออก คือ รู้ชัดทุกขโทษภัย ตามความเป็นจริง คิดว่าสิ่งเหล่านี้ไม่เที่ยง แล้วทำตัวเองให้พ้นจากทุกขโทษภัยไปอยู่ในความดับ คือ นิพพาน เราสำเนียงอย่างนี้แล้วบรรลุความสุข ความสงบ ความประณีต บัณฑิตทั้งหลายพึงเข้าใจอย่างนี้ว่า สังขารทุกอย่างถูกนำไปสู่ความระงับ กิเลสทุกอย่างถูกละทิ้งไป ตัณหาถูกทำลาย ราคะสิ้นไป เป็นความสงบที่เกิดจากนิพพานในวิธีฝึกอานาปานสติทั้ง 16 วิธีนี้ 12 วิธีแรกทำได้ทั้งสมณะและวิปัสสนา ส่วน 4 วิธีหลัง ทำให้ได้วิปัสสนา (พุทธทาสภิกขุ, 2518 : 65)

ดังนั้นการเจริญอานาปานสติเป็นกัมมฐานเป็นการพัฒนาตนเองอีกทั้ง พระพุทธองค์ทรงสอนให้ตามพิจารณาลักษณะของลมหายใจเข้าออกอย่างใกล้ชิด คือ เมื่อหายใจเข้าหรือออกสั้นยาวอย่างไรก็ให้รู้อย่างแน่ชัด ทั้งยังเป็นกัมมฐานของมหาบุรุษ คือ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า หรือพระอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้าด้วย ในทางโลกแนวทางการเจริญอานาปานสติ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาในชีวิต มีสติคอยควบคุมกำกับให้เป็นคนรอบคอบ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติอยู่กับปัจจุบัน ไม่คิดถึงอดีต อนาคต เมื่อปฏิบัติจนถึงขั้นที่จิตสงบเป็นสมาธิจิตจะเสวยสุขที่ละเอียดขึ้นตามลำดับ

บทสรุป

การพัฒนาชีวิตด้วยอานาปานสติกับการอยู่ร่วมกันในสังคม การพัฒนาชีวิตโดยต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีคุณภาพและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยจะต้องมีคุณสมบัติด้านสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจที่ดี มีสติปัญญา มีความรู้ความสามารถมีความอดทน ขยันขันแข็ง ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก กล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรคด้วยความมุ่งมั่น ถ้ามุขยทุกคนมีคุณสมบัติ

ดังกล่าวก็จะเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ซึ่งจะเป็นวัฒนธรรมที่ทุกคนในสังคมต้องปฏิบัติ เพราะจะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สติโดยใช้ลมหายใจจึงเป็นวิธีการสร้างคุณธรรมที่ควรสร้างและปลูกฝังให้ทุกคนใช้เป็นแนวทางสำหรับบังคับพฤติกรรมของตนเอง ผู้เขียนเห็นว่าลมหายใจทำให้เกิดสติกับการอยู่ร่วมกับสังคมทำให้บรรลุตามจุดหมายของชีวิตและประสบความสำเร็จในชีวิต มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนจะทำให้สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่ดีงาม จึงควรมีการปลูกฝังให้ยึดถือและปฏิบัติอานาปานสติ ทำให้เกิดการพัฒนาสติ สมาธิ ปัญญาทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมของประเทศก็จะมีประสิทธิภาพจึงควรต้องปลูกฝังวินัยในตนเองให้เป็นพื้นฐาน ในที่สุดก็จะสามารถพัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น และผลที่ได้ ก็มากมาย

บรรณานุกรม

- ชนะศักดิ์ ยูบูรณ์. (2543). **การปกครองที่ดี Good Governance**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (2536). **หลักการดำรงชีวิตในสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2544). **การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี. (2544). **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล Indicators of Good Governance**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2534). **พระกับป่ามีปัญหาอะไร**. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ปยุตโต .อ.ป). (2537). **คนไทยกับป่า**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร สหธรรมิก :. พุทธทาสภิกขุ. (2518). **ปรมัตถสภาวะธรรม**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมทานมูลนิธิ.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2543). **สังคมโปร่งใสไร้ทุจริต**. ชลบุรี : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สันท เขมจารี). (2529). **ชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : จิตตภาวัน มูลนิธิอิทธิธรรม มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2523). **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ศยามการพิมพ์.

การพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบิน ด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดล

¹จิระพงศ์ ป้อมน้อย, ²ศุภิสรา ทองจรรยา, ³วาสนา จักรแก้ว, ⁴วสันต์ นิลมัย

^{1,2,3,4}โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹Corresponding author, e-mail:.....

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบินที่เรียนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดลมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อประเมินทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบินที่เรียนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดล และ 2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดลกลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต หลักสูตรธุรกิจการบิน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 23 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยมีเครื่องมือคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน จำนวน 23 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.87 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.13 และนักศึกษาส่วนใหญ่เข้าเรียนต่อภาคการศึกษาในรายวิชาการ จำนวน 11 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100 ทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบินที่เรียนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดลมีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบินที่จัดกิจกรรมเชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดล มีค่าเท่ากับ 72.66 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.82) ผู้สอนได้จัดสรรเวลาแต่ละเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91) ผู้สอนได้เพิ่มเติมเนื้อหาที่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77) ผู้สอนมีการเตรียมการจัดกิจกรรมสอดคล้อง กับเนื้อหาที่สอนในแต่ละวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95) ผู้สอนมีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม(ค่าเฉลี่ย 3.86)

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะ, นักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบิน, เบญจกิจโมเดล

Abstract

The research on professional skills of aviation business students who study with the five-year model integration process has the objectives: 1. To evaluate the professional

skills of aviation business students who study with the five-year model integration process and 2. To assess the satisfaction of students learning with the process of integrating the Benjakit Model. Target groups include: Suan Dusit University student Aviation Business Course, 2nd Year, 23 students who are registered to study the Marketing in Aviation Business course, Semester 2, academic year 2022, with the tools being a questionnaire and interview form. The results of the study found that 23 students enrolled in the Aviation Business Marketing course were mostly female. Accounted for 60.87 percent, followed by males. Accounting for 39.13 percent and most students taking classes for 11 or more semesters in academic subjects, accounting for 100 percent. The professional skills of aviation business students who study with the Benjakit Model integration process have a mean percentage of academic achievement scores in the aviation business marketing subject that organizes proactive activities using the Benjakit Model. Equal to 72.66, higher than the specified criteria of 70 percent with statistical significance at the .05 level. Student satisfaction with teaching and learning in the aviation marketing course. Overall, it is at a high level. (mean value was 3.75) and when considering each area, it was found that the area with the highest mean value was teaching objectives (mean value 3.82). Teachers allocated time for each content appropriately (mean value was 3.91). The instructor has added modern content. (The average is 3.77) The instructor has prepared activities accordingly. with the content taught in each objective (mean is 4.95) The instructor has an appropriate personality and dress (mean is 3.86).

Keywords: Skill development, Airline business Students, Benjakit Model

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการปรับเปลี่ยน ผกผันของนวัตกรรมและเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยน เรียนรู้ที่จะเลือกใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ความสนใจ ความต้องการ และธรรมชาติของผู้เรียนยุคดิจิทัล ที่มีสไตล์การเรียนรู้ การคิด รวมทั้งวิถีแห่งการเรียนรู้ที่แตกต่าง ไปจากเดิม ทั้งนี้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ คิดได้อย่างมีวิจารณญาณและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นแก่การประสบความสำเร็จ ในการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การรู้จัก ทักษะทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและการร่วมมือกัน (Scott, 2015, pp. 3-15; Jan, 2017, pp. 50-54)

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบินเป็นรายวิชาที่ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตลาดในธุรกิจสายการบิน โดยเน้นลักษณะของธุรกิจสายการบิน แนวโน้มและอุปสงค์ของตลาดที่มีต่อแต่ละธุรกิจสายการบิน สามารถประยุกต์หลักการตลาดที่นำไปใช้ในการจัดการอุตสาหกรรมบริการอย่างเหมาะสม รวมถึงการศึกษาความหมายและความสำคัญของจิตวิทยาบริการ และแนวคิดทางจิตวิทยาที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริการแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (Office of the Education Council , 2017) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ซึ่งในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีความจำเป็นอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ โดยเฉพาะความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมไปถึงระบบการศึกษาที่มีปัญหาหลากหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และปัญหาอื่นอีกนับประการ อันส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายในหลากหลายรูปแบบ จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกจากการศึกษาวิจัยของประยูร บุญใช้ (2561, หน้า 93) ได้ระบุตัวบ่งชี้ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกไว้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะ สร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการกลุ่มมีการร่วมมือรวมพลังในการเรียนรู้
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้
7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ผลงาน/ชิ้นงาน

ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นผู้สอนจะมีบทบาทในการช่วยอำนวยความสะดวก แนะนำจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหา คัดสรร และสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องคำนึงว่าผู้เรียนแต่ละ

คนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันและมีความถนัดที่ต่างกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกทางความคิดและมีความสุขกับการเรียนรู้ อีกทั้งยังจะต้องเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดงานวางเป้าหมายร่วมกัน มีโอกาสเลือกที่จะทำงานในเรื่องที่ตรงกับความถนัด ความสนใจของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สามารถประยุกต์ความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ (สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี, 2560: 14-27)

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษาธุรกิจการบิน เพราะทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบินยังต้องมีการฝึกในด้านการมีจิตบริการ มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ และการจัดการธุรกิจการบิน ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ สำหรับงานบริการและการปฏิบัติงานบริการบนเครื่องบินได้เป็นอย่างดี เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ทั้งในส่วนการบริการภาคพื้น และการบริการภาคอากาศ เช่น พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน พนักงานฝ่ายการโดยสาร พนักงานฝ่าย บัตรโดยสารและ สำรองที่นั่ง ฝ่ายคลังสินค้า และฝ่ายการตลาด เป็นต้น ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานสายการบินทั้งของภาครัฐและ เอกชน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการศาสตร์ด้วยทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญ ซึ่งผลงานวิจัยของกิตติพิชญ์ หนูทอง (2560) ได้ชี้ชัดว่าการพัฒนาทักษะของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินให้มีทักษะความชำนาญนั้นเกิดจากการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันเพื่อเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับสากล ด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดล ที่ประกอบไปด้วยหลักการเรียนรู้เชิงรุก 5 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมการคิด (Think)
- 2) กิจกรรมการลงมือทำ (Do)
- 3) กิจกรรมการนำเสนอ (Present)
- 4) กิจกรรมร่วมมือรวมพลัง (Collaborate)
- 5) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) ซึ่งจะเป็นการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา

คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบินที่เรียนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดล
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษาธุรกิจการบินด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. ยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาเป็นหลักการพื้นฐานในการจัดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดแบบไปใช้ได้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้ ในเอกสารจะกล่าวถึงสิ่งที่ผู้ใช้นำรูปแบบไปใช้จะต้องศึกษา วิธีการปฏิบัติ การจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ที่มีได้กล่าวไว้ในรูปแบบ ส่วนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเอกสารสำหรับให้ผู้ใช้รูปแบบได้ทราบถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ

4. ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ซึ่งแบ่งออกเป็นฉบับสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ซึ่งแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมืออย่างเป็นลำดับขั้นตอนจนได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ

ฉบับที่ 2 แบบประเมินการทำงานแบบร่วมมือมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 3 ระดับ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubrics) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมืออย่างเป็นลำดับขั้นตอนจนได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ

ฉบับที่ 3 แบบประเมินความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งแบบประเมินความสามารถในการสื่อสารมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 3 ระดับ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของรูปแบบ คือ มีการพัฒนาในด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ฉบับที่ 4 สร้างเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย คู่มือการใช้รูปแบบและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งคู่มือการใช้รูปแบบจัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้ที่จะนำ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต หลักสูตรธุรกิจการบิน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 23 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิเคราะห์เอกสาร เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Documentary Data) โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Source) ทั้งจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) งานวิจัย บทความ เอกสาร วารสาร หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการวิจัยและนำเสนอในการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมในทุกขั้นตอนการวิจัย

2. การใช้แบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิชาการตลาดในธุรกิจการบิน แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบประเมินการทำงานแบบร่วมมือ แบบประเมินความสามารถในการสื่อสาร แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน โดยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกการสอบของตนเองตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัว

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจากข้อ 2 ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาในกลุ่มเดียวกัน

4. หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยนำแบบสอบถามจากข้อ 3. มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาถึงคะแนนต่ำสุดเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ t-test เฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นำแบบสอบถามที่ได้มาจากข้อ 3. นี้จึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

6. การสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อสิ้นสุดกระบวนการฝึกปฏิบัติการ

7. การเก็บข้อมูลโดยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดองค์ความรู้กับนักศึกษา

8. การสังเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปบทเรียน ในขั้นนี้เป็นการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปบทเรียนที่ได้จากกระบวนการฝึกปฏิบัติ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเริ่มจากการสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจสอบถามนักศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึก เวกที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประมวลข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจัดทำรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนการพัฒนาบุคลิกภาพ และตรวจสอบความถูกต้อง เสนอแนะปรับปรุงข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของงาน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติคือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการบรรยายแบบพรรณนา

นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน จำนวน 23 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.87 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.13 และนักศึกษาส่วนใหญ่เข้าเรียนต่อภาคการศึกษาในรายวิชาการ จำนวน 11 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100

ทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบินที่เรียนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจ โมเดลมีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบินที่จัดกิจกรรมเชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดล มีค่าเท่ากับ 72.66 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักศึกษาสาขาธุรกิจการบินเรียนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดล มีทักษะที่ได้รับการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญและสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการ ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทักษะความรู้ด้านการบริการ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทางด้านการทำสื่อทางการตลาดออนไลน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.20) โดยนักศึกษามีจรรยาบรรณในการใช้สื่อ (ค่าเฉลี่ย = 4.35) มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางการผลิตสื่อทางการตลาดออนไลน์ของนักศึกษาสาขาวิชาธุรกิจการบินที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.96, $\sigma = 0.71$) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.82)

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน จำแนกตามด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนได้จัดสรรเวลาแต่ละเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91)

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน จำแนกตามด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในเรื่อง ผู้สอนได้เพิ่มเติมเนื้อหาที่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77)

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน จำแนกตามด้านการวัดและประเมินผลในภาพรวม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.76) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดที่ และผู้สอนมีการเตรียมการจัดกิจกรรมสอดคล้อง กับเนื้อหาที่สอนใน แต่ละวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95)

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน จำแนกตามด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนในภาพรวมมีความพึงพอใจระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) โดยผู้สอนมีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.86)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน นักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้สืบเนื่องจาก นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการเป็นผู้ลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นผ่านกระบวนการคิด ร่วมมือร่วมใจในการเรียนรู้ สร้างชิ้นงาน นำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันสอดคล้องกับแนวคิด ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (ทิตินา แชมมณี, 2554 : 94-95) และยังสอดคล้องกับประยูร บุญใช้ (2564 : 8) ที่ได้นำเสนอหลักการของเบญจกิจโมเดล 3 ประการ ได้แก่ 1) ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางปัญญาความคิดหรือกระบวนการทางสมอง เป็นผู้สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการกลุ่ม มีการร่วมมือร่วมพลัง ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดลในรายมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้ สามารถสังเคราะห์ ประเมินค่าหรือสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ (รัศมี ศรีนนท์ และคณะ, 2561: 341) ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาที่สูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยวรรณ นัยเนตร และคณะ (2560 : 77-90) และ Ozer, S. (2020 : 1-18) ที่ศึกษาพบว่า การเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาให้สูงขึ้นได้

2. ความสามารถของนักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดลมีความสามารถในการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในการพัฒนาทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็น ที่ต้องได้รับการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญและสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการ ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทักษะความรู้ด้านการบริการ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีรูปแบบและเป้าหมายที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทักษะด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (วราพร ดำจับ, 2562) สอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2564 : 3-4) ที่เสนอแนวทางการส่งเสริมความดิจิทัลให้แก่ผู้เรียน โดยผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ทางดิจิทัลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในบeyondหลักไปพร้อม ๆ กับสมรรถนะด้านต่าง ๆ จึงส่งเสริมให้

นักศึกษามีความสามารถสอดคล้องกับการศึกษาของ Tsarapkina, J. et al (2021 : 2) ที่ว่าสถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาทักษะเทคโนโลยี

3. ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาการตลาดในธุรกิจการบิน จำแนกตามด้านการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในเรื่อง ผู้สอนได้เพิ่มเติมเนื้อหาที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชันธุ์ชัย อธิเกียรติ และธนาธิกร์ สารเถื่อนแก้ว (2566) ที่ได้ศึกษาแนวคิดการสอนแบบทันสมัยและเทคนิควิธีสอนแนวใหม่ เป็นการนำแนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย และการศึกษาของวราพร บุญมี (2564) ที่ศึกษาเรื่องสื่อการสอนกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนจะต้องคิดค้นสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียน การสอน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้าน การเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่ง สื่อการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะดังกล่าวนี้ ได้แก่ การทัศนศึกษา การลงมือปฏิบัติผ่านการ ท ำโครงการ การท ำกิจกรรม การจัดแสดงผลงาน การทดลอง การทำงานกลุ่ม และสื่อสังคม ออนไลน์ ซึ่งสื่อและการจัดการเรียนการสอนเหล่านี้ จะช่วยให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมจริง ได้ ทดลองท ำในสิ่งที่คิดผ่านการท ำโครงการ ท ำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านกระบวนการกลุ่ม ออกไปหาประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก และได้จัดแสดงผลงานของตนเอง จะช่วยให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้ที่ชัดเจน เกิดประสบการณ์ และทักษะเฉพาะตน สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการ เรียนรู้ไปปรับใช้และต่อยอดในการประกอบอาชีพในอนาคต

บรรณานุกรม

ชันธุ์ชัย อธิเกียรติ และธนาธิกร์ สารเถื่อนแก้ว. (2566). การสอนแบบทันสมัยและเทคนิควิธีสอนแนวใหม่.

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ประยูร บุญใช้. (2561). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูประถมศึกษา. ปทุมธานี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สถาพร พฤษพิฑล. (2555). คุณภาพผู้เรียน..เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (Quality of students derived from active learning). *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*; 6(2): 1 – 12.

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. ปริญญาานิพนธ์ ป.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เยาวเรศ ภัคดีจิตร. (2557). *Active Learning* กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 .เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ “วันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน” 30 กรกฎาคม 2557 ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- วราพร บุญมี. (2564). สื่อการสอนกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(9) เดือนกันยายน 2564.
- Office of the Education Council. (2017). *The National education plan B.E. 2560 – 2579*. Bangkok: Prik-Whwan Graphic.
- Scott, C. L. (2015). *The Futures of Learning 3 : What kind of pedagogies for 21st century?* .UNESCO Education Research and Foresight, Paris [ERF Working Papers Series, No.15]. Retrieved from <http://repositorio.minedu.gob.pe/handle/123456789/3747> June 17th, 2022.

ความสุขในการซื้อของลดราคากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

¹Pitchaya Dharmpipit, ²Watcharakorn Thomchoho

¹Thomas Aquinas School of Law, Assumption University

592/3 Soi Ramkhamhaeng 24, Ramkhamhaeng Rd.,

Hua Mak, Bang Kapi Bangkok Thailand 10240

²Generation Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

1 Moo.20 Phaholyothin Road, Tambon Klong Nueang, Klong Luang District,

Pathumtani Thailand 13180

บทคัดย่อ

พฤติกรรมของผู้บริโภคของผู้คนในยุคปัจจุบันที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการซื้อของที่หน้าร้านโดยตรงหรือการเลือกซื้อของผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ที่มีจำนวนมาก มีการส่งเสริมการขายทั้งโปรโมชั่น กิจกรรมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมเล่นกิจกรรม การลดราคา ทำให้เกิดความสุขในการได้ซื้อของลดราคาเหล่านั้นเป็นผลดีต่อผู้บริโภค ประกอบกับการชำระเงินที่มีตัวเลือกทั้งการโอนจ่าย ใช้เงินในธนาคาร (บัตรเครดิต) ใช้สิทธิสมาชิกหรือการติดตามเป็นเงื่อนไขในการลดราคา การผ่อนจ่ายภายหลัง ผู้คนจึงให้ความสนใจและมีการตัดสินใจซื้อของในระยะเวลาอันรวดเร็ว บทความนี้มุ่งนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับความสุขจากการซื้อของลดราคาและการปรับประยุกต์ใช้ตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำเนินชีวิตในยุคปกติใหม่ได้โดยปกติสุข เกิดความสุขจากการจับจ่ายให้การซื้อปึงช่วยบำบัด แต่ต้องไม่มากเกินไปเกินความจำเป็นจนก่อให้เกิดปัญหา เรียนรู้เข้าใจวิถีและความพึงพอใจบนพื้นฐานความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุนในการใช้จ่ายของปัจเจกบุคคลที่ต่างกันผสมผสานกับการใช้หลักการเหตุผลเพื่อให้เกิดการตระหนักในใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

Keywords: ความสุข, การซื้อของลดราคา, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

Consumer behavior in today's modern age is supported with a plethora of facilities; for example, in-store purchases, online shopping platforms, promotions, consumers' activity participation, discounts, etc. These make consumers feel happy in buying discounted items and it has a good effect on consumers. Additionally, the options of payment available, such as online payment, credit card, applying for membership or opting for "follow" as a condition for discount, or installments, even draw consumer's interest toward purchasing items in a brief period. This article emphasizes on happiness of purchasing discounted

items and the application of the philosophy of Sufficiency Economy to live happily in the new normal age by utilizing shopping as a therapy, but it must not exceed one's necessity causing problems thereafter. Also, this article helps the reader to understand the way and the satisfaction based on the ground of various readiness of individual's financial factor combined with the application of the principle and its reasoning to build the awareness of making the most of limited resources.

Keywords: Happiness, Purchasing Discounted Items, Philosophy of Sufficiency Economy

ความสุขจากการซื้อของลดราคาและโรคที่อาจมาจากการช้อปปิ้ง

ในปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงการช้อปปิ้งไม่ว่าจะไปเดินทางไปซื้อเองที่หน้าร้าน ในห้างสรรพสินค้า หรือช้อปปิ้งบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ก็สามารถทำให้หลายคนรู้สึกดีได้เพียงแค่นี้ก็ถึง ขณะเดียวกันอีกหลายคนก็มองว่าการช้อปปิ้งเป็นเรื่องที่ไร้สาระ ไม่มีอะไรดี มีแต่เสียเงินและไม่เข้าใจว่าทำไมบางคนถึงได้เสพติดการช้อปปิ้งอย่างหนักขนาดนั้น โดยเรื่องนี้สามารถอธิบายได้ในทางจิตวิทยาว่า การช้อปปิ้งที่ทำให้เสียเงินความจริงแล้วมีประโยชน์ต่อสุขภาพจิตของคน ไม่ใช่แค่แคมเปญหรือโปรโมชั่นลดราคาต่าง ๆ ที่ล่อตาล่อใจเชิญชวนให้ได้ซื้อของ สิ่งที่อยู่เบื้องหลังจริง ๆ อาจเป็นสภาพจิตใจของผู้คนเองที่ทำให้โยหาการช้อปปิ้งนั้น ซึ่ง Scott Bea นักจิตวิทยาแห่งคลินิกสตีฟแลนด์ สหรัฐอเมริกา ยืนยันว่า “การช้อปปิ้งมีคุณค่าทางจิตใจและมีบทบาทในการเยียวยาอาการเจ็บป่วยทางใจด้วย” คุณค่าทางจิตใจของการช้อปปิ้งกลายเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่มีการศึกษากันอย่างจริงจัง โดยเรียกว่า Retail Therapy การยกให้การช้อปปิ้งเป็น Therapy หมายความว่า การช้อปปิ้งสามารถช่วยบำบัดให้คนเรารู้สึกผ่อนคลาย ความเครียดและมีความสุขได้จริง ๆ ซึ่งมีข้อมูลจากการศึกษาหลายคนกล่าวว่าการนั่งสมาธิยังช่วยให้จิตใจสงบได้ไม่เท่ากับการจดจ่อของมาส่งหน้าบ้าน การได้ลุ้นเมื่อต้องเปิดกล่องพัสดุ การได้สัมผัสกับกระเป๋ากีฬาหรือสิ่งของคอลเลกชันใหม่ หรือการได้เป็นเจ้าของทุกอย่างอย่างที่วางกองอยู่ตรงหน้า ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจจะศึกษาต่อไปในอนาคต

การช้อปปิ้งบำบัด เป็นหนึ่งในพฤติกรรมที่คนสมัยนี้เรียกว่า “การใช้เงินแก้ปัญหา” ซึ่งปัญหานั้นคืออารมณ์เบื่อ เหนงา เซ็ง หรืออยู่ว่าง ไม่มีอะไรทำ ทุกวันนี้การช้อปปิ้งทำได้ง่ายดายมากผ่านการซื้อของออนไลน์ที่ทำให้ทุกอย่างสะดวกสบายไปเสมือนการยกห้างสรรพสินค้ามาไว้ในมือ ข้อดีคือสามารถเปิดซื้อได้ตลอดเวลาโดยไม่จำเป็นต้องออกเดินทางให้เสียเวลา เมื่อรู้สึกตัวอีกทีก็มีกล่องพัสดุที่เต็มบ้าน พนักงานส่งของโทรหาไม่หยุด และที่น่าตกใจก็คือ เงินหายไปหมดแล้ว และที่น่ากังวลอีกอย่าง คือ ถ้าการช้อปปิ้งมันไม่ได้จบลงที่การบำบัดความเครียดแต่มันเริ่มถลำลึกจนกลายเป็นการเสพติด แล้วเป็นโรคทางจิตขึ้นมา ที่เรียกว่า “Shopaholic” หรือก็คือโรคเสพติดการช้อปปิ้ง เกิดเป็นพฤติกรรมที่ช้อปปิ้งมากเกินไปจนเกิดปัญหาตามมา ผู้ที่เป็นโรคนี้นี้จะมีความต้องการที่จะอยากซื้อของตลอดเวลา รู้สึกดีที่ได้เดินดูของ รู้สึกดีเมื่อได้เปรียบเทียบราคา และรู้สึกดีเมื่อได้ซื้อของ แต่หลังจากนั้นจะเริ่มรู้สึกผิดที่ใช้จ่ายอย่างไม่คิด นอกจากนี้ คนที่เป็นโรคนี้นี้มักจับจ่ายเกินความจำเป็น หลายครั้งที่มักซื้อของที่ซื้อมาแล้วไม่ได้ใช้

หรือซื้อซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีของเดิม ๆ เต็มไปหมด มีปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น กลายเป็นหนี้สิน ทะเลาะกับคนในครอบครัว บางครั้งซื้อมาแล้วต้องโกหกคนในครอบครัวว่ามีคนให้มา หรือบอกราคาที่ถูกกว่าราคาจริงที่ซื้อ หลบ ๆ ซ่อน ๆ เหมือนคนทำผิดเมื่อซื้อของเหล่านั้น เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการช้อปปิ้งไม่ใช่ความสุขเพียงผิวเผิน หากแต่เป็นสิ่งที่ใช้บำบัดอาการย้ำแค้นทางจิตใจได้ โดยจากการศึกษาสามารถบอกถึงความสุขและประโยชน์จากการช้อปปิ้งของลดราคาได้ดังนี้

1) ทำให้ผ่อนคลายความเครียด

หลายคนยกให้การช้อปปิ้งเปรียบเสมือนโลกอีกใบที่แตกต่างจากโลกที่ตัวเองต้องเผชิญกับความวุ่นวายทั้งหลายทั้งปวง พวกเขา รู้สึกว่าเมื่อได้ช้อปปิ้ง มันสามารถคลายความเครียด ลดความกังวลที่มีในจิตใจลงได้ มีผลการศึกษาจาก TNS Global ที่ทำการศึกษาผู้ใหญ่อเมริกันจำนวน 1,000 คน พบว่ากว่าครึ่งหนึ่งบอกว่าการบำบัดทางจิตด้วยการช้อปปิ้งนั้นมันดีจริง ๆ พวกเขา รู้สึกถึงการปลดปล่อยให้กำลังใจตัวเอง รวมถึงมันยังเหมือนกับการเฉลิมฉลองบางอย่าง ที่ทำให้เกิดความสุขได้แล้วความเครียดก็จะหายไป (ชั่วขณะ) หรือง่าย ๆ แค่ว่าลองสังเกตตัวเองเวลาที่ได้ช้อปปิ้งดูก็ได้ เราจะรู้สึกว่า การช้อปปิ้งทำให้เราสนุก เพลิดเพลิน เพราะสมองส่วนกลางของเราหลั่งสารโดปามีน (dopamine) ออกมาในปริมาณมาก และยังถ้าได้เห็นป้าย SALE ตัวใหญ่ ๆ โดปามีนก็จะยิ่งหลั่งออกมามากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสารที่ว่าเมื่อถูกหลั่งออกมาแล้วจะส่งผลต่ออารมณ์ ทำให้รู้สึกได้ถึงอารมณ์ที่พึงพอใจ มีความยินดี ความรัก และความรู้สึกดี ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนใน Journal of Consumer Psychology ในปี 2014 ที่พบว่า Retail Therapy ไม่ได้มีผลแค่ทำให้คนมีความสุขขึ้นแบบทันตาเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เราต่อสู้กับความเครียดความเศร้าได้เช่นกัน

2) ทำให้มีความสุข

เมื่อความเครียดหายไป ผู้คนจึงมีความสุขเข้ามาแทนที่ มีงานวิจัยเกี่ยวกับ Retail therapy ของ Selin Atalay และ Margaret Meloy ที่พิมพ์ลงใน the Journal of Psychology and Marketing ชี้ชัดว่า “การช้อปปิ้งช่วยทำให้เราอารมณ์ดีขึ้น” แม้ว่ามันอาจจะเป็นความสุขที่เกิดขึ้นแค่ชั่วคราว แต่ก็กระตุ้นให้ผู้ซื้อใช้ชีวิตชีวา คลายความเศร้าหมอง และลดความเครียดได้ดี ในขณะที่คนกำลังซื้อของตัวเองชอบ เขาจะเกิดความรู้สึกยินดีจากการได้รู้ว่าตนเองกำลังจะเป็นเจ้าของสิ่งของชิ้นนี้ ขณะเดียวกันสมองก็หลั่งสารสื่อประสาทเอนโดรฟิน (endorphins) และโดปามีน (dopamine) ซึ่งเป็นสารแห่งความสุข นอกจากนี้ยังพบว่า 10-15 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มคนทั่วไป จะมีความต้องการที่จะรู้สึกมีความสุขแบบนั้นอีก ทำให้เกิดพฤติกรรมโยกย้ายความสุขจากการช้อปปิ้ง และอาจจะยับยั้งชั่งใจตนเองได้ยากเมื่อมีโอกาสได้ช้อปปิ้งอีกครั้ง นอกจากนี้ การซื้อของออนไลน์ยังสามารถกระตุ้นให้ร่างกายปล่อยโดปามีน (dopamine) ออกมาด้วยเช่นกัน ในช่วงเวลาที่ผู้ซื้อรอคอยให้พัสดุมาส่งแม้ว่าผู้ซื้อจะรู้ว่ามันจะอยู่ในกล่องพัสดุที่จะมาส่งบ้างแต่ก็ทำให้รู้สึกตื่นเต้นเวลาที่เปิดกล่อง หลังจากที่ได้ของชิ้นนั้นมาครอบครองเขาจะรู้สึกชื่นชม เหนือ หรือดีใจกับสิ่งของเหล่านั้นน้อยได้เป็นระยะเวลาหนึ่ง หากจะเปรียบเทียบคล้ายกับเด็กที่ได้ของเล่นใหม่แล้วมักจะเอาไปนอนด้วย ความสุขจากการซื้อของจึงมีราคาที่ต้องจ่าย เมื่อผ่านช่วงเวลาความสุขแรกไป ความรู้สึกเสียดายจะค่อย ๆ ตามมาภายหลัง โดยเฉพาะผู้ที่ซื้อ

ของด้วยอารมณ์แย่ ๆ มักจะตัดสินใจเร็ว ไม่ทันได้คิดไตร่ตรอง และเอาความพอใจเป็นที่ตั้ง ทำให้เสียเงินไปจำนวนมากโดยไม่รู้ตัว อาจจะมานั่งเสียใจ เครียด และกังวลกับเงินที่เสียไป คิดว่าน่าจะเอาเงินไปทำอย่างอื่นมากกว่า อย่างไรก็ตามผลจากงานวิจัยที่ดีพิมพ์ในวารสาร Psychology and Marketing ระบุว่า การได้ซื้อของช่วยให้เราอารมณ์ดีขึ้นได้ ต่อให้เราจะซื้อของด้วยอารมณ์ จนทำให้เกิดการตัดสินใจที่รวดเร็วและไม่ทันคิด ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 62 เปอร์เซ็นต์ บอกว่าพวกเขาซื้อของเพื่อบำบัดอารมณ์ตัวเอง ไม่รู้สึกเสียใจกับการจ่ายเงินแบบมือเติบเพื่อบำบัดอารมณ์ของตัวเอง เนื่องจาก Retail Therapy ได้ทำลงไป ด้วยความสบายใจ ซื้อเพราะชอบสิ่งของนั้นและคิดว่ามันดีต่อตัวเอง

3) ความรู้สึกถึงอำนาจในการควบคุมและตัดสินใจ

การซื้อของเป็นการบำบัดทางจิตวิทยาได้ เพราะภายใต้การจับจ่ายใช้สอย คือความรู้สึก “มีอำนาจ” หลังจากที่เรต้องพบเจอกับเรื่องที่เราควบคุมไม่ได้มาทั้งวัน มันทำให้เกิดความเครียด อึดอัด เซ็ง หงุดหงิด แต่เมื่อได้ซื้อของ ซึ่งตัวเองสามารถควบคุมทุกอย่างได้เอง ทุกอย่างอยู่ภายใต้การควบคุมและความพอใจของตนเองทั้งหมด (จะเอาสีไหน ไชซีไหน จำนวนเท่าไรก็จัดเองได้หมด) ทำให้เรารู้สึกว่า “ควบคุม” สิ่งต่าง ๆ ได้ (อย่างน้อย ๆ ก็ของที่เรากำลังเลือกซื้ออยู่) ตรงกันข้ามกับวันนั้นทั้งวันที่ไม่สามารถควบคุมจัดการอะไรได้ ผู้คนเลยเลือกที่จะมาจัดการกับอีกเรื่องแทนเพื่อเพิ่มความมั่นใจและความสบายใจให้กับตัวเอง ซึ่งก็คือการซื้อของและก็ได้ผลจริง ๆ โดยนักวิจัยตั้งข้อสังเกตว่าเวลาที่เรากำลังเสียใจหรือกลัวอะไรบางอย่าง มักจะรู้สึกว่าตัวเองไม่มีอำนาจควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้ แต่การซื้อของทำให้พวกเราสามารถกำหนดเองได้ว่าจะซื้ออะไร ซื้อที่ไหน ซื้อเท่าไร เลือกของแบบไหน การซื้อของจึงเป็นทางออกที่ช่วยบำบัดจิตใจให้กับตัวเราเอง การศึกษาอีกชิ้นหนึ่งในปี 2014 ของมหาวิทยาลัยมิชิแกน แสดงผลว่าการที่เราซื้อของที่เรารับชอบ สามารถสร้างความรู้สึกที่ตัวเราสามารถเป็นผู้ควบคุมได้มากถึง 40 เท่าเมื่อเทียบกับการไม่ซื้อ แกรมความทุกข์ก็น้อยลง 3 เท่าด้วย เมื่อเทียบกับคนที่ไม่ได้ซื้อของจริง ๆ เพียงแต่ขอให้ได้เลือกดูเท่านั้น

4) ความรู้สึกดีที่มาจากการใช้เงิน

ทั้งหมดที่ คือการสรุปว่าเมื่อคนเราเกิดความเครียด ความเหงา ความทุกข์ หรือความไม่สบายใจรูปแบบอื่น ๆ สารแห่งความสุขในร่างกายมีน้อยลง จนเข้าสู่ภาวะเครียด กังวล หงุดหงิด หลายคนพบว่าตนเองอยากจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น ถ้าได้ใช้เงินแล้วจะต้องรู้สึกดีขึ้นแน่ ๆ ฉะนั้น ใครที่กำลังรู้สึกว่าตัวเองอยู่ในภาวะเครียดหรือไม่สบายใจ จะลองเยียวยาจิตใจด้วยวิธีการซื้อของบ้างก็คงไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร トラบไต่ที่ยังมีสติไม่ได้ใช้จ่ายจนเกินตัว แต่ปัญหาที่จะตามมาและทำให้รู้สึกเป็นทุกข์ได้หลังจากพยายามจะซื้อของเพื่อบำบัดความเครียดของตัวเอง ก็คือ ปัญหาเรื่องเงินที่สูญสลายหายไปกับการซื้อของนั่นเอง ยิ่งจดจ่อกับการจับจ่ายใช้สอยมากเพียงไหนก็ยิ่งเสียเงินได้มากเท่านั้น หากถ้าสถานะทางการเงินของเราไม่ได้สัมพันธ์กับราคาข้าวของที่ซื้อมา การใช้จ่ายแบบขาดสติก็ทำให้เกิดความเครียด ความเศร้า ความรู้สึกด้านลบเพิ่มขึ้น ฉะนั้น ก่อนจะตัดสินใจบำบัดอารมณ์ด้วยการซื้อของ ควรพิจารณาเสมอว่าตนเองมีกำลังพอที่จ่ายหรือไม่ และกำหนดการใช้จ่ายแต่ละครั้งเอาไว้ แม้จะไม่รู้สึกผิดกับของที่ซื้อมา แต่อาจต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายและหนี้สินที่ไปสร้างไว้เกินความจำเป็น ซึ่งก็ทำให้เกิดความเครียดได้

เหมือนกัน Retail Therapy จึงต้องอยู่บนพื้นฐานของการวางแผนทางการเงิน และอาศัยสติในการยับยั้งชั่งใจด้วยเสมอ ไม่งั้นมันจะกลายเป็นปัญหาตามมาอย่างแน่นอน

พฤติกรรมผู้บริโภคกับโลกในชีวิตปกติใหม่

ในการซื้อสินค้าลดราคาที่หน้าร้าน บ่อยครั้งที่ผู้คนที่ต้องหยุดให้กับป้าย Sale ซึ่ง WebpageFX บริษัทด้านการตลาดดิจิทัล ได้อธิบายว่า สีแดงนั้นสามารถช่วยกระตุ้นอารมณ์และความรู้สึกของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี จึงทำให้มีส่วนช่วยในการตัดสินใจซื้อได้ภายในระยะเวลาอันสั้น สีแดงยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตราการเต้นของหัวใจด้วยโดยสามารถใช้ในการกรณีที่ต้องการความเร่งด่วน จึงมักจะเห็นป้าย Sale เป็นสีแดงเพื่อกระตุ้นให้เข้าร้านได้ง่ายขึ้น ดังนั้นเมื่อผู้คนที่เห็นป้าย Sale จึงมักจะให้ความสนใจเดินเข้าไปดูมากกว่าเดินผ่านเลย

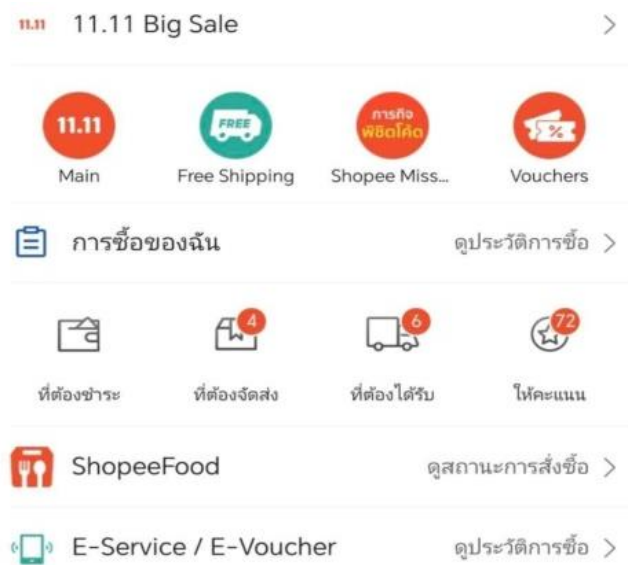
Marketing Psychology เป็นการคาดการณ์พฤติกรรมของผู้ซื้ออย่างหนึ่ง แต่คาดเดาอย่างมีหลักเหตุและผลตามทฤษฎีจิตวิทยา ด้วยการเข้าใจความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของมนุษย์ ซึ่งต้องมีหลายส่วนประกอบรวมกันเพื่อให้เกิดผล จากการกระตุ้นการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งตามธรรมชาติจะมีความอยากรู้อยากเห็น และอยากลองเป็นทุนเดิม หลักจิตวิทยาการตลาดอ้างอิงมาจาก 2 ทฤษฎีหลักๆ ที่เป็นพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์

(1) ทฤษฎีของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) จิตแพทย์ชาวออสเตรียตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับ “การจูงใจ” เป็นพลังที่อยู่ในส่วนลึกของจิตใจที่มีส่วนช่วยสร้างให้เกิดพฤติกรรมบางอย่างขึ้น และเกิดจากการที่มนุษย์เราพยายามควบคุมสิ่งชั่วร้ายในจิตใจ จนกระทั่งเจอสิ่งของบางอย่างที่กระตุ้นความอยากอีกครั้ง

(2) ทฤษฎีของ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) อธิบายเกี่ยวกับ ‘แรงจูงใจ’ ถึงความต้องการของมนุษย์เรามากจะเรียงลำดับเสมอ โดยเรียงสิ่งสำคัญที่สุดไปหาสำคัญน้อยกว่า ได้แก่ (ความต้องการทางกาย) physiological needs > (ความต้องการด้านความปลอดภัย) safety needs > (ความต้องการทางสังคม) social needs > (ความต้องการได้รับการยกย่อง) esteem needs > (ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ) self-actualization needs

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผู้คนส่วนใหญ่อยากซื้อสิ่งของที่ตอบสนองทางกายก่อน แล้วจึงเรียงลำดับไปเรื่อยๆ เช่น คนต้องการซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้หล่อให้สวยก่อน ถึงจะคิดเรื่องความปลอดภัย อาทิลรถยนต์ หรือ บ้าน เป็นต้น ซึ่งทฤษฎีนี้จะช่วยให้เข้าใจและดำเนินธุรกิจให้ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายได้ดี อย่างไรก็ตาม หลักการตลาดจิตวิทยาไม่ได้มีแค่ความเข้าใจตามทฤษฎีเท่านั้น แต่ต้องนำปัจจัยอื่นมาประยุกต์ใช้ด้วย เช่น การตั้งราคา, สีที่ใช้ หรือการจัดโปรโมชั่น ฯลฯ การใช้หลัก Psychological Pricing กระตุ้นความสนใจ โดยจิตวิทยาด้านราคา (Psychological Pricing) หลักการนี้ตามคำอธิบายของ Norbert Schwarz ศาสตราจารย์ในภาควิชาจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์การตัดสินใจของผู้บริโภค ที่บอกว่า “สิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้น แม้แต่การลดราคาแค่ 1 จุดก็มีความหมายสำหรับการดึงดูดความสนใจให้กับสินค้าได้” การลดราคาสินค้าแค่ 1 จุด หรือ ทศนิยมเดียวก็ทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจและมีความสุขรู้สึกว่าคุณค่า ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ก็คือ ร้านชานมไข่มุก 19 บาทที่มีมากมายในประเทศไทย

โดยเฉพาะในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดที่เป็นหัวเมืองใหญ่ เพราะกระตุ้นการตลาดได้ค่อนข้างดี เมื่อเทียบกับเมื่อ 5 ปีก่อนที่เครื่องดื่ม street drinks ราคาเริ่มต้นที่ 20 บาท หรือตัวอย่างเช่น เสื้อราคา 199 บาท (ที่จริงก็คือ 200 บาท) แต่เมื่อลงท้ายด้วยเลข 9 จะให้ความรู้สึกต่อผู้บริโภคที่เป็นมิตร ราคาไม่แพงมากกว่า การลงท้ายราคาด้วยเลข 0 หรือสำหรับราคาที่ลงท้ายด้วย 7 เช่น เสื้อราคาตัวละ 197 บาท จะไม่เป็นที่จดจำของมนุษย์ แม้ว่าราคาจะสูงกว่า 3 บาทก็ตาม ไป อีกทั้งการแจกโค้ดลดราคาหรือโปรโมชั่น ส่งเสริมการขายช่วยกระตุ้นความสนใจและการซื้อที่มากกว่าปกติ ตัวอย่างเช่น แคมเปญบนแพลตฟอร์มออนไลน์วันช้อปปิ้ง วันที่ 11เดือน 11 ตามภาพที่ 1 ทำให้ตัดสินใจซื้อของได้ในระยะเวลาอันสั้นไม่ต้องออกไปเจอสินค้านั้นด้วยตนเอง ตามภาพที่ 2 เป็นต้น

ภาพที่ 1 ภาพจากแพลตฟอร์มช้อปปิ้งออนไลน์ถ่ายโดย Aleena Wongnui

ภาพที่ 2 ภาพของสินค้าออนไลน์ที่ส่งถึงผู้ซื้อรายหนึ่ง ถ่ายโดย Watcharakorn Thomchoho

พฤติกรรมผู้บริโภคไทยที่เปลี่ยนไปในยุค Covid-19 ที่ผ่านมามีผลกระทบต่อธุรกิจทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป จากผลสำรวจของ PwC ช่วงเดือนมีนาคมที่ผ่านมา พบว่าข้อดีของออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ออฟไลน์ยังเป็นช่องทางหลักของสินค้าบางประเภท การระบาดของโควิด-19 ยังทำให้เทรนด์สุขภาพและความปลอดภัยมาแรง ขณะเดียวกันยังทำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนการใช้สอยในอนาคด้วย และอีกเทรนด์ที่กำลังมาแรง คือ เทรนด์ความยั่งยืน กว่าหนึ่งปีทั่วโลกต้องเผชิญกับการระบาดใหญ่ของโควิด-19 บรรดาธุรกิจทั้งขนาดเล็กและใหญ่ต้องดิ้นรนปรับตัวเพื่อความท้าทายอยู่ตลอดเวลา เพราะไม่ได้แข่งขันกับคู่แข่งในตลาดเท่านั้น แต่ต้องตามให้ทันพฤติกรรมและไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปจากเดิม

PwC ได้เผยแพร่ผลสำรวจมุมมองผู้บริโภคทั่วโลก (Global Consumer Insights Survey) ประจำปี 2564 ซึ่งทำการสำรวจพฤติกรรมของผู้บริโภคทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้น 8,700 รายในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค (ชาญชัย ชัยประสิทธิ์, [ออนไลน์]) ที่น่าสนใจ อาทิ ข้อดีของออนไลน์โตไว แต่ออฟไลน์ยังคงเป็นช่องทางหลักในสินค้าบางประเภท ผลการสำรวจระบุว่า 38% ของผู้บริโภคชาวไทยยังคงเลือกจ่ายสินค้าจากหน้าร้าน (Physical Store) เป็นช่องทางหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าอุปโภคบริโภคหรือสินค้าประเภทของชำ (Grocery) แต่ในขณะเดียวกันก็มีการจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคทั่วโลกที่เห็นการเติบโตของการช้อปปิ้งออนไลน์เร่งตัวขึ้นในช่วงโควิด-19 สำหรับสินค้าที่ผู้บริโภคนิยมซื้อออนไลน์เป็นอันดับต้นๆ ได้แก่ สินค้าแฟชั่น ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงาม ผู้บริโภคไทยปรับตัวไปสู่ดิจิทัลมากขึ้นภายในเวลาชั่วพริบตา ดังนั้นธุรกิจที่มีช่องทางการขายเป็นหน้าร้านเพียงช่องทางเดียว ต้องเร่งปรับตัวเพื่อไม่ให้เสียโอกาสทางธุรกิจ และควรขยายช่องทางการจำหน่ายเพื่อรองรับลูกค้าที่หันมาซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น แม้ในอนาคตวิกฤตโควิด-19 จะผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม นอกจากนี้การชำระเงินแบบไร้สัมผัส (Contactless) ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการพิจารณาซื้อสินค้า ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นช่องทางออนไลน์หรือออฟไลน์ก็มีการเพิ่มช่องทางการชำระผ่านดิจิทัลเพย์เมนต์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อ ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคในยุคโควิด-19 จนนำไปสู่ภาวะปกติแบบใหม่ (New Normal) ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าหากผู้ประกอบการไม่เร่งปรับเกมธุรกิจ และนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการเพื่อตอบโจทย์วิถีชีวิตใหม่ของผู้บริโภคในยุคนี้ ตัวอย่างที่ริเริ่มนำหลักการมาประยุกต์ใช้ให้เป็นรูปธรรม ขอยกตัวอย่าง ที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าร่วมกับแพลตฟอร์มออนไลน์ Shopee จัดแคมเปญ “สุขใจซื้อของไทย” ส่งท้ายปี คัดสินค้าชุมชนคุณภาพดีจากทั่วประเทศกว่า 4,000 รายการมาให้เลือกซื้ออย่างจุใจ พร้อมมอบโค้ดส่วนลดพิเศษ เป็นของขวัญให้ประชาชน การจัดกิจกรรมในครั้งนี้เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เติบโตอย่างมีศักยภาพ ส่งเสริมและผลักดันสินค้าชุมชนเข้าสู่ช่องทางการตลาดออนไลน์หรืออีคอมเมิร์ซมากขึ้น โดยกรมฯ ได้ร่วมกับ Shopee ดำเนินการอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ MOU ร่วมกันเมื่อปี พ.ศ. 2562 ซึ่งแต่ละกิจกรรมที่ร่วมดำเนินการช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และมูลค่าทางการค้า พร้อมกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศให้

ขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยความเข้มแข็ง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งยกระดับผู้ประกอบการไทยให้สามารถแข่งขันได้ในยุคดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ เพิ่มรายได้ให้คนในท้องถิ่น รวมทั้ง ช่วยประชาชนประหยัดเงินในกระเป๋าและสามารถเลือกซื้อสินค้าชุมชนคุณภาพดีได้โดยตรง สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ประกอบกับยังช่วยให้ผู้ประกอบการชุมชนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในท้องถิ่นสามารถขยายช่องทางการจำหน่ายไปสู่ออนไลน์ได้ (https://www2.dbd.go.th/news_view.php?nid=469423299)

เงื่อนไขของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

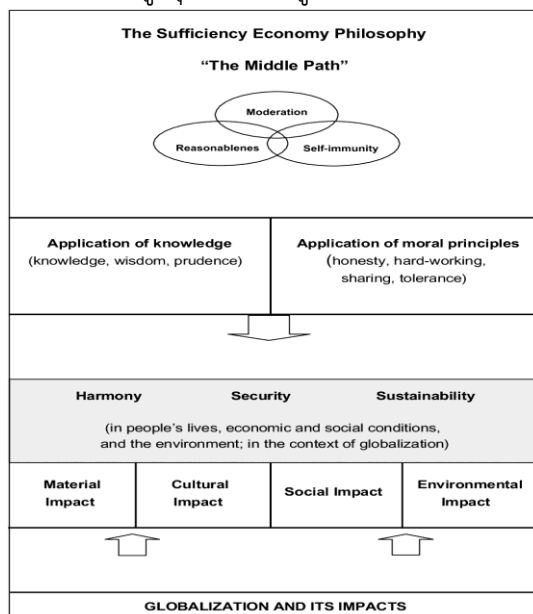
เมื่อกล่าวถึง 3 ห่วง อันได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีไปแล้ว อีกประการสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ 2 เงื่อนไขในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประการแรก ความรู้ และประการที่ 2 คุณธรรม เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียง เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องสร้างเสริมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม ความรู้ผิดชอบชั่วดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือมีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไหมโลก รู้จักการแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และในขั้นปฏิบัติ โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ต้องคำนึงถึง 4 มิติ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การใช้ชีวิตอย่างพอควร มีการคิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกัน ไม่เสี่ยงเกินไป มีการเผื่อทางเลือกไว้สำรอง

ด้านวัฒนธรรม รักและเห็นคุณค่า เอกลักษณ์ไทย ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่น ๆ มาปรับใช้อย่างเหมาะสม

ด้านสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้ค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด การฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

บทสรุป

เมื่อพิจารณาความสุขจากการซื้อของลดราคา รวมไปถึงจนถึงโรคที่มาจากพฤติกรรมการบริโภค ประกอบกับการพิจารณาหลักการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งที่ผู้คนพึงตระหนักคือ ความสุขจากการซื้อของลดราคาต้องมีความพอประมาณ มีเหตุผลในการจับจ่ายว่าของนั้นมีความจำเป็นหรือไม่ แยกแยะอารมณ์และเหตุผลให้ชัดเจนว่าสิ่งที่ซื้อนั้นเป็นความจำเป็น Need หรือความต้องการ Want หากผู้คนเสพความสุขจากการซื้อของลดราคามากเกินไปเท่ากับเป็นการเพิ่มรายจ่ายที่ไม่จำเป็น หากผู้คนใช้ชีวิตโดยขาดการคิดและวางแผนอย่างรอบคอบก่อให้เกิดความเสี่ยงจากการไม่มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ควรมีการเก็บออมเงินเพื่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ศึกษาหาความรู้เพื่อเตรียมเงินที่ต้องไปต่อยอดเพื่อให้มีเพิ่มมากขึ้น ไปจนถึงการเก็บเงินสำรองเผื่อฉุกเฉินในอนาคต อีกทั้งการรู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด หากมีการจับจ่ายซื้อของจำนวนมากเกินความจำเป็น ความต้องการซื้อของผู้บริโภค(Demand) กำลังซื้อจำนวนมากเหล่านี้ทำให้เกิดความต้องการขายของฝ่ายผู้ผลิต (Supply) ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นตามมา ส่งผลให้เกิดการสิ้นเปลืองพลังงาน สิ้นเปลืองทรัพยากร และก่อให้เกิดปัญหาขยะล้นบ้าน เมื่อจัดการยากก็จะส่งผลต่อสังคมส่วนรวมต่อไป

สำหรับโรค Shopaholic หากมีการรักษาที่ถูกต้อง มีการรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ รู้ถึงเหตุผลของการจับจ่าย นำไปสู่การจัดการภาวะอารมณ์ที่ดีขึ้นผู้ที่มีอาการของโรคนี้อาจดีขึ้นตามลำดับและสามารถหายขาดได้ อย่างไรก็ตามผู้บริโภคควรมีสติในการshoppingทุกครั้ง เลือกซื้อเฉพาะสิ่งของที่จำเป็นก็จะไม่ทำให้เกิดปัญหา คนเราสามารถมีความสุขกับการซื้อของลดราคาต่อไปเพื่อการลดรายจ่าย เพราะได้สินค้าที่จำเป็นต้องใช้ในราคาที่น่าพึงพอใจทำให้ตนเองเกิดความสุข และไม่ก่อทุกข์จากปัญหาใช้จ่ายเกินตัว ดังนั้นจะเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาทำความเข้าใจและเคารพอุปนิสัยพฤติกรรมส่วนบุคคลเฉพาะรายที่มีความแตกต่างกันอีกทั้งเปิดใจรับรู้ข้อมูลข้อดีที่จะเกิดขึ้นจากความสุขของการซื้อสินค้าลดราคา รวมถึงพิจารณาข้อเสียที่อาจเกิดขึ้นหากการซื้อนั้นมีมากจนเกินไป และหากมีการนำมาปรับใช้ร่วมกันกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะก่อประโยชน์อย่างยิ่ง ย่อมเป็นผลดีและมีความเหมาะสมสภาพการณ์ความเป็นไปวิถีสันติของพฤติกรรมผู้บริโภค

2. ควรมีการนำประโยชน์จากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อาทิ หน่วยงานหรือองค์กรของรัฐควรนำสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณภาพมาประยุกต์ในการส่งเสริมการขาย ควบคู่ไปกับการใช้หลักจิตวิทยา เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม เพื่อใช้การส่งเสริมการขายหรือการพัฒนาสินค้าชุมชนผ่านแพลตฟอร์มหรือวิธีการต่างๆ ให้เป็นไปตามบริบทสังคมและสอดคล้องกับพฤติกรรมการบริโภคของผู้คนในยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม

Nielsen. Coupons.com and Claremont Graduate University Study Reveals Coupons Make You Happier and More Relaxed Scientific Study Shows Coupons Can Help Take the Stress out of Holiday Shopping. Coupons.com Incorporated.

<https://www.businesswire.com/news/home/20121119005572/en/Coupons.com-and-Claremont-Graduate-University-Study-Reveals-Coupons-Make-You-Happier-and-More-Relaxed?fbclid=IwAR0ZNOjJRXBfwJVqjXDfjO6aoYRBBiT7fajVuRjn7bMsRyWaZYlIF8gLVKY> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2566)

เสียเงินแต่ก็โอเค การช้อปปิ้ง ดีต่อสุขภาพจิตอย่างไร.

<https://www.sanook.com/campus/1407508/> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2566)

Office of the Royal Development Projects Board (ORDPB), *the Philosophy of Sufficiency Economy*,

<https://www.rdpb.go.th/en/Sufficiency>

https://www2.dbd.go.th/news_view.php?nid=469423299

Mark Banschick, *The Shopaholic. When shopping becomes an illness.*

<https://www.psychologytoday.com/intl/blog/the-intelligent-divorce/201407/the-shopaholic?fbclid=IwAR11r0mSlrsnvxqeUtqEYhw1g8fgfzFoT3ZgMCiwXvQgljLxLkt9Ga2hJs>

The Development of Communication Approaches for Cannabis on Online Media

Jaruwan Chuenruetai

Faculty of Communication Arts (Communication),

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: s62584946010@ssru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the current state of online cannabis communication, 2) study the reliability of cannabis information through online media, 3) study the laws to cannabis, and 4) the development of communication approaches for cannabis and social responsibility of cannabis communications through social media. Key informants include cannabis experts. Cannabis use controller experts in law, mass media, and system administrators, totaling 10 people and 28 focus group participants. **Result:** 1) structured interview and 2) focus group. by using content analysis method. The results of the research revealed that 1) the current state of cannabis communication through online media. is a one-way medium Ministry of Public Health or Government agencies try to explain, but the distribution of information is not equal. People will remember liberal cannabis more than medical cannabis. It's also a political issue. and the law is not clear 2) The reliability of cannabis information via online media includes: (1) expertise in cannabis, (2) trustworthiness. The audience felt willingness, sincerity, friendliness, enthusiasm. and honesty (3) the source is not the one who knows Those prejudiced against cannabis may not be mature, disinterested, or may be politically involved (4) Cannabis proponents Department of Medical Sciences, specialists, physicians, and (5) presentation style Should be under Thai law 3) Current cannabis laws Narcotics Act (No. 7) for medical benefits and can be used to treat disease; and 4) Development of communication approaches for cannabis and social responsibility of cannabis communication through online media, including websites, Facebook, YouTube, Line, and TikTok. **Conclusion:** The Government agencies should issue policies and laws regarding cannabis that are clear, decisive, and cover all user groups. Including various processing

of cannabis for medical, commercial, consumption and presentation of cannabis information to the public.

Keywords: development, communication approaches for cannabis, online media

Introduction

Thailand strictly controls the cannabis plant in accordance with several drug laws. The Narcotics Act 1979 declares cannabis to be a category 5 narcotic. Thailand currently has no laws to control the use of cannabis. Until 2019 There was an amendment to the Narcotics Act 1979 by the Narcotics Act (No. 7) 2019 to allow the use of cannabis for research and development for medical benefits and can be used to treat diseases under the control of doctors and can be used to treat disease under the supervision and control of a doctor.

Unlocking medical cannabis has revealed a social phenomenon that offers cannabis information in different formats. Through social media such as “Revealing a warning to doctors about cannabis oil that it does not cure all diseases after using it, many people were admitted to the hospital.” (ThaiRath Online) “Cannabis can cure every disease. The growth of the cannabis trading business, cannabis oil, and various products about illegal cannabis.” (Worathanarat. T., 2020) “It was found that children were smoking cannabis twice as often. Doctors were concerned about the effects on both smokers and society. People were found to have died both directly and indirectly. Cannabis must be classified as a drug. Vacuum period with intensive legislative drafting like in a liberalized country.” (The Coverage) “Dr. Rawee promotes cannabis development policy. Declared ready to solve the problem of cannabis marketing to support the public create the economy” (Workpoint Today). However cannabis communication must be communicated correctly and clearly so as not to cause misunderstandings. which leads to tragedy or danger to consumers for any reason, including business reasons. or from ignorance Especially online communication is a serious concern for Thai teenagers. Because there are reports of high social media use among 13-24 year olds (Marketing Oops), they like to use real-time marketing with goals. and Tagage Group Build engagement and help stimulate purchasing decisions more easily, following the trend of Lazy Marketing. You don't have to go buy it yourself. You can order online 24 hours a day, with delivery service to your door. This makes it easy to access cannabis and not get caught. cause more problems It also found the use of drug marketing strategies on online media, giving away

prizes, and having interesting promotions. Promoting marketing to create participation between sellers and consumers, making recommendations, writing reviews or share the post on social. (Thaikla. K., 2020)

Therefore, the researcher is interested in studying : The Development Of Communication Approaches For Cannabis On Online Media because it is very important in the era of borderless communication by analyzing current cannabis communication through online media, Reliability of cannabis information via online media to development of communication approaches for cannabis and social responsibility of cannabis communication through online media.

Objectives

1. To study cannabis communication in current online media.
2. To study the reliability of cannabis information through online media.
3. To study the laws to cannabis.
4. To development of communication approaches for cannabis and social responsibility of cannabis communication through online media.

Research Question

1. How is cannabis currently communicated online?
2. How reliable is the cannabis information in online media?
3. What are the current cannabis laws?
4. What should be the guidelines for communicating cannabis and social responsibility of communicating cannabis through online media?

Literature Reviews and Research Frameworks

This research on The Development Of Communication Approaches For Cannabis On Online Media, the researcher reviewed relevant literature by studying various documents and research to use as a guideline for designing and creating a research concept. The details are in order as follows:

1 Literature Reviews

1.1 Cannabis

Cannabis is a plant in the genus Cannabis in the group Cannabaceae. There are 3 common species: sativa species (*Cannabis sativa*), indica species (*Cannabis indica*) and ruderalis species (*Cannabis ruderalis*). As for the word That Cannabis (*Cannabis*) is slang for using the flowers of the cannabis plant to smoke.

1.2 Cannabis Communication

After that, July 25, 2022, the Special Committee considered the draft Cannabis and Hemp Act 2022. There was an announcement from the Ministry of Public Health regarding controlled herbs (cannabis) 2022. People under 20 years of age cannot use and access cannabis and cannabis is a controlled herb Prevent misuse Conditions and criteria have been set to prevent youth under 20 years of age from using cannabis, and liquor control laws and tobacco control laws have been implemented. to be used with the draft Cannabis and Hemp Act, including the prohibition of advertising. Marketing or substances related to cannabis.

1.3 Communication concepts for cannabis development

Sustainable development is the expectation that every human being has access to a good quality of life. Taking into account the dimensions of comprehensive development from the economy, society, and environment. In addition, the development process must include both stakeholders and vulnerable groups in the process equally. Therefore, "cannabis communication" is an important process that is lacking. Can't go. That will help create a space for access to comprehensive cannabis information. Create awareness and understanding of people who are diverse. Including creating awareness about cannabis to bring all sectors together to drive further development. (SDG Insights, 2565)

1.4 Online communication about cannabis

Online communication is communication in which the messenger shares a message. which is in various forms to the receiver Through the online network, you can interact between the sender and the receiver. or the recipients themselves Those that are frequently used are Website, Facebook, YouTube, Line and TikTok.

1.5 Health communication concepts about cannabis

It is an operation for communication between receivers and messengers so that people can access health information easily and thoroughly. Knowledge is organized in a participatory way. Exchange your own knowledge and experiences with others. Health communication can save lives. Helps prevent disease outbreaks. Helps to improve the health service delivery system. Provide opportunities for society to participate in the health system and reduce the cost of health services (Lertbamrungchai K, 2022)

1.6 Theory of social responsibility regarding cannabis

Social Responsibility: The mass media must be socially responsible by reporting news and information. They must give importance and be responsible for the welfare of the people and society. They must present the truth of various events. that is in the public's interest, that is, journalists must have social responsibility Must adhere to principles and duty, accountability, obligation, truth and accuracy, fairness, balance, credibility, professionalism (Darasawat N, 2017)

1.7 Cannabis laws

Announcement of the Ministry of Public Health on criteria, methods and hygiene management of food distribution Ready-to-eat type of food in places selling food in 2022 is required to post a sign showing that it is a place that sells food that has cannabis or hemp as an ingredient in the food and that people under 20 years of age, pregnant women, and breastfeeding women should refrain from eating. If abnormal symptoms appear, you should stop eating immediately and if symptoms are severe, see a doctor. or if you feel drowsy, refrain from driving a vehicle or working with machinery. Punished according to Section 68 of the Public Health Act 1992, a fine not exceeding 50,000 baht.

Ministry of Education announcement Regarding guidelines regarding cannabis or hemp in educational institutions, government agencies or agencies under and under the supervision of the Ministry of Education, year 2022, dated July 4, 2022, prohibiting the use and sale of cannabis or hemp in educational institutions (Royal Gazette, Ministry announcement Education Department, July 4, 2022)

1.8 Related research

Asst. Prof. Dr. Pattaphong Kasetsoomboon (2019) has written training documents on medical cannabis. in the appropriate dosage of cannabis for treating disease It was found that research on the medicinal properties of cannabis in disease prevention is therefore of high importance. It will help improve the quality of life of the people. It is considered that the amendment of drug laws has opened a new era of medical cannabis in Thailand. Many parties must work together to create real knowledge in this matter in order for Thailand to be more self-reliant in health. and is the most beneficial to the patient

Lacas, et al (2015) Cannabis is used as a substitute for painkillers 80%, as a substitute for alcohol 52%, and as a substitute for other drugs 32%. Statistics from the US Centers for Disease Control (2010) report the causes of Deaths from addictive substances

or drugs found that the highest number of people died from cigarettes, 480,000 people, followed by alcohol, 25,692 people, drugs prescribed/not prescribed by a doctor, 16,195 people. As for cannabis, no death data was found.

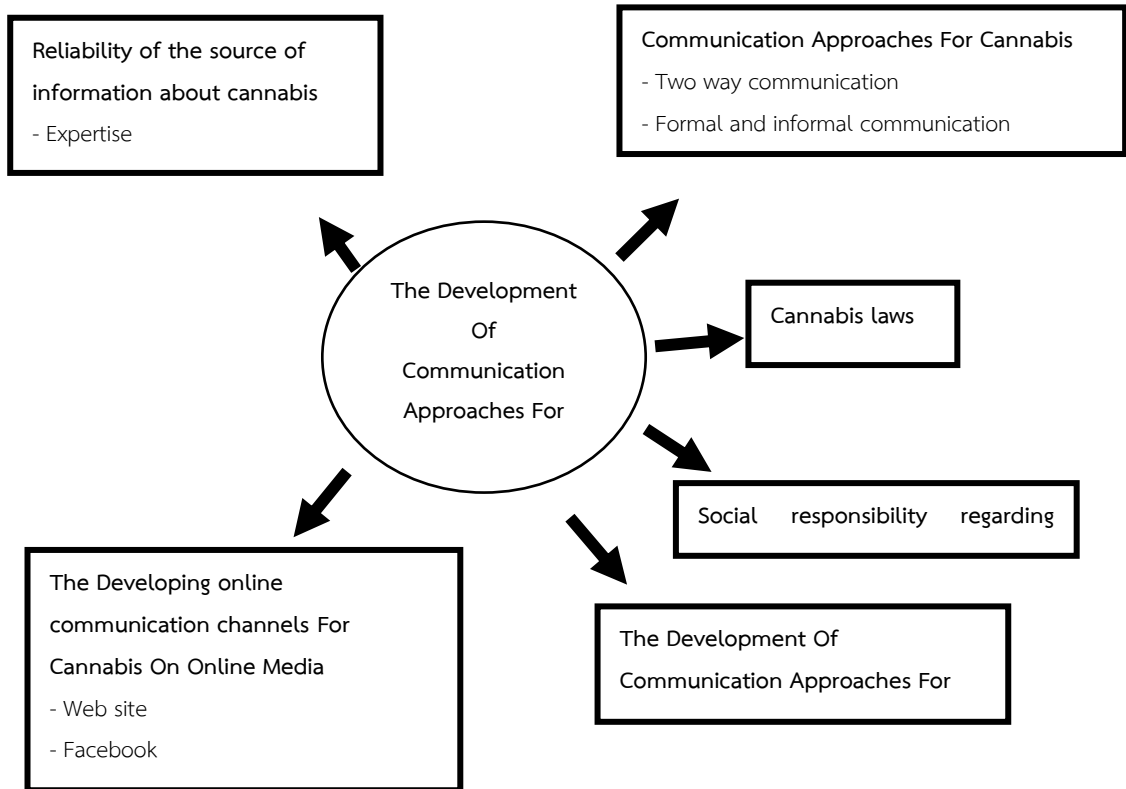
UNODC (2019) World Drug Report 2019 (World Drug Report 2019) of the Office of the Narcotics Control Board and According to the United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), cannabis is the most prevalent drug and continues to increase more than any other drug. The global population is between 119 - 224 million people, with users between 2.8 - 4.5 percent of the population aged 15 - 64 years. The areas with the highest prevalence include Oceania, North America, Europe, Africa and Asia, respectively.

Williams GC (2020) Study of more than 35,000 Grade 12 children in America found that children who did not use cannabis had significantly better scores or academic performance. As for children who use cannabis The more I started using it when I was younger. It was found that academic performance was poor. Lack of motivation to study Lack of goal setting in life and skipped school more than the non-user group, clearly as cannabis use affects children's learning and behavior

Cao Y (2020) Study the trading situation from the liberal cannabis policy They assessed the characteristics of 163 cannabis shops in California, USA, with 333 schools in the area near the shops. It was found that only 40 percent had security guards, 84 percent had no age restriction signs, and 28 percent were in violation. The law prohibits giving out product samples. And what is worrying is that 74 percent have product design. or advertisements that are interesting to children.

2. Research Frameworks

The research on “The Development Of Communication Approaches For Cannabis On Online Media” reviewed relevant literature to use as a guideline for designing and creating a research concept framework as follows.

Methodology

Key informants that are relevant to cannabis communication via online media include Key informants include cannabis experts. Cannabis use controller Experts in law, mass media, and system administrators, totaling 10 people and participants in focus group discussions, interested growers, extractors, cannabis producers, the general public and experienced users 28 people

The tools used in the research include: 1) Structured Interview to obtain comprehensive and in-depth information. The researcher used a structured interview (Structured Interview) which is characterized by open-ended questions to gain in-depth information that meets the research objectives and 2) a focus group discussion (Focus Group Discussion) to gain comprehensive information. side and profound From the discussion between the researcher and key informants. Using a focus group discussion that is consistent with the research objectives in order to obtain logical answers.

Data analysis

1. Secondary Data Collection: Data analysis from internet data collection related to cannabis communication. The researcher used the method of content analysis.

2. In-depth interview Analysis of data from in-depth interviews The researcher used content analysis methods. The researcher tried to preserve the original expressions of the key informants. Including adjusting to have clarity in communication. meaning and reduce redundant messages

3. Focus Group Discussion Analysis of data from focus groups consisting of conversation facilitators, note takers, and general assistants. and experts who participated in focus group discussions From discussions with groups on specific issues Emphasis on critical thinking that is consistent with the research objectives The researcher used a content analysis method in an attempt to preserve the original expressions

Research tools

The research on “The Development Of Communication Approaches For Cannabis On Online Media” There are details of the types of tools. Tool creation steps Tool quality inspection and characteristics of the tools as follows

Data analysis

1. Collection of secondary data (Secondary Data)

Analyzing data from collecting information on the internet related to cannabis communication, the researcher used content analysis methods from online communication channels.

2. In-depth Interview

Analysis of data from in-depth interviews The researcher used content analysis methods. The researcher tried to preserve the original expressions of the key informants. Including adjusting to have clarity in communication. meaning and reduce redundant messages

3. Focus Group Discussion

Data analysis from the focus group discussion consists of a moderator, a note taker, an assistant, and experts who participated in the focus group discussion. From the discussion with the group on specific issues Emphasis is placed on critical thinking that is consistent with research objectives. The researcher used the method of content analysis by trying to preserve the original expressions.

Human research ethics

The researcher has passed the examination in the training course. “Ethics in Human Research for Teachers and Researchers” between 5-6 February 2022. Online

training via ZOOM Meeting system for 12 hours from 6 February 2022 to 5 February 2024. Given on 6 February 2022.

Results

1. Current state of cannabis communication via online media It's mostly one-way communication. Ministry of Public Health Or government agencies provide cannabis information online. There are few information sources, channels, and the language used is difficult to understand. Unequal distribution of information There are political issues involved. People remember liberal cannabis more than medical cannabis. And the law should be clear before releasing cannabis freely to the public. The government sector has little or no comprehensive communication. It can be seen that controlling cannabis communication via online media is currently difficult to control. Anyone with access to social media can present information. Social trends are concerned that children, youth, and children will be drugged with cannabis. Most view cannabis as a drug. Modern doctors in Thailand try not to use it because they consider that the group of diseases that cannabis can treat have other medicines that can treat them. Some groups of people think that cannabis can cure cancer. In fact, this has only been studied in vitro for its use in controlling the growth of cancer cells in tissues. There has not yet been any research or human experimentation in Thailand. Meanwhile, cannabis is classified as a controlled herb. This has led to widespread applications for licenses to sell cannabis commercially. In the end, there was an arrest for the wrong purpose. Creates confusion for the public and legal practitioners. Because the initial policy was wrong. The communication thus went out incorrectly. As the saying goes "The first button was put on incorrectly. The next button is all wrong." It could be said that cannabis in Thailand is in a vacuum.

2. Reliability of cannabis information via online media

2.1 Expertise

Cannabis Expertise It should be a relevant government agency, such as the Ministry of Public Health and a university. The person presenting the information must be a knowledgeable person. A specialist in cannabis has come to present. or transfer of knowledge, such as medical specialists academic or researcher Department of Medical Sciences They must present cannabis information with willingness, sincerity, neutrality, complete in all aspects. In addition, they must have knowledge of the law. Cannabis plants, economy, cosmetics, food, industry, agriculture, including the context of people

of each age group in Thailand. For reliable and effective cannabis communication People become knowledgeable about cannabis.

2.2 Trustworthiness

Communicating cannabis through online media must focus on the reliability of the source (Source Credibility), which must have expertise (Expertise), a knowledgeable person with long experience. He is the person who conveys information about cannabis. Because it can build trust (Trustworthiness) is similar. Appeal to the people who receive the message to feel willingness, sincerity, friendliness, and enthusiasm. and honesty to those presenting cannabis information On the other hand, if people receive information from unreliable sources, it will result in misunderstanding, misuse, wrongful punishment, and negative effects on health. It can lead to damage to Thailand's structural systems.

3. Current laws in Thailand related to cannabis

Ministry of Public Health Announcement Regarding controlled herbs (cannabis) 2022, dated 23 November 2022, cannabis has been unlocked. Hemp has been removed from drugs for use in treating and caring for people's health at the household level and supporting it as an economic crop, but the production of extracts is still controlled to ensure quality. And there are measures to prevent it from being misused. The THC extract does not exceed 0.2 percent by weight. And the use of cannabis that is not a Schedule 5 drug into various products must comply with product laws.

4. The Development of communication approaches for cannabis and social responsibility of cannabis communication via online media

4.1 The Development of communication approaches for cannabis : Divided into communication directions Forms and symbols used in communication

1) Two-way communication Allows the receiver to send information in response to the sender. You can ask questions or concerns and exchange opinions with each other. Interacting with each other It also creates a clear understanding of the sender and receiver of cannabis substances, such as communication between members on the page. Facebook cannabis collide with witches cannabis

2) Formal and informal Communication : Cannabis communication will be more effective if both formal communication and informal communication are used together, choosing to be appropriate for the target group, such as conversations between interested groups. Cannabis users pass Online media of the Cannabis Facebook page

3) Verbal style Communicating cannabis through online media Emphasis on verbal or verbal communication (Verbal Communication) for the effectiveness of the cannabis information being sent out. The government or those responsible for communicating cannabis information must prepare cannabis information through online media. Through channels that are currently popular, all 5 types include Web site, Facebook, You tube, Line and TikTok

4.2 Development of communication guidelines regarding cannabis in 4 areas

1) Sender (S - Sender, Source) Presenting cannabis information through online media should have a reliable source, such as a government agency. Related include the Ministry of Public Health. Department of Medical Sciences, University. Cannabis messenger You must always develop yourself. Use two-way communication skills Know how to choose messages, channels, and methods to present and communicate to cause the receiver to respond. Because the response indicates interest in the information sent.

2) The development of cannabis (M - Massage) should be presented according to the law. and in accordance with the channel or platform policy Medical cannabis information must clearly state the properties, benefits, and harms, without creating conflict. Not politically inclined Present the facts honestly without guidance Including the choice of words, it must be in language that is easy to understand, have images and sounds, use mixed media to create interest, and analyze the age range of the target group for reliable cannabis communication. effective2

Communicating cannabis for health : Communicate real information Don't exaggerate the benefits. Reference information Reliable research Use expert presenters There is evidence to confirm. Adhere to the law

3) Channel (C – Chanel) presenting cannabis information through online channels. May be presented as an article Short video clips, infographics, reviews. There must be a plan to analyze each type of channel or platform to suit the target group. respond to the desired purpose and must use proactive strategies such as advertising on online media

4) Receiver : You must study information from many places. The source is processed and put together.

4.3 Social responsibility regarding cannabis : Government agencies, universities, and education related agencies The Ministry of Public Health serves as the primary source of information on cannabis. In the case of being a doctor, teacher, expert, academic, as

well as the public who performs communication duties, they must have knowledge. and under the law There is a database from reliable sources. Should adhere to ethical principles in presenting cannabis information. If any wrongdoing is committed to be in accordance with the law

Discussion

1. Current state of cannabis communication via online media Communicating cannabis through online media It is a one-way communication rather than a two-way communication. Ministry of Public Health Or government agencies provide cannabis information online. There are few information sources, channels, and the language used is difficult to understand. Unequal distribution of information There are political issues involved. People remember liberal cannabis more than medical cannabis. And the law should be clear before releasing cannabis freely to the public. The government sector has little or no comprehensive communication. It can be seen that controlling cannabis communication via online media is currently difficult to control. Anyone with access to social media can present information. Promoting cannabis policy in Thai society found that 1) Policy promoting the cultivation and use of cannabis There must be a clear, decisive and comprehensive integration to be carried out in all departments dealing with cannabis products. Cannabis products must only come from cultivation locations that have been approved by government agencies. 2) Patterns of cannabis use that affect modern cannabis promotion policies. Cannabis products and properties have many medical uses to enhance the quality of life of patients in the treatment of disease. And in the future there will be the development of cannabis products to be modern and easy to use and 3) policy guidelines for unlocking cannabis and leading to investment in commercial cannabis cultivation and pushing cannabis into an economic crop that can provide Benefits to all stakeholders in the supply chain Methods and guidelines for preventing corruption should be established as a policy. for sustainable control and prevention (Chatchanayaphat. C.)

2. Reliability of cannabis information via online media, including 2.1 Cannabis expertise Must be a person with specific knowledge about cannabis to present. or transfer knowledge You must know about cannabis, the law, and the context of people in Thailand. 2.2 Trustworthiness Communicating cannabis via online media must focus on the reliability of the source (Source Credibility), which has two factors: (1) Expertise, which is a characteristic of the cannabis source that comes from knowledge and (2)

Trustworthiness (Trustworthiness) is the characteristic of the cannabis source that has been shown to the receiver to feel willingness, sincerity, friendliness, and enthusiasm. and honesty in

3. Current laws related to cannabis Ministry of Public Health Announcement 2022 uses cannabis to treat and care for people's health at the household level and supports it as an economic crop, but still controls the production of extracts to ensure quality. And there are measures to prevent it from being misused. The THC extract does not exceed 0.2 percent by weight.

4. The Development of communication approaches for cannabis and social responsibility of cannabis communication via online media Including Web site, Facebook, YouTube, Line and TikTok. Which are all communications in the globalized information society that are fast and can expand the network. widely However, Online media even with Mr. Anan But there is a terrible penalty. Especially communicating information about products that are at risk with drugs like cannabis. (Worathanarat. T.)

Conclusions

1. Sample sample interviews were obtained from 1) Key informants selected from those with expertise and involvement in cannabis, consisting of 5 professional fields: cannabis experts. Cannabis use controller Experts in law, mass media, and system administrators, totaling 10 people and participants in focus group discussions, interested growers, extractors, cannabis producers, the general public and 2) experienced users 28 people. Everyone must be of age. 20 years and over, living in Bangkok and surrounding areas. The focus group is divided into 7 people, 4 groups, with the first 2 groups consisting of participants in focus group discussions, interested growers, extractors, cannabis producers, and the latter 2 groups consisting of the general public and experienced users.

2. This research is qualitative research. Variables obtained from a review of related literature include:

Initial variable	Dependent variable
Reliability of the substance source	Expertise, trustworthiness
Communication guidelines	Communication style, Communication type, Symbols in communication
Thai law	Constitution, Act, Ministry announcement, Royal decree, Regulations
Social responsibility	Legal, moral, political, Social

Development Of Communication Approaches Sender S, Message M, Channel C, Receiver R

Development of communication channels Web site, Facebook, You tube, Line and TikTok

The government should issue clear, decisive policies and laws on cannabis that cover the user group. Including the various processing of cannabis, both for medical, commercial, use and public presentation channels. This research will add quantitative data later for further completeness.

References

Thaikla. K. 2020. **Marketing and offenses related to narcotics on the internet in 2020.**

Institute of Health Sciences Research Chiang Mai University

Worathanarat. T. 2020. **Medical policy case studies: situations, impacts, approaches**

Management and policy recommendations for Thailand. Faculty of Medicine Bangkok. Chulalongkorn University

Chatchanayaphat. C. 2022. **Study on cannabis policy promotion in Thai society.**

[Online] Available

[HTTP://faceblog.in.th/2010/10/ facebook-group-people/](http://faceblog.in.th/2010/10/facebook-group-people/). (Retrieved August 2, 2022)

Marketing Oops. 2022. **Real-time marketing with goals following the trend of Lazy**

Marketing. [Online] Available

[HTTP ://www.facebook. com/Marketing Oopsdotcom](http://www.facebook.com/MarketingOopsdotcom). (Retrieved August 2, 2022)

ThaiRath Online. 2019. **Cannabis oil drips under the tongue and smokes.** [Online] Available

[HTTP://www. thairath.co.th/news/local/Bangkok/ 1575650](http://www.thairath.co.th/news/local/Bangkok/1575650). (Retrieved May 25, 2019)

The Coverage. 2022. **Youth smoking cannabis was found to be 2 times higher.** [Online]

Available

[HTTP://www.thecoverage.info/news /content/3815](http://www.thecoverage.info/news/content/3815) (Retrieved July 29, 2022)

Worathanarat. T. 2020. **Summary of cannabis research in early 2020. Research in**

Mathayom 6 children. [Online] Available

[HTTP ://www. hfocus. org /content/2019/12/18220](http://www.hfocus.org/content/2019/12/18220). (Retrieved March 21)

Workpoint Today. 2023. **Dr. Rawee Choocannabis development policy Declares he is**

ready to solve the cannabis marketing problem to support people and build the economy. . [Online] Available [HTTP ://workpointtoday. com/news-315/](http://workpointtoday.com/news-315/)

(Retrieved April 8, 2023)

Leadership of Administrators in Xianqiao School under Guangdong Province

¹Chen Yuchen, ²Tarinee Kittikanjanasophon, ³Ariya Phuvakeereevivat,
⁴Somying Chantaruthai, ⁵Vorachai Vipooouparakhot
^{1,2,3,4,5}Leadership in Educational Administration, Education Faculty,
Bangkokthonburi University
¹Corresponding author, e-mail: tarinee.kit@bkkthon.ac.th

Abstract

The research objective were: (1) to study the leadership of administrators in Xianqiao School under Guangdong Province; and (2) to compare the leadership of Xianqiao school under Guangdong Province, according to teachers assessment, classified by education level and work experience.

The research was a survey research. The population was 198 teachers in Pingshan Foreign Language Wenyuan School, Guangdong Province. Sample size was determined by Krejcie and Morgan's table and obtained via simple random sampling methods, with a total of 108 teachers. The research method had 4 steps: (1) study related documents, concepts, theories, and related research, (2) create research instruments, (3) collect data, and (4) analyze the data. The instruments used for data collection were a 5-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, mean, Standard Deviation, and t-test.

The results were found that: (1) the leadership of administrators in Xianqiao School under Guangdong Province.. Overall was at high level; and (2) comparison of the leadership of Xianqiao school under Guangdong Province, according to teachers assessment, classified by education level and work experience. Overall were not different.

Keywords: Leadership, Administrators, Xianqiao School, Guangdong Province

Background and significance of research

Due to the needs of social practice and the results of theoretical development, educational leadership came into being. It mainly plays an advantage in two aspects: on the one hand, it can improve the practice of educational leadership; on the other hand,

it will promote the perfection and development of related leadership science. The biggest difference between management and leadership is that management is about doing things right, while leadership is about doing the right things. The consciousness and ability of "doing the right thing" emphasized in educational leadership is what is urgently needed in our educational practice at present.

Educational management leadership plays an important role in all aspects of schools, with the roles for Educational leadership plays a role in the construction of teaching staff. It can optimize the organizational construction of schools and realize the unity of education management and teaching quality. Secondly, it can help schools to effectively motivate teachers' enthusiasm and creativity, so as to improve the teaching level and education quality. In addition, education leaders should also have the spirit of self-reflection and continuous learning, actively explore educational reform and innovation, and promote the scientific, standardization and institutionalization of the internal management of educational institutions, and students, In-depth understanding of the students' psychological and behavioral characteristics, Developing a targeted education action plan, Improve students' self-management and self-development ability (Chen, C., 2016). The impact of benevolent leadership on employee innovation performance. The leadership in the construction of school culture can help schools to create a distinctive and charming cultural atmosphere, Enlighten the students' cultural accomplishment and aesthetic taste, Help pass on s traditional culture and values, To excavate the deep connotation and value of school culture, Promote the innovation and development of school culture construction, Education administrators should also strengthen teachers' professional skills and professional ethics training, Provide a solid backing for the construction of school culture and promote the leapfrog development and comprehensive promotion of education development.(Zhang Ming, 2018) "Transformational Leadership Practice of Chinese Education Leaders Education leaders should also pay attention to cultural exchange and sharing, strengthen cooperation and exchanges in the internationalization and regionalization of education, and promote educational development and cultural exchange in the context of globalization.

The context area studied in this paper was Xianqiao School in Guangdong Province. Xianqiao School was a private school with a nine-year systems, with relatively young school. The purpose of the school was to adopt a refined management model, adopt personalized education and innovative teaching methods, cultivate students' self-

management ability, and use all educational resources to improve students' performance. In the classroom, abandon the previous teaching mode of "full classroom", adopt efficient classroom, students learn independently, and give full play to the main role of students. Let students learn the ability of self-management in life, and pay more attention to cultivating students' independent learning ability and forming independent habits in peacetime. Under the guidance of the school leaders' school philosophy, the school made progress step by step. At the beginning, the school's performance ranked among the top in the local high school entrance examination. However, in the later school operation process, the school's performance and the quality of teachers declined. The available evidence is examined and made available to educators, policymakers, and all citizens interested in building successful schools. The Wallis Foundation commissioned the project to publish such papers, and the influence of school administrators had become more and more powerful in the face of increasingly urgent student learning needs.

So that, they created an atmosphere of enthusiasm and dedication among educators, for example, A comprehensive study conducted by Leithwood and Jantzi (2005) highlights the positive effects of transformational leadership behaviors. The stimulation of potential in a motivating manner significantly improves teacher job satisfaction and performance. When teachers feel motivated and supported by leaders, they tend to be more motivated, engaged, and effective in fulfilling their responsibilities, enhancing their own teaching abilities and delivering better learning outcomes for their students.

Research Question

1. What are the main leadership of administrators in Xianqiao School under Guangdong Province ?
2. What are the comparison of leadership-administrators in Xianqiao School under Guangdong Province.

Research Objectives

1. To study the leadership of administrators in Xianqiao School under Guangdong Province.
2. To compare the leadership of Xianqiao school under Guangdong Province, according to teachers assessment, classified by education level and work experience.

Research Hypothesis

1. Teachers with different education level, assessed the leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province were different.

2. Teachers with different work experience, assessed the leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province were different.

Research Scope

Scope of Content to Study

This study focuses on Xianqiao School's leadership practices over the past five years (2018-2023) to ensure relevance and timeliness. The specific research scope was as: Xianqiao school's leadership in educational leadership, Teacher performance or communicate, School culture with clear convey and Innovation

Scope of Population/Sample

Population: The teachers who work in Xianqiao school under Guangdong Province. Total of 149 people.

Sample: teachers in Xianqiao school under Guangdong Province. Determined sample size as Krejcie and Morgan table with simple random sampling technique, total of 108 people.

Research Framework: The research framework was shown in figure 1.1

Figure 1.1 Research Framework

Independent Variable	Dependent Variable
Personal information: 1. Education level - Bachelor Degree - Higher than Bachelor degree 2. Working experience - Less than 5 years - 5 years and more than	The leadership of administrators in Xianqiao School under Guangdong Province: 1. leadership 2. communicate 3. Clear convey 4. Innovation breakthrough

---

Expected Benefits

1. This study is expected to provide effective educational leadership practice insights for Xianqiao School in Guangdong Province and contribute to the existing management knowledge system.

2. The research results can provide data on the leadership development plans of school managers to improve school culture and teacher morale.

3. This research helps to improve the school students' core literacy and test scores

Research Design

This research was a survey design. The research procedure consisted of 4 steps; (1) to study literature and related research; (2) creation of research instrument; (3) data collection; and (4) data analysis.

Population and Sample

The population was 149 teachers who work in Xianqiao School under Guangdong Province. The sample was 108 teachers in Xianqiao school under Guangdong Province. Determined sample size as Krejcie and Morgan's table with simple random sampling technique.

Research Instrument

The instruments used in this research were a 5-point rating scale questionnaire. Created by the researcher prepared from the conceptual framework studied, Research collected, and related research. The researcher has divided the instruments to 2 parts as part 1: The questionnaire about the general information of the respondents is in the form of a checklist survey asking about education level and work experience. And part 2: The Leadership of Administrators surveys, with the total number of questions in 4 aspects as: leadership, communicate, clear convey, and innovation breakthrough with a 5-point rating scale questionnaire (Likert, 1967)

Development Instruments

The research instruments were efficient and consistent with the conceptual framework of the research, the researcher has created an instrument for data collection as: (1) Study the details of how to create from the concept. Theories and research papers related to the relationship between Encourage and support study documents, rules, forms, and methods for constructing a questionnaire-type instrument. (2) Take the questionnaire that was created successfully. To propose the advisors to make sure the

accuracy is more appropriate. (3) Revised questionnaire by presented to 3 experts. Consider checking the content validity by using the consistency index between the questions in the questionnaire as: +1 = Make sure the question is consistent with the definition of the given term, 0 = Not sure if the question matches the definition of the given, and -1 = The question does not correspond to the given definition. (4) Record each item, combine the views of the three experts individually and replace them with the IOC (Objective Consistency Index) formula. If the questionnaire is between 0.67-1.00 (Whalley, M, 2014: 106), it is considered that the quality of the instruments can be achieved. It can be used to collect data, but if the consistency index was less than 0.60, the question must be revised to make it more complete.(5) The instrument was try-out on a non-sample of 30 people to determine the reliability using Cronbach's alpha coefficient formula (Cronbach, 1990) using a packaged program which must have a level of .70 or higher. The whole questionnaire of this research had a certainty and the confidence value of 0.89 with the considered.

Data Collections

In conducting research data collection, the researcher proceeded in the following steps: (1) researcher requested a letter to collect data from the Faculty of Education at Bangkokthonburi University. To make a letter to the director of education in the Xianqiao school for permission to collect data with the sample. (2) researcher sent the questionnaires to the samples and (3) check the completeness of and collected questionnaire star and used it to next collect research data.

Data Analysis: The returned questionnaires were organized and analyzed with a computer program for further statistical calculations. Analyze the personal data by using the frequency and percentage for education level, and work experience. The analytical results presented in the form of tables, and the statistics used for leadership of administrators in Xianqiao school were analyzed by mean and Standard Deviation and presented to interpret the criterion score (Best, 1997) as follows:

- 4.51-5.00 means administrators' leadership were at the highest level
- 3.51-4.50 means administrators' leadership were at high level
- 2.51-3.50 means administrators' leadership were at moderate level
- 1.51-2.50 means administrators' leadership were at low level
- 1.00-1.50 means administrators' leadership were at the lowest level

Statistics used to analyze data:

(1) The first part was analysis with frequency and percentage; (2) The second part was analysis with mean and Standard Deviation; and the comparison of the leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province, according to teachers' assessment with t-test.

Data Analysis Results:

1. The results of the data analysis of the 1 st objective: leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province as shown in table 1

Table 1: The mean, Standard Deviation and level of leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province. In overall and aspects.

Leadership of Administrators	$\bar{X}$	S.D.	Level
1. Leadership	4.45	0.69	High
2. Communicate	3.92	0.59	high
3. Clear convey	3.89	0.61	high
4. Innovation breakthrough	4.35	0.53	high
Total	4.15	0.57	high

From Table 1: was found that the leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province, overall and aspects were at high level ($\bar{X} = 4.15$). Considering each aspect by arranged in descending order as, Leadership, Innovation breakthrough, Communicate, and Clear convey.

2. The results of the data analysis of the 2nd objective: comparison of the leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province, according to the teachers ' assessment, classified by education level and work experience, overall were not different.

Discussion

Based on the research objectives, the discussion will be presented as follows: (1) Discussion about major findings of objective 1: the leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province, overall and aspects were at high level ($\bar{X} = 4.15$). Considering each aspect by arranged in descending order as, Leadership, Innovation breakthrough, Communicate, and Clear convey was the lowest. In order to be better

improve the administration skills of administrators, the main survey results were disclosed because the management problems found in Xianqiao school was consistent with other research results. The results of independent research could be discussed on the basis of assumptions and according to the classified by teachers' education level and work experience, the leadership of administrators were found, overall and aspect at high level, the consistent with the research of Sandeep K. Krishnan (2013: summary page).

(2) Discussion about major findings of objective 2: comparison of the leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Provinc, classify by education level and work experience found that teachers with different educational level and different work experience, overall were not different of administrators' leadership. The reason for disclosing the main findings was that through the comparison of the research, consistent with the research of other excellent universities. It was in accordance with Sandeep K. Krishnan (2013) the administration of innovation breakthrough aspects related to strategy, career planning and development, outcomes management. And also according to Louron Pratt (2019) refers to leadership in the 21st century requires adaptability and awareness to be effective and positive for people. Transformational administration is an important role for any business today. And administrator play an important role in this era of growth. Being able to adapt is important. Leaders who continue to operate with traditional models may see negative reactions from doing so, and a super-focused attitude to surpass their competitors. Both start ups and multinationals credit successful management for the performance teams with cultivating better profitability, improved company culture, and increased productivity. The performance teams are made up of people assigned to independent tasks, but these tasks should be not worked interdependent. Each project relies on clear convey, well communication will to be succeed.

Recommendations

Based on the research objectives, the discussion about major findings will be presented as follows: 1) the leadership of administrators in Xianqiao school under Guangdong Province, overall and aspects were at high level. In order to better improve the management skills of administrators, the main survey results are disclosed because the management problems found in school. The results of research could be discussed on the basis of assumptions. and according to the work efficiency of educational managements. 2) This research, teachers with different educational level and different

work experience, come to recognize overall were not different. The reason for disclosing the main findings was that through the comparison of the research found that the consistent with the research of other excellent universities. It is worth learning from and the leadership and innovation management integrates aspects related to strategy, planning, managition and build a strong employer brand. And according to administrators' leadership were combine strengths, skills, and a super-focused attitude to surpass their competitors. Both start ups and multinationals successful management of the teams with cultivating better profitability, but these tasks were not interdependent. Each project relies on shared goals, transparent communication for the best succeed in Guangdong Province. The reason for the main findings that through the guideline of the research, it was found that schools under Guangdong Province consistent with the other research was worth learning.

And also this research finding was in accordance with Chen, C. (2016). The impact of leadership on employee innovation performance, An excellent style of study was the basis for promoting and improving various tasks in colleges and universities, an important embodiment of the quality of education and teaching, and an important guarantee for the cultivation of qualified talents. In recent years, under the background of the popularization of higher education, the seriousness of Internet addiction, and the severe employment situation, the teaching and education philosophy and management service level of the full-time teachers and counselors have not been improved to an ideal level. The administrators should had high-performance working could involve the two 'ideal type' approaches to HRM (Guest, 2007: 31) the 'high-commitment' model – 'a move from external control through management systems, technology and supervision to the self-control by workers or teams of workers, because of their commitment to the organization, would exercise responsible autonomy and control in the interests of the organization'. The emphasis was on intrinsic control and intrinsic rewards. And the 'performance management model' in which management retains much of the control – 'the focus is on the adoption of practices designed to maximize high-performance by ensuring high levels of competence and motivation. The emphasis was on external control and extrinsic rewards which according to Kimberlee Meier (2021) studied the High-performance teams combine strengths.

Proposals for next research

1) Should study about the leadership towards satisfaction, happiness and work engagement. There were the main factors affecting the work performance of organization, so we must try to improve the satisfaction, happiness and work engagement.

2) Should study the attention to improving administration with working conditions, and create fairness. For this reason, we should formulate a career development plan in line with the good characteristics of their positions, and at the same time strengthen communication and exchanges between administrators or the superiors and teachers.

3) The administrators should emphasize the important role in the development of organization and its efficiency directly affects the speed of development. However, the low efficiency of administrative management which caused by many reasons. In the data of age, education level, they should use advanced innovation technology to establish a scientific system, and collect evidence to change the realizes with the high quality and high efficiency of the administrative work.

Bibliography

Anna S. Mueller, Bradley D. Olsen, and Adam Gamoran (2017) **The Influence of School Leadership on Classroom Participation**. People's Education Press

Chen, C. (2016). **The impact of benevolent leadership on employee innovation performance and its mechanism research**. Master's thesis, University of Science and Technology of China.

Cohen & Uphoff. (1980). **Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Throug**. World Development.

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing** (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Cai Yonghong, Huang Tianyuan (2013). The Origin, Problems, and Development Trends of Teacher Evaluation Research [J] Journal of Beijing University, Social Sciences Edition), 2013 (1)

Dan Zengquza (2013). **Strategies for Class Management of Middle School Class Teachers** [J]. New Curriculum (F), 2013, 02: 182

Duenden S. et al. (2015). **Participation in work of personnel**. Bangkok: Ramkhamhaeng University.

- Feng Zhongliang, Wu Xinchun (2012). **Educational Psychology** [M]. People's Education Press.
- Fornaroff, A. (1980). **Community Involvement in Health System for Primary Health Care**. Geneva: World Health Organization.
- Gu Mingyuan and Meng Fanhua (2011). **New Concepts of International Education**" Henan Publishing House.
- Han Kaixiang (2013). **Problems and Countermeasures in the Management of Middle School Class Teachers**, Exam Weekly, 2013:190-191
- Indrasak, S. (2018). **A presentation of the participatory management model of the school**. Promote health. Thesis for Ed.D. (Educational Administration). Ayutthaya: Graduate School, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
- John White (2007). **Discussing the Purpose of Education**, Education Science Press.
- Louron Pratt (2019). **Research on the Problems and Countermeasures of Teacher Performance Evaluation in Higher Vocational Colleges**. *Shanxi Youth* (24), 108-110. doi:CNKI:SUN: SXQS.0.2022-24-036.
- Li Junying (2008). **Life requires good professional ethics** [J] Yellow River, Loess, Yellow People Press. 2008, (01)
- Liu Jie (2012). **Specialization: Challenging Teachers in the 21st Century**, Education. Science Press.
- Li Jiahou (2014). **Education Narrative in the Information Age and Awakening of Teacher's Subjective Consciousness** [J], "China's Audiovisual Education", Issue 10, 2014
- Li Wen (2020) **Cultural Factors in Chinese Education Leadership: The Influence of Confucian Values**. New York: Harper Collins Publish.
- SaShkin, M. (1982). Participative management is an ethical imperative. **Organization Dynamics**, 12(4), 5-22
- Sandeep K. Krishnan (2013) **The 7 elements of effective performance management for Leadership**. New York, Mc Graw-hill.
- Shadid, W, wil P., and others. (1982). **Access and Participation A Theoretical Approach in Participation of the Poor in Development**. New York, Mc Graw-hill.
- Siritharungsi, P. (2015). **The core of educational management, participatory education project series: The following for the following health conditions**. Bangkok: DPU University of Business Bandit.

Shi Liangfang and Cui Yunguo (2017). "**Teaching Theory - Principles, Strategies, and Research of Classroom Teaching**", East China University Press.

Swansburg, R. C. (1996). **Management and leadership for nurse managers**. (2 th ed.). Boston: Jones and Bartlett.

Whalley, M. (2014) **Management in Early Childhood Setting**, Sage, London.

White. (1999). **An Investigation of Gender and Grade-level Differences in Mutation**. Dissertation Abstract international. (1896-A.)

Xu Yaqiong, Guoqing (2009) **The Research in Vocational Education** [J] Vocational Education Forum, 2009, (21)

Zankov, Du Diankun (2018).**Conversation with Teachers**,Education Science Press Zhang Ming (2018) **Transformational Leadership Practice of Chinese Professional Literacy:Urgent Field of Curriculum Education**.Guangdong, China.

Buddhist Chanting: Essence and Benefit Perspectives

Chatreudee Wilkie

E-mail: chatreudee.wilkie@gmail.com

Abstract

The objectives of this article are to study and analyze the essence and benefits of Buddhist chanting, and techniques of chanting. The Buddhist chanting has been performed since the time of Buddha. The benefits of chanting can be summarized as follows: 1) to preserve and transfer the Buddha's teachings and monastic codes to the next generation 2) to show regular respect to the Triple Gems 3) to alleviate physical or emotional suffering 4) to secure psychological encouragement. 5) Chanting is one of five ways to Awakening. Chanting fits into Threefold Training perfectly as both are ways to Enlightenment. There are some external and internal techniques that can help develop better chanting results.

Introduction

Buddhists have been chanting since the time of Buddha. At that point, chanting together amongst the Sangha was the most efficient way to memorize correctly the monastic codes as suggested by the Buddha (Vin. (Thai) 4/149/168). After the first communal recitations led by Venerable Mahākassapa at Rājagaha, chanting both teachings and monastic codes have been performed although almost 2600 years up to now. (Damrong Rajanubhab, 2000, p. 3) These days in Thailand, where Theravada Buddhism is the main religion, monks are obliged to chant at their temples regularly. Most Buddhists students are asked to chant at school daily, and some lay devotees chant at home or temples. The difference is that the majority of present day Buddhists have not accomplished Pali language training like those in earlier times, and hence, do not understand the meaning of the chants clearly. Moreover, in this digital age, there are tools and devices that can seamlessly collect the Buddha's teachings and monastic codes together and memorization is no longer required. However, chanting has become a way of Buddhist life, following the older generation, knowing that it is a wholesome ritual to

perform, while its real and supreme benefits may be forgotten or not clarified. Hence, the objectives of this article are to study and analyze the essence and benefits of Buddhist chanting, and chanting techniques. The methodology is to study from the Tipitaka and other relevant secondary sources such as texts and research papers.

The Benefits of Buddhist Chanting

From the Cambridge dictionary (2023), to chant means to repeat or sing a word or phrase continuously. Sujib Punyanubhab has indicated that the chants are mostly from the Buddha's teachings which aim to help people develop the right ways of living. (Sujib Punyanubhab, 2554, p. 4). From the Tipitaka and other relevant texts, the essence and benefits of chanting in Buddhism are compiled and categorized as follows:

1) Chanting is a way to preserve the Buddha's teaching and to transfer knowledge to the next generation. In the Buddha's time, there were no books or stationery to keep all the teachings in one place to hand down to the next disciples. Hence, cleverly, the Sangha chanted all the teachings together regularly in order to memorize them, which was how the new disciples learnt from the experienced ones. The content of the chanting is, in fact, the teaching of the Buddha or so called Dhamma or Sutta. (Damrong Rajanubhab, 2000, p. 3)

2) Chanting is a way to show respect and gratitude to Buddha, Dhamma, and Sangha, the Triple Gems. The Buddha is the perfectly enlightened one who discovered the nature of human life and was very kind to share it with all beings. The ritual is, in a way, a symbol of visiting the Buddha during the Buddha's lifetime to pay respect to him, to receive his teaching, and to practice it in daily life. The Dhamma is the Buddha's teaching which has been the Buddhist's Teacher after the passing of the Buddha, and the Sangha are monks who have attained one of the four levels of awakening (stream-entry, once-returner, non-returner, arahant) and are called "Ariya" monks. These three jewels are the heart of Buddhism.

3) Chanting is a way to alleviate physical or emotional suffering. Suitable Buddha's teaching chanted by appropriate people can heal bad situations. This could be traced from a few Suttas. For example:

3.1 From the Gems discourse or Ratana Sutta (Kh. (Thai) 25/7/4-7), at one time there was famine, starvation, and sickness in Vaisali town, plus an invasion of some non-human beings. The Buddha asked Venerable Ananda to walk around town chanting the Gems discourse, in which content was to honor the preciousness of the Buddha, Dhamma

and Sangha and to share the loving kindness for all beings (non-human included) and wish them to be safe and happy. From the power of the triple gems, Vaisali sprouted back to normal and that chanting has gained in popularity since then.

3.2 At one time, a group of 500 monks were frightened by the earth devas in the forest where the Buddha had sent them to meditate. When the monks sought the Buddha's advice in dealing with the situation, the Buddha taught the monks the *Karaṇīyamettā Sutta* as a cure to overcome their fear. The monks recited the sutta and radiated loving-kindness. Their unconditional good-will placated the earth devas to be at ease and stay in harmony with the monks. (Kh. (Thai) 25/10/11-12).

3.3 Occasions when the Buddha's senior disciples, Mahakassapa and Mahamoggallana were down with serious sickness at different times, the Buddha recited the *Bojjhanga 7 Sutta* (S.V (Thai) 19/415-419/ 106-107, 19/421-424/ 107-108), about the Seven Awakening Factors, which were mindfulness, investigation of principles, energy, rapture, tranquility, concentration, and equanimity. When developed and cultivated, they led to direct knowledge, to awakening, and to extinguishment. Mahakassapa and Mahamoggallana became heartfelt, and recovered from their illnesses.

3.4 At one time, when the Buddha was staying near *Rājagaha*, he himself was gravely ill. He asked Mahacunda, who went up to see him, to express his understanding of the awakening factors. When Mahacunda said it correctly, the Buddha recovered from the illness. (S.V (Thai) 19/425-428/108-109)

4) Chanting is a way to secure psychological encouragement and also fosters a sense of community. Buddhism arrived in Sri Lanka in the third century B.C. as part of the expansion of the northern Indian Mauryan kingdom under the emperor Ashoka (272-232 B.C.). The Sri Lankans, who had worshipped pagan gods similar to the Hindu deities in India before then, gained strong faith and confidence in Dhamma chanting and took it as protection from danger and invited monks to chant in their houses for psychological comfort. This started the practice of chanting in lay people's households in other countries. (Damrong Rajanubhab, 2000, p. 10). Phra Brahmapundit indicated that chanting certain texts came to be known as "Parittas" (Protection), which brought strength and alertness to the hearers. (Phra Brahmapundit, 2018, p. 305).

5) Chanting is one of the five ways to Awakening if one has learnt the buddha's teaching and set one's mind to chant with full comprehension of the meaning. The other four ways include listening to Dhamma teaching, teaching the Dhamma to others,

considering the Dhamma, and Meditation. This is clearly shown in Vimutti Sutta (A. III (Thai) 22/26/212-23).

... he recites the Dhamma in detail, as he has heard it, as he has learned it. In whatever way he recites the Dhamma in detail, as he has heard it, as he has learned it, in just that way the monk, with regard to that Dhamma, is sensitive to the meaning, is sensitive to the Dhamma. In him—sensitive to the meaning, sensitive to the Dhamma—joy is born. When he is joyful, rapture is born. In one who is enraptured at heart, the body grows calm. When the body is calm, one feels pleasure. Feeling pleasure, the mind becomes concentrated. This, monks, is the third opening to release where a monk—dwelling heedful, ardent, & resolute—releases his unreleased mind, or where his as-yet unended effluents go to their total end, or he reaches the as-yet-unreached unexcelled safety from bonds.

As described in the above Sutta, chanting can serve as another form of meditation. The very first and straight forward result of chanting is joy. Chanting for the sake of chanting itself, without any wish for anything in return, creates happiness and rapture. After focusing on chanting for a certain period of time, the straying mind will reach the state of calmness and continue further to the state of pleasure, if there is no external stimulus penetrating in. Finally, the mind will reach the state of concentration and eventually, *Āsavakkhayañāṇa* or knowledge of the exhaustion of mental intoxicants.

Chanting in the Threefold Training

In Buddhism, the Threefold Training, or *Tisikkhā* in Pali, is required for those who wish abandonment of lust, hatred, and delusion and attainment of enlightenment (D.II (Thai) 10/111/101). Somdet Phra Buddhaghosacariya has explained it in *Buddhadhamma* (2018, p.994) as follows: 1) Training in higher virtue (*adhisīla-sikkhā*): training and study on the level of conduct and in line with a moral code, in order to be upright in body, speech and livelihood. 2) Training in higher mind (*adhicitta-sikkhā*): training the mind, cultivating spiritual qualities, generating happiness, developing the state of one's mind, and gaining proficiency at concentration. 3) Training in higher wisdom (*adhipaññā-sikkhā*): training in higher levels of wisdom, giving rise to thorough understanding, which leads to complete purification of mind and liberation from suffering.

One can analyze and synchronize chanting in the perspective of the Threefold Training as follows. On the higher virtue, when a person is sitting there, chanting, he/she is under the moral codes of conduct with the right speech, right action, and right livelihood. He/she is abstaining from false, divisive, harsh, idle speech; from killing living being, talking what is not freely given, sexual misconduct; and from intention to desist from wrong livelihood. On the higher mind, during the chanting, one aims to cultivate spiritual qualities and gain proficiency at concentration, with the right effort, right mindfulness and right concentration. In order to chant, one has to generate wholesome determination to foster unarisen wholesome qualities to come into being. In order to chant correctly, one needs to have mindfulness of the words he/she is pronouncing. After focusing on chanting for a while, one's mind becomes firmly established and attention is not distracted and does not waver. The last training is on higher wisdom to generate an understanding of things as they truly are, culminating in liberation. This is done by developing the right view and right thoughts. Chanting with full comprehension and reflection on the meaning of the teachings over and over can produce a Eureka phenomenon of realization. In summary, chanting fits into the Threefold Training by all means and can be shown in the table below.

Table 1: Chanting in the Threefold Training (Chatreudee Wilkie)

The Threefold Partition	Analysis of Chanting
Higher Virtue (adhisīla-sikkhā)	Sitting and reciting Buddha's teachings, one abstains from taking lives of living beings, taking that which is not given, sexual misconduct, false speech, and fermented intoxicants. Right action, right speech and right livelihood are being developed.
Higher Mind (adhicitta-sikkhā)	Effort to cultivate awareness and concentration while chanting. Right effort, right awareness and right concentration are being developed.
Higher Wisdom (adhipaññā-sikkhā)	Understand the meaning of the teachings being chanted and see things as they truly are. Right view and right thought are being developed.

Techniques for Chanting

As there is clear evidence that chanting can lead to Awakening, one may determine to take chanting more seriously and develop a better result. The chanting techniques can be categorized according to the external and internal factors as follows.

1) External factors. First of all, one should find a well supportive environment such as a quiet location with the right temperature so it is easier to stay focused. Secondly, the Suttas being chanted should be appropriate to the person and situation. For example, if a family member falls sick on that day, Bojjhanga Sutta could be added in session. The Sutta should be selected from the Tipitaka, to ensure that it is the genuine Buddha's teaching. The beginners should also chant with the translation in a language they understand.

2) Internal factors. Using appropriate sitting position with straight back will help for a better air flow pathway while chanting. It is recommended to chant with a volume that is loud enough that one can hear oneself clearly. One should make the effort to pronounce the words correctly and clearly. Do concentrate on the chanting and try to leave all worries behind during the chanting time. While chanting the words, it is suggested to think about the content of the teachings with the intention to practice it in daily life. Lastly, the duration of the chanting should be appropriate to each person. For the first time chanting, it should be around 5-10 minutes. Those with some experience can increase to 10-15, 15-20, and 20-30 minutes, depending on each person's development. Those who chant everyday could spend 30-45 minutes for each session. (Bunma, Narongwas, 2016).

Discussion

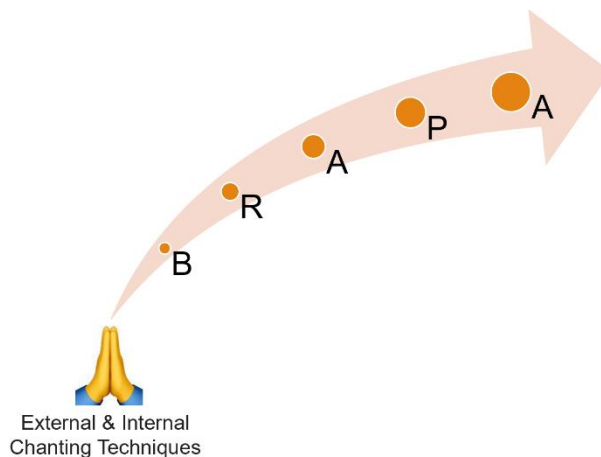
It is important to note that chanting in Buddhism does not convey the same meaning and purpose as "praying". From the Cambridge dictionary, to pray means "*to speak to God either privately or in religious ceremony in order to express love, admiration, or thanks or in order to ask for something*". The Buddha was a human being and not God, and he pointed the way to Awakening with the concept of Dependent Origination, that was all things arise with dependence upon other things. Hence, it is not logical if one chants the Buddha's teachings to beg for luck, health, prosperous life, and so on.

To make chanting beneficial in full, one needs to really consider the meaning of the passages with an analytical mind and bring the teachings into practice in daily life.

A sacred positive willpower can be developed from this strong commitment and concentration during the chanting. Hence, those who do not understand Pali language should consider chanting in their own language in parallel too, in order to gain full benefit of chanting. In addition, the chanting in Buddhism never aims for and could not be used to cast spells on other people and it could only be used in a positive way. Those who wrongly force using the chanting with the intention to harm or torture other beings are not considered Buddhists and such actions will generate bad consequences in return, according to the Dependent Origination.

Conclusion

Chanting has so many virtues in itself. It is a way to keep the Buddha's teachings and monastic codes and transfer them to other generations, a way to pay respect to the Triple Gems, a way to alleviate physical or emotional suffering, create psychological encouragement, and one of the five ways to Awakening. Chanting fits into the Threefold Training perfectly as both are ways to Enlightenment. There are some external and internal techniques which can help develop better chanting results.

Picture 1: Chanting Benefit Model: BRAPA (Chatreudee Wilkie)

B = Buddha's teaching and monastic code keeping

R = Respecting the Triple Gems

A = Alleviating suffering

P = Psychological encouragement

A = Awakening

Bibliography

1. Primary Source

1.1 Book

Department of Religious Affairs. (1982). *Tipitaka in Thai Language*, Vol. No. 4, 10, 19, 22, 25, (Luang Edition). Bangkok: Department of Religious Affairs.

The Connected Discourses of the Buddha, tr. from Pali by Bhikkhu Bodhi (Saṃyutta-Nikāya-Mahāvāraṅga (Ill 1-3)), Volume II, (2000). Somerville, Pali Text Society & Wisdom Publications, 1580-1582.

1.2 Electronics Source

SuttaCentral. *Basic Passages*, An incisive translation of the Khuddakapāṭha, tr. from Pali by Bhikkhu Sujato (Khuddakapāṭha 6, Ratanasutta). (2020). Retrieved on October 3, 2023, from <https://suttacentral.net/kp6/en/sujato?lang=en&layout=plain&reference=none&notes=asterisk&highlight=false&script=latin>

SuttaCentral. *Numbered Discourses*, A sensible translation of the Aṅguttara Nikāya, tr. from Pali by Bhikkhu Sujato (Aṅguttaranikāya Vimuttāyatanasutt). (2018). Retrieved on October 3, 2023, from <https://suttacentral.net/an5.26/en/sujato?lang=en&layout=plain&reference=none&notes=asterisk&highlight=false&script=latin>

2. Secondary Source

2.1 Book

Bhadantācariya Buddhaghosa. (2010). *The Path to Purification (Visuddhimagga)*. (Bhikkhu Nānamoli, Trans.). (4th Ed.). Kandy: Buddhist Publication Society.

Bhikkhu P.A. Payutto (Somdet Phra Buddhaghosacariya). (2018). *Buddhadhamma. The Law of Nature and Their Benefits to Life*. (Robin Philip Moore, Trans). (2nd Ed.). Bangkok: Sahadhammika.

Damrong Rajanubhab. (2000). *History of Paritta Chanting*. (4th Edition). Bangkok: Mahamakut Buddhist University.

Phra Brahmāpundit. (2018). *Common Buddhist Text, Guidance and Insight from the Buddha*. Ayutthya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

Punyanubhab, S. (2554). *Knowledge on Buddhist Chanting Suttas*. (3rd Edition). Bangkok: Mahamakut Buddhist University Press.

Thumthong, S. (2015). *Khun Phra Rattana Trai*. Bangkok: Free Mind.

2.2 Journal

Bunma, N. (2016). *An Analytical Study of Praying According to Theravada Buddhism*. The 8th National Academic Meeting, Nakhon Pathom Rajabhat University. (1541-1547).

2.3 Electronics Source

Cambridge Dictionary. (2023). *Pray*. Retrieved on 5 September 2023, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/praying>

The Happiness of Purchasing Discounted Items and the Philosophy of Sufficiency Economy

¹Pitchaya Dharmpipit, ²Watcharakorn Thomchoho

¹Thomas Aquinas School of Law, Assumption University

592/3 Soi Ramkhamhaeng 24, Ramkhamhaeng Rd., Hua Mak, Bang Kapi

Bangkok Thailand 10240

²Generation Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

1 Moo.20 Phaholyothin Road, Tambon Klong Nueang, Klong Luang District

Pathumtani Thailand 13180

¹Corresponding author, e-mail: .....

Abstract

Consumer behavior in today's modern age is supported with a plethora of facilities; for example, in-store purchases, online shopping platforms, promotions, consumers' activity participation, discounts, etc. These make consumers feel happy in buying discounted items and it has a good effect on consumers. Additionally, the options of payment available, such as online payment, credit card, applying for membership or opting for "follow" as a condition for discount, or installments, even draw consumer's interest toward purchasing items in a brief period. This article emphasizes on happiness of purchasing discounted items and the application of the philosophy of Sufficiency Economy to live happily in the new normal age by utilizing shopping as a therapy, but it must not exceed one's necessity causing problems thereafter. Also, this article helps the reader to understand the way and the satisfaction based on the ground of various readiness of individual's financial factor combined with the application of the principle and its reasoning to build the awareness of making the most of limited resources.

Keywords: Happiness, Purchasing Discounted Items, Philosophy of Sufficiency Economy

The Happiness of Purchasing Discounted Items and Illness Possibly Caused from Shopping.

Nowadays, while "shopping", whether in-store or online, can make many people feel happy just by thinking about it, at the same time, many people see shopping as

nonsense and money wasted and do not understand why people are severely addicted to shopping. This addiction can be explained psychologically that shopping is actually beneficial to people's mental health and is not just because of the inducement from campaigning or promotions which make them purchase. What is really behind it may be people's mental state that makes them yearn for shopping. Scott Bea, a psychologist from Cleveland, United States, confirmed that "Shopping has mental value and plays a part in curing mental illness." The mental value of shopping has become one of study in psychology that has been seriously studied, called "Retail Therapy." To consider shopping as therapy means it can literally help people relax and make them feel happy. Shopping therapy is one of the behaviors people in this age call, "money talks," and what it talks to are boring emotion, loneliness, or the status of being free. Nowadays, shopping can be done online where everything is so convenient as if the entire department store moves right in your hand. The advantage of online shopping is it is always available for purchase and people will not waste time commuting. However, by the time you regain consciousness, packages are all over your house; the delivery man calling non-stop; and shockingly, all the money is gone. Moreover, if shopping does not end up being a therapy, it is far gone to becoming an addiction a mental illness called "Shopaholic," this will lead to a behavior of excessive shopping which will cause problems thereafter. People with this mental illness have a constant desire to purchase; feel good when looking at things, when comparing prices, and when making purchases. However, they will begin to feel guilty for spending impulsively afterward. In addition, those people who are shopaholics often spend beyond their necessities. They generally buy things they do not use or repetitively buy the same thing until they have them everywhere. Examples of other problems are being in debt, quarreling with family members, lying to family members that the item is given by someone or telling them the cheaper price than the actual purchase price, behaving suspiciously as if you do something wrong when purchasing items, etc. Thus, it can be seen that shopping is not just a superficial happiness, but it can be used as therapy to cure mental deterioration. According to studies, the happiness and benefits of shopping for discounted items can be listed as follows:

- 1) Relaxing from Stress

Many people refer shopping as their another world which is different from the world they confront with all the chaos. They feel that when they shop, it can help them relax and reduce their anxiety. There is a study from TNS Global where they studied 1,000

American adults and the result shows that more than half of the total adults feel actually happy when therapy by shopping. They feel a sense of comfort and self-encouragement as well as celebrating something which brings about happiness and the stress will disappear (for a while). Imagine when we shop, we also feel fun and enjoyable because our midbrain releases a large amount of dopamine. And the more you see the big SALE sign, the more dopamine will be released. The said substance, when released, will affect emotion causing an increase of feelings of satisfaction, pleasure, love, and good feeling. This is concordant with another study in the Journal of Consumer Psychology in 2014 which found that “Retail Therapy” not only makes people feel happy but also helps people fight stress and sadness.

2) Producing Happiness

When stress disappears, happiness will take place. There is a study about “Retail Therapy” by Selin Atalay and Margaret Meloy published in the Journal of Psychology and Marketing clearly indicates that “shopping helps people feel happier.” Although it may be happiness that occurs temporarily, it efficiently energizes the purchaser to feel alive, relieves melancholy, and reduces stress. While people are purchasing things they like, they will feel pleasure from perceiving that they are about to own this item. At the same time, the brain will release endorphins and dopamine which are the substances of happiness. Besides, the study also found that 10 to 15 percent of the general population would desire to feel that happiness again, and this causes the behavior of yearning for happiness from shopping and may hardly restrain themselves when they have an opportunity to shop again.

Moreover, online shopping can also stimulate the body to release dopamine. During the time when the purchaser waits for their package to arrive (even though they know exactly what is in the package), it still makes them feel excited when they open the package box. After possessing the item, they will feel appreciated, crazy, and joy over the item for a period of time. It could be compared to a child who gets a new toy and usually takes it to bed with them. The pleasure of shopping therefore has a price to pay. As the first moment of happiness passes, the feeling of regret will gradually follow. Especially those who buy things with a bad temper, they usually make a quick decision without thinking it thoroughly, taking their satisfaction as the main center, causing lots of money to be wasted without realizing it. As a consequence, they may be regretful, stressed, and worried about the money spent thinking it should be spent on other things.

Nevertheless, the result of the research published in the Journal of Psychology and Marketing shows that shopping helps people feel better even though they shop with their emotions which makes them decide abruptly and thoughtlessly. Sixty-two percent of research participants say they shop to therapize themselves and not feel regret with their lavish spending owing to Retail Therapy is done with peace of mind, purchaser's likeness, and merits.

3) Feeling the Power of Control and Decision Making

Shopping can be a form of psychological therapy because underlying the spending is the feeling of "Power." After all day people had to encounter things they could not control causing people to be stressed, discomfort, bored, and frustrated, only when people shop, they can control everything, such as what color to pick, which size? And how many? This makes people feel they can "control" things (at least over the thing they are going to purchase) as compared to the entire day that they could not. People therefore choose to deal with another thing to increase their self-confidence and comfort, which is "shopping." And it actually works as researchers have set the hypothesis that when people are feeling sad or afraid of something, they usually feel they do not have the power to control things surrounding them. However, shopping allows them to be able to determine what to buy, where to buy, how much, and what to choose. Shopping is thus a solution to help therapize their mind. Another study in 2014 from Michigan University shows that purchasing something we like can create a sense of control 40 times greater than not purchasing something. Plus, our sadness is 3 times less compared to those who do not actually purchase things but only do window shopping.

4) A Good Feeling that Comes from Money Spending

It all boils down to the conclusion that when people feel stressed, lonely, sad, or other forms of uneasiness, there are fewer happy substances in the body which leads to a state of stress, worry, and frustration. Many people find themselves wanting to shop more and once the money is spent, they will definitely feel better. Therefore, anyone who is feeling they are under a state of stress or uneasiness, it would not hurt to heal themselves with shopping as long as they are mindful and do not spend beyond their means. The problem that will follow and can cause suffering after trying to shop to heal your own stress is the money that is lost from shopping. The more you focus on spending, the more you lose your money. Especially if your financial status does not correlate with the purchase price, mindless spending will cause stress, sadness, and also increase

negative feelings. Hence, before deciding to opt shopping as therapy, people should always consider whether they can afford to pay and set the budget for each expenditure. Although you do not feel guilty about what you purchase, you may have to bear unnecessary expenses and debt you have created. Retail Therapy must therefore always be based on financial planning and consciousness of restraint, otherwise, it will certainly become a problem.

Research shows that shopping for discounted items helps the body release 38 percent more happiness substance than normal. In 2012, Dr. Paul J. Zak, a professor of Neuroeconomics at Claremont Graduate University, conducted a study titled “Your Brain on Coupons: Neurophysiology of Couponing.” The purpose of this research is to learn how discount coupons affect people's happiness, health, and stress. The research result found that the happy substance (Oxytonin) was released 38 percent more when compared to receiving a hug or kiss; the heart rate decreased by 5 percent, helping reduce stress level in the body and help organs in the body function better; and the respiration rates lowered by 32 percent. Those who receive coupons feel more relaxed and when research participants were asked to rate their happiness on a scale of 1 to 10, they were 11 percent happier compared to those who purchase without coupons.

Consumption Behavior and the World of New Normal Life

When purchasing discounted items in-store, people often stop when they see the SALE sign. Webpage FX, a digital marketing company, has explained that red color can effectively stimulate consumers' emotions and feelings, thus it helps people make a decision to purchase in a short period of time. Red is also associated with the heart rate, and it can be used in urgent cases. People therefore often see a SALE sign in red as it stimulates people to enter the store more easily. All in all, when people see a SALE sign, they are more likely to stop by rather than pass by.

Marketing Psychology is one way of predicting purchaser behavior based on the cause-and-effect principle according to psychological theory. In order for the prediction to be effective, we must understand the deepest needs of human beings which have many components combined. To stimulate human perception which naturally has curiosity and desire to try, the marketing psychology principle is based on two main theories, which is the basic understanding of human, that is (1) Sigmund Freud's theory and (2) Abraham Maslow's theory.

(1) Sigmund Freud, an Australian psychiatrist, hypothesized about “motivation” that it is a power that resides deep within the mind which helps create certain behaviors and is caused by humans trying to control the temptations within their minds until they find something that arouses their desire.

(2) The theory of Abraham Maslow explains about “motivation” that human needs are always in sequence from the most important to the least important: physiological needs > safety needs > social needs > esteem needs > self-actualization needs.

Thus, it can be concluded that most people want to purchase things which satisfy their physical needs first, followed by other needs respectively, for example, people want to purchase clothes to make them look good first and later think about their safety such as a car or a house, etc. This theory helps understand and operate a business to meet the needs of its target group effectively. However, the marketing psychology principle is more than just a theoretical understanding, it must apply other factors as well; for instance, price setting, color used, organizing promotions, etc.

The Psychological Pricing principle can also be used to stimulate human interest. This principle, according to the explanation of Norbert Schwarz, a professor in the Department of Psychology and an expert in the science of consumer decision-making, says that “little thing that happens, even a one-point price reduction, has meaning in attracting consumer to a product.” To reduce the product price only by one point or a decimal can make consumers satisfied, happy, and feel worthy. An obvious example is the 19 baht bubble tea shop, which has numerous branches in Thailand, especially in Bangkok and other provinces that are major cities because the marketing can be stimulated quite well when compared to five years ago when street drinks started at 20 baht. Another example is a shirt that costs 199 baht (actually 200 baht), but when the number ends with 9, it gives consumers a friendly feeling that the price is more affordable than the price ending with 0. Or prices ending with 7, such as a shirt that costs 197 baht each would not be recognized by humans as unfriendly even though the price is three baht cheaper. Additionally, giving away discount codes or doing promotions helps stimulate people’s interest and make them purchase more than usual. For example, campaigns on online platforms on the 11th day of the 11th month, as shown in Figure 1, allow people to make a decision to purchase in a brief period without finding the item yourself as shown in Figure 2, etc.

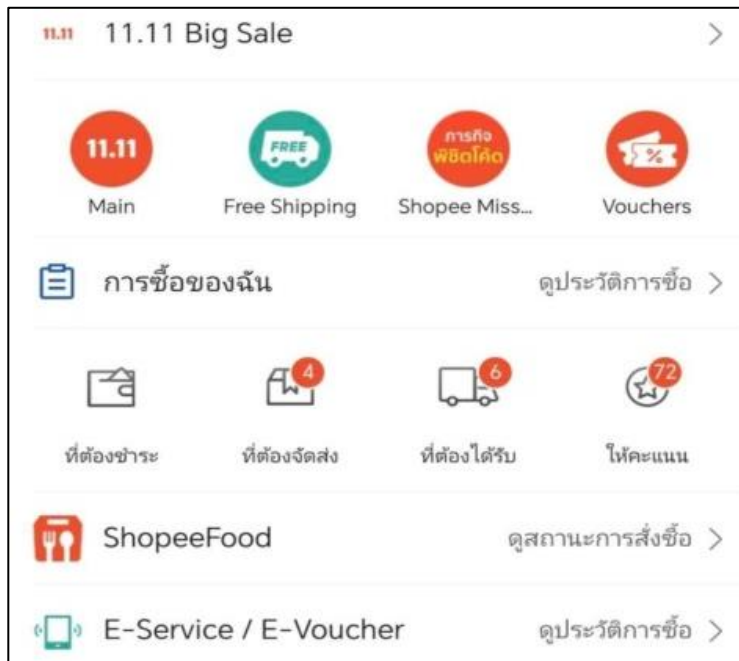

Figure 1 A picture of an online shopping Platform, taken by Aleena Wongnui

Figure 2 An image of merchandise ordered online being sent to a specific purchaser,
taken by Watcharakorn Thomchoho

Thai consumer behavior has changed in the COVID-19 era, causing both small and large businesses to always adapt vigorously to keep up with the changing lifestyles

of consumers. According to the survey of PwC in March 2023, it is found that online shopping is growing rapidly but offline is still the main channel for some products. The COVID-19 outbreak also makes health and safety a hot trend and simultaneously makes consumers change how they spend in the future. Another trend that is highly popular is sustainability. For more than a year, the world has encountered the spread of the COVID-19 pandemic. Businesses both large and small have been constantly struggling to adapt and overcome challenges because they are not only competing with rivals in the market, but they must also keep up with consumer behavior and lifestyle that change over time.

PwC has revealed the result of their Annual Global Consumer Insights Survey of 2021 which surveyed the behavior of 8,700 consumers around the world, including Thailand during the COVID-19 pandemic. There is interesting information on consumer behavior, such as online shopping grew rapidly, yet offline shopping remained the main channel for some products. The survey result indicates that 38 percent of Thai consumers still choose to shop in physical stores as their main channel, especially consumption products and groceries. At the same time, there are a great number of purchases of goods and services through various online channels. This is in line with the global consumer behavior trend that sees the growth of online shopping accelerate during the COVID-19 pandemic.

The top products that consumers like to purchase online include fashion products and health and beauty products. Thai consumers have adapted themselves more to the digital world in the blink of an eye. As such, any business that has a storefront as its only sales channel must quickly adapt in order not to lose business opportunities, as well as expand its distribution channels to support more customers who change to purchase online, even though in the future, the COVID-19 crisis will have passed. Furthermore, contactless payment is also another crucial factor in considering purchasing products. Nowadays, whether it is an online or offline channel, there are additional digital payment channels to facilitate consumers. This phenomenon happened to consumers during the COVID-19 era and has become a new normal.

The abovementioned shows that it is imperative for entrepreneurs to quickly adjust their business game and bring innovations to apply with their goods and services to meet the new lifestyles of consumers in this era. An example of an initiative project which applies the principles in a concrete way is the “Happy Buying Thai Products” campaign, the collaboration between the Department of Business Development (DBD)

and Shopee (an online shopping platform), which are held at the end of the year. The campaign selected over 4,000 quality community products throughout the country for consumers to select till satisfied, as well as giving away discounted codes as a gift to Thai people. This activity is the collaboration between the public and private sectors to efficiently develop Thai entrepreneurs to grow with their potential and it has been continuously held since the DBD and Shopee has together signed the MOU in 2019. The community products are promoted and pushed more into online marketing channels or e-commerce. All activities held by them help create economic and commercial value, including stimulating the country's grassroots economy to move forward strongly which goes in line with the National Strategy that aims to elevate Thai entrepreneurs to be able to completely compete in the digital age; increasing income for local people; and help community entrepreneur who are the main role in driving the local economy to expand their distribution online. (https://www2.dbd.go.th/news_view.php?nid=469423299)

The Philosophy of Sufficiency Economy: (PSE)

The term “Philosophy of Sufficiency Economy” (<https://www.rdpb.go.th/en/Sufficiency>) was introduced by His Majesty the King in 1997 when Thailand and many countries in the region faced an economic crisis. Before the crisis, Thailand followed the mainstream development which aimed for a high GDP rate. The Money represented success. The government strived to become “industrialized” and “internationalized” as the fifth tiger of Asia regardless of the fact that Thai economy is based on agriculture. Thai people's way of life were also modernized and globalized with luxurious spending and eagerness for office jobs which offered high salary while de-linking themselves from their local identity and culture. The situation led to broken families and weak communities.

The Philosophy of Sufficiency Economy granted by His Majesty then provides guidelines for the Thai people to survive through the crisis. He continuously stressed in many of his speeches. Since then, the term has become popular and seen as an alternative development framework for Thailand in the future.

According to the official definition, Sufficiency Economy stresses appropriate conduct and way of life for the people of all sectors and levels while incorporating moderation, due consideration in all modes of conduct, and the need for sufficient protection from internal and external shocks. It requires the application of accurate knowledge and morality such as care and giving, mutual assistance, and collaboration.

The aim is to create bonds which closely link people from all sectors and boost positive creative forces in order to lead to unity, balance, and sustainable development as well as readiness to cope appropriately with critical challenges occurring as a result of globalization.

Therefore, from the official definition, it can be concluded that Sufficiency Economy comprises three main elements: moderation, reasonableness, and self-immunity; and two conditions: knowledge and morality. In addition, it offers an alternative development aiming to reach three aims: unity, balance, and sustainability.

1. 3 Pillars the Philosophy of Sufficiency Economy

1) Moderation

Moderation means sufficiency at a level of not doing something too little or too much at the expense of oneself or others.

2) Reasonableness

Reasonableness means evaluating the reasons of any action, Understanding the full consequences of the action, applying accumulated knowledge and experience along with analytical capability, and having self-awareness and foresight.

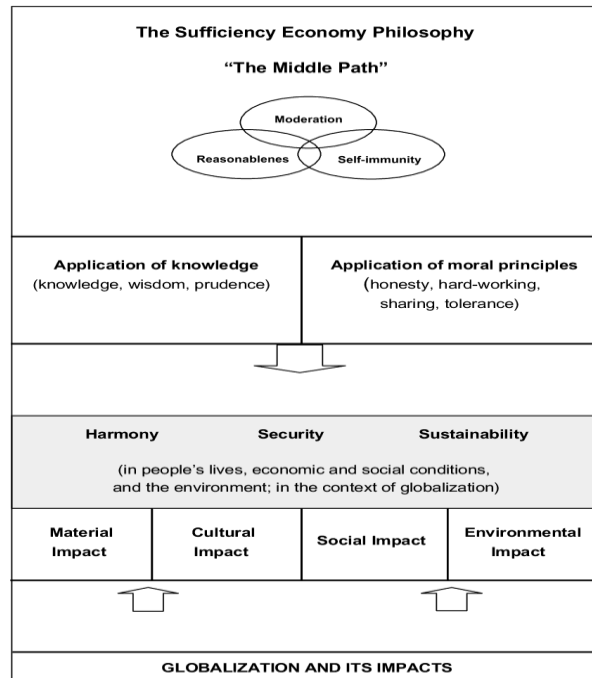
3) Self-Immunity

Self-immunity or risk management means the ability to withstand shocks, to adjust to external changes, and to cope with events that are unpredictable or uncontrollable.

Knowledge comprises all-round knowledge in the relevant fields and prudence in applying the knowledge, especially in the planning, and to ensure carefulness in the operation. Morality or virtue comprises the awareness of honesty, patience, perseverance, and intelligence in leading one's life.

2. Conditions of the Philosophy of Sufficiency Economy

We have already discussed the three pillars of the Efficiency Economy, namely, moderation, reasonableness, and self-immunity. Another important indispensable factor is the two conditions of the Philosophy of Sufficiency Economy: knowledge and morality. They are the key conditions which will make decision-making and action sufficient. The morality condition which must be strengthened as a mental basis of people in the country comprises of (1) mental aspect and (2) knowledge condition (taken into account four dimensions: economic factor, cultural factor, social factor, and natural resources and environment factor).

Conclusion

When considering the happiness of buying discounted items, illnesses that come from consumption behavior, and the Philosophy of Sufficiency Economy, what people should realize is that happiness from buying discounted items must be moderate and rational, be able to distinguish between “need” and “want,” and choose the available resources wisely to achieve maximum benefit.

For shopaholics, if it is being treated correctly, and aware of your own emotion and rationale of shopping, there will cause no suffer from the problem of overspending. Thus, it will bring maximum benefit.

Suggestions

1) People should learn, understand, and respect various individual traits and behaviors. Also, they should be open-minded to receive information and merit that will arise from the happiness of purchasing discounted items as well as considering drawbacks that may occur if they make excess purchases. If people apply the philosophy of Efficiency Economy together with the abovementioned, it will bring tremendous benefits to consumers and would be suitable to the new normal of consumer behavior.

2) This research suggests that the benefits from consumption behavior studies should be utilized, such as, government agencies or organizations should bring community products and quality local wisdom products to use with promotion, together with applying the

principle of psychology and behavioral economics to promotions or community product development through various platforms or methods in accordance with social context and in line with people's consumption behavior in the present.

Reference

Nielsen. Coupons.com and Claremont Graduate University Study Reveals Coupons Make You Happier and More Relaxed Scientific Study Shows Coupons Can Help Take the Stress out of Holiday Shopping. Coupons.com Incorporated.

<https://www.businesswire.com/news/home/20121119005572/en/Coupons.com-and-Claremont-Graduate-University-Study-Reveals-Coupons-Make-You-Happier-and-More-Relaxed?fbclid=IwAR0ZNOjJRXBfwJVqjXDfjO6aoYRBBiT7fajVuRjn7bMsRyWaZYllF8glVKY> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2566)

เสียเงินแต่ก็โอเค การช้อปปิ้ง ดีต่อสุขภาพจิตอย่างไร. (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2566)

<https://www.sanook.com/campus/1407508/>

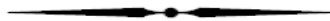
Office of the Royal Development Projects Board (ORDPB), the Philosophy of Sufficiency Economy,

<https://www.rdpb.go.th/en/Sufficiency>

https://www2.dbd.go.th/news_view.php?nid=469423299

Mark Banschick, The Shopaholic. When shopping becomes an illness.

<https://www.psychologytoday.com/intl/blog/the-intelligent-divorce/201407/the-shopaholic?fbclid=IwAR11r0mSlrsnvxqeUtqEYhw1g8fgfzfFoT3ZgMCiwXvQgljLxLk t9Ga2hJs>.

Guidelines for English using of Thai monks to the propagation in Buddhism

¹Phrakru Vinayathorsingkhon Pariyattimatee, ²Yutthana Poonkerdmareung,
³Sittisak Promsit, ⁴Praphan Nuekktratok, ⁵Suraphong Kongsat
^{1,2,3,4,5}Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Nakhon Ratchasima Campus

¹Corresponding author, e-mail: Phramahasingkhon@gmail.com

Abstract

This academic article aims to 1.) Study guidelines for using English for communicating with foreigners. 2.) To be a guideline for propagating the principles and teachings of Buddhism. 3.) To develop the English skills of Thai monks.

Buddhism is a religion in which people from all over the world are interested in the principles, teachings, and history of Buddhism. Currently, Buddhism has spread throughout the world. There are many international Buddhist temples in each country. Buddhism Theravada Thai style has also spread throughout the world. There are many Thai Buddhist temples abroad and in Thailand as well. There are many temples, but it is not yet widely available to introduce interested people to Buddhism through conversation in English because many monks lack English skills. Because of nowadays, English is the main language of communication in the world society.

For this reason, writing this academic article is in order to promote the guidelines for using English for the propagation of Buddhism by the missionary monks who are representatives of the Sangha in propagating Buddhism to the world.

Keywords: Guidelines, English using, Thai monks

Introduction

The English language itself was not historically used by missionary monks to spread Buddhism, as Buddhism originated in ancient India, and English as we know it today developed much later. However, in modern times, English has become a common language for spreading Buddhist teachings and engaging in missionary activities.

Missionary monks who wish to share Buddhism with English-speaking audiences often use English as a means of communication. They may teach meditation, conduct Dharma talks, and share Buddhist scriptures in English to reach a broader audience.

In regions where English is the primary language, such as many parts of North America, Europe, Australia, and some Asian countries, Buddhist monks may use English to communicate with local communities and individuals interested in learning about Buddhism.

In the context of written materials, there are numerous translations of Buddhist scriptures, teachings, and commentaries into English to make them accessible to a global audience. Additionally, English-language publications and websites provide information about Buddhist philosophy, practices, and communities.

Overall, while English wasn't historically used for spreading Buddhism by the original missionary monks, it has become a crucial tool for contemporary Buddhist monks and teachers to share the teachings of Buddhism with a diverse and international audience.

The important role of the Dhamma.

The Dhamma, or Dharma, in the context of Buddha's teachings refers to the fundamental principles and teachings expounded by Siddhartha Gautama, the Buddha. The importance of the Dhamma lies in its profound impact on individuals and societies, encompassing both spiritual and ethical dimensions. Here are some key aspects highlighting the significance of the Buddha's teachings:

Path to Liberation: The primary aim of the Buddha's Dhamma is to provide a path to liberation from suffering (dukkha). The Four Noble Truths and the Noble Eightfold Path form the core of these teachings, offering a systematic approach to understanding and overcoming the inherent dissatisfaction and suffering in life.

Ethical Conduct: The Dhamma emphasizes ethical conduct as a foundation for a wholesome and harmonious life. The Five Precepts, which include refraining from killing, stealing, lying, sexual misconduct, and intoxicants, serve as ethical guidelines for individuals to cultivate virtuous behavior.

Mindfulness and Meditation: Central to the Dhamma is the practice of mindfulness (sati) and meditation. The Buddha taught various meditation techniques to develop concentration, insight, and awareness. Mindfulness is considered crucial for understanding the nature of the mind and achieving mental clarity.

Impermanence and Interconnectedness: The Dhamma teaches the principles of impermanence (anicca) and interconnectedness (anatta). Understanding that all things are impermanent and devoid of a permanent self leads to a more profound acceptance of change and a reduction in attachment, which is a source of suffering.

Compassion and Loving-kindness: The Dhamma encourages the cultivation of compassion (karuna) and loving-kindness (metta) towards oneself and others. These qualities contribute to a sense of interconnectedness, fostering empathy and a commitment to alleviating the suffering of others.

Wisdom and Insight: The Buddha's teachings emphasize the development of wisdom (panna) and insight into the nature of reality. This includes understanding the causes of suffering, the nature of the mind, and the cultivation of discernment to navigate the complexities of life.

Freedom from Attachments: The Dhamma teaches the importance of overcoming attachment and craving, as these are identified as root causes of suffering. By letting go of attachments, individuals can experience a greater sense of inner peace and contentment.

Universal Applicability: The Dhamma is not confined to any particular cultural or religious context. It is considered universal and applicable to people of all backgrounds, transcending boundaries and promoting a shared understanding of the human condition.

In summary, the Dhamma of the Buddha provides a comprehensive framework for understanding and addressing the challenges of human existence. Its teachings offer practical guidance for ethical living, mental cultivation, and the pursuit of liberation from suffering. The impact of the Dhamma is evident in the millions of people who have found inspiration, solace, and transformation through its principles over the centuries.

An important English using for propagation in Buddhism.

In Buddhism, the term "Dharma" holds significant importance in the context of propagation and teachings. "Dharma" encompasses the teachings of the Buddha, the ethical and moral principles that guide the behavior of Buddhists, and the ultimate truth or reality as understood in Buddhism. It plays a crucial role in the propagation of Buddhist philosophy and practices.

The propagation of Dharma involves sharing the teachings of the Buddha with others, promoting understanding of the Four Noble Truths, the Eightfold Path, and other essential concepts in Buddhism. This dissemination of knowledge is often done through various means, including preaching, discussions, writings, and other forms of communication.

Ultimately, the use of English or any other language in the propagation of Buddhism is a means to make the Dharma accessible to a wider audience and adapt it to the cultural and linguistic contexts of diverse communities. This approach aligns with the Buddha's emphasis on compassionate and skillful means to help sentient beings attain enlightenment.

English using for Propagation in Buddhism.

Missionary monks, like those who engage in spreading religious teachings or providing spiritual guidance, typically use English as a means of communication, especially if they are interacting with people from English-speaking communities or regions. Here are some ways in which English might be used by missionary monks:

Preaching and Teaching: Missionary monks may use English to deliver sermons or teachings to English-speaking congregations or communities. They might conduct Bible studies, prayer sessions, and other spiritual activities using English to convey their messages.

Communication with Followers: English would likely be used for interpersonal communication with followers, addressing their spiritual concerns, offering guidance, and providing support.

Educational Materials: Missionary monks might create and distribute educational materials in English, such as pamphlets, books, or online resources, to share religious teachings and principles.

Community Outreach: When engaging in community outreach programs or charitable activities, missionary monks may use English to communicate with a broader audience, especially in regions where English is commonly spoken.

Online Presence: In the modern world, missionary monks often utilize online platforms to reach a global audience. English is commonly used in websites, blogs, social media, and other digital communication channels.

Cross-Cultural Communication: If the missionary work involves interaction with people from diverse linguistic and cultural backgrounds, English may serve as a common language for cross-cultural communication.

Formal Documentation: English might be used for formal documentation, such as newsletters, reports, and official communications related to the activities and progress of the missionary work.

It's important to note that the language used by missionary monks will depend on the specific context, the communities they are serving, and the languages spoken in

those regions. In many cases, missionaries may learn and use the local language to connect more deeply with the communities they serve.

How to improve English sentence for using to propagation in Buddhism.

If you're looking to express ideas related to Buddhism using English sentences, it's important to convey your thoughts clearly and respectfully. Here are some general guidelines:

Clarity and Simplicity: Use clear and simple language to convey your message. Avoid unnecessary complexity to ensure that your message is accessible to a wide audience.

Respectful Language: Use respectful and inclusive language. Buddhism encompasses a diverse range of traditions and beliefs, so it's important to be mindful of different perspectives.

Core Concepts: Introduce key concepts of Buddhism such as the Four Noble Truths, the Eightfold Path, and the concept of impermanence. Explain these concepts in a way that is easy for someone new to Buddhism to understand.

Everyday Application: Relate Buddhist teachings to everyday life. Illustrate how the principles of mindfulness, compassion, and wisdom can be applied in practical situations.

Personal Experience: Share personal experiences or stories that highlight the impact of Buddhist teachings in your life. Personal narratives can make the teachings more relatable.

Quotes and Scriptures: Incorporate relevant quotes from Buddhist scriptures or teachings. Make sure to provide context and explain the meaning of the quotes.

Open Dialogue: Encourage open dialogue and questions. Create an environment where people feel comfortable discussing and exploring Buddhist concepts without judgment.

Cultural Sensitivity: Be culturally sensitive, especially if you are communicating with people from diverse cultural backgrounds. Avoid assumptions and stereotypes.

Meditation Guidance: If appropriate, offer simple meditation guidance. Explain the benefits of meditation and provide basic instructions for those who are new to the practice.

Resources: Provide resources for further exploration. Recommend books, websites, or local Buddhist communities where individuals can learn more and engage

with the teachings. Remember that Buddhism is a diverse tradition with various schools and interpretations. Your communication should be inclusive and mindful of different perspectives within the Buddhist community.

Conclusion

Buddhism is a religion that is accepted all over the world. The Buddha's teachings are compatible with modern science, especially science as a method of research for those who are curious. Therefore, the need to know and understand Buddhism fully requires someone who directly understands it, namely monks who are missionaries in order to propagate Buddhism.

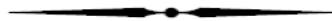
The problem that remains with the missionary group is the inability to use English properly, probably due to not having enough education in English and not being very proficient. Therefore, there are guidelines for using English as a tool for propagating Buddhism.

It will be another way to be able to allow those interested in Buddhism to have access through Dhamma discussions or through listening to the lectures of missionary monks who can communicate through English in propagating Buddhism.

References

- Arunee Arunruang (2008). Guidelines for learning English as a foreign language using vocabulary as the main focus. (In Thai). Lexical-Based EFL Learning Approach. Academic and Research Journal, Rajamangala University of Technology Phranakhon, No.2, Vol.2, September 2008. 252-260.
- Benjawan Pongmakkawan (2001). Management of activities to develop English speaking skills at prathom sukka 6 level of Wat Jet Yod School. Master thesis, Curriculum and Instruction, Graduate School, Chiangmai University.
- Byrne, Donn. (1986). Teaching oral English. London: Longman.
- David Crystal. (2003). The Cambridge Encyclopedia of the English Language. (2nd ed.) London: Cambridge University Press.
- Duangduean Saengchai. (1990). Teaching English at the primary level. (In Thai) Bangkok: Odeon Store.
- Lert Kesakham (1998). English grammar and techniques, complete edition. (In Thai). Bangkok: SE-ED Education Company.

- Phra Maha Varasaya Varasayanon and Chanokorn Prakrai (2020). English language and the propagation of Buddhism in the 21st century. (In Thai). Mahachula Nakorn Thas. Journal. No. 7, Vol. 10, October 2020. 98-112.
- Phra Maharajan Chittapalo. (2018) Guidelines for developing the English language of Thai monks. (In Thai). for propagation Buddhism. Graduate Journal of Perspective Studies, No.14, Vol. 3, September-December 2018. 111-123.
- Rasika Ankoon et al. (2001). Readiness of temples in Bangkok regarding the spread of Buddhism through the introduction of arts and culture in temples. (In Thai), Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Sanga Pimphong. (2008). Manual for Dhammaduta monks. (In Thai), Bangkok: National Office of Buddhism.
- Santi Leksukhum. (1995). Northern Art: Hariphunchai-Lanna. (In Thai), Bangkok: Ancient City.
- Suchinna Panichkul. (2006). The role of monks in tourism: a case study of discussion activities. Between monks and tourists. In Master of Arts Thesis. (In Thai). Graduate School: Chiang Mai University.
- Suchinna Panichkul. (2006). The role of monks in tourism: a case study of conversation activities between monks and tourists. (In Thai), Master of Arts Thesis Department of Tourism Industry Management. Graduate School Chiang Mai University.
- Tripitaka Thai version Mahachulalongkornrajavidyalaya edition. (In Thai), Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House.
- Wasin Inthasara. (2002). Ovatapātimokkha. (In Thai), Bangkok: Odeon Store.
- Weerayut phongsiri. (2017). Models of monks propagating Buddhism to foreigners. In Mueang District Chiang Mai Province. (In Thai), Journal of Buddhist Studies Journal Chulalongkorn University. 8(2), 34- 43.

Philosophical Discourse on Right to Self Determination

¹Konthoujam Nongpok Chingkei Nganba, ²Thokchom Pratap Singh,

³Thokchom Premabati Devi

¹Department of Philosophy, Pravabati College

²Department of Geography, Dhanamanjuri University

³Department of Political Science, Pravabati College

Abstract

The paper attempts to delineate that right to self determination is a philosophical discourse in the eighteenth and nineteenth century philosophy. Political philosophers' view that right to self determination is an inevitable right to determine whether a certain territory may set up a sovereign state if the people have the collective wills. It analyses the various normative theories of secession, which highly structured the conditions in which a right to self-determination, including a right to secession, may be rational. Further, it analyses self-determination claims from the perspective of the nationalist dynamics which stimulate these struggles. Moreover, it is an ethical concern as the 'self' is the ethnic group residing on its historic or ancestral territory and the ethnic principle is used to ensure that all members of a particular ethnic group are encapsulated in a single state. Russell fairly advocates the right to self-determination that the question whether a certain area should be included, or should form an autonomous State, would be left freely to the decision of that area if the well being of the citizens were the end in view.

Keywords: Philosophical Discourse, Self Determination, the well being

Introduction

This article intends to evaluate the issues of Self determination from a philosophical perspective. It may be treated as a social and political philosophy as the hardcore underlies in the social fabric and political theories. Self determination is a political concept that is evolved in the eighteenth and nineteenth century philosophy. The idea of Self determination originated as a notion of the freedom of individuals to determine the conditions of their own life. And its later expansion to include the self

determination of communities as well as individuals has been characterized as a shift of concern from ‘personhood’ to ‘peoplehood’. Political philosophers have suggested that the core content of the right to national self-determination is the right to determine whether “a certain territory shall become, or remain, a separate state.”¹ The thrust of this right, in the interpretation which has come to be prevalent in the postcolonial era, is that “a people if it so wills is entitled to independence from foreign domination, i.e. it may establish a sovereign state in the territory in which it lives and where it constitutes a majority.”²

This hardcore issue is concerned with one of the most important normative issues at the heart of nationalism and it is questionable whether nations have a right to collective self-determination. It explores the issue of collective self-determination from two distinct perspectives³. First, it analyses the various normative theories of secession, which elaborate the conditions in which a right to self-determination, including a right to secession, may be justified. Second, it analyses self-determination claims from the perspective of the nationalist dynamics which fuel these struggles. ⁴The first kind of argument typically applies existing liberal values such as autonomy or liberal theories of justice to the issue of secession; whereas the second type of argument tends to discuss the phenomena of nationalism directly, and to assess the extent to which granting self-determination, including secession, is consistent with basic values such as equal respect for minorities, whether it is consistent with the identities that the groups have, and will provide a stable solution to national conflicts .⁵

Underlying the philosophical question of whether nations have a right to collective self-determination, and the conditions in which this right can be exercised, is the relationship between liberalism and nationalism, and the possibility of reconciling them, at least at the level of theoretical principles.⁶ The two issues are, of course, related, since many of the discussions of a right to secession confine themselves to recognizing this right for groups that are prepared to abide by democratic norms, respect liberal rules of justice and equal rights under the law.

Ethics of National Self-Determination

Self-Determination is intrinsically an ethical concern in the post Second World War. It reveals three major questions that are often thought to be begged by the principle of national self-determination:⁷

1. Who are the people?
2. What is the relevant territorial unit in which they should exercise self determination?
3. Does secession have a demonstration effect?

The issues of territorial units and the peoples that constitute a majority for self-determination are complexly interrelated. Most of the discussions of the problem of indeterminacy have approached this issue by focusing on the problem as it applies to peoples. As Ivor Jennings pointed out, on the surface, it [the principle of self-determination] seemed reasonable: let the people decide. It was in fact ridiculous because the people cannot decide until somebody decides who are the people.⁸ There are two distinct conceptions of who ‘the people’ are, which have predominated in international law in different historical periods, but both are very much alive in popular conceptions of self-determination.

These different conceptions have different implications for the drawing of boundaries and have potentially explosive consequences when they conflict.

Throughout the nineteenth century until the end of the First World War, ‘the peoples’ who were entitled to be self-determining were conceived of in ethnic terms. As US President Woodrow Wilson said in his famous Fourteen Points speech, the USA aimed to secure a ‘fair and just peace’ by employing the ‘principle of national self-determination’.⁹ The ‘peoples’ entitled to exercise the right to self-determination, according to the Paris Peace Accord of 1919, were ethnic groups which had become nationally mobilized, and numerous states were carved out of the ruins of the Russian, German, Austro- Hungarian, and Ottoman empires along broadly ethnic lines.¹⁰ Whereas self-determination in the Wilsonian period was conceived of as the political independence of ethnic or national communities—a conception that still has force today—the principle has been elaborated in international law in the post-Second World War period to make clear that the ‘peoples’ in question are not ethnic or national groups, but, rather, multi-ethnic people under colonial rule. Self-determination has been conceived in international law as the ‘right of the majority within an accepted political unit to exercise power’ and boundaries have been drawn without regard for the linguistic or cultural composition of the state.¹¹

On the ethnic conception of ‘peoples’ entitled to exercise the right to self-

determination, the ‘self’ is the ethnic group residing on its historic or ancestral territory and the ethnic principle is used to ensure that all members of a particular ethnic group are encapsulated in a single state. Besides, many ethnic or national groups also appeal to the particular nation’s historical or religious or ethical conceptions to justify rights to territory (because the idea that a group has a homeland that is its own is important in the group’s conception of itself as a nation, and they usually have arguments to justify this belief that the territory rightfully belongs to them).¹² The conception of ‘peoples’ as majorities is within accepted political units, the issue of the relevant territorial units in which self-determination is to be exercised is crucial, with different results depending on what is regarded as the area of the plebiscite.

On the Wilsonian conception of who the ‘peoples’ are that are entitled to be self-determining, the ethnic identity of the ‘people’ defines where the boundaries should be drawn; on the civic conception of peoples as majorities within accepted political units, the answer to the territorial question defines who counts as ‘the people’. In many cases, the two conceptions do not coincide and the possibility of conflict is very real. Indeed, the principle of national self-determination is unproblematic only in the ideal case that the administrative boundary coincides with the ethnic or national group; the group is territorially concentrated, with no significant minorities; and the members of the groups are strongly mobilized in favour of self-determination.¹³ Another criticism of the principle of national self-determination is that its demonstration effect would be destabilizing for the international state system. The source of concern is the destabilizing effects of a principle, which, it is alleged, could license a secessionist free-for-all and lead to the breakup of most of the world’s states.¹⁴ There are two distinct types of demonstration effects. One type has been empirically documented by Walker Connor in relation to the impact that the self-determination of one colony had on other colonies, particularly in the decolonization period.¹⁵

Theories of the Morality of Secession

The philosophical questions that are begged by the principle of national self-determination are addressed indirectly by the various theories of justified secession.¹⁶ Most proceed by attempting to *apply* established liberal arguments or liberal values to the issue of secession. In 1991, when Allen Buchanan published *Secession: The Morality of Political Divorce from Fort Sumter to Lithuania and Quebec*, he began by pointing out that the issue of the morality of secession has received very little consideration from a

normative standpoint and that he hoped to initiate a debate on the subject. Since then, writers in political philosophy, sociology, comparative politics, and other fields have taken up the challenge and there are now a number of diverse philosophical perspectives on this subject. The philosophical argument concerning the ethics of secession may be classified either for (or against) the right to secede into three types, each of which articulates the conditions under which there might be a right (or justified claim) to secede. These theories are: (1) choice theories; (2) just-cause theories; and (3) national self-determination theories.¹⁷

Choice theories of the right to secede, as Daniel Philpott, typically advocates that a territorially concentrated majority express a desire to secede (in a referendum or plebiscite) for the secession to be legitimate, and do not require that the seceding group demonstrate that they are victims of injustice or that they have a special claim to the territory they intend to take with them. Different choice theorists pick different conditions that a group must satisfy in the absence of injustice, but, typically, the argument for a right to self-determination (including a right to secession) is based on an argument about the right of political association, thereby grounding the individualist right in a deeper argument about the value of autonomy.

Just-cause theories, such as Buchanan's and Norman's, place a heavier burden of proof on the secessionists. Underlying this presumption against secession is, typically, the view that national identities are mobilized by elites and that there is no (primary) right to national self-determination (even if this is couched in the individualist language of choice); or the view, expressed by Buchanan that choice or autonomy fails to ground a collective right to self-determination. Just-cause theorists typically argue that the right to secession is in important respects analogous to Locke's theory of revolution: the right to secede is only legitimate if it is necessary to remedy an injustice (in Buchanan's terminology, it is a remedial right only).¹⁸ Different just-cause theorists focus on different kinds of injustices: some on prior occupation and seizure of territory; some on serious violations of human rights, including genocide; others view discriminatory injustice as sufficient to legitimate secession.

The third type of argument for a right to secede flows from a theory of national self-determination. None of the recent philosophical defences of national self-determination adopt the normative nationalist principle, which Gellner, and, following Gellner, Buchanan criticize, according to which 'political and cultural (or ethnic)

boundaries must, as a matter of right, coincide'.¹⁹

Russell on the State and the Right to Self Determination

Russell's formulation of the State system is primarily based on his doctrine that force is the essence of the State. What differentiates a State from other social organizations is its monopoly over the use of force which may be understood in two senses, internal and external. Internally, no association or individual within can challenge state monopoly over force. Externally the State monopoly over force is not subject to any external control. That State monopoly over the use of force is absolute.²⁰ The unique force on which the State rests which is the catalysing agent of all factors is the political force that a State derives from legal legitimization. The rule of law gives legal legitimacy to the State monopoly of force. The State monopolises the use of force. But the use itself is brought under rule of law.

Force is not only centralised but also legalised.²¹ The operation of force is now no longer multipolar but unipolar. Anarchy prevails where there are immense utility of forces. This argument may also be interpreted as a continuation of the liberal doctrine of State. Do we accept the State monopoly of force, because it is founded on the rule of law? If laws shine in their intrinsic merit so that citizens immediately see that they are good and ought to be obeyed, then laws need not have a locus in the form of law enforcing authority, in this case the State. If laws are obeyed, whether they are good or bad because there is the State to enforce them, then a legal system derives its legitimacy from force and not vice versa.

To put the matter briefly and to the point, if we have the State, we have the rule of law. But the reverse is not necessarily true. We may have a set of rules, customs, conventions, but not necessarily an enforcing authority having the requisite force. So the liberal doctrine that rule of law legitimized State power is open to the counter argument that rule of law, in spite of legitimizing State power in fact conceals its true character. Is the State the impartial referee we are all made to believe? The true character of the State as an institution of violence is revealed in times of crisis i.e. internal rebellion, revolution or external aggression.²²

Russell recognizes force is the essence of State. That is his basic position. But he also accepts the liberal doctrine that rule of law legitimizes State power.²³ The Russellian doctrine of State thus has many points in common with the liberal doctrine of the state. But Russell goes beyond the liberal theory by conceding the points made by the Marxists

and Anarchists that the State is not always the impartial referee that is supposed to be.²⁴ For example, when the State enforces traffic rules without which there will be road accidents it is in everybody's interest. So also when the State enacts criminal laws and enforces them. But industrial laws enacted by the State on such vital issues, as, working hour, wage policy, labour participation in management etc. are far from being impartial. All States including the so called modern democratic States have a propensity to be on the side of the rich and the powerful. But still, Russell unlike the Anarchists, maintains that the State whose essence is force, is necessary to the maintenance of civil society.²⁵ He is definite on the point that the exclusive Either Or to State power is anarchy. He further differs from the socialists who advocate increase of the functions of the State²⁶. His argument proceeds on the following lines:

No matter the State is ultimately founded on force and force primary to the rule of law, force somehow brought under some form of rule of law is less pernicious than force operating capriciously.²⁷ Even modern democratic States may fall short of the ideal impartial referee, by being instrument of the propertied class and power elite. But Statelessness is not the alternative. Where there is no State, a group of adventurers of criminals may raise a private army and rob other members of society of their freedom. The road to freedom in Russell's opinion is the historical evolution of the State towards becoming an impartial referee through democratic revolutions and operation of check and balance. While the non-interference of force in the affairs of men must be the ideal limit, so long as there is the least need of force or at least the need for threat of use of force, this may remain in the background, while the instances of actual use of force may be reduced to the minimum. Internal monopoly of force has its counterpart in having force as the basis of relations of States. The dynamics of force naturally leads to the maxim that the strong is strongest when alone.

Hence in the relation of States Sovereign States sustain their existence through a balance of power which in reality, is a balance of terror. Whenever there is conflict between States, force is the ultimate arbiter.

Russell, therefore, discusses the right to self determination of peoples or nationalities in the light of the following propositions²⁸

1. Monopoly of the use of force over all associations and individuals within the State, as well as against any State or States is the essence of the State.

2. Use of force within the State is somehow brought under rule of law, but use of force by States against one another is not. Hence rule of law within the State, but anarchy in the relation of States with one another.

3. Force has a momentum of its own and this momentum leads to a spiralling increase of force. Carried by the momentum of force, a State tends to expand, annexing new territories, nationalities either as slaves at the worst or as citizens at the best. On the one hand, it is now technically feasible to have a centralised authority for the whole world in the form of World State and on the other hand it is also technically possible for mankind to destroy itself.

4. War is the highest expression of force a State can exercise against another State. As war as a technique of conflict resolution will lead to annihilation of mankind, reposing absolute monopoly of force in the States in their relations to one another is to be restrained. Relations of States are to be brought under rule of law. This means, according to Russell, the presence of a World State who will have the sole monopoly over the use of force and regulate the conflict resolution of States through rule of law so that States may be restrained from resorting to force using weapons of mass destruction This means again States have to sacrifice their sovereignty the right to use force against other States in conflict resolution.

The Russellian analysis of the dynamics of State power demystifies the mystique that is associated with the Sovereignty of the States. Sovereignty is no longer sacrosanct nor are the territories a State acquired through might or diplomacy. The principle of sovereignty is to be subjected to the imperatives of

1. the survival of mankind²⁹
2. the unity of mankind³⁰
3. the rule of law
4. changing the unjust status quo

Individual freedom or the realisation of the best human nature is capable of.

If neither sovereignty nor territory is sacrosanct, then the right of peoples to self determination shines in its intrinsic merit. The right to self-determination means according to Russell *“If the well being of the citizens were the end in view, the question whether a certain area should be included, or should form a separate State, would be left freely to the decision of that area.”*³¹

The belief that there is some peculiar wickedness in a wish to secede on the part of any section of the population is, according to Russell, a curious survival from the old monarchical idea of the State. The old idea of loyalty to the sovereign still instills the belief that the desire for independence from a State system on the part of a human group or nationality is high treason and must be strenuously resisted. Therefore, so far nothing but defeat in war has induced States to part with territory. Russell rightly observes that the dynamics of power drives all great States to deny the right to self determination, as these States want to increase their power, especially power in war by the inclusion of unwilling citizens. If the well being of people were the end of the States, they could be left freely to carve out their own destiny. If the right to self determination of nationalities were granted, one of the main reasons of war would be obviated, and one of the most tyrannical elements in the State would be removed.

Conclusion

It is a philosophical appraisal that the crux of right to self determination is a political concept that is evolved in the eighteenth and nineteenth century philosophy. Political philosophers enlightened with the notion of the right to determine whether “a certain territory shall become, or remain, a separate state.” Margaret Moore claims that it is the most important normative issue at the heart of nationalism which is debatable whether nations have a right to collective self-determination. Moore further claims that the issue of collective self-determination can be explored from two distinct perspectives First, it analyses the various normative theories of secession, which elaborate the conditions in which a right to self-determination, including a right to secession, may be justified. Second, it analyses self-determination claims from the perspective of the nationalist dynamics which fuel these struggles.

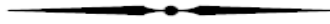
Moreover, Self determination is an intrinsically an ethical concern in the post second world war. Philosophical argument concerning the ethics of secession may be classified into three significant theories as (1) Choice theories (2) Justice- Cause theories and (3) National self determination theories. Russell philosophizes that force is the quintessence of State that has a momentum of its own and it leads to a spiralling increase of force, then a State tends to expand, annexing new territories, nationalities either as slaves at the worst or as citizens at the best. Use of force within the State is somehow brought under rule of law. Russell rightfully advocates the right to self-determination whether a certain area should be included, or should form a separate State, would be

left freely to the decision of that area if the well being of the citizens were the end in view.

References:

1. Margalit and J. Raz, "National Self-Determination," *Journal of Philosophy* 87 (1990) p. 440.
2. Y. Dinstein, "Collective Human Rights of Peoples and Minorities," *International and Comparative Law Quarterly* 25 (1976) p. 102.
3. Margaret Moore (ed), *National Self Determination and Secession*, Oxford University Press, 2003.
4. Ibid.,
5. Ibid.,
6. This is the project of Y. Tamir's book *Liberal Nationalism* (Princeton: Princeton University Press, 1993), D. Miller's defence of national identity in his book *On Nationality* (Oxford: Clarendon Press, 1995) and W. Kymlicka's appeal to collective rights for nations in *Multicultural Citizenship* (Oxford: Clarendon Press, 1995)
7. S. French and A. Gutmann, 'The Principle of National Self-Determination', in V. Held, S. Morgenbesser, and T. Nagel (eds.), *Philosophy, Morality and International Affairs* (New York: Oxford University Press, 1974), 138-53; J. McGarry and B. O'Leary, 'Introduction: The Macro-Political Regulation of Ethnic Conflict', in J. McGarry and B. O'Leary (eds.), *The Politics of Ethnic Conflict Regulation* (London and New York: Routledge, 1993), 10-16. McGarry and O'Leary argue that four problems are begged by the self-determination principle.
8. I. Jennings, *The Approach to Self-Government* (Cambridge: Cambridge University Press, 1956), 56.
9. Wilson's 'Fourteen Points' speech of 8 Jan. 1918 is quoted in part in A. de Zayas, *A Terrible Revenge: The Ethnic Cleansing of the East European Germans, 1944-1950* (New York: St Martin's Press, 1986), 14.
10. R. Emerson, 'Self-Determination', *American Journal of International Law*, 65 (1971), 463.
11. Emerson, 'Self-Determination', 464.
12. Op. cit., Margaret Moore
13. Ibid.,
14. Ibid.,

15. W. Connor, *Ethnonationalism: The Quest for Understanding* (Princeton: Princeton University Press, 1994), 172.
16. Op.cit., Margaret Moore (ed),
17. Ibid.,
18. Ibid.,
19. A. Buchanan, *Secession: The Morality of Political Divorce from Fort Sumter to Lithuania and Quebec* (Boulder, Colo.: Westview, 1991), 48. On this page, Buchanan cites the relevant passage from Gellner.
20. Lokendrajit Soyam, *Who is a Terrorist?*, Waba Publication, 2013
21. Ibid. Lokendrajit Soyam, p.91, 2013
22. Ibid. Lokendrahit Soyam, p. 92, 2013
23. Op. Cit., Russel Bertrand, *Principles of Social Reconstruction*, p. 34
24. Russell, Bertrand, *Authority and the Individual* (Reprinted, London: Unwin Paperbacks, 1990 pp. 59-60, p.34
25. Russell, Bertrand, *Road to Freedom* (First Unwind edition, London: George Allen and Unwin Ltd.,1966) p. 15
26. Loc. Cit.,
27. Russell, Bertrand, *Principles of Social Reconstruction* p. 34
28. Op. cit., Lokendrajit Soyam, p. 95, 2013
29. Arguments on these points are given in detail in, Russell, Bertrand *Political Ideas* (Reprinted, Unwind Hyman Ltd. 1988)
30. Ibid.,
31. Russell, *Principles of Social Reconstruction*. P. 45

Applying Buddhist Principles for Enhanced Communication Skills and Personal Growth of Airline Business Students

¹Sarat Ritronasak, ²Wassana Chakkaew, ³Logan Cox,
⁴Punnasaanng Apikomolkorn ⁵Vasant Nilamai
^{1,2,3,4,5}School of Tourism and Hospitality Management,
Suan Dusit University Lampang Center

Abstract

This study investigates the application of Buddhist principles to enhance communication skills, a core aspect of personality and personal development, among students majoring in airline business. The study aims to investigate the impact of Buddhist principles on the development of communication skills among airline business students, compare their communication skills before and after a learning intervention, and use the findings to establish guidelines for applying Buddhist principles to enhance communication skills in this student group. The research utilized purposive sampling, and the research tools included learning plans for developing communication skills, exercises focused on communication skills development, and pre- and post-learning achievement tests. The study reveals that principles such as tolerance, adherence, diligence, and sincerity can have a significant impact on students' self-development, resulting in noteworthy improvements in communication skills and overall quality of life. The participants demonstrated heightened communication skills through the incorporation of fundamental Buddhist teachings such as sila (ethical/moral guidelines), samadhi (mindfulness practices and concentration), and panna (wisdom). The instructional approach involved clarifying course objectives, reviewing previous knowledge of Thai etiquette and morality, incorporating meditation, wisdom, and Dhamma principles, and integrating various teaching methods. These included practicing communication in community settings, job interviews, serving as assistant group lecturers, and encouraging the expression of opinions during class.

Keywords: Applying, Buddhist Principles, Communication Skills

---

Introduction

Interpersonal communication manifests in various forms, distinctly categorized into four types: anonymous, practical, formal, and informal. Psychologist L.S. Vygotsky conceptualized communication as a process rooted in rational understanding and intentional transmission of ideas and experiences, necessitating specific methodological approaches. A contemporary of Vygotsky, N. Leontev, also included communication as an element within his activity theory, deeming the enhancement of communication skills a pivotal component of human development. Furthermore, Leontev believed that purposeful human activity could shape cognitive processes. In Buddhism, these purposeful and intentional behaviors include activities such as meditation and acting mindfully. These serve as tools to stabilize the mind, preparing it to leverage wisdom to understand all dhamma conditions and to formulate the basis for systematic and logical thinking. This development system, a core component of Buddhist belief, can be applied to individuals across societies and castes. The personalities of the Buddha and his disciples play a vital role in the dissemination of these ideas, encouraging faith and guiding individuals toward a life of ethical, mindful, and virtuous existence. This systematic process of human development marks the birth of an ethical system aimed at helping humans achieve perfection.

The birth of a human's right view begins with the five sense systems: seeing, hearing, smelling, tasting, and experiencing preferences accepted by society. The personality, a crucial component, influences progress and success across various domains such as education, social integration, and work acceptance. From a psychological perspective, personality encompasses an individual's overall behavior, including physical appearance, participation in various activities, thought, and emotional patterns. The airline business major at the School of Tourism and Hospitality, Suan Dusit University Lampang Education Center, emphasizes the development of a strong academic foundation and the Suan Dusit Spirit. This university-wide characteristic, deeply embedded in the culture of Suan Dusit, underscores the importance of a good personality, proper respect, dignity, societal value, orderliness, awareness, joyfulness, and consciousness. The program instructors strive to develop students' personalities by highlighting their uniqueness and encouraging expressions of thoughts, actions, manners, and character traits aligned with their age and situation. The application of Buddhist principles in teaching enhances

students' physical and mental well-being, fostering knowledge, wakefulness, joy, and the consciousness to bring wisdom for self and societal development.

Research Objectives:

1. Explore how Buddhist principles affect the development of communication skills among airline business students.
2. Compare the communication skills and competencies of airline business students before and after the learning intervention.
3. Utilize the results to establish guidelines for applying Buddhist principles to enhance communication skills among airline business students.

Related Theories

Buddhism encompasses significant principles for unlocking human potential, shaping human personality, and guiding Buddhists in their daily lives. The study delves into etiquette and practices, embodying the Buddhist commandments that integrate body and speech, as illustrated by Dhamma Park (2017). This model of human development has deeply influenced Thai society, spreading into the region of Suvarnabhumi. Thailand boasts a rich cultural heritage with an emphasis on refined manners and appropriate conduct tailored to various occasions. The overarching goal is to enhance the quality of life for individuals, families, communities, society, and the nation.

Research Methodology

This study employed an experimental research design, specifically focusing on research and development. The sample group comprised first-year students from the airline business program in the School of Tourism and Hospitality at Suan Dusit University Lampang Education Center, totaling 9 individuals selected through purposive sampling. The research utilized various tools, including personality development learning plans, exercises, and pre- and post-learning achievement tests.

A mixed-methods approach was employed, combining quantitative research through questionnaires with qualitative research methods such as recording student behavior, conducting in-depth interviews, and analyzing relevant research documents. This comprehensive method aimed to explore the application of Buddhist principles in personality development and communication among the participants. The study included a thorough examination of religious concepts related to personality and a synthesis of information obtained from documents and related research to address the research objectives.

Data Analysis

The study's qualitative data analysis followed a structured approach, involving the collection of data through behavioral observation and interviews. Participants underwent interviews to discern individual similarities and differences, emphasizing the importance and distinct characteristics of each piece of information. The interview data, prioritized for relevance, was then compared with pertinent document data, encompassing theoretical concepts and findings from related research. This comparative analysis sought to reveal similarities and differences in the characteristics of the data.

Systematic analysis of information obtained from interviews and various studies established connections among them, showcasing the significance of the information in a comprehensive manner. The study prioritized qualitative, non-numerical data that was descriptive, detailed, and provided depth, directly referencing the source of information, whether obtained from research or documents. Qualitative information, derived from interview responses (Interview Research) and various documents (Document Research), underwent analysis by establishing relationships across different aspects based on factual evidence, including cause-and-effect relationships. The analysis yielded descriptive findings and conclusions, aligning with academic principles for report writing.

In the Quantitative Data Analysis phase, numerical data underwent analysis using statistical tools, percentages, and descriptive summaries.

Research Results

Throughout the study, students actively cultivated mindfulness through prayer and meditation, guiding their thoughts and managing emotions such as anger, greed, love, delusion, and worry. This intentional practice, coupled with academic work, played a pivotal role in shaping a composed and focused personality, fostering greater control over their minds during study sessions. With the goal of reaching the state of "samadhi," students exhibited a notable ability to align their interests with the ongoing lesson, demonstrating a profound understanding of the subject matter. This heightened concentration facilitated the manifestation of wisdom, enabling students to delve more deeply into lessons and apply acquired knowledge in different scenarios.

This systematic process contributed to the development of more resolute, confident personalities among the participants. Moreover, the study underscored the significance of morality as a guiding principle, emphasizing the cultivation of positive

friendships rooted in love, characterized by active listening, offering recommendations, and collaborative problem-solving.

Active participation in creative activities and collaborative group work further reinforced the development of a generous and kind personality among the students. The study's findings highlighted the positive impact of these practices on individual and collective personality development. Public service activities, particularly those involving the cleaning of religious spaces, emerged as meaningful contributors to a sense of responsibility, unity, and peace. The integration of Buddhist principles, including mindfulness, concentration, wisdom, Yonisomanasikkara, and goodwill, was a methodological cornerstone guiding the study. The results demonstrated that this integrated approach not only influenced individual progress towards success but also contributed to the establishment of a harmonious environment. The study's findings underscore the continuous application of these principles as a pathway to a fulfilling and well-rounded life.

Summary and Discussion of Research Results

This study reveals the profound impact of practicing self-development guided by Buddhist principles on shaping the personality and communication skills of airline business students. The investigation delved into the integration of Buddhist principles, emphasizing the use of mindfulness, concentration, wisdom, tolerance, perseverance, and ethics as guiding principles in the developmental journey.

Aligned with the findings of Su-Chao and Ming-Shing (2006), the research underscored the substantial influence of an individual's personality on psychological feelings, norms, and the inclination to collaborate within an organizational context. Applying Buddhist principles and teachings to communication-oriented personal development offers distinct advantages, leveraging the cause-and-effect paradigm inherent in Buddhism. Positive actions, or good karma, result in beneficial outcomes. For instance, students engaging in frequent speaking practices exhibit enhanced fluency and eloquence, earning kindness and praise from their peers and educators. Conversely, those displaying aggressive or uncooperative behavior received more critical feedback and additional training.

While recognizing the limitations of the study, particularly the variance in participant readiness for self-development, the research emphasizes the consideration of individual student behaviors. Instructors play a crucial role in applying Buddhist principles to cater to students' diverse needs, fostering continuous participation in personality

development according to these principles. The ultimate goal remains the cultivation of a strong and adaptive personality, progressing toward success in various life aspects. This aligns with the principles of mindfulness, concentration, wisdom, yonisomanasikkara, goodwill, and kindness, all of which serve as guideposts for holistic development. A well-cultivated personality contributes to job satisfaction, adaptability to the work environment, and harmonious relationships, corroborating with the findings of Dawis and Lofquits (1984) and Judge & Ilies (2002) that highlight the comprehensive influence of personality characteristics on behavior across diverse situations.

Reference

- Somma Attha Sittho and Paitoon Suanmafai. (2021). *Personality development according to Buddhism*. dissertation
Bachelor of Buddhism, year 2021. Chulalongkornrajavidyalaya University.
- Dhamma Park. (2017). Dhamma media. Retrieved 7 November 2016, from <https://www.uttayarndham.org/>
- Breiden, O., Mohr, A.T., and Mirza, H.R. (2006). An empirical test of a correspondence model of expatriate managers' work adjustment. *International Journal of Human Resources Management*, 17(11), 1907-1925.
- Dawis, R.B. and Lofquist, L. (1984). A Psychological theory of work adjustment: An individual difference model and its application. University of Minnesota.
- Epstein, S. (1980). The stability of behavior II implication for psychological research. *American Psychologist*, 35(9), 790-806.
- Hilgard, E. R. (1965). Hypnotic susceptibility. Harcourt, Brace & World.
- Lee, L. and Sukoco, B.M. (2008). The Mediating effects of expatriate adjustment and operational capability on the success of expatriation. *Social Behavior & Personality: An International Journal*, 36(9), 1191-1204.
- Judge, T.A. and Ilies, R. (2002). Relationship of personality to performance motivation: A meta-analytical review. *Journal of applied Psychology*, 87(5), 797-807.
- Su-Chao, C. and Ming-Shing, L. (2006). Relationships among personality traits, job characteristics, job satisfaction and organizational commitment - An empirical study in Taiwan. *The Business Review: Cambridge*.
- Shaffer, MA, Harrison, DA, Gregersin, H. Black, J. S., and Ferzandi, L.A. (2006). You can take it with you: Individual differences and expatriate effectiveness. *Journal of Applied Psychology*, 91(1), 109-125.

Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province

¹Zhang Xu, ²Tarinee Kittikanjanasophon,³Vorachai Viphooouparakhot,
⁴BenJaporn Ranrana

^{1,2,3,4}Master of Arts, Philosophy of Education, Leadership in Educational
Administration program, Bangkokthonburi university,
Faculty of Education, Bangkokthonburi University

¹Corresponding author, e-mail: 6353300013@bkkthon.ac.th

Abstract

The objective of this research were: (1) to study the modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province; and (2) to compare the modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province, based on the assessment of teachers, classified by educational level and work experience.

The research was a survey research. The population was 475 teachers of Anyang Preschool Education College in Henan Province. The sample was 214 teachers of Anyang Preschool Education College in Henan Province, determined by Krejcie & Morgan's table and obtained via stratified random sampling technique. There were four steps of the methodology: (1) studied related research and literature; (2) constructed research instruments; (3) collected data; and (4) analysed data. The instruments for collecting data was a 5-point rating scale questionnaire. The statistics used for analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and t-test.

The results of research were found that: (1) the modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province, overall and aspect were at high level; and (2) comparison of the modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province, based on the assessment of teachers, classified by educational level and work experience, overall and aspect were not different.

Keywords: Modern Online Collaborative Management, Anyang Preschool Education College, Henan Province

Introduction

The educational management methods of Modern Online Collaborative Technology can improve the sharing and utilization of educational resources, promote communication and interaction between teachers and students, stimulate students' learning interest and creativity, and cultivate students' cooperation awareness and ability. (Harasim, 2012: 90) In the current education reform, Modern Online Collaborative Technology has become an important means of educational innovation and teaching mode.

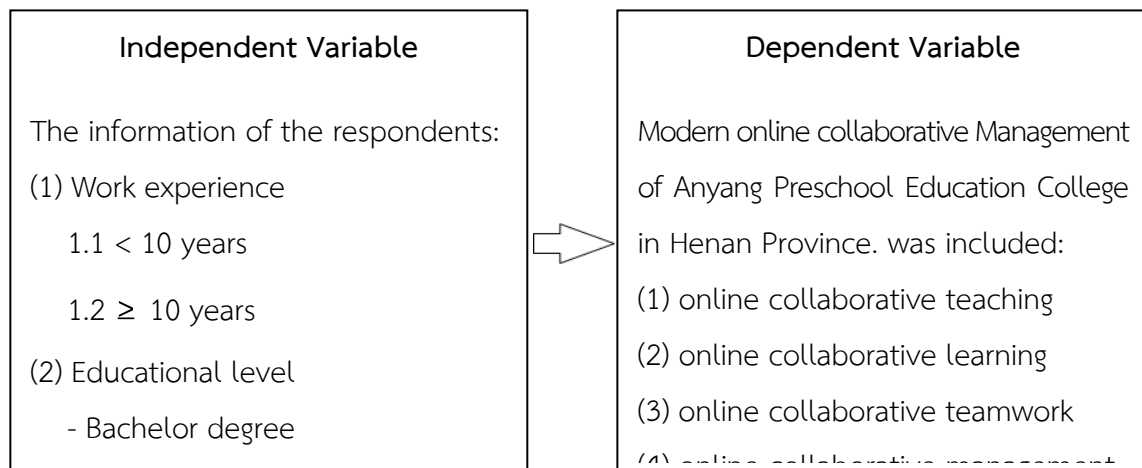
This research takes Anyang Preschool Education College in Henan Province as an example to explore the application and evaluation of Modern Online Collaborative Technology in higher preschool teacher education. Anyang Preschool Education College is the only higher education institution in Henan Province that focuses on preschool education, undertaking the important task of preschool teacher training in Henan Province. With the increasing social demand for the quality and level of preschool education, Anyang Preschool Education College faces challenges such as how to improve teaching quality, how to adapt to the educational needs of the information age, how to cultivate excellent preschool teachers with innovation spirit and practical ability. Therefore, exploring the application and evaluation of Modern Online Collaborative Technology in Anyang Preschool Education College has important theoretical significance and practical value for promoting the school's education reform, improving the information literacy of teachers and students in the school, and cultivating the online collaboration ability of students.

Research Objectives

The objective of research were: (1) to study the modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province; and (2) to compare the modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province, based on the assessment of teachers, classified by educational level and work experience.

Research Framework

Based on the review of literature and related research, online collaborative learning can be understood as a type of active learning that involves several students working together “and sharing the workload equitably as they progress toward intended learning outcomes” (Barkley et al., 2014: 4). Online collaborative learning relies on online tools and platforms to be Online collaborative learning can also be informed as figure below:

Methods of conducting research

The population was 475 teachers of Anyang Preschool Education College in Henan Province. The sample was 214 teachers of Anyang Preschool Education College in Henan Province. Determined the sample size by the Krejcie and Morgan’s tables (Krejcie & Morgan, 1970: 608), and obtained via simple random sampling.

Data analysis

The researchers conducted the following data analysis:

(1) The general data of respondents categorized by educational level and work experience are analyzed using frequency distribution statistics and percentages.

(2) The modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province was analyzed by means and Standard Deviations, and the following criteria for interpreting the results were formulated:

A score of 4.51-5.00 indicates that modern online collaborative management is the highest level of practice

3.51-4.50 means the modern online collaborative management is at high level of practice

2.51-3.50 means the modern online collaborative management is at moderate level of practice.

1.51-2.50 means that modern online collaborative management is at low-level of practice.

A score of 1.00-1.50 indicates that modern online collaborative management is at the lowest level of practice.

Through the t-test analysis comparison of the modern online collaborative management of of Anyang Preschool Education College in Henan Province, according to the teachers assessment, classified by educational level and work experience.

Analyzing the data, the study used the following statistics:

1. frequency
2. percentage
3. mean or average value
4. Standard Deviation
5. t-test (independent)

Data Analysis Results

The results of research were found that: (1) the modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province, overall and aspect were at high level; and (2) comparison of the modern online collaborative management of Anyang Preschool Education College in Henan Province, based on the assessment of teachers, classified by educational level and work experience, overall and aspect were not different; (3) The level of Modern online collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province as table 1:

Table 1: The level of Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College. Overall and aspect.

No.	Modern Online Collaborative Management	$\bar{x}$	S.D.	Level
1	Online collaborative teaching	4.19	0.63	high
2	Online collaborative learning	4.16	0.65	high
3	Online collaborative teamwork	4.14	0.69	high
4	Online collaborative management	4.10	0.75	high
	Total	4.15	0.68	high

From Table 1: found that Modern Online Collaborative Management from Anyang Preschool Education College, overall and aspects were at high level (mean of 4.15). Considering each aspect, it was found that Online collaborative teaching had the highest mean of 4.19, followed by Online collaborative learning mean of 4.16, and Online collaborative management had the mean of 4.10; and (4) The comparison of Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province, according to teachers assessment, classified by educational level and work experience as table 2-3.

Table 2: Comparison of Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College under Henan Province, classified by Education Level.

Modern Online Collaborative of Anyang Preschool Education College:	Education Level				t	Sig.
	Bachelor degree		Master degree or higher			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. Online collaborative teaching	4.19	0.19	4.18	0.21	0.43	.67
2. Online collaborative learning	4.17	0.23	4.16	0.19	0.50	.62
3. Online collaborative teamwork	4.15	0.20	4.13	0.25	0.60	.55
4. Online collaborative management	4.13	0.25	4.07	0.24	1.61	.11
Total	4.16	0.22	4.14	0.22	0.79	0.49

Table 2: Presented t-test, Modern Online Collaborative Management of teachers with different education levels of Anyang Preschool Education College in Henan Province, overall was not different.

Table 3: The Modern Online Collaborative Technology at Anyang Preschool Education College under Henan Province, classified by work experience.

Modern Online Collaborative of Anyang Preschool Education College	Work Experience				t	Sig.
	<10 years		≥10 years			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. Online collaborative teaching	4.19	0.20	4.18	0.20	0.45	.66
2. Online collaborative learning	4.17	0.23	4.15	0.18	0.55	.58
3. Online collaborative teamwork	4.15	0.21	4.13	0.24	0.73	.47
4. Online collaborative management	4.13	0.25	4.14	0.23	2.69	.08
Total	4.16	0.22	4.12	0.21	1.11	.45

Table 3: Presented t-test, teachers with different working experience begin to realize that Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province, overall was not different.

Discussion

(1) Based on the research objectives, the discussion about major findings of objective 1:

The level of Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province. Overall and aspects were at high levels. Maybe the administrators have pay attention to the mechanism of encouraging teachers to support modern online collaborative management evaluation The results of this research were consistent with Greene, B. A. (2015). Studied the measuring cognitive engagement with self-report scales.

The aspects of Online collaborative teaching, Online collaborative learning, Online collaborative teamwork, and Online collaborative management. There were found that Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province overall were at high level. The results of this research were consistent with Dawson, S. (2010). Studied current state and future trends as a citation network analysis of the learning analytics field.

(2) The discussion about major findings of objective 2

2.1) Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province. According to teachers' assessment, classified by different education levels, overall was not different. Maybe the administrators have pay attention to the mechanism of encouraging teachers to support modern online collaborative management with fairly. The results were consistent with Emery,C., Daniloski,K., & Hamby, A.(2011). Studied reciprocal effects of self-view, leader and leadership emergence.

2.2) Teachers with different working experience, assessed that Modern Online Collaborative Management of Anyang Preschool Education College in Henan Province was not different. Maybe the administrators have pay attention to every teachers and encouraging teachers to support modern online collaborative management with fairly. The results were consistent with Gressick, J., & Derry, S. J.(2010). Studied distributed leadership in online groups.

Recommendations

Research findings and recommendations as:

1) The administrators should pay attention to studied the mechanism of encouraging teachers to support Modern Online Collaborative Technology.

2) Administrators should creating new success paths or promoting policy reforms at the policy to the effective implementation of Modern Online Collaborative.

3) Administrators should focus on the best way to make it easier for teachers to improve the teaching quality and education level of the college to daily work with achieve high-performance work.

4) Administrators should promote the renewal and development of Modern Online Collaborative for teacher's competence.

5) Administrators should improve the management level of colleges and universities, encourage the self-development of teachers, not only improve knowledge and skills, but also a high-performance Modern Online Collaborative further improves the efficiency of teachers. Suggestions for further research:

1) Qualitative research should conduct in-depth interviews, and study Modern Online Collaborative as a key information provider for teachers to expand management opportunities in other theoretical frameworks.

2) In terms of Modern Online Collaborative Technology, university administrator research pays extra attention to the concept of the ability to use Modern Online

Collaborative with all stakeholders to promote teachers' Modern Online Collaborative Technology capabilities.

References

- Alai Yat, S . (2008). A Study Appelbaum, E, and The New American Workplace, Cornell University Press, Ithaca, NY Appelbaum,
- A and Keble-Allen, D (2007) Why people management basics form the foundation of highperformance working, People Management, 18 October, p 48
- Avolio, B. J., & Dodge, G. E. (2000). E-leadership: Implications for theory, research, and practice. *Leadership Quarterly*, 11(4), 615-668.
[https://doi.org/10.1016/S1048-9843\(00\)00062-X](https://doi.org/10.1016/S1048-9843(00)00062-X)
- Avolio, B. J., Sosik, J. J., Kahai, S. S., & Baker, B. (2014). E-leadership: Re-examining transformations in leadership source and transmission. *The Leadership Quarterly*, 25(1), 105-131.
<https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2013.11.003>
- Balkundi, P., & Harrison, D. A. (2006). Ties, leaders, and time in teams: Strong inference about network structure's effects on team viability and performance. *Academy of Management Journal*, 49(1), 49-68.
<https://doi.org/10.5465/amj.2006.20785500>
- Balkundi, P., & Kilduff, M. (2006). The ties that lead: A social network approach to leadership. *The Leadership Quarterly*, 17(4), 419-439.
<https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2006.01.001>
- Balthazard, P.A., Waldman, D.A., & Warren, J.E. (2009). Predictors of the emergence of transformational leadership in virtual decision teams. *The Leadership Quarterly*, 20(5), 651-663.
- Barry, D. (1991). Managing the bossless team: Lessons in distributed leadership. *Organizational Dynamics*, 20(1), 31-47.
- Bass, B.M. (1990). Bass and Stodgill's handbook of leadership. Free Press.
- Bell, B.S., & Kozlowski, S.W. (2002). A typology of virtual teams implications for effective leadership. *Group & Organization Management*, 27(1), 14-49.
- Berg, B.L., Lune, H., & Lune, H. (2004). *Qualitative research methods for the social sciences*. Pearson.
- Dawson, S. (2006). A study of the relationship between student communication interaction and sense of community. *The Internet and Higher Education*, 9(3), 153-162.

- Dawson,S.(2010). ‘Seeing’the learning community: An exploration of the development of a resource for monitoring online student networking.British Journal of Educational Technology,41(5),736-752.
- Dawson,S., Gašević,D., Siemens,G., & Joksimovic,S.(2014). Current state and future trends: A citation network analysis of the learning analytics field. In Proceedings of the Fourth International Conference on Learning Analytics and Knowledge - LAK '14 (2), 231–240. ACM Press.
- Driskell,J.E., Radtke,P.H., & Salas,E.(2003). Virtual teams: Effects of technological mediation on team performance.Group Dynamics: Theory, Research, and Practice,7(4), 297.
- Emery,C., Daniloski,K., & Hamby,A.(2011). The reciprocal effects of self-view as a leader and leadership emergence.Small Group Research,42(2),199-224.
- Freeman,L.C.(1978). Centrality in social networks conceptual clarification.Social Networks, 1(3), 215–239.
- Freund,Y., & Schapire,R.(1995). A decision-theoretic generalization of on-line learning and an application to boosting.In European conference on computational learning theory: 23–37. Springer.
- Greene, B. A. (2015). Measuring cognitive engagement with self-report scales: Reflections from over 20 years of research. Educational Psychologist, 50(1), 14-30.
<https://doi.org/10.1080/00461520.2014.989230>
- Gressick, J., & Derry, S. J. (2010). Distributed leadership in online groups. International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning, 5(2), 211-236.
<https://doi.org/10.1007/s11412-010-9087-z>
- Kovanović, V., Gašević, D., Joksimović, S., Hatala, M., & Adesope, O. (2015). Analytics of communities of inquiry: Effects of learning technology use on cognitive presence in asynchronous online discussions. The Internet and Higher Education, 27, 74–89.
<https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2015.06.002>
- Lawrence, K. A., Lenk, P., & Quinn, R. E. (2009). Behavioral complexity in leadership: The psychometric properties of a new instrument to measure behavioral repertoire. The Leadership Quarterly, 20(2), 87-102.
<https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2009.01.014>
- Lee-Kelley, L. (2002) Situational leadership: Managing the virtual project team, Journal of Management Development, 21(6), 461-476.
<https://doi.org/10.1108/02621710210430623>

- Micari, M., Pazos, P., Streitwieser, B., & Light, G. (2010). Small-group learning in undergraduate STEM disciplines: Effect of group type on student Educational Research and Evaluation, 16(3), 269-286.
- Neubert, M. J., & Taggar, S. (2004). Pathways to informal leadership: The moderating role of gender on the relationship of individual differences and team member network centrality to informal leadership emergence. Leadership Quarterly, 15(2), 175-194.
- Newman, M.(2010). Networks: An introduction. Oxford University Press.
- Pearce, C.L., & Conger,J.A.(2003). Shared leadership: Reframing the hows and whys of leadership.Sage Publications.
- Stephen D. Robbins. (1997). In Management (p. 6). China Renmin University Press.
- The Buddha Talks About the Sinofaith Sutra. (n.d.). In Tazheng Zang (Vol. 1: 906.3).
- The Thirteen Classics. (1980). In The Analects of Confucius (2483). Zhonghua Book Company.
- Timmerman, C.E., & Scott,C.R.(2006). Virtually working: Communicative and structural predictors of media use and key outcomes in virtual work teams.Communication Monographs,73 (1),108-136.
- Veenman,M.V.J., Prins,F.J., & Verheij,J.(2003). Learning styles: Self-reports versus thinking-aloud measures.British Journal of Educational Psychology,73(3), 357–372.
- Wickham,K.R., & Walther,J.B.(2007). Perceived behaviors of emergent and assigned leaders in virtual groups.International Journal of e-Collaboration,3(1),1-17.
- Xie, K., Hensley,L.C., Law,V., & Sun,Z. (2017). Self- regulation as a function of perceived leadership and cohesion in small group online collaborative learning. British Journal of Educational Technology.
- Xiao Zongliu. (2018). In School Management. People's Education Press.
- Xie Wing-ling. (2000). Adolescent Suicide: Awareness, Prevention and Crisis Management. The Chinese University of Hong Kong Press.
- Yu Guang. (2019, On the Teaching Materials Of Buddhist Education by Master Taixu [J]. Studies of Religious Education, No.124 (03: 025).
- Yuhuan Li. (2014). Chinese Buddhist view of happiness and its enlightenment to contemporary Education [J]. Theory Monthly, 02 (011): 49-52.

Institutionalized Elderly in Thailand: A Sociological Study of Senior Citizens in Old Age Homes of Bangkok

¹Phramaha Phanuvich Numbuddee, ²Arvind K. Joshi

^{1,2}Faculty of Social Sciences, Department Sociology, Banaras Hindu University, India

¹Corresponding author, e-mail: panuvich99@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research article is to study the socio-economic status of elderly people living in nursing homes. To study the reasons for staying in a nursing home. To know the living arrangements and quality of life of the elderly in nursing homes. Know how to care for the elderly and the infrastructure facilities in nursing homes. To know the expectations of the elderly from their families and the government. With rapid transition, Thailand is facing an increasing challenge of how to ensure good health and quality of life of the increasing number of the elderly. Modern health services system established a century ago has larger proportion of public providers but only 35-40% share public spending on health. Health services administration, its infrastructure and health policies had undergone a number of reforms resulting in a system that is putting emphasis on community-based comprehensive health services with multi-sectoral approach to health. However there is no separated health services and institution for the elderly being created but rather adding new services and programmes into the existing comprehensive and integrated system of services delivery. Decentralization and the universal health insurance policy of the new government with an emphasis on strong primary care providers will give a great push forward to the presently community-oriented nature of extensive health services infrastructure.

Keywords: elderly, old age homes, Sociological Study

Introduction

The purpose of this research article is to study the socio-economic status of elderly people living in nursing homes. To study the reasons for staying in a nursing home. To know the living arrangements and quality of life of the elderly in nursing homes. Know

how to care for the elderly and the infrastructure facilities in nursing homes. To know the expectations of the elderly from their families and the government. Ageing is an inevitable reality. Yet people actively deny that this would happen to them. It is always perceived as distant, remote and impersonal. It almost appears as if only others grow old. Increasing life expectancy and increasing number and proportion of the world population represented by senior citizens, are becoming the norm today. The older population itself is ageing. During last 75 years, the average life expectancy for all people will have almost doubled while birth rates will have been halved. By 2025 grand parents will outnumber babies by two to one. The situation of the elderly varies from country to country, but the forces of modernization have almost universally required a social interaction in an area which has traditionally been a family responsibility. Due to several socio-economic forces in this era of globalization the socio-economic fabric of Thai society and its impact on the family structure, the elderly segment is experiencing senior citizens are being left alone to fend for themselves. Such people now lack social and personal physical security. It is in this context that the concept of old age homes become relevant and something unavoidable.

The underlying idea of this hermitage should be to provide the needy senior citizens a home away from home where they can continue to live in dignity as useful members of the society and from where they would be able to extend their help and services, based on their individual talents, interests, and hobbies. The living in such homes should be clean, comfortable, pollution free and congenial. From the health point of view, from view, attention needs to be focused on retaining good physical condition and strength.

Second Chapter was review literature as the process of searching for evaluating the available literature on a particular subject or topic of interest. It was documents the state of the art when it comes to the subject or the topic being written about. Various types of material of books and articles have been mentioned in this chapter. (Rungroj Poomriew,2018).

Third Chapter, Research methodology was the way that one adopts to interpret his feelings, experiences and facts all around it. The methods are the way of observing, classifying and interpreting the facts. The knowledge derived through the application of scientific methods (Suwimol, 2018) The knowledge gained through the application of

logical and to some extent scientific methods constitute sociological. (Ajcharawa and Kajeejarat, 2018)

Methods were specific to the subject. The nature of methods is decided by the fields in which they are applied. The current trend was that social science was also borrowing and utilizing the concepts, tools and methods of natural sciences to gain greater objectivity and empiricism. The present research study is related to “Institutionalized elderly in Thailand: A sociological study of senior citizens in old age homes of Bangkok”. Here the natures of the variables includes primary information’s such as ages, gender, class, health, education, employments, social status, family back ground , for studying extent to human rights and of old ages homes including male and females a variety of tools and techniques that suit best the requirement of the present study are adopted. The present study is based on a sample of 400 respondents aged 60 years and above. Primary data collection was done from Jan 2021 to Feb 2022.

Objectives were there of this research.

1. To study the socio-economic status of the elderly living in the old age homes.
2. To study the reasons for staying in old age homes.
3. To know the living arrangements and quality of life of the elderly in old age homes.
4. To know the age care and infrastructural facilities in the old age homes.
5. To know the expectations of senior citizens from the family and government.

The research design of this study is descriptive cum exploratory research design. Since the design was descriptive cum exploratory, therefore I have made research questions as per my research objectives.

Universe and Sampling, It was several Old Age Homes in Thailand. It is evident from an authentic source that total 138 long term care centers are there for senior citizens in Thailand. The majority of the long term care centers are there in Bangkok, the capital town. According to available data, almost 49.28%(total 68) long term care centers are there in Bangkok, followed by 30.43 percent (total 42) in the central region of Thailand. Remaining 13 (9.4%) in the North-Eastern region, 10 (7.25%) in the North, and 5 (3.62%) in the South of Thailand.

In Thailand, the total population is 11,136,059 and it is 3,240,615 in Bangkok. The total population of senior citizens in Bangkok is only 1108219. Among those total population of senior citizens is 7651(male and female both) who are staying in Old Age Homes. The universe of my study is 1,647 senior citizens , who are staying in the 8 old age homes of Bangkok.

I have purposefully restricted my study to inmates of only 8 old age homes of Bangkok. Due to Corona Pandemic it was very difficult to conduct field work. I could not visit Bangkok. For field work with the help of a friend in Bangkok, I contacted respondents online and sometimes through video calling.

On the basis of convenience sampling method, I have contacted 400 senior citizens as my respondents. The present study is based on the primary data provided by them. Health and social aspect of the matter were also observed and recorded separately according to the needs and scope of the study. The program SPSS 26 was used for data analysis and statistical computation. Primary data collection was done from Jan 2021 to Feb 2022.

Fourth chapter was respondent's socio-economic background. It was to explore respondents about categories of personal data. A sociological study of senior citizens in old age homes of Bangkok examined the personal data of 400 elderly people to divide them into groups by gender, age, education level, income, and status in the old homes of Bangkok, and details are presented in the chapter. Summarized as follows: 1.age, 2.Gender, 3. Old age homes, 4. education, 5. Marital status, 6. Monthly income, 7.financial source 8. family structure.

Fifth chapter was about elderly people in old age homes. It was explored reasons for staying in old age homes and social and economic aspects. Activities for the elderly were interesting in old age homes. It was divided into four sections, social and economic aspects, abuse of the elderly, the elderly's health, activities in the old age homes. There were various opinion of elderly in old age homes.

Sixth chapter was living arrangements and infrastructural facilities. It was physically safe: it should be provided with adequate lighting. There were handrails around stairs, entrances, and bathrooms. It was simple to reach: there was a ramp for wheelchairs. The height of the cabinet should be appropriate for easy access. It had the potential to inspire: bright and clear when doing activities. Maintain an active lifestyle, avoid depression, and participate in a variety of activities. Maintainability: it should be designed

to be as simple to maintain as possible. A typical house should be small. If it's a big house, there should be a room that's easy to open and close. (Sirisamorn , 2018)

Seven Chapter was Expectations from family and government. It was considered the role of the family in caring for the elderly to the needs of the elderly (Choowattanapakorn, T, 2022). There were three expectations: First, physical care expectations, it was taking care of the daily routine, providing and taking care of food, appropriate housing arrangements, care when sick, transportation facilitation, and labor assistance. Second was the expectations taken care of the emotional and mental aspects. Elderly people had many mental-emotional changes. Third, social care expectations, most of the elderly were more likely to stay at home. Most of them can only sit and lie down, which causes the elderly to feel dejected every day. (Chatsumon Pruittpinyo, 2019).

conclusion

Eighth Chapter was conclusion and suggestion. Increasing life expectancy and increasing number and proportion of the world population represented by senior citizens, are becoming the norm today. The older population itself is ageing. During last 75 years, the average life expectancy for all people will have almost doubled while birth rates will have been halved.

In the changed circumstances, some of the senior citizens are being left alone to fend for themselves. Such people now lack social and personal physical security. It is in this context that the concept of old age homes become relevant and something unavoidable. The underlying idea of this hermitage should be to provide the needy senior citizens a home away from home where they can continue to live in dignity as useful members of the society and from where they would be able to extend their help and services, based on their individual talents, interests, and hobbies. The living in such homes should be clean, comfortable, pollution free and congenial. From the health point of view, attention needs to be focused on retaining good physical condition and strength.

There are several Old Age Homes in Thailand. It is evident from an authentic source that total 138 long term care centers are there for senior citizens in Thailand. The majority of the long term care centers are there in Bangkok, the capital town. According to available data, almost 49.28%(total 68) long term care centers are there in Bangkok, followed by 30.43 percent (total 42) in the central region of Thailand. Remaining 13 (9.4%) in the North-Eastern region, 10 (7.25%) in the North, and 5 (3.62%) in the South of Thailand. In Thailand, the total population is 11,136,059 and it is 3,240,615 in Bangkok.

The total population of senior citizens in Bangkok is only 1108219. Among those total population of senior citizens is 7651(male and female both) who are staying in Old Age Homes. The universe of my study is 1,647 senior citizens , who are staying in the 8 old age homes of Bangkok.

The names of selected 8 old age homes are (1) Ban Bang Khae Home for the Elderly. (2) Din Daeng Elderly Social. Service Center. (3) Senior care nursing home. (4) Ban Boon Lom nursing home. (5) Hospital for chronic patients (6) VIP Home Care. (7) Dit Ran Nursing Home and (8) Navara Nursing Care Center. The number of elderly people residing in these 8 old age homes was 1647. 250 senior citizens were staying in government old age homes, 428 in state enterprise old age homes and 969 private old age homes. I have selected only those senior citizens who can provide information.

Suggestion was referred by elderly relationship with family members.

First, physical care, it was taking care of the daily routine, providing and taking care of food, appropriate housing arrangements, care when sick, transportation facilitation, and labor assistance. Second, take care of the emotional and mental aspects; Elderly people have many mental-emotional changes or crises. As for expenses, it was necessary for the elderly to use them. There were travel expenses, food expenses, mobile phone expenses, personal expenses, and household expenses. Here were just five examples of everyday expenses.

The government should have a policy for the elderly in Thailand, the right to be protected, promoted, and supported in the following areas. It should provide medicine and public health, facilitation and safety in buildings, places, vehicles, other public services and food and clothing.

References

Ajcharawa and Kajeejarat (2018) A study on comparative the physical and mental needs and quality of life of the elderly in Phatumtani, Nisind Adver Thai Racing Group, Phranakhon Rajabhat University Press.

Chatsumon Pruittpinyo (2019). A review of laws and policies on the elderly towards health management. Journal of Health Law and Public Health.

Choowattanapakorn, T. (2022). The social situation in Thailand: The impact on elderly people. International journal of nursing practice.

Rungroj Poomriew(2018). Elderly problems and innovative products for the elderly. Health Education Journal.

Sirisamorn (2018) A study on the elderly and their expectation of receiving paid welfare assistance in Nonthaburi Province, Journal of Ageing and Health. Sage Publications.

Suwimol (2018) The ability to take care of yourself and the quality of life of the elderly whose domicile is in Muang District of Nong Khai Province, Merit publication.

